

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
AFET YÖNETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE BELEDİYE HİZMETLERİNİN
FİNANSMANINA KATKI AÇISINDAN GÖNÜLLÜ
İTFAİyecİLİK

Serap MERGEN

Danışman
Prof. Dr. Zeynep ARIKAN

İZMİR-2020

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı Açısından Gönüllü İtfaiyecilik” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

..../..../....

Serap MERGEN

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi
Türkiye’de Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı
Açısından Gönüllü İtfaiyecilik
Serap MERGEN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Afet Yönetimi Anabilim Dalı
Afet Yönetimi Programı

Afet yönetiminin önemli bir paydaşı olan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, Türkiye’de mahiyeti belirlenerek, afet öncesi-sırası ve sonrasında ne gibi katkılar sağladığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ülkemizin kalkınmasında ve dirençli bir toplum haline gelmemizde önemli bir rol oynayan, afetler gibi olağandışı durumlarda toplumun direncine, mukavemetine ve rehabilitasyonuna önemli katkılar sağlayan geçmişi Osmanlı Tulumacılarına dayanan uygulamanın, ülkemiz genelinde yaygınlaşabilmesi, yöntem ve stratejilerin belirlenerek geliştirilmesi için araştırmamız önem arz etmektedir. Araştırmamız belediye itfaiye teşkilatları bünyesinde oluşturulan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Belediye hizmetlerinin finansmanı çerçevesinde, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının ülke ekonomisine nasıl bir katkı sağladığı izah edilmeye çalışılmıştır.

Ülkemizde ki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının değerlendirilebilmesi için, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarında öncü olduğu bilinen Kocaeli ve İstanbul illeri başta olmak üzere, toplamda üç büyükşehir belediyesinin itfaiye teşkilatı yetkilileri ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Mülakata katılan üç kurumun yetkilisinden, Türkiye’de belediyeler bünyesinde teşkil edilen gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına yönelik değerlendirme yapmaları, bu uygulamanın ülkemize, belediyelere ne gibi katkılar sağladığı ve gönüllü katılımın gerek teşvik edilmesi

gerekse de bu uygulamanın yaygınlaştırılabilmesi için neler yapılması gerektiği hususunda 10 soru yöneltmiştir.

Bu araştırmayla, ülkemizde uygulanan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının belediye hizmetlerine doğrudan ve dolaylı katkılarının bulunduğu belirlenmiştir. Gönüllü katılımcıların afetlerin, hazırlık, müdahale, iyileştirme ve zarar azaltma gibi tüm safhalarında üstlendikleri etkili misyonlar sebebiyle toplumumuza maddi ve manevi olarak pek çok katkı sağladığı belirlenmiş, Türkiye’de ki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının henüz olması gereken düzeyde yaygınlaşmadığı tespit edilmiştir. Bu uygulamanın ülke çapında yaygınlaşması ve gönüllü katılımın arttırılmasına yönelik önerilere, sonuç ve öneriler bölümünde yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gönüllü İtfaiyecilik, Belediye İtfaiye Hizmetleri, Belediye İtfaiye Finansmanı

ABSTRACT

Master's Thesis

**Voluntary Firefighting in Terms of Contribution to the Financing of
Municipality Services in Turkey**

Serap MERGEN

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Disaster Management

Disaster Management Program

Determining their nature in Turkey, it was tried to determine what kind of contributions voluntary firefighting practices, which are an important stakeholder of disaster management, make prior to any disaster, during it and after it. Our research is important for determining and developing methods and strategies for the development of the practice based on the past Ottoman Fire Brigade, which plays an important role in the development of our country and to become a resilient society, which contributes significantly to the resistance, strength and rehabilitation of the society in extraordinary situations such as disasters. Our research was carried out for voluntary firefighting practices created within the municipal fire brigades. Within the framework of the financing of municipal services, it has been tried to explain how voluntary firefighting practices contributed to the national economy.

In order to evaluate the volunteer firefighting practices in our country, in-depth interviews were made with the fire brigade officials of three metropolitan municipalities in total, especially the provinces of Kocaeli and Istanbul, which are known to be pioneers in volunteer firefighting practices. Officials from the three institutions participating in the interview were asked to make evaluations for volunteer firefighting applications which have been formed within the municipalities in Turkey, and 10 questions were asked about how this practice contributed to our country and municipalities and what should be done to encourage voluntary participation and to spread this practice.

With this research, it has been determined that voluntary firefighting practices implemented in our country have direct and indirect contributions to municipal services. It was determined that voluntary participants make many material and moral contributions to our society due to effective missions they

undertake at all stages of disasters such as preparation, response, recovery and mitigation of damages, and that the voluntary firefighting practices in Turkey have not yet reached the required level. Suggestions for the widespread use of this practice and increasing voluntary participation are included in the results and recommendations section.

Keywords: Voluntary Firefighting, Municipal Fire Brigade Services, Municipal Fire Brigade Finance

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
EKLER LİSTESİ.....	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİĞİN MAHİYETİ

1.1. TEMEL TANIMLAR	3
1.2. GÖNÜLLÜ KATILIM, AFET ve GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK.....	4
1.2.1. İnsani Yardım, Gönüllülük ve Gönüllü Katılım.....	4
1.2.2. Afet, Yangın ve Gönüllü İtfaiyecilik	9
1.2.3. Afetlerde Gönüllü Katılımcıların Motivasyonu	14
1.2.4. Afetlerde Gönüllü Katılımcılara Sağlanan Haklar	15
1.3. DÜNYADA GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	17
1.4. DÜNYADA GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK SİSTEMİ.....	18
1.4.1. Dünyada İtfaiye Teşkilatlarının Hizmet Modeli	18
1.4.2. Avrupa Ülkelerinde Uygulanan Gönüllü İtfaiyecilik Sistemi	18
1.4.2.1. Avrupa Ülkelerinde Gönüllü İtfaiyecilik Uygulamaları	19
1.4.3. Avrupa Dışında Kalan Ülkelerde Gönüllü İtfaiyecilik Sistemi	19
1.5. DÜNYADA GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMASININ TEŞVİKLERİ	21
1.6. DÜNYADA İTFAİYE HİZMETLERİNDE GÖNÜLLÜLÜK	21
1.6.1. Gönüllü İtfaiyecilerde Olması Gereken Temel Nitelik ve Beceriler	21
1.6.2. Gönüllü İtfaiyecilerin Eğitimi.....	22
1.7. ÜLKELERDE GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMALARI	22
1.7.1. ALMANYA.....	23
1.7.2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ.....	25

1.7.3. AVUSTRALYA	27
1.7.4. AVUSTURYA.....	28
1.7.5. BELÇİKA.....	29
1.7.6. BİRLEŞİK KRALLIK	30
1.7.7. FRANSA	32
1.7.8. HOLLANDA	34
1.7.9. İSKOÇYA	35
1.7.10. İSVİÇRE.....	37
1.7.11. JAPONYA	38
1.7.12. KANADA	40
1.7.13. KUZHEY İRLANDA CUMHURİYETİ	41
1.7.14. RUSYA.....	42
1.7.15. SLOVENYA.....	43
1.7.16. ŞİLİ.....	44
1.7.17. YENİ ZELANDA	44
1.8. DÜNYA İTFAİYE İSTATİSTİKLERİ	46
1.9. GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİĞİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI	48

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BELEDİYE HİZMETLERİ VE

TÜRKİYE'DE GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMALARI GELİŞİMİ

2.1. YANGINLARLA MÜCADELEDE TARİHSEL SÜREÇ.....	51
2.1.1. Osmanlı Döneminde İtfaiye Teşkilatı Kurulmadan Önce Yangınla Mücadele	51
2.1.1.1. Osmanlı Döneminde Yangın Nedenleri	52
2.1.1.2. Osmanlı Döneminde Yangınların Haber Verildiği Yangın Kuleleri	52
2.1.1.3. Osmanlı Döneminde Yangınların Mali Etkileri.....	53
2.1.1.4. Osmanlı Döneminde Yangınlarda Vergi Muafiyeti	54
2.1.1.5. Osmanlı Dönemi Yangınlarının İncelenmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar	54
2.1.2. Osmanlı Döneminden Günümüze İtfaiye Teşkilatı ve Gönüllü İtfaiyecilik	55
2.1.2.1. Yeniçeri Yangın Tulumbacıları Ocağı (Dergah-ı Ali Ocağı- Tulumba Ocağı) Dönemi	55

2.1.2.2. Semt (Mahalle) Tulumbacıları Dönemi.....	57
2.1.2.3. Askeri İtfaiye Dönemi	58
2.1.2.4. Cumhuriyet İtfaiyesi.....	59
2.1.2.4.1. Belediye İtfaiye Teşkilatlarının Gönüllü Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşları.....	60
2.1.2.4.1.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının Tanımı	60
2.1.2.4.1.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Ülkemizde Gönüllü Katılıma Girişi...60	
2.1.2.4.1.3. Belediyelerin Afet Yönetiminde Paydaşı Olan Sivil Toplum Kuruluşlarının İşlevi	61
2.1.2.5. Türkiye’de Gönüllü Katılımda 2000 Yılı Sonrası Yaşanan Gelişmeler.63	
2.2. TÜRKİYE’DEKİ GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMALARININ DAYANAKLARI	64
2.2.1. Türkiye’de Gönüllü İtfaiyecilerin Nitelikleri ve Eğitimleri	65
2.2.2. Türkiye’de Gönüllü İtfaiyecilerin Görevleri	66
2.2.3. Türkiye’de Gönüllü İtfaiyecilere Sunulan Hak ve Teşvikler	67
2.3. TÜRKİYE’DE BELEDİYE HİZMETLERİ.....	68
2.3.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı ve Mahiyeti	68
2.3.1.1. Belediyeler	70
2.3.1.2. Büyükşehir Belediyeleri	71
2.3.2. Belediyenin Görevleri	71
2.3.2.1. Belediyelerin Görevlerinden “İtfaiye Hizmeti”	73
2.3.2.1.1. Belediye İtfaiyelerinin Görevleri	74
2.4. TÜRKİYE’DE BELEDİYELER BÜNYESİNDE OLUŞTURULAN GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK SİSTEMİ.....	77
2.4.1. Gönüllü İtfaiyecilik Uygulamalarının Ülkemizde ki Aktörleri	79
2.4.1.1. İtfaiyeci Semt Gönüllüleri	80
2.4.1.2. Toplum Afet Müdahale Ekipleri (TAME).....	80
2.5. GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİĞE DUYULAN İHTİYACI BELİRLEYEN ETKENLER.....	80
2.5.1. “Yangınların Hızı”	81
2.5.2. “Yangınlarda Kullanılan Kişisel Koruyucu Ekipman, Araç ve Malzemeler”	82
2.5.3. “Yangın Çıkma Sıklığı”	83
2.5.4. “Yangın Yerine Ulaşım Süresi” 6360 Sayılı Kanun ve Getirdiği Düzenlemeler İle Dolaylı Bir Etken	84

2.5.4.1. 6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Düzenlemelerin İtfaiye Teşkilatlarına Etkileri.....	85
2.6. TÜRKİYE’DE GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMA PROJELERİ VE BAZI İLLERDE UYGULAMA ÖRNEKLERİ.....	88
2.6.1. Antalya Büyükşehir Belediyesi Gönüllü İtfaiyeciliğin Geliştirilmesi İçin İtfaiyecilerin Mesleki Eğitimi (VOLFIRE) Projesi	89
2.6.2. Bursa Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Digi-FIRE PROJESİ.....	90
2.6.3. Kocaeli Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı	91
2.6.4. Konya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı	91
2.6.5. İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı	92
2.7. BELEDİYE HİZMETLERİNİN FİNANSMANI	93
2.7.1. Finans ve Finansmanın Tanımı	93
2.7.2. Belediyelerin Finansman Kaynakları.....	93
2.7.3. Belediyelerin Mali Yapısı.....	93
2.7.4. Belediyenin Gelirleri	94
2.7.4.1. Belediye Gelirlerinden Vergiler	95
2.7.4.1.1. Belediye Gelirleri Vergilerden “Yangın Sigorta Vergisi”	97
2.7.4.1.1.1. Türkiye’de Yangın Sigortacılığı.....	97
2.7.4.1.1.2. Yangın Sigorta Vergisi	98
2.7.5. Belediyenin Giderleri	99
2.7.6. Belediyenin Bütçesi	100
2.8. YANGIN MALİYETLERİNİN ÜLKE EKONOMİSİNE ETKİSİ	101
2.8.1 Türkiye’de Yangınlara Yönelik İstatistik Verileri	106
2.9. BELEDİYE İTFAİYE HİZMETLERİNİN FİNANSMANI	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMASININ MAHİYETİ, İŞLEVİ VE BELEDİYE HİZMETLERİNİN FİNANSMANINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	113
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	113
3.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	114
3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	115
3.4.1. Örneklem Seçimi.....	115
3.4.2. Veri Toplama	115
3.4.3. Uygulama.....	116

3.5. ARAŞTIRMA SORULARI	117
3.6. ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	118
3.7. HİPOTEZLERİN, ARAŞTIRMA SONRASI DEĞERLENDİRİLMESİ	130
SONUÇ VE ÖNERİLER	133
KAYNAKÇA	139
EKLER.....	
EK-1 TANIMLAR.....	ek s.1
EK-2 ESKİŞEHİR İLİ MÜLAKAT FORMU.....	ek s.4
EK-3 KOCAELİ İLİ MÜLAKAT FORMU	ek s.9
EK-4 İSTANBUL İLİ MÜLAKAT FORMU	ek s.18
EK-5 ESKİŞEHİR İLİ MÜLAKAT İZİN YAZISI.....	ek s.27
EK-6 KOCAELİ İLİ MÜLAKAT İZİN YAZISI.....	ek s.30
EK-7 İSTANBUL İLİ MÜLAKAT İZİN YAZISI.....	ek s.31

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACAT	: Acil ve Afet Derneği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKOM	: Afet Koordinasyon Merkezleri
AKUT	: Arama Kurtarma Derneği
ANTOFF	: Antalya Off Road
ASSPP	: İsviçre Profesyonel İtfaiyeciler Birliği
AYYÖŞ	: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
BMPN	: Marsilya Deniz Ateş Taburu
BSPP	: Paris İtfaiye Birliği
CAFC	: Kanada İtfaiye Birliği
CAFO	: Çek Cumhuriyeti İtfaiyecileri Derneği
CONAF	: Şili Ulusal Orman Şirketi
CSSP	: İsviçre İtfaiye
CTIF	: Yangın İstatistikleri Merkezi
CVFSA	: Kanada Gönüllü İtfaiye Hizmetleri Birliği
DFES	: Yangın ve Acil Servisler Dairesi Başkanlığı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
ESL	: Acil Servisler Fonu
FDMA	: Japonya İtfaiye ve Afet Yönetim Ajansı
FEMA	: Amerika Federal Acil Durum Yönetim Ajansı
FRS	: İtfaiye ve Kurtarma Servisi
GBVP	: Genel Bütçe Vergi Payı
GLB	: Slovenya İtfaiyesi
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GYS	: Gönüllülük Yılı Stratejisi
HABİTAT	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
KBRN	: Kimyasal-Biyolojik-Radyolojik-Nükleer

KSS	: Kurumsal Sosyal Sorumluluk
MCC	: İrlanda'dan Mayo Kent Konseyi
md.	: Madde
MİGM	: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
M.S.	: Milattan Sonra
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
NBC	: Nükleer, Biyolojik, Kimyasal
NIFRS	: Kuzey İrlanda Yangın ve Kurtarma Hizmeti
NVFC	: Ulusal Gönüllü İtfaiye Konseyi
ÖBFV	: Avusturya Hızlı Yardım Fonu
s.	: Sayfa Numarası
SACFS	: Güney Avustralya Ülke İtfaiye Hizmeti
SFRS	: İskoç İtfaiye ve Kurtarma Servisi'ne
SPV	: Fransa'da Gönüllü İtfaiye
s.s.	: Sayfadan Sayfaya
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TAME	: Toplum Afet Müdahale Ekipleri
TAMP	: Türkiye Afet Müdahale Planı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
TGTV	: Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı
TİBDER	: Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği
TODOSK	: Toroslar Doğa Sporları Kulübü
TRAC	: Radyo Amatörleri Cemiyeti
TÜGİD	: Tüm Gönüllü İtfaiyeciler Derneği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜYAK	: Türkiye Yangından Korunma Vakfı
ty.	: Tarih Yok
UNV	: Birleşmiş Milletler Gönüllüleri
USFA	: Amerika Birleşik Devletleri Yangın İdaresi
YG 21	: Yerel Gündem 21
Yön.	: Yönetmelik

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Afetlerde Gönüllü Katılımcılara Sağlanan Haklar.....	s.16
Tablo 2: Dünya Ülkelerindeki İtfaiye İstatistiği (2001-2017).....	s.46
Tablo 3: 2019 Yılı Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı.....	s.70
Tablo 4: Yangın Ortamında Sıcaklığın Zamana Göre Değişimi	s.81
Tablo 5: Türkiye'de Belediyelerde Gönüllü İtfaiyeci Sayısı ve Sahip Oldukları Araçlar	s.88
Tablo 6: Belediyelerin Tahsil Ettikleri Vergi Türleri	s.99
Tablo 7: 2019 Yılı Mahalli İdarelerin Bütçe Giderleri Sınıflandırılmasında Yangından Korunma Hizmetleri	s.101
Tablo 8: Ülkelerde İtfaiye Teşkilatlarına Yapılan Harcamaların Maliyeti, Yangınlar Sonrası Ortaya Çıkan Kayıpların Maliyeti, Yangın Sigorta Maliyetleri, Yangın Ölüm İstatistikleri.	s.104
Tablo 9: İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı İtfaiye Yangın ve Acil Müdahale Şube Müdürlüğü 2019 Mali Gelir Tarife Cetveli.....	s.112
Tablo 10: Araştırmada Kullanılan Derinlemesine Mülakat Soruları.....	s.118
Tablo 11: Hipotezlerin Araştırma Sonrası Değerlendirme Tablosu	s.131
Tablo 12: İstanbul Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Bünyesindeki Gönüllü İtfaiye İstasyonları(Müfrezeleri).....	ek s.20

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kocaeli Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiye Müfrezeleri ve Teslim Edilen Tankerler.....ek s.11

EKLER LİSTESİ

EK- 1: Tanımlar.....	ek s.11
EK- 2: Eskişehir İli Derinlemesine Mülakat Formu.....	ek s.4
EK- 3: Kocaeli İli Derinlemesine Mülakat Formu.....	ek s.9
EK- 4: İstanbul İli Derinlemesine Mülakat Formu.....	ek s.18
EK- 5: Eskişehir İli Derinlemesine Mülakat İzin Yazısı	ek s.27
EK- 6: Kocaeli İli Derinlemesine Mülakat İzin Yazısı.....	ek s.30
EK- 7: İstanbul İli Derinlemesine Mülakat İzin Yazısı.....	ek s.31

GİRİŞ

Gönüllülük, maddi bir beklenti olmaksızın bilinçli bir hareketi, çabayı, zamanı sarf etmeyi, sahip olunan bilgi ve becerinin kullanılmasını, sürekliliği, başkalarına yardım etmeyi, karşılıklı rızayı içeren sosyal bir sorumluluktur. Aktif vatandaşlığın en güzel sunumudur (Gönüllülük Yılı Stratejisi (GYS),2019:10). Gönüllülük, kişilerin kendi özgür iradeleriyle hiçbir maddi çıkar veya gelir beklentisi olmadan, toplumda fertlerin kendilerini değerli ve faydalı hissetmelerinin dışı vurumu şeklinde tanımlanabilmektedir.

Gönüllü çalışmalar, kişilerin sahip olduğu bilgi, yetenek ve birikimlerini, toplum yararına kullanarak; mutlu olunmasına fırsat veren uğraşlardır. Gönüllü çalışmalar, toplumların kültürel özelliklerinin yansımasıdır. Gönüllü çalışma faaliyetlerinin toplumlarda yaygınlaşabilmesi, toplumların kültürel alışkanlıkları ve gelenekleri ile yakından ilgilidir. Bu çalışmamızda, ülkemizde belediyelerin hizmet kolu olan itfaiye teşkilat yapılanmasında ki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına yer verilmiştir. Bu uygulamanın ülkemize, belediye hizmetlerine olan katkıları değerlendirilmiştir.

Yerel yönetimler, topluma hizmet sunumunda kamu yönetiminin halka en yakın ve demokratik olan kurumları arasında değerlendirilmektedir. Gündelik yaşamları etkileyen hizmetlerin, topluma ulaştırılmasında elzem bir öneme sahiptir. Yerel yönetim hizmet kolları, toplumların yaşamını kolaylaştırmaktadır. Özellikle ülkemizde belediyeler bünyesinde acil hizmet kolu olan itfaiye teşkilatları, afet gibi normal hayatı sekteye uğratan durumlarda, can ve mal kayıplarını önleyip, kurtarma hizmeti sağlamaktadır. İtfaiye teşkilatlarının en temel görevi, insan hayatını kurtarmak olduğu için, kaliteli bir hizmet sunmak zorundadır. Belediye itfaiye teşkilatları, kamu güvenliğinin sağlanmasında hayati bir önem taşımaktadır.

Ülkemizde itfaiye teşkilatları, belediyelere bağlı olarak görev yapmaktadır. Gönüllü itfaiyecilik sistemi de, belediyelerin çatısı altında oluşturulup, uygulanmaktadır. Ülkemizde fertlere, belediye kanunlarında tanımlı gönüllü katılım sağlayabilecekleri alanlardan olan, belediye itfaiye teşkilatları bünyesinde, gönüllü itfaiyeci olma fırsatı sunulmaktadır. Talep eden ve şartları sağlayan kişiler, gönüllü itfaiyeci olarak hem belediyeye ve topluma hizmet sunmuş olmakta; hem de ailesi ve

yakın çevresini bilgilendirip olası acil durumlarda aldığı eğitimler çerçevesinde destek sağlamaktadır.

Gönüllü itfaiyecilik uygulamasının geçmişi, Osmanlı'dan beri süre gelen, destanlaşan tulumbacılığın devamı niteliğindedir. Ancak toplumsal yapılanmada gönüllü itfaiyecilik faaliyetleri, 1999 Marmara Depremi'ne kadar olan süreç değerlendirildiğinde, etkin bir şekilde yerini bulamamış ve yapılanamamıştır. Marmara depremi sonrasında, Avrupa'dan destek için gelen gönüllü itfaiyecilerin örnek çalışmaları sayesinde, ülkemizde gönüllülük faaliyetleri ve gönüllü itfaiyecilik uygulaması harekete geçirilmiş ve yeniden oluşumlar başlatılmıştır. Marmara Depremi sonrasında, ilk olarak Kocaeli ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına başlanılmıştır.

Dünyadaki gönüllü itfaiyecilik uygulama örnekleri ve Türkiye'de ki gönüllü itfaiyecilik uygulamaları incelendiğinde, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının tekrardan yapılanmaya başladığı, Marmara Depremi üzerinden geçen 20 yıla rağmen halen çok etkin olmadığı ve gönüllü katılımcıların sayıca yetersiz olduğu dikkat çekmiştir. Her ne kadar gönüllü itfaiyecilik çalışmaları yapılıyor olsa da, henüz dünyadaki uygulama örneklerinin seviyesine ulaşamadığımız görülmektedir.

Yangın, en genel ifadeyle sabotaj hariç, kontrolümüz dışına çıkan yanma olaylarıdır. Yangınlar, henüz başladığı küçük bir alev halindeyken bir bardak su ile müdahale edildiğinde, kolayca söndürülebilmektedir. Ancak yangınlar, birinci dakikadan sonra hızla büyüyüp, dakikalar içerisinde bulunduğu alanı kaplayacak ve söndürülmezse felakete dönüşecektir. Yangınlar için süre çok büyük önem arz etmektedir. Gönüllü itfaiyecilik uygulamasıyla, yangınlara hızla müdahale edilmesi sağlanmış olacak; yangınlar çok büyümeden söndürülerek, zarar seviyesi minimuma indirilecektir. Bu çalışmada, Türkiye'de belediye hizmetlerine gönüllü katılım esasına dayanan, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının kavramsal yapısı, faaliyetlerinin mahiyeti, hukuksal dayanakları, avantaj ve dezavantajları, dünyada ve ülkemizdeki uygulama örnekleri, belediye hizmetlerine finansal katkısının olup olmadığı, sosyal yaşam üzerindeki etkisi ele alınarak bu alanda durum tespiti yapılması amaçlanmıştır. Literatürde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına yönelik çalışmaların az olması sebebiyle bu çalışmamızda, gönüllü itfaiyecilik sayısının artırılması için

neler yapılması gerektiği, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri belirlenmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİĞİN MAHİYETİ

1.1.TEMEL TANIMLAR

Gönüllü itfaiyecilik kavramını açıklayabilmemiz için; öncelikle bu kavram ile ilgili olan kelimeleri tanımlamamız gerekmektedir.

İtfaiyeci: Görev aldığı ekip içerisinde gerek sorumlu olarak, gerek müdahalede bulunan kişi olarak; iş sağlığı ve güvenliği ilkelerini gözeten, çevrenin korunması hususuna özen gösteren, itfaiyeye ait her türlü araç-gereç, ekipmanı kullanabilen, itfai ve KBRN (kimyasal-biyolojik-radyolojik-nükleer) olaylarına, arama-kurtarma çalışmalarına, her tür olaya vakıf olup müdahale edebilen, önleme ve koruma çalışmalarını gerçekleştiren, ekipleri yönlendirerek müdahalede bulunulmasını sağlayan, olay yerinde inceleme (tüm bilgi ve bulguları toparlayabilme) yapabilen, mesleki gelişimi için tüm eğitime katılıp, becerilerini arttıran, pekiştiren nitelikli kişilerdir.

Gönüllü İtfaiyeci; Mesleği itfaiyeci olan kişilerin istihdamının uygun olmadığı yerlerde gönüllü olmak isteyen; profesyonel itfaiyeci eğitim, beceri, kabiliyet ve donanımına sahip, emir komuta disiplini itfaiye olaylarına müdahalede bulunan kişiler, gönüllü itfaiyeciyi tanımlar.

İtfai Olay; İtfaiye teşkilatlarının ve itfaiyenin hizmet tanımına giren ve itfaiye personelinin müdahalede bulunduğu her olayı tanımlar.

İtfaiye; İtfai olaylara müdahale edebilmek için gerekli olan tüm araç- gereç, malzeme ve ekipmanların göreve hazır çalışır bir durumda bulundurulduğu, görevli itfaiyecilerin her türlü ihtiyacının karşılandığı hizmet binasının yer aldığı teşkilattır (Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK),2016).

A Tipi Gönüllü İtfaiyecilik; Meslek standardında tanımlanan gönüllü itfaiyeciyle aynı özellikleri taşıyan, nüfusu ve itfai olayın gerçekleşme sıklığı az olan yerlerde profesyonel itfaiyeci imkan ve kabiliyetine sahip, itfai olay meydana geldiği takdirde her ne iş ile uğraşıyorsa bırakıp emir komuta ile verilen görevleri yerine getiren ve olay sonrası rutin yaşamına dönen kişi olarak tanımlanmıştır.

B Tipi Gönüllü İtfaiyecilik; Olağandışı her tür durum ve afetlere karşı eğitim almış doğru hareket tarzını bilen kişiyi tanımlamıştır.

Gönüllü İtfaiye İstasyonu: Nüfusun az ve itfai olay çıkma sıklığının düşük olduğu yerleşim yerlerinde konuşlandırılan, gönüllü itfaiyecilerin araç, malzeme ve ekipmanlarının yer aldığı, en küçük tip itfaiye istasyonudur.

Profesyonel İtfaiyeci; İtfaiyecilik görevini meslek olarak icra eden ve maaş alan kişilerdir (Konya Büyükşehir Belediyesi Gönüllü İtfaiye Yönetmeliği, 2014: 2).

1.2. GÖNÜLLÜ KATILIM, AFET ve GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK

1.2.1. İnsani Yardım, Gönüllülük ve Gönüllü Katılım

İnsani yardım; ülkelerde insan kaynaklı ortaya çıkan krizler ve doğal afetlerin esnası ve sonrasında hayat kurtarabilmek, acıları hafifletebilmek, insan onurunu koruyabilmek adına insanların, kriz ve afetlerle baş edebilmesi; bu durumların üstesinden gelinebilmesi; felaketzedelerin güçlendirilebilmesi için benimsenmesi gereken gönüllülük temelli insani bir ilkedir (Global Humanitarian Assistance, 2020).

Afetler, savaşlar ve krizler sonucunda mağdur olan insanlar, yurtlarından göç etmek zorunda kalmakta; yaşam koşulları insanlık onuruna yakışmayacak şekilde zorlaşarak, değişebilmektedir. Bu bağlamda ülkelerin, kuruluşların insani değerler ve ahlaki sorumluluklar açısından üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmeleri gerekmektedir (Gençer,2019:167).

İnsani yardım, alma ve sunma hakkı, temel haklardandır. İnsani yardım, ırk, dil, din gözetmeksizin ayrımcılık yapmadan tarafsız ve bağımsız bir şekilde insan hayatı kurtarmaya, acıların hafifletilmesine odaklanmalıdır; her tür politik, askeri ve ekonomik hedeflere hizmet etmekten kaçınmalıdır. İnsani yardım kuruluşları, yardım yaptığı ülkenin hükümet yetkilileri, ordusu, özel kurumları, STK ve yerel halkı ile gönüllü uyumlu bir şekilde koordine olarak çalışmalıdır ki ihtiyaç sahiplerine kolay ulaşılabilsin (Köseoğlu ve Çevikel,2014).

İnsani yardım kuruluşlarının en belirgin ve ayırt edilen özelliği gönüllülük esasına göre çalışmalarındır. İnsani yardım sözleşmesi (Sphere) gereği afet, kriz ya da savaşlardan etkilenen tüm insanlar, onuruyla yaşama hakkına, insani yardım alma hakkına, korunma ve güvenlik hakkına sahiptirler. Tüm insanlar eşit, özgür doğarlar ve aynı haklara sahiptirler. Tüm afetzedeler ve mağdurlar ile onlara yardım etmek,

güvenliklerini sağlamak isteyen kişiler içinde bu haklar (ilkeler) geçerlidir (Sphere Projesi,2011:20-21).

Yaşadığımız yüzyılda afetler, krizler ve savaşlar sonucunda insani yardıma ihtiyaç duyan insanların sayısı oldukça fazladır. Yardımların, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasında sahada bulunan tüm aktörlere etkin roller düşmektedir. Özellikle yerel STK'lar ve kriz bölgesini iyi bilen yerel halk, yardımların etkin ve verimli bir şekilde insanlara ulaştırılmasında önem taşıdığından kriz bölgelerinde istihdam edilmelidirler. Kriz bölgelerinde ihtiyaç sahiplerine yardımın ulaştırılmasını sağlayan kişilerin güvenliği ile yardımların sürdürülebilirliğinin sağlanması, insani yardımın ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasında yaşanan zorluklar konusunda önemli hususlardandır (Galip,2019:103). İnsani yardımın, afetler ile kriz durumlarında hem ülke içi politikada hem de uluslararası ilişkilerde önemli ve etkili misyonlar üstlendiği belirtilmektedir. Örgel araştırmasında, insani yardımın güncel sorunlarından özellikle insani yardım için çalışan kişilerin güvenlik sorunu yaşadığına, yine insani yardım faaliyetleri sonucunda misyon karmaşası, bürokrasinin hantallaşıp yavaşlaması ve politik sorunlar gibi problemleri beraberinde getirebileceğine değinmiştir (2018:77-78).

İnsani yardım ve insani yardım kuruluşlarının temel dayanağı gönüllülüktür. Gönüllülük, insanların yaşadıkları toplum içinde, maddi çıkar beklentisi olmadan, topluma katkıda bulunarak kendilerini işe yarar görmeyi ve önemli olduklarını hissetmeyi isteme ihtiyacıyla ilgilidir. Dünya da toplumlara yarar sağlamak amacıyla oluşan gönüllülük ruhu, kendisini insani yardım gibi pek çok alanda göstermektedir. Yoksullukla mücadelede, sağlık alanında, eğitimin iyileştirilmesinde, temiz su kaynaklarına ulaşımın sağlanmasında, çevre kirliliği ile mücadelede, iklim değişikliği ve küresel ısınmadan kaynaklı sorunlarla mücadelede, toplumsal dışlanma ve şiddet olgusuyla savaşmada, afet risklerinin azaltılmasında ve afetlerle mücadele edilmesi gibi pek çok toplumu ilgilendiren konuyu bünyesinde barındırmaktadır (Birleşmiş Milletler Gönüllüleri,2011:xx).

Gönüllülük Yılı Stratejisi (GYS) araştırmalarına göre; gönüllü katılımcılar, dünyayı güzelleştirmek adına çalışan, buna rağmen ismi dahi bilinmeyen, müstesna kahramanlardır (2019:8). Gönüllü katılım çalışmalarının yapılabilmesi, etkinleştirilebilmesi, çoğalıp yaygınlaşabilmesi toplumdan topluma değişkenlik

göstermektedir. Gönüllü olma, toplumların kültürel yapıları, alışkanlıkları ve gelenekleriyle yakından ilgilidir (Türkiye’de Gönüllülük,2013:16).

Gönüllülük kavramı, özgür irade ile maddi çıkar gözetilmeksizin, toplumsal fayda odaklı insani ilişkilerin vazgeçilmez unsurudur. Gönüllülük kavramı, katılım, dayanışma, bağlılık fikirleriyle toplumların ve bireylerin refahına katkılar sağlamaktadır. Fincede “ortak amaçlar için beraber çalışmak manasına gelen “talkoot” gönüllülük türleri geçmişten günümüze yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Gönüllülük, pek çok alanda ve şekilde tüm dünyada olduğu gibi geçmişten günümüze Türkiye’de de vardır. Ancak ülkemizde gönüllüğün potansiyel olarak topluma katkıları henüz tam manasıyla anlaşılamamış ve gönüllülükte başarı sağlanamamıştır (Peltekoğlu ve Tozlu,2017:15).

Gönüllü katılım kamu, özel sektör gibi kurumsal düzeyde; ya da doğrudan bireyler arasında oluşturulan gönüllü faaliyetler şeklinde tesis edilmektedir. Sürdürülebilir bir gönüllülük sisteminin tesis edilebilmesi için gönüllü katılımcıların, mutlaka akredite olması (akreditasyon) ve gönüllülüğün bir iş olarak belirlenmesi gerekmektedir. Akreditasyon, 5902 sayılı Kanuna göre, afet ve acil durumlarda kişilerin çalışılabilmesi ve tanınabilmesi için özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarına uygunluk belgesi verilmesidir (T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD),2019). Gönüllüler akredite oldukları zaman, ilgili kurum ve kuruluşlarda tanınmış olacaklar, acil afet durumları gibi olağan dışı durumlarda ya da insana ve topluma fayda amaçlı düzenlenen gönüllü etkinliklerde sahip oldukları bilgi ve yeteneklerinden istifade edilebilecektir. Kısa süreli ya da ara sıra yapılan yardım ve hizmetlerden ziyade, gönüllü katılım çalışmalarının sürekliliği önem arz etmektedir (Türkiye’de Gönüllülük,2013:33).

Gönüllü Hizmet Kuruluşları, gönüllü eylemin etkinliğini geliştirmek, yerel hizmetlerde inovasyonun, hesap verebilirliğin sağlanması, yasal ve gönüllü sektörler arasında gönüllü uygulamaların desteklenmesi için görev yapmaktadır. Daha fazla insanı gönüllü olmaya teşvik ederek, gönüllü eylemlere katılmalarını sağlamaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmelerin sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmesi için strateji olarak benimsediği iş uygulamaları olup, gönüllülük faaliyetleri kapsamındadır. Kurumsal sosyal sorumluluğun birincil odağı çevredir. İşletmeler karbon ayak izlerini azaltabilmek için ne gerekiyorsa yerine getirme çabası

içindedirler. Bu çaba, hem şirket hem de toplum için iyi imaj olarak kabul edilmektedir. Sosyal boyutu, işletmelerin sosyal nedenlerle kâr amacı gütmeyen gönüllü kuruluşlara para, ürün veya hizmet bağışlayarak hayırseverlik ile sosyal sorumluluk görevini üstlenmeleri şeklindedir. Gönüllülük boyutu, çalışanlara adil ve etik davranarak sosyal sorumluluklarını etik işgücü uygulamaları şeklinde göstermeleridir. Gönüllü etkinlikler düzenleyen ve katılan işletmelerin, gönüllü olarak toplum yararına iyi işler ortaya koyması, işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluğunu karşılıksız ve samimi bir şekilde yerine getirdiği bir boyutu olup, sosyal sorumluluğun en güzel göstergelerinden biridir (Schooley, businessnewsdaily 2019).

Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları, özel ve kamu kurumlarının politik, ekonomik ve toplumsal nedenlerle kendi stratejik hedeflerini gerçekleştirirken bir yandan da toplumsal fayda amacıyla gerçekleştirmeyi planladıkları gönüllü uygulama ve çalışmaların bütünüdür. Kurumların, çalışanlarına, müşterilerine ve paydaşlarına yönelik yaptığı gönüllü faaliyetler olarak ta tanımlanabilmektedir. Örneğin bir kamu kurumunun ya da bir işletmenin kırsal bir köy okulunda kütüphane ya da sosyal faaliyetler için spor tesisi açması gibidir (Karataş,2019:1170).

İşletmelerin, sosyal sorumluluk projelerinde STK'lar ile işbirliği içinde çalışması, projelerin yapılabilirliğini kolaylaştırmakta aynı zamanda geniş kitlelere de ulaşılmasını sağlamaktadır. Çünkü STK'lar ve kar amacı gütmeyen işletmelerin gönüllülük esasıyla yapacağı çalışmalar, toplumlarca daha kolay benimsenip kabul edilmektedir (Fidan ve Acar Şentürk,2017:45).

Seunghye Im ve Yang Woon Chung araştırmalarında, kurumsal sosyal sorumluluğun, sosyal değişim ve çevresel sürdürülebilirliği olumlu yönde etkileyen, gönüllü olarak ticari uygulamalara ve kurumsal kaynaklara katkı sağlayan faaliyetler şeklinde tanımlandığını belirtmişlerdir. Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinden, çalışan gönüllülüğünün en hızlı büyüyen faaliyet olduğunu ve kurumsal sürdürülebilirlik için kurumsal gönüllülüğün vazgeçilmez önemine vurgu yapmışlardır (2018:13).

Kurumsal gönüllülük, işletmelerin çalışanlarını kar amacı olmayan sektörlerde, zamanlarını ve uzmanlıklarını toplum faydasına yönelik olarak gönüllü bir şekilde sunmaya teşvik etmeleridir. Bu durum, gönüllülüğün taahhüt edilmesi şeklinde de tanımlanmaktadır (Plewa ve diğerleri,2015:643).

Kurumsal sosyal sorumluluk uygulaması olarak çalışan gönüllülüğü, şirket içi çalışan memnuniyetini ve bağlılığını artırarak, şirketin itibarını ve dış paydaşlarla olan bağlantılarının güçlenmesini sağlar. Çalışan gönüllülüğü sadece kurumsal sosyal sorumluluk projelerine yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda çalışanlarda tutum değişikliklerine de yol açar. Empati geliştirmelerine, farklı sosyal konular hakkında bilgi sahibi olmalarına da katkı sağlar. İşyerlerindeki tüm süreçler için empati geliştirerek, çalışanın kişiliğini zenginleştirir. Ayrıca gönüllülük, kurumsal sosyal sorumluluk projeleri üzerinde çalışırken ekip çalışmasını teşvik ederek şirketlerin kurumsal marka imajını geliştirmelerine yardımcı olabilir. Kısacası gönüllülük, çalışan bağlılığının artmasına neden olabilir (Deshpande, 2018: 27-28).

Günümüzde işletmeler, paydaşı olan STK'lar ile çalışanlarını ve ailelerini de kapsayan gönüllülük esasına dayalı ortak sosyal sorumluluk faaliyetleri gerçekleştirmektedir. STK'lar bu işbirliğine kimlikleriyle tecrübelerini katarken, işletmeler mali güçleriyle destek olmaktadır. Dünyada kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının birçok örneği bulunmaktadır. Ülkemizde bu faaliyetler ciddi olarak değerlendirilmekte ve güzel örnekleri ortaya konulmaktadır (Fidan ve Acar Şentürk, 2017:42).

Toplum, halk, hemşeriler kullandıkları oy gereği, yönetimin borçlu olduğu, yönetime ilişkin bilgi verilmesi ve korunması gereken kişilerdir (Toprak,2011:301). Demokratik yönetim anlayışı içerisinde olan yerel yönetimlerin, dikkat çeken en önemli amacı; hemşehrilerin yerel ortak ihtiyaçlarının karşılanması hususudur. Yerel yönetimler, yerel halkın giderek artan ve çeşitlenen hizmet taleplerini karşılamak için, bulundukları ülkenin siyasi, sosyal, ekonomik şartlarını dikkate alarak; etkili, verimli ve kaliteli hizmet sunma yöntemleri uygulamaktadırlar. Klasik kamu hizmeti sunma yöntemlerinden, emanet usulü, müşterek emanet usulü, iltizam usulü, imtiyaz, ruhsat usulü gibi yöntemlerin yanı sıra alternatif hizmet sunma yöntemleri de kullanılmaktadır. Yerel hizmet sunumunda kullanılan hemşehrilerin, yerel hizmetlere katılımının sağlandığı yerel hizmet sunumunun alternatif yöntemlerinden biride gönüllü hizmet sunumu, gönüllü katılımdır (Altın ve Şahin,2019:90-91).

Demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru olan gönüllülük ve gönüllü katılım, gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerde Birleşmiş Milletlerin de belirttiği üzere, önemli roller üstlenmektedir (Toprak,2012:451). Risklerin azaltılması, tek başına

hükümetlerin baş edebileceği bir şey değildir. Risklerin azaltılmasına yönelik, çok paydaşla katılımın en etkili yolu gönüllülüktür. Gönüllülerin katılımı, yerel ihtiyaçları anlayabilmek, bu ihtiyaçlara çözüm getirebilmek açısından hayati önem taşımaktadır. Eğitilmiş ve örgütlenmiş toplum-temelli gönüllü organizasyonlar, afetlerle etkin bir mücadele için ön şarttır (Türkiye’de Gönüllülük,2013:62).

1.2.2. Afet, Yangın ve Gönüllü İtfaiyecilik

Afetler, meydana geldiği toplumlarda, toplumun tamamında ya da belli bir kesiminde fiziki, ekonomik ve sosyal olarak kayıplar doğuran; normal yaşamı ve faaliyetleri durdurup, kesintiye uğratan; toplumun baş etme kapasitesinin yetersiz kaldığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaylardır (5902 Kanun, md.2).

Toprak Karaman, afetlerin doğal, teknolojik ya da insan kaynaklı oluştuğunu; toplumları tehdit eden ve tehlike yaratan olgular olduğunu belirterek, tanımlamıştır. Afetler, olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçlardır (2018:493). Afet Yönetimini ise Toprak Karaman, sağlıklı ve dengeli bir çevrede toplumların yaşamını zorlaştıran, sekteye uğratan ya da ortadan kaldıran bir sürecin tanımlanmasından başlanarak, planlanması ve yönetilmesidir, şeklinde tanımlamıştır (2017a:64).

Afet, meydana geldiği yeri ve orada yaşayan tüm canlıları (insan-hayvan-bitki) etkileyen, toplumun rutin yaşantısını ve düzenini bozan, maddi ve manevi kayıplara sebep olan olaylardır. Etkili bir afet yönetimi, bu kayıpların azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Afet yönetimi, afet vuku bulmadan risk ve tehditlerin tespit edilerek, zarar azaltma çalışmalarının yapıldığı; afet meydana geldiğinde hızlı ve etkin müdahalenin yapılabilmesi için tatbikatlar ve saha çalışmalarının deneyimlendiği; afet sonrasında hayatın rutinine hızlı bir şekilde döndürülebilmesi için iyileştirme çalışmalarının planlanıp, koordine edildiği aşamalarından oluşan, disiplinler arası yönetişimin hakim olduğu bir süreçtir (Arıkan ve Mergen,2019:275).

Kaptı ve Aytuğ 2016 yılında “Afet yönetiminde gönüllülük sistemi...” ile ilgili araştırmasında, toplumun acil durum ve afet yönetimi sürecine katılmak isteyen gönüllü potansiyelinin yüksek olduğunu; ancak katılım sağlayacak gönüllülerin, sürece nasıl dahil olacakları konusunda, yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtmişlerdir. Ülkemizde ki afet yönetim sürecine, vatandaşların gönüllü katılımının sağlanabilmesi için eğitimlerin, seminer ve sempozyumların, kamu spotu gibi

farkındalık arttırıcı etkinliklerin düzenlenip, toplumsal bilincin oluşmasına yönelik çalışmaların yapılmasının gereklilik olduğunu belirtmişlerdir (2016:869).

Ülke sınırları içinde kamu yönetiminin, güvenliği ve huzuru sağlaması temel görevlerindendir. Bu nedenden ötürü afetlerin yönetimi de, kamu yönetiminin temel görevidir (Toprak Karaman,2017b:235). Yerel halka en yakın hizmet sunumu yapan belediyelerin, afetler konusunda halkın bilinçlendirilmesi, toplumsal farkındalığın oluşturulması, afet öncesi tedbirlerin alınmasını sağlamak, afet durumlarında da zamanında müdahalenin etkin yapılmasını tesis etmek, temel görevlerindendir (Görmez ve Eroğlu,2017:158).

Ülkemizde, tüm dünyada olduğu gibi hızla gelişen teknoloji, beraberinde sanayi kuruluşlarının tesis edilmesini arttırmış; nüfusun artışına paralel olarak ta üretim ve tüketim alışkanlıklarında değişikliklere sebep olmuştur. Her yeni gelişim, değişim, üretim, kullanılan malzeme ve açığa çıkan atıklar, yangın kimyasını değiştirmiş; yangınların hızını arttırarak, çok daha hızlı bir şekilde gelişip yayılmalarına; kısa bir sürede yangınların, afete dönüşmesine sebebiyet vermiştir (Tenikler,2007:1). Yanıcı maddelerin (katı, sıvı ve gaz) kendilerine has tutuşma sıcaklıklarına ulaşarak, oksijenle reaksiyona girmesi sonucu oluşan kimyasal olaylara yanma denilmekte; kontrolümüz dışına çıkan yanma olaylarına da yangın denilmektedir (İtfaiyecinin El Kitabı,2017:270-272).

Yangınların afet niteliğini taşıması için etkisinin büyük çapta olması gerekmektedir. Orman yangınları, her türlü afet niteliği taşıdığından, konu bahsi, orman yangınları dışında kalan yangın tanımlarını içermektedir. Yangınların etkisi, verdiği hasarın büyüklüğüne; yangına maruz kalarak yaralanan, hatta yaşamını yitiren insan sayısına; yapılarda meydana getirdiği zarara ve sebep olduğu sosyo- ekonomik kayıplara göre değerlendirilmektedir. Buna göre yangınlarda, 10 ve üzeri kişinin can kaybı yaşaması; 100 ve üzeri insanın yangın olayından (duman, ısı ya da yangına maruz kalarak) etkilenmesi; olağanüstü hal ilan edilmesi ya da uluslararası yardım istenmesi gibi durumların afet niteliği taşıdığı belirtilmektedir. Bu kriterlere göre, yangınların afet niteliği taşımasının en dikkate alındığı kriter, insanların ne kadar etkilendiğidir. Ancak afet durumlarında, sadece insanlar değil, afeti tanımlarken de belirttiğimiz üzere yangın yerindeki tüm canlı yaşam, bitki hayvan ve benzeri etkilenebilir (EM-DAT The International Disaster Database,2019 ; Şen,2017:19).

Yangın afetinin yönetiminde, her afet tipinde olduğu gibi yangınlar meydana gelmeden önce, yangınlara sebebiyet verecek risk ve tehditlerin belirlenerek; yangınların önlenmesi için güvenlik tedbirlerinin alınması ve zorunlu yangın sigorta sisteminin tesis edilmesi gerekmektedir. Toplumun, yangınlar konusunda bilinçlenmesi için eğitim ve tatbikatların yapılması, olası afetlerde hızlı ve etkin müdahale yapılmasını kolaylaştırarak, iyileştirme aşamasını hızlandıracaktır. Bu sebeple her afet tipinde olduğu gibi yangın afetinin de hazırlık aşaması, hayati önem arz etmektedir (Arıkan ve Mergen,2019:278). Yangın afetine, hazırlıklı olabilmenin en etkili yollarından biri, olası yangınlara yönelik hazırlanan senaryolar çerçevesinde, masa başı ve saha uygulamalı tatbikatların gerçekleştirilmesidir. Yapılan tatbikatlar, sahip olduğumuz kaynakların ve planların gerek tüm afetler gerekse de yangın afeti karşısında, ne derece etkin ve etkili kullanılabileceğini görmemizde yardımcı olacaktır.

Yangın afetine müdahale eden, söndürüp, kontrol altına alan itfaiye teşkilatlarıdır. ¹İhtiyatlılık ilkesinin gereği, itfaiye teşkilatlarının birincil ve en önemli görevi, yangın afetinin insan yaşamının herhangi bir safhasında, ansızın karşılaşılabileceği bir felaket olduğunu ve yangın afetiyle nasıl mücadele edilmesi gerektiğini öğretmektir (Arıkan ve Mergen,2019:280; Soyhan ve diğerleri,2018:140).

Yangın ve afet kültürünü, daha geniş bir başlık altında güvenli yaşam kültürünü, ülkemizde küçük yaşlardan itibaren topluma aşılacak ihtiyatlılık prensibinin bir gereğidir. Doğadan ve insanlardan kaynaklanan afet ya da tehdit oluşturan acil durum olaylarının önlenmesine yönelik çalışmalarda ihtiyatlılık kavramının kapsamındadır (Toprak Karaman,2016:5). Bu çerçevede itfaiyeci rol model kişilerin toplumun her kesimine, özellikle çocuklar ve gençlere yönelik eğitimlerle yangın afet bilincinin öğretilmesi ve uygulamaların geliştirilmesi; farkındalık çalışmalarının arttırılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir (Güllüoğlu,2018:5). Bireysel, örgütsel ve toplumsal düzeyde yangın ve güvenlik kültürüne, ilişkin tutum ve davranışlarımızın “Ağaç yaşken eğilir” sözüne istinaden,

¹ İhtiyatlılık Kavramı: Risk ve tehlike oluşturan durumlar karşısında temkinli olunarak tedbir alınmasını ve nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini ifade eden bir kavramdır. Örneğin, yangınların oluşmasını önlemek için kibrit gibi yanıcı maddelerle çocukların oynamalarına izin verilmemesi ihtiyatlılık ilkesinin gereğidir (Toprak Karaman,2016:5).

erken yaşlarda kazandırılması gerekmekte; bu kazanım afetlerde mukavemetli bir toplum olabilmenin temel yapı taşını oluşturmaktadır (Çakır,2019:141).

Afete Dirençlilik; Afetler gibi toplumu savunmasız bırakan tehlikelere karşı, dayanıklılığın ve baş edebilme gücünün arttırılarak, afetin etkilerini hafifletmeye yönelik çalışmalar ile iyileştirme kapasitesinin arttırılmasını sağlamaktır. Başka bir ifadeyle, afetlerin olası etkilerini zamanında öngörebilmek, önleme, zarar azaltma, baş edebilme ve iyileştirme yeteneğidir, şeklinde de tanımlayabiliriz (AFAD,2019). Bireylerin, afetler konusunda bilinçlendirilmesi, farkındalıklarının arttırılması afetlere dirençli bir toplumun oluşturulmasında çok önemli bir adımdır (Özer,2017:1). Afet yönetiminin temel hedeflerinden biri, afetlere karşı dirençli toplumlar oluşturmaktır. Sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerce oluşturulan eğitimli ve örgütlü yapılar, afetin gerçekleştiği kritik zaman olarak adlandırılan ilk 72 saat sürecinde afetlere müdahale ederek kamu yönetiminin koordinasyon ve hizmet sunumunda etkin bir şekilde çalışmasına katkı sağlayacaktır. Afet yönetimi paydaşı olan gönüllülerin, kamu politikası süreçlerine katılımcı bir şekilde entegre edilmesi gerekmektedir (Leblebici,2014:475).

Afetle mücadelede sorumluluk sahibi kurum ve kuruluşların, afet yönetiminde başarıya ulaşabilmesi için sivil toplum kuruluşlarını ve gönüllüleri mutlaka sisteme dahil etmesi gerekmektedir (Yaman ve Acar,2017:372). Afetler, ülkelerin kalkınma hedeflerini etkilemekte ve sekteye uğratmaktadır. Bu etki, ülkelerin kalkınmışlık düzeylerine göre değişkenlik göstermektedir. Ülkelerde, afetlere karşı gösterilen direnç, ülkelerin kalkınmışlık ve gelişmişlikleriyle doğru orantılıdır (Özer,2016:183).

Mukavemet, afetler meydana gelmeden hazırlanan planlar ve yürütülen çalışmalar (toplumda farkındalık eğitimleri, uygulamalı tatbikatlar vb.) ile afet vuku bulduğunda hayat kurtarabilmek, afetlerin daha az zararla atlatılabilmesi ve ekonomik kayıpların azaltılabilmesi için yapılan çalışmalardır (Toprak Karaman,2016:6). Toplumsal farkındalığın artması, yasal karar alıcıların demokratik toplumlarda yetki, görev ve sorumluluklarını yerine getirdiklerinin iyi bir göstergesidir (Toprak Karaman, 2019:25). Afetlerin ve yangınların önlenmesinde, olası etkilerinin azaltılmasında, zararlarının tanzim edilmesinde uygulanacak olan kamu politikaları önem arz etmektedir (Altay,2017:52).

Türkiye’de 10 Temmuz 2018 tarihinde 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, politika ve strateji önerilerinin geliştirilmesi konusunda ön plana çıkmaktadır. Cumhurbaşkanı gerek alacağı kararlarda gerek uygulayacağı politikalarda politika kurullarının önerilerini dikkate almaktadır. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının düzenlediği toplantı ve çalışmalara, bakanlıklar, kamu kurumu- sivil toplum ile özel sektör temsilcileri, akademisyenler, uzmanlar görev alanları ile ilgili olarak davet edilmektedir. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının, ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları koordine etmesi, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlaması görev ve yetkilerindendir (Akman,2019:660-671). Sürdürülebilir bir gönüllülük sisteminin sağlanabilmesi ve gönüllü katılımın teşvik edilmesinde uygulanabilecek politika ve stratejilerin belirlenmesinde önemli bir rol teşkil etmektedir.

Gönüllü katılımı ile sağlanan gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, tarihin her döneminde değişik coğrafyalarda farklı şekillerde ortaya çıkan; güçlü bir geleneğe sahip, refah ve kriz zamanlarında başvuru olan bir kamu politikasıdır (GYS,2019:8). Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, kalkınmış ve gelişmiş ülkelerde sağlam temellere oturtulmuş ve sistemleştirilmiştir. Sistemde aktif bir şekilde görev yapan gönüllü itfaiyeciler, afetler karşısında toplumdaki insan gücünün etkin ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamakta ve afetlerde dirençli bir toplum olma yolunda çok önemli bir basamağı teşkil etmektedir. Profesyonel itfaiyecinin eğitim, beceri, kabiliyet ve donanımına sahip; mesleği itfaiyecilik olmayan, emir komuta disiplini ile itfaiye olaylarına müdahalede bulunan kişilere gönüllü itfaiyeci denilmektedir. Dünyada birçok ülkede uygulanmakta olan gönüllü itfaiyecilik sistemi, gerek yangınlara erken safhada müdahale edilmesinde, gerekse de yangın risklerine karşı halkın bilgi birikimi ile farkındalığa sahip olması açısından önemli bir fonksiyona sahiptir. Kişiler başta kendisini, ailesini ve yakınlarını korumak adına bu uygulamaya katılmaktadır. Gönüllü itfaiyecilik uygulaması, afetler gibi kapasitenin yetmediği olağan dışı durumlarda toplum için çok önemli bir role sahiptir. Ülkemizde itfaiye teşkilatlarında yetiştirilen

gönüllü itfaiyeciler, yangın afetiyle mücadelede kapasitenin yetmediği özellikle kırsal²(mücvir) alanlar gibi ihtiyaç duyulan yerlerde hizmet sunmaktadır (Ekşi,2019:88).

1.2.3. Afetlerde Gönüllü Katılımcıların Motivasyonu

Gönüllü katılımcıların motivasyonunun sağlanabilmesi için gönüllülerin nelerle motive olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Gönüllü katılımcıların motivasyonu manevi duygularla arttırılabilir. Gönüllülere ismi ile hitap etmek, halk tarafından tanınmalarını sağlamak gönüllünün motivasyonunu arttırmak için önemli bir tutumdur. Gönüllü katılımcılara değerli olduklarının hissettirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple gönüllü katılımcılar hakkında bilgi sahibi olmak, kişisel özelliklerine saygı göstermek, önemli günlerinde yanında bulunmak motivasyonları için çok önemlidir. Gönüllü katılımcıların verdikleri hizmetlerin karşılığında ödüllendirilmesi, gönüllü katılımı teşvik etmekte, gönüllü katılımın devamlılığını sağlayarak verimliliği arttırmaktadır. Gönüllülerin ödüllendirilmesi; teşekkür belgesi, sertifika, hediye, yurt dışında bir konferansa gönderilmesi, doğum günü gibi özel günlerinde hatırlanması şeklinde gerçekleştirilebilir. Bu tür etkinlikler gönüllülerin bir araya gelerek ekip ruhunu hissetmelerine yardımcı olacaktır. Gönüllülerin, karşılık beklemeden yaptığı hizmetler sonucu bir takım jestlerle karşılaşması memnuniyetini, motivasyonunu ve gönüllü katılıma bağlılığını arttıracaktır (Güngör ve Çölgeçen,2013:180-182)

Gönüllü katılımcılara motivasyon ortamının sağlanması, gönüllülerin kuruma olan bağlılıklarını arttırarak hizmetlerin kaliteli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Gönüllü katılımcı sayısını arttırmak için özellikle akıllı teknolojilerden yararlanılmalı, iletişim araçlarını etkin olarak kullanmayı bilmeli ve etkili bir halkla ilişkiler yönetimi uygulanmalıdır. Afet yönetiminde dünya örneklerindeki gönüllülere bakıldığında; motivasyonları oldukça yüksektir. Afetlerde üstlenilen görevlerle insanlara ve toplumlara yardım edilerek faydalı olunmakta bununla birlikte alınan görevler ile deneyimler paylaşılabilir. Bu sayede afetlerde gönüllü katılımcılar üstlendikleri rol ve sorumluluklarla kişisel tatmin gerçekleştirebilmektedir. Afet yönetiminde yaşanan afetler sonrası toplumun tamamı potansiyel gönüllü olarak kabul

² Mücvir Alan: Belediye sınırlarına komşu, imar mevzuatı gereği belediyelerin denetim ve sorumluluğunda olan, şehrin gelişmesi açısından uygun görülen sınır komşusu alanlara verilen isimdir (<https://www.afad.gov.tr/>).

edilmektedir. Yönetimlere düşen en önemli görevlerden biri de sahip olunan potansiyel gönüllünün aktif olarak sahaya aktarılmasının sağlanmasıdır. Dünyada hemen hemen her ülkede uygulanan gönüllü itfaiyecilik sistemi, afet öncesi hazırlık döneminde; halkın yangın riskleri konusunda temel bir altyapıya sahip olması sağlanarak yangınlara erken aşamada müdahale edilmesi ve ekiplerin oluşturulması gibi önemli fonksiyonları üstlenmektedir. Afet durumlarında da gönüllü itfaiyecinin başta kendisini, ailesini, evini, işyerini ve sevdiklerini koruması gibi görevleri üstlenmesini sağlar. Ülkelerde saygın ve güvenilir bir iş olarak ta görülen gönüllü itfaiyecilik uygulamaları için kişiler zaman ayırmakta ve çok rahat motive olabilmektedirler. Gönüllü itfaiyeciler çevresindeki insanlarla geniş ağlar oluşturabilen, güvenilir, aktif ve kahraman insanlar olarak tanımlanmaktadır. Afet öncesi olağan zamanlarda kurumlarda acil yardım ve kurtarma personeli ile işbirliği halinde görev alan gönüllü itfaiyeciler, afet durumlarında kamunun en fazla güvenebileceği acil yardım destek ekibi olarak sayılmaktadır (Ekşi, 2018:164-165).

Afetlerle mücadele çalışmalarında gönüllü olarak yer alabilmek, gönüllü katılımcıların kendi gelecekleri hakkında belirleyici olabilmeleri, sahip olduğu bilgilerini toplumsal fayda da sorunların çözümü için kullanabilmeleri, başta yakın çevresine ve diğer insanlara yardımcı olabilmeleri gönüllü motivasyonunu sağlamaktadır. Toplumların karşı karşıya olduğu risklerin yönetilebilmesi için yine gönüllülerin motivasyonundan faydalanılması, afet yönetiminde bireysel ve toplumsal direncin sağlanması hususunda önemli bir rol üstlenmektedir (Ekşi,2018:171).

1.2.4. Afetlerde Gönüllü Katılımcılara Sağlanan Haklar

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Çalışmaları Merkezi ile Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 2019 yılında “Türkiye’de Gönüllülük Araştırması” gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma bulgularına göre; tezimizde belirttiğimiz gönüllülük kapsamında ki literatür verileri ile anket sonuçları örtüşmektedir. Bununla birlikte özellikle gönüllü alanlarda çalışma yapan kişilerin sosyal güvence kaynaklarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Kişileri gönüllü olmaya teşvik edebilmek için öncelikle kişilerin güvenliğinin sağlanması hususuna önem verilmelidir. Afetlerde gönüllü görev yapan kişilerin güvenliği çok büyük önem taşımaktadır. Anket verilerine göre; gönüllü katılımcıların %3,9 iş kazası, %4,1’i

meslek hastalığı ve %19,8 psikolojik bir rahatsızlık geçirmiştir. Bu gibi kaza, zarar durumlarında güvence sağlanmadığı ya da masrafları karşılanmadığı takdirde gönüllü katılımcının arttırılabilmesi mümkün gözükmemektedir. Kişiler kendilerini güvence altında hissetmezler ise gönüllü olmakta istemezler. Gönüllü kişilerin sosyal güvenlikleri hususunda mutlaka mevzuatların geliştirilerek bu alanda çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca anket sonuçlarına göre; gönüllü kişilerin iâşe giderlerinin kendileri tarafından karşılanma yüzdesi (%66,9) oldukça yüksektir. Gönüllü katılımı arttırabilmek ve teşvik edebilmek için bu anlamda da mutlaka gönüllü kişilerin iâşe giderlerinin karşılanması hususunda çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir (Türkiye’de Gönüllülük: Katılım, Koşullar ve Hukuk Konferansı (13 Aralık 2019) İstanbul Bilgi Üniversitesi).

Tablo 1: Afetlerde Gönüllü Katılımcılara Sağlanan Haklar

	İâşe Giderleri	Ulaşım	Eğitim Faaliyetleri	Sosyal Güvence (Sigorta)
AFAD Gönüllüsü	✓	✓	✓	Yapılmıyor
Belediye İtfaiye Gönüllüsü	✓	Belediyelere göre değişmektedir	✓	Belediyelere göre değişmektedir
STK Gönüllüsü	STK’ya göre değişmektedir	STK’ya göre değişmektedir	STK’ya göre değişmektedir	%9 STK yapmaktadır.

Kaynak: İstanbul Bilgi Üniversitesi (2019) Türkiye’de Gönüllülük: Katılım, Koşullar ve Hukuk Araştırma Sonuç verileri (<https://stk.bilgi.edu.tr//content/turkiyede-gonullulu/>); AFAD gönüllülük Bilgi Sistemi verileri (<https://gonullu.afad.gov.tr/>) ve Afyon İl Afet Müdürü ile 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde görüşülerek elde edilen veriler doğrultusunda tablo oluşturulmuştur.

Tablo 1 verilerine göre afetlerde gönüllü katılımın sağlandığı AFAD Gönüllü katılımcılarının imkanlar dahilinde iâşe giderlerinin, ulaşım masraflarının ve eğitimlerinin sağlandığı ancak gönüllü katılımcılara sosyal güvence olarak sigortanın yapılmadığı belirlenmiştir. Belediyeler bünyesinde görevlendirilen gönüllü itfaiyecilere yine belediyelerin imkân ve durumlarına göre iâşe giderleri, ulaşım

giderleri, eğitim faaliyetleri sağlanmaktadır. Ancak her belediye aynı imkânları sağlamamaktadır. Belediyeler sosyal güvence olarak sigorta yapmaktadır. Hatta gönüllü itfaiyecilere, olası zararlarının belediyeler tarafından karşılanacağını taahhüt etmektedir. Sigorta konusu yine belediyeden belediyeye farklılık gösteren bir husustur. Gönüllü katılımcılarının hakları STK'lara göre değişmektedir. Kısmi karşılayan STK'lar olduğu gibi tüm masrafları karşılayan STK'lar da vardır. Ancak çoğu gönüllü katılımcı kendi imkânları ile ulaşım, iâşe giderlerini sağlamaktadır. STK'lar düşük oranda da olsa gönüllü katılımcıya sigorta imkânı sağlamaktadırlar.

1.3. DÜNYADA GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Tarihte bilinen en eski itfaiye teşkilatı gönüllülerden oluşuyordu. Roma İmparatorluğu tarafından ilk büyük organize itfaiye kuvveti, MS 6. Asırda, Antik Roma'da kurulan Vigiles Kolordu'dur. İlk itfaiye birlikleri, hem yangın söndürme hem de askeri amaçlar için kullanılmaktaydı (A Brief History Of The Fire Service,2019).

Roma itfaiyesinin kurulmasını gerekli kılan, 62-192 yıllarında Roma'da meydana gelen ve kentin büyük kısmının yok olmasına sebep olan yangınlardır. Meydana gelen bu yangınlarla mücadele için gece bekçileri, söndürme birlikleri ve su taşıyıcılarının yer aldığı, 7000 civarında kişinin katılımıyla ilk itfaiye örgütü oluşturulmuştur (Türker,2009:14).

Roma İmparatoru Augustus (Ogüst), o dönemde bir bina tesis ettirip; içine müdahale de kullanılması için merdiven, kova, balta gibi yangın aletlerini koydurtmuş; ilk itfaiye binasını halkın hizmetine sunmuştur. Roma şehrinin mahallelerine, yedi tane itfaiye mangası tesis ettirmiştir. 1254'te Paris'te burjuva devriyesi adında, yarı burjuvadan, yarısı da gönüllü katılımcılardan oluşan; yangın söndürme polis teşkilatı şeklinde bir teşkilat kurulmuştur. 1344 yılında, İtalya'da ilk olarak Firense şehrinde, nizami bir itfaiye teşkilatı kurulmuştur (Berkdemir,2012:4). 1833 yılında, Londra'da bulunan sigorta şirketleri birleşerek, Londra İtfaiyesi'ni kurmuşlardır. 1865 yılında, Londra İtfaiye Kanunları yürürlüğe girmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yangın söndürme işlevi, koloni zamanlarında gönüllüler tarafından yürütölmekteydi. Düzenli olarak ilk itfaiye teşkilatı, 1736 yılında Philadelphia'da yoğun bir yangından sonra, Benjamin Franklin tarafından, 30 gönüllüden oluşan The Union Fire Company adında ilk gönüllü itfaiye örgütü olarak kurulmuş ve hizmete başlamıştır. Amerika'da ilk tam

teşekküllü gönüllü itfaiyeci, Isaac Paschal olmuştur. Newyork İtfaiyesi, 1737 yılında kurulmuştur (Adıgüzel,2010:9; History of Volunteer Firefighting,2019).

1.4. DÜNYADA GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK SİSTEMİ

Günümüzde pek çok ülkede, gönüllü itfaiye sistemi başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Dünya uygulamalarına baktığımızda, itfaiyenin halk tarafından algısı ve olumlu imajının yanında, ayrıca itfaiyecilere sağlanan haklar sebebiyle, gönüllü itfaiyeci olmak bir onur kaynağıdır (Kılıç,2017:9).

1.4.1. Dünyada İtfaiye Teşkilatlarının Hizmet Modeli

Tüm dünya ülkelerinde, itfaiye teşkilatlarının üç temel görevi vardır. Bunlardan birincisi, yangınlara müdahale edip söndürmektir. İkincisi, kurtarma olaylarına müdahalede bulunmaktır. Yangın yerinde mahsur kalanları; denize, kuyuya düşenleri; göçük altında kalanları; asansörde kalanları kurtarmak için müdahalede bulunmak ve son olarak ta, yangınların önlenmesi için yangın önlemlerini aldırılmaktır (Kılıç, 2010 :53).

Dünya örnekleri incelendiğinde, Fransa, Hollanda, İngiltere, Belçika, Almanya gibi Avrupa ülkeleri ile ABD, Avusturalya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin itfaiye hizmetleri, yerel yönetimler tarafından sunulmaktadır. İtfaiyeler, dünyada birçok ülkede İçişleri Bakanlığı bünyesinde ayrı bir genel müdürlük şeklindedir. Kıbrıs ve İngiltere gibi ülkelerde ise itfaiyeler, polis teşkilatı bünyesinde hizmet etmektedir. Bazı ülkelerde ise itfaiye, askeri teşkilâtlara bağlıdır (Kılıç,2017:8-10)

Dünyanın çeşitli ülkelerinde itfaiyelerin yapısını incelediğimizde, itfaiyelerin askeriye içinde ya da polis teşkilatıyla bir arada oluşturulduğu, hatta bazı ülkelerde bağımsız bir genel müdürlük yapısında teşkilatlandığı görülmektedir. Macaristan, Polonya, Romanya, Rusya, gibi Eski Doğu Bloğu ülkelerinde ve Paris şehrinde, itfaiyenin yapısı askeri bir nitelik taşımaktadır. İtfaiyeciler, askerler ile aynı hak ve rütbelere sahiptir. Bazı Güney Amerika ülkeleri ile Uzak Doğu ve Kıbrıs'ta itfaiye, polis teşkilatı içinde hizmet vermektedir. İtfaiyeciler, polislerle aynı hak ve hukuka sahiptirler. Bazı ülkelerde de itfaiye, sivil savunma hizmetlerini de kapsayan bir genel müdürlük şeklinde teşkilatlandırılmıştır (Kılıç,2010:20).

1.4.2. Avrupa Ülkelerinde Uygulanan Gönüllü İtfaiyecilik Sistemi

Gönüllü insan kaynağı, itfaiye hizmetlerinin yerine getirilmesinde şehir ve kırsal bölgelerde en çok başvurulan sistemdir. Kırsal alanların, olmazsa olmazı

gönüllü itfaiyeciliğin teşvik edilmesi, desteklenip sisteme dahil edilmesi gerekmektedir.

1.4.2.1. Avrupa Ülkelerinde Gönüllü İtfaiyecilik Uygulamaları

“Türk İtfaiye Teşkilatının Yeniden Yapılandırılması İçin Bir Model Önerisi” isimli çalışmalarında Yentürk ve arkadaşları (2002), Avrupa ülkelerinde ve Avrupa dışında ki ülkelerde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarını tespit etmiş ve kategorilere ayırarak belirtmişlerdir. Çalışmalarında ki Avrupa Ülkelerinde, Gönüllü İtfaiyecilik kategorilere göre;

1.Gönüllülük Hizmetinin Potansiyel Olarak Devam Ettirildiği Ülkeler: Örneğin, Birleşik Krallık, İsveç, İrlanda gibi ülkelerdir. Bu ülkelerde profesyonel itfaiyeciler, gönüllü itfaiyecilerden fazladır ve daha aktiftir.

2.Gönüllülük Sisteminin Çok Sıkı Kurallar İle Uygulandığı Ülkeler: Bu sisteme örnek olarak, Belçika, Almanya, Avusturya, Hollanda, ABD, Yeni Zelanda, Japonya, Avustralya gibi ülkeler verilebilir. Uygulanan kurallara örnek olarak, gönüllü itfaiyeciliğin özelliklerinden, seçimine, eğitim şekline, eğitim sonrası müdahale yöntemine ve müdahale süresine kadar sıkı kurallar çerçevesinde denetime tabi olmasıdır. En önemli kriter, profesyonel itfaiyeci ile gönüllü itfaiyeciye verilen eğitimin eşit ve aynı kalitede olmasının gereğidir. Sadece gönüllü itfaiyecilerden kurulu bir istasyonda, müdahale edilen olay, belirli bir sayıyı aştığında; gönüllü istasyon, hemen karma istasyona dönüştürülmektedir. O istasyonda, profesyonel itfaiyecilerin hemen istihdam edilmesi gibi, sıkı kurallar çevresinde hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir.

3.Gönüllü İtfaiyecilik Hizmetinin Serbest Gönüllülük İlkesine Dayandırılıp, Uygulandığı Ülkeler: Fransa, Portekiz, İtalya gibi ülkeler örnek verilebilir. Bu gönüllülük sisteminde kurallar esnek, değişken ve isteğe bağlıdır. Bu sebeple müdahale süresinde ve hizmet kalitesinde sorunlar teşkil etmekte; bütünlük sağlanamamaktadır (Schmauch’dan (2000) aktaran 2002:16).

1.4.3. Avrupa Dışında Kalan Ülkelerde Gönüllü İtfaiyecilik Sistemi

Avrupa dışında ki dünya ülkelerinde kurulan itfaiye teşkilatlarını, profesyonel ve gönüllü itfaiyecinin birlikte çalışma durumuna göre sınıflandırmamız mümkündür.

1. Tüm Personelin Profesyonel İtfaiyeciden Oluştugu İstasyonlar: Genel olarak büyük şehirlerde kurulan itfaiye teşkilatları ile yüksek risk taşıyan bölgelerde kurulan

teşkillerdir. Yangınlara ve acil durum afetlere, etkili müdahale yapılabilmesi için, riskin yüksek olduğu yerlerde yapılandırılmaktadır.

2. Karma İstasyonlar: Profesyonel itfaiyeci ve gönüllü itfaiyecinin çalışma durumuna göre, altı gruba ayrılmaktadır.

a. Profesyonel İtfaiyecinin Ağırlıklı Olduğu İstasyonlar: Genellikle hizmet, bu istasyonlarda profesyonel itfaiyeciler tarafından yürütülmektedir. Özel durumlu bazı işler için gönüllü itfaiyeci kaynağı kullanılmaktadır. Örneğin, şoförlük, güvenlik, sosyal hizmet ve faaliyetlerinin düzenlenmesi, maddi kaynak sağlanması gibi konularda gönüllü kaynağa başvurulmaktadır.

b. Profesyonel İtfaiyecilerin Gönüllü İtfaiyecilerle Birlikte Çalıştığı Karma İstasyonlar: Genel olarak bu istasyonda görev alan gönüllü itfaiye personelleri, profesyonel itfaiyeciler tarafından eğitilmiş olup, profesyonel itfaiyecinin eğitim ve kabiliyetine sahiptirler. Yangın ve acil durumlarda, profesyonel itfaiyecilerle birlikte müdahalede bulunmaktadırlar.

c. Profesyonel ve Gönüllü İtfaiyeci Sayısının Eşit Olduğu İstasyonlar: Bu istasyonlarda, profesyonel itfaiyeciler, gönüllü itfaiyecilerle birlikte ve eşit sayıda çalışmaktadırlar. Görev dağılımı, çalışma saatlerine göre ayarlanmaktadır. İşlevlerin ve görevlerin dağılımı, gece-gündüz; hafta sonu, hafta içi olarak yapılmaktadır.

d. İşlevlerine Göre Bileşimin Yapıldığı İstasyonlar: Bu istasyonlarda, profesyonel itfaiyeciler, sürekli nöbet tutarlar. Gönüllü itfaiyeciler ise çağrıldıkları zaman gelip, müdahaleye destek olurlar. Profesyonel itfaiyeci ile gönüllü itfaiyecinin birlikte çalıştığı müdahalelerde, olay yerinde komuta görevi, profesyonel itfaiyeciler tarafından yürütülür.

e. Gönüllülerin Ağırlıklı Olduğu İstasyonlar: Bu istasyonlarda, gönüllü itfaiyecilerin sayısı, profesyonel itfaiyecilerden fazladır. Genellikle şehir dışı bölgelerde, kırsal alanlarda bulunan itfaiye istasyonlarıdır. Bu istasyonlar için yerel yönetimlerden, profesyonel itfaiyeci desteği alınmaktadır. Bu istasyonlardaki gönüllüler, olay yeri komuta sistemini yürütebilecek, eğitim ve tecrübeye sahip kişilerden oluşmaktadır.

f. Profesyonel İtfaiye Müdürünün Olduğu Gönüllü İstasyonlar: Olay yerinde komuta sistemi, profesyonel itfaiyeciler tarafından yürütülmektedir. Bu istasyonlar yerel yönetimlerden, profesyonel kadro tahsisi için kaynak kullanmaktadırlar.

3. Tümüyle Gönüllülerden Oluşan İstasyonlar: Genel olarak kırsal bölgelerde kurulmuş istasyonlardır. Tüm hizmetler; yangın, arama-kurtarma ve ilkyardım, gönüllü itfaiyeciler tarafından yerine getirilmektedir. Kendi fonlarını oluştururlar. Bu fonlar, ihtiyaçlarına yönelik kullanılmaktadır. Bu ihtiyaçlar, yangına müdahale elbiselerinin alınması; teknik donanım ve ekipmanın sağlanması; ayrıca istasyonun inşa edilmesi ve bakımının yapılması gibi alanlarda kullanılmaktadır (Schmauch'dan (2000) aktaran Yentürk ve diğerleri,2002:16-17).

1.5. DÜNYADA GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMASININ TEŞVİKLERİ

Dünya genelinde gönüllü itfaiyecilik uygulamaları incelendiğinde, bazı farklılıkların yanında ortak noktalar da bulunmaktadır. Gönüllü uygulamalarına, genel olarak maaş ödenmemektedir. Ancak tüm masraf ve giderleri, bağlı oldukları belediyeler tarafından ya da devlet kurumlarınca karşılanmaktadır. Gönüllü itfaiyeciler, itfai olaylara müdahale için işlerini bırakıp, olay mahalline müdahaleye katılmak için gittikleri takdirde, orada geçirdikleri süre içinde ücret kesintisine uğramamaktadırlar. Birçok ülkede, farklı olarak gönüllü itfaiyecilere, itfai olaylara müdahale ücreti ödenmektedir. Kaza tazminatı, hatta emekli ikramiyesi ödenmektedir. Gönüllü itfaiyecilik sisteminde, gönüllü itfaiyecilerin eğitim ve tedavi masrafları karşılanmaktadır. Gönüllü itfaiyeciliği, teşvik etmek için vergilendirmede muafiyet ve kolaylıklar uygulanmaktadır. Yine bazı ülkelerde gönüllü itfaiyecilere, emlak vergisi indirimleri, ücretsiz sağlık muayeneleri, üniversite öğrenim ücreti iadesi, gibi teşviklerde yapılmaktadır (İnce,2009:7).

1.6. DÜNYADA İTFAİYE HİZMETLERİNDE GÖNÜLLÜLÜK

1.6.1. Gönüllü İtfaiyecilerde Olması Gereken Temel Nitelik ve Beceriler

Gönüllü itfaiyeci olmak için gerekenler, her ülke itfaiye teşkilatına göre değişiklik göstermektedir. Genel olarak başvuran gönüllü itfaiyeci adaylarının, 18 yaş ve üstü olmaları, lise diplomasına ya da eşdeğer bir diplomaya sahip olmaları, 110 saat zorunlu bir eğitim almaları gerekmektedir. Adayların genellikle yazılı ve fiziksel sınavları, ilaç taramalarını ve sağlık kontrollerini geçmeleri şarttır. Bazı ülkelerde, gönüllü itfaiyecilerin geçerli bir sürücü ehliyetine sahip olmaları ve gönüllü itfaiye istasyonuna yakın, hizmet alanı içinde yaşamaları istenmektedir. Güçlü karar verme

becerilerine sahip, güven veren, cesaretli olan kişilerin başvuruları tercih sebebi olmaktadır (Volunteer Fireman: Requirements for Volunteer Firefighters,2019).

1.6.2. Gönüllü İtfaiyecilerin Eğitimi

Gönüllü itfaiyeciler, başvuru süreci sonunda kabul edildikten sonra genel olarak ilgili birim tarafından eğitim akademilerinde ya da benzer programlarda eğitime başlatılırlar. Eğitim programları, teorik bilgi ve pratik uygulamadan oluşmaktadır. Eğitim programı çerçevesinde, söndürme malzemeleri, merdivenler ve çeşitli kurtarma araçları gibi itfai olaylara müdahale edebilmeleri için gerekli olan tüm ekipmanları kullanmayı öğrenirler. Yangın söndürme teknikleriyle birlikte, yangınları önleme, tehlikeli maddelere müdahale ve acil tıbbi prosedürleri, uygulama konusunda eğitimler alırlar. İtfaiyeciler, eğitim akademilerinden mezun olduktan sonra bölümlerinde eğitime devam ederler ve genellikle deneme süresine, staja tabi olurlar. Birçok itfaiyeci, çıraklık programlarına katılmaktadır. Çıraklık eğitimlerinde, kalifiye yangından korunma uzmanlarının gözetiminde, uygulamalı eğitim stajlarını tamamlamaları dört yıla kadar sürebilir. Gönüllü itfaiyeciler, yangınlara müdahale etme, söndürme, yangınların kontrol altına alınması sürecine kadar yardımcı olurlar. Gönüllü itfaiyeciler, isterlerse eğitimlerden faydalanıp, yangın bilimi alanında lisans derecesini alabilirler. 2018 yılı verilerine göre; ABD’de, hem deneyim hem de eğitime sahip olanlar, yılda 49.620 dolarlık bir maaş kazanabilecekleri ücretli bir pozisyona istedikleri takdirde geçme fırsatına da sahiptirler (Volunteer Fireman: Requirements for Volunteer Firefighters,2019).

1.7. ÜLKELERDE GÖNÜLLÜ İTFAİYECİLİK UYGULAMALARI

Ortaçağ’da yapıların ahşap imar edilmesi, yangınla mücadelede düzenli bir yapının olmaması gibi sebeplerden ötürü ortaya çıkan kitlesel yangınlar, kasaba ve şehirlerin haritadan silinmesine sebep olmuştur. Bu dönemde yasal bir bağlayıcılığı ve düzeni olmayan, mahalle bazında gönüllü itfaiyecilik gibi yangınları söndürmek için yapılanmalar oluşturulmuştur. 1666 tarihinde gerçekleşen Büyük Londra Yangını, bugünkü itfaiye teşkilatının kurulum temellerinin atılmasını sağlamıştır. Bu yangın sonrası, meydana gelen yangınlara müdahalede, itfaiye teşkilatının ve standartlaşmanın ilk örnekleri görülmeye başlanmıştır. Nicholas Barbon (c. 1640 – c. 1698) adlı bir İngiliz economist, physician, and financial speculator, yangınlara yönelik olarak ilk sigorta şirketini kurmuş, sigorta şirketlerinin ve düzenli itfaiyenin

kurulmasını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. 1833 yılında, itfaiye hizmeti sunan şirketler birleşerek, Londra İtfaiye Motorlu Araç Teşkilatı'nı kurmuşlardır. İlk kurulduğunda, 13 itfaiye istasyonunda, 80 itfaiye personeli görev yapmaktaydı. İtfaiye teşkilatlarının finansmanı, sigorta şirketlerince karşılanmaktaydı. Boston'da 1631'de, meydana gelen büyük bir yangından sonra, Amerika'da ilk yangın yönetmeliği oluşturulmuştur. 1648'de New Amsterdam'da (şimdi ki ismi, New York) itfaiye personellerinin göreve başlaması, Kuzey Amerika'daki ilk kamu itfaiye teşkilatının da, hizmet başlangıcını oluşturmaktadır (The History of Fire Fighting,2019).

1.7.1. ALMANYA

Almanya, federal bir devlettir. Almanya'da itfaiye ve kurtarma hizmetleri, belediyeler tarafından yürütülmektedir. Her belediyenin kendi bünyesinde etkin bir itfaiye ve kurtarma birimi oluşturması zorunludur. Belediyenin nüfusuna, yerleşim alanı içinde bulunan özel riskli durumlarına bağlı olarak, itfaiye ve kurtarma servisinin kapasitesi değişmektedir. Almanya'daki itfaiye ve kurtarma servisleri gruplara ayrılmaktadır. Nüfus ve risk durumlarına göre oluşturulan ve hizmet sağlayan teşkilatlara göre;

- a. Nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelerde kurulan itfaiyeler, profesyonel itfaiyecilerin ücret karşılığında hizmet sağladığı teşkilleri şeklindedir. Birçok itfaiye olayına, müdahale edebilecek yeterlilikte olan profesyonel itfaiyeciler, afet durumlarında kırsal alanda hizmet sağlayan, gönüllü itfaiyecilerden destek almaktadırlar.
- b. Nüfusu 40000'den fazla olan belediyelerde, profesyonel itfaiyeci eğitime sahip olan gönüllü itfaiyeciler, itfaiye istasyonlarında hizmet sunumu gerçekleştirmektedirler. İstasyonlarda gönüllü itfaiye personeli, özellikle ambulans hizmeti ve küçük kazalara müdahale için sürekli olarak bulunmaktadır. Gönüllü çalışan itfaiyecilere, sürekli çalışmadıkları için katıldıkları operasyonlar ve giderleri doğrultusunda ödeme yapılmaktadır. Gönüllü İtfaiye birlikleri, itfaiye istasyonlarında sürekli olarak bulunmazlar. Sadece acil durumlarda, müdahale için gelirler. Gönüllülere sadece zorunlu giderleri için ödeme yapılmaktadır.
- c. Eyalet tarafından kurulan özel itfaiyeler ise, risk taşıyan alanlar, fabrikalar ya da yangın güvenliğinin çok iyi standartlarda sağlanmasının gerekli olduğu

durumlarda kurulan, özel itfaiye teşkilleri. Büyük sanayi kuruluşlarını, havaalanlarını koruyan, kamu akreditasyonuna sahip özel itfaiyelere örnektir. Özel itfaiyelerde, profesyonel ya da gönüllü itfaiyeciler tam zamanlı ya da yarı zamanlı olarak görev yapmaktadır. İtfaiyenin görevleri; yangınla mücadele, teknik kurtarma ve yardım, radyasyondan ve tehlikeli maddelerden korunma, çevrenin korunması, afet kontrolü, insanların kurtarılması, hayvanların kurtarılması, deniz, göl ve akarsularda kurtarma, ilk yardım, tıbbi kurtarma, ambulans hizmeti ve yangınları önlemektir (Yentürk ve diğerleri,2002:56).

Almanya'nın tüm eyaletlerinde, yangınla mücadele yasası, gönüllü itfaiyecilerin faaliyetlerini kolaylaştırmaya yönelik hükümler içermektedir. Bölgesel yasalar, belediyelerin hizmetlerinde maruz kaldıkları tüm maddi hasarlar için gönüllü itfaiyecilere geri ödeme yapılmasını zorunlu kılar. Belediyeler, yasalar gereği gönüllü itfaiyecilere, itfaiye görevlerine özgü riskleri kapsayan sigorta yaptırmakla zorunludur. Gönüllü itfaiyeciler, her müdahale saati için ücret almaktadırlar. Almanya'da yasa gereği, bir görev normal süresini aştığında, mesleki statüsüne bakılmaksızın, tüm gönüllü itfaiyecilere ek tazminat hakkı sağlanmaktadır (Service Des Affaires Europeennes,2001).

Almanya'da “zorunlu itfaiye hizmetleri”, yalnızca personel eksikliği ya da Gönüllü İtfaiye'nin (gönüllü itfaiyecinin bulunmadığı) oluşturulamadığı durumlarda uygulanır. Yangının ne zaman çıkacağı belli olmadığından gönüllü itfaiyenin oluşturulamadığı yerlerde, gerekirse tüm uygun (gönüllü itfaiyeci yetkinliğine sahip) kişiler zorunlu itfaiye hizmeti sağlamakla görevlendirilirler (Compulsory Fire Service,2020). Almanya'nın bazı nüfusu az olan yerleşim alanlarında ikamet ediyorsanız, gönüllü itfaiyeci olmak zorundasınız ya da şartlarınız gönüllü itfaiyecilik için uygun değilse vergi ödeme zorunluluğunuz bulunmaktadır (İnce, 2009:2).

Gönüllü itfaiyeciler, Alman itfaiyecilerinin % 97'sini oluşturmaktadır. Ülke çapında gönüllü itfaiyelerin sahip olduğu, itfai olaylara müdahalede kullanacakları toplamda; 49.393 itfaiye aracı, 2.165 hava kurtarma aracı, 4.882 kurtarma ekipmanı, 3.109 servis aracı, 631 çok maksatlı araç ve 1.574 konteyner bulunmaktadır. Ayrıca 14.887 özel araç ve yaklaşık olarak 10.000 ³treylar vardır. Almanya'da, yaklaşık 1.1

³ Treylar : Yarı römork olarak adlandırılan ve en az 1 dingilli ve motorlu bir araç tarafından çekilen yük taşıma amaçlı karayolu taşıtıdır (Türkçebilgi,2019).

milyon aktif itfaiyeci ve 23.700 itfaiye ekibi vardır. Ayrıca, emeklilik ve fahri kuruluşlarında gönüllü 200.000 üye ve gençlik yangın gönüllü ekiplerinde yaklaşık 250.000 üye bulunmaktadır. Belediyeler, gönüllü itfaiyelerin en büyük destekçisidir. Finansmanını, destek kuruluşların katkılarından, yapılan bağışlardan veya çeşitli etkinliklerden elde ederler (Der Deutsche Feuerwehrverband,2019).

Koçak ve arkadaşlarının 2014 yılında, Almanya'nın Kuzey Westfalen eyaleti Essen şehrinde, gönüllü katılım üzerine gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, araştırma kapsamında olan, Essen İtfaiyesi hakkında şu bilgiler verilmiştir. 110 yıllık tarihi bir geçmişe sahip olan Essen İtfaiyesi, Almanya'nın en büyük hacimli ve tecrübesi en fazla olan itfaiye birimidir. Essen İtfaiyesi bünyesinde, 550 aktif gönüllü itfaiyeci ve 750 tam zamanlı çalışan profesyonel itfaiyeciyle hizmet verilmektedir. Essen İtfaiyesinin Hizmet Alanları; aktif olarak yangınlardan koruma ve yangın önlemlerinin alınmasını sağlamaktır. Acil hizmetler kapsamında, acil bakım ve hasta nakillerinin gerçekleştirilmesini sağlamak. Teknik kurtarma ve yardım hizmetlerini yerine getirmek. Sel, toprak kayması gibi çevresel tehditlerde destek ve kurtarma hizmetleri yürütmek. Yangın güvenlik eğitimleri, ilk yardım eğitimi, arama kurtarma eğitimi, KBRN ve dezenfeksiyon eğitimi; ayrıca öğrencilere farkındalık amaçlı eğitim faaliyetlerinin yürütülmesini sağlamaktır (2016:102).

1.7.2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika'da gönüllü itfaiyecilik uygulamaları çok gelişmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin itfaiye organizasyon uygulamaları, Avrupa kıtasında ki uygulamalardan farklıdır. Bu farklılıkta ki etken, kültürün yanında ABD'de yaşanan afet ve acil durum türleridir. Ülke genelinde kısa adı FEMA olan “Federal Emergency Management Agency” Merkezi Afet ve Acil Durum Yönetim kurumudur. Bu kurumun en önemli birimi, merkezi bir kurum olarak görev yapan, “United States Fire Administration (USFA)” Birleşik Devletler Yangın İdaresidir. Bu kuruluş, yangından korunma ve yangın güvenliği, yangınların sayısını azaltma, yangın sebebiyle olan ölümlerin azaltılması, halkın eğitilmesi, toplumun güven içinde yaşaması için çalışmalar yapmaktadır (FEMA,2019).

Amerika'daki merkezi itfaiyenin yapılanması ve bugünkü şeklini alması, 1973 yıllarına dayanmaktadır. Yangından Korunma ve Kontrol Ulusal Komisyonu'nca 1973 yılında hazırlanan bir rapor sonucunda, 1974 yılında kanunlaşmış ve merkezi

kurumlaşma bugünkü halini almıştır. Bugünkü adıyla, USFA Birleşik Devletler Yangın İdaresi, ABD'nin gelişmiş, en üst düzey merkezi kurumudur. USFA, yangın güvenliği, yangından korunma, yerel topluluklardaki yangınların sayısını ve yangın ile oluşan ölümleri azaltmaya yönelik çabaları destekleyen, ulusal düzeyde önder ve merkezi bir kuruluştur (US. Fire Administration,2019).

ABD'de son derece yaygın olan gönüllü itfaiye kuruluşları, National Volunteer Firebrigades Council (NVFC), Ulusal Gönüllü İtfaiye Konseyi adında bir kuruluşun şemsiyesi altında birleşmektedir. NVFC, 1976 yılında kurulmuştur. Bu kuruluş kar amacı gütmemektedir. Bünyesinde gönüllü yangın teşkilleri ile 49 itfaiye teşkilatı bulunmaktadır. Ayrıca acil tıbbi servis ve kurtarma ile ilgilenen kişilerde yine bu kuruluş çatısı altında toplanmıştır. NVFC bilgi kaynakları, yönetmelik, kanunlar, standartlar ve düzenlemeler yaparak, topluma hizmet sunar. Gönüllü itfaiye kuruluşlarının, yaptığı işler beş ana grupta toplanmaktadır. Bunlar; yangın ile mücadele etmek, hastane öncesi acil tıbbi hizmeti olay yerinde sağlamak, yangınların nedeni ve çıktığı yeri araştırmak, kamunun yararına güvenlik kodlarını düzenlemek, yangın güvenliği ile ilgili eğitim ve denetimi düzenlemektir (National Volunteer Fire Council (NVFC),2019).

ABD itfaiye örgütlerinde, gönüllülerin % 86'sı faaliyetlerin hepsinden veya çoğundan sorumludur. Toplam nüfusun % 39'u gönüllü itfaiyeciler tarafından korunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 1.15 milyon itfaiyeciden, 812.150'si gönüllüdür. Gönüllü itfaiyecilerin % 94'ü, nüfusu 25.000'den az olan topluluklarda etkindir. Sadece gönüllüler tarafından organize edilen, 21.235 itfaiye ekibi vardır. Gönüllü itfaiyecilerin varlığı, yerel topluluklarda yıllık 37,2 milyar dolar tasarruf sağlamaktadır. Gönüllü itfaiye ekiplerine sahip olan yerel yönetim toplulukları, vergilerinin bir kısmını, yangına dayanıklı pantolon, palto, kask, temiz hava solunum cihazı ve maskesi ile bot gibi koruyucu ekipman satın alınması hususunda harcamaktadırlar. Yangın söndürme ve kurtarma araçlarına ilişkin masraflar, kamu tarafından karşılanmaktadır. Yerel yönetimler tarafından sağlanan fonlar, genellikle itfaiye ekiplerinin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli değildir. Bu gibi durumlarda, gönüllü itfaiyeciler, etkinlik düzenleyerek ilave fonlar toplamaktadırlar. Örneğin, çekilişler (yardım kuruluşlarının fon toplamak için gerçekleştirdiği piyangolar gibi) ve takvim satışları gibi etkinlikler aracılığıyla gönüllü itfaiye ekipleri, yangınları

söndürmek ve hayat kurtarmak için yıllık bütçenin, % 10'una eşdeğer meblağda fon toplamaktadırlar. Federal hükümet ayrıca, yıllık sübvansiyonlar aracılığıyla gönüllü itfaiye ekiplerine yardımda bulunmaktadır (American Center Japan About The USA,2019).

1.7.3. AVUSTRALYA

Avustralya'da Yangın ve Acil Servisler Bakanlığı, Department of Fire and Emergency Services (DFES), 1 Kasım 2012 tarihinde kurulmuştur ve çeşitli doğal afetler ile yaşamı ve mülkü tehdit eden acil durum kazaları için acil servisleri koordine eden kritik bir rol oynamaktadır. Merkezi hükümet organı olan ve Acil Durum Hizmetleri Bakanı'na bağlı Batı Avustralya Yangın ve Acil Durum Hizmetleri Kurumu, resmi olarak 1 Ocak 1999'da kurulmuştur. 2018 yılı verilerine göre ülkenin % 80'i gönüllülerden oluşmaktadır. Avustralya genelinde, tek tek eyaletler ve bölgeler tarafından kurulan birçok gönüllü itfaiye kurumu vardır. Topluma hizmet sunumunda yer alan 27.000'den fazla gönüllüden oluşan geniş bir ağa sahiptir. DFES, yangınlar, siklonlar ve taşkınlar dahil olmak üzere afetlerin önlenmesine, afet öncesi hazırlık çalışmalarının yapılmasına, bunlara yanıt verilmesine ve kurtarma çalışmalarına yardımcı olmak için Batı Avustralya toplulukları ve diğer devlet kurumları ile birlikte çalışmakta, karada, denizde arama, kurtarma görevlerini koordine edip yürütmektedir. Yol, trafik ve acil durumlarda yardımcı olmaktadır. Her yıl binlerce yangın, Batı Avustralya'da (WA) tesis edilmiş olan evleri, haneleri, garajları, ticari ve endüstriyel binaları, araçları ve büyük hektarlık orman alanlarını tahrip edip, zarar vermekte hatta yok etmektedir. İtfaiye ve Kurtarma Servisi (FRS), 25.000'den fazla Gönüllü İtfaiye Servisinde hizmet sunan itfaiye gönüllüsü ve 1.100'den fazla profesyonel itfaiyeci tarafından desteklenmektedir (Department of Fire and Emergency Services (DFES),2019).

Acil Servisler Birliği Fonu The Emergency Services Levy (ESL), Avustralya'nın profesyonel itfaiyecilerini, kurtarma hizmeti sağlayan ekipleri, gönüllü itfaiye ve acil servis birimlerini ve yönetim hizmetleri de dahil olmak üzere, bütün yangın ve acil servis hizmetlerini finanse etmektedir. 2003' ten beri kullanılan ESL Fonu, yangın ve acil durum hizmetlerinde epey yol alınmasını sağlamıştır. Gönüllü gruplar ve özellikle uzak bölgeler için sağlanan, yeni ekipmanların kullanılmasıyla önemli ölçüde iyileşme sağlanmıştır (DFES (ESL),2019).

Güney Avustralya, Ülke İtfaiye Servisi South Australian Country Fire Service (SACFS), topluluk güvenliği gereksinimlerini karşılamak için gönüllüler, yerel yönetim ve Güney Avustralya hükümeti arasındaki uzun ve karmaşık bir ortaklıktan doğmuştur. Ortaklık, kırsal alanlarda yangınla mücadele girişimi olarak başlamıştır. 1 Ekim 2005'te Yangın ve Acil Durum Hizmetleri Yasası, ilan edilmiştir. Güney Avustralya İtfaiye Servisi (SACFS), dış metropol ve bölgesel alanlara, yangın ve kurtarma hizmetlerini profesyonel ve gönüllü itfaiyeciler aracılığıyla sağlamaktadır. Güney Avustralya itfaiye servisi (SACFS), orman yangını, bina yangını, trafik kazası, kurtarma ve tehlikeli madde dökülmelerine müdahale etmektedir. Ayrıca toplumun, orman yangınlarına ve yangın güvenliğine yönelik farkındalık kazanması için eğitimler vererek, yangınların azaltılması için yerel yönetimlerle işbirliği içinde çalışmaktadır (South Australian Country Fire Service,2019).

1.7.4. AVUSTURYA

Avusturya İtfaiye Birliği, ilçe, eyalet ve federal düzeyde teşkilatlandırılmıştır. Federal düzeydeki örgüte Avusturya Federal İtfaiye Federasyonu, devlet düzeyindeki kuruluşlara Devlet İtfaiye Federasyonu denilmektedir. 1685 yılında Viyana'da ilk profesyonel itfaiye ekibi kurulmuştur.1780-1782 yıllarında Avustralya'da, tek tip yangın yönetmeliği oluşturulmuştur. 1857 yılında ilk gönüllü itfaiye kurulmuştur. Avusturya genelinde, yangınla mücadele, yangın söndürme ve önleme faaliyetleri kapsamında itfaiye teşkilatlarının yasama ve yürütme otoritesi, belediyelerin yetkisi altındadır. Avusturya'da 4.550'den fazla gönüllü itfaiye ekibi vardır, bunlar kamu hukuku altındaki kuruluşlar, özel dernekler ya da belediyeler tarafından tesis edilmektedir. Gönüllü bir itfaiyenin bulunmadığı belediyelerde, itfaiye örgütü yönetmelikle atanır. Eyalet başkentleri Graz, Linz, Salzburg, Innsbruck, Klagenfurt ile Avusturya'nın başkenti Viyana'da, itfaiye ekiplerinin hepsi profesyonel itfaiyecilerden oluşmaktadır. Yangın riskinin yüksek olduğu şirketler ise kendi itfaiye ekiplerini oluşturmaktadır (yaklaşık 320 itfaiye ekibi). Yangın söndürme maliyetleri, belediyeler veya şirketler tarafından karşılanmaktadır (Feuerwehr,2019). Avusturya'da mevzuatlar eyaletten eyalete farklılık göstermektedir. Genel olarak eyaletlerde profesyonel veya gönüllü itfaiye hizmetini yürütecek ekip yoksa belediye meclisleri 18 ila 60 yaş arasındaki erkek vatandaşlara zorunlu askerlik gibi itfaiye hizmeti için zorunluluk getirebilir (Compulsory Fire Service,2020).

2017 yılında, Avusturya İtfaiye Birliğinde görev sırasında ölen, itfaiye mensuplarının ailelerine ek maddi destek sağlanmasına karar verilmiştir. Hızlı Yardım (ÖBFV) Fonu, Avusturyalı itfaiyeciler ve itfaiyeci yakınını kaybetmiş ailelerin kullanımını için kurulmuştur. Avusturya İtfaiye Birliği, hızlı bir yardım fonu oluşturarak, ilgili devlet itfaiye birliğinden, ailelere ek olarak maddi destek amaçlı para transferinin yapılması sağlanmıştır (Austrian ÖBFV Rapid Relief Fund,2019).

Avusturya'daki itfaiyecilerin sayısı: 339.377'dir. Gönüllü itfaiyecilerin sayısı, 256.975.'tir. 325 tane riskli kuruluş, özel itfaiye istasyonu mevcuttur (Center Of Fire Statistics (CTIF),2019).

1.7.5. BELÇİKA

Belçika'da itfaiye teşkilatı, 30 Aralık 1949'da kurulmuştur. Belçika'nın, 34 acil kurtarma bölgesi ile Brüksel İtfaiyesi'nde çalışan, yaklaşık 18.000 profesyonel ve gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır. Belçika'daki itfaiye kuvvetlerinin büyük çoğunluğu, gönüllü itfaiyecilerden oluşmaktadır. Vatandaşlara daha hızlı yardım edebilmek için, itfaiye teşkilatları 2015 yılında yeniden düzenlenmiştir. Bu bağlamda 250 itfaiye teşkilatı, 34 acil kurtarma bölgesi ve Brüksel itfaiye birimi yoğun işbirliği ve disiplinli bir şekilde çalışabilsin diye, sivil güvenlik genel müdürlüğüne bağlanmıştır. Profesyonel ve gönüllü itfaiyeciler, bu şekilde idari ve maddi statü kazanmıştır. İtfaiyecilerin görevleri; yangınlara müdahale etmektir. Acil durumlar için ambulans hizmeti sağlamaktır. Trafik kazalarında, araçlarında sıkışmış insanları kurtarmak; büyük bir kazanın ardından kamuya açık yolları temizlemektir. Taşkın durumlarında, patlamalarda, binaların yıkılması gibi afet durumlarında müdahalede bulunup, kurtarma hizmeti sunmaktır. İtfaiye birimleri, büyük çapta ki olaylara müdahale edilmesinin gerekli olduğu durumlarda, Sivil Koruma Birimi ile işbirliği yapmaktadır. Günlük küçük problem olarak görülen, asansörlerde mahsur kalan insanları kurtarma işi de, itfaiyenin görevleri arasındadır (Directorate-General Civil Security, Fire Brigade,2019).

Belçika'da, profesyonel bir itfaiyecinin görevleri, gönüllü bir itfaiyecinin görevleri ile aynıdır. Aradaki fark, gönüllülerin itfaiyeciler gibi tam gün çalışmamasıdır. Acil durumlarda, gönüllü itfaiyecilerin, birkaç dakika içinde hazırlanıp, olay mahalline ulaşması gerekmektedir. Bu sebeple gönüllü itfaiyecilerin, görev alacağı kurtarma bölgesine yakın mesafede ikamet etmesi; aynı zamanda uygun

olduğu, çalışabileceği zamanları da belirtmesi zorunludur. Gönüllü itfaiyeci olarak, her çağrıldığınızda hazır olmanız gerekmektedir. Profesyonel bir itfaiyeci için, müdahaleler ve eğitimler asıl mesleğinin bir parçasıdır. Gönüllü itfaiyecinin, mesleği itfaiyecilik olmasa da, aynı şekilde müdahale bilgisine ve eğitimlere sahiptir. Gönüllü itfaiyeciler isterlerse, profesyonel itfaiyeci olabilme hakkına sahiptirler. Bunu yapabilmek için sınava girip, staj eğitimini tamamlamaları gerekmektedir. Gönüllü itfaiyeciler, “maaş” almazlar fakat rütbelerine bağlı bir “ödenek” alırlar. Tatbikatlar, müdahaleler, önleme, idari ve lojistik görevler ile eğitimleri için para almaktadırlar. Gönüllü itfaiyeciler, vergi muafiyetinden ve sosyal güvenlik primlerinden faydalanırlar (LES POMPIERS,2019).

Ayrıca gönüllü itfaiye ekipleri, profesyonel personele sağlanan asgari saatlik, müdahale saatleri ile orantılı olarak hesaplanan bir ödenek alırlar. Hizmet sırasında, mesleki eğitimde, toplantılarda ya da mesleki seyahatlerde meydana gelebilecek kazalarda, endüstriyel kazalarda, ölüm ve sakatlığa karşı sigorta yapılması gerekliliktir (Service Des Affaires Europeennes,2001).

1.7.6. BİRLEŞİK KRALLIK

Yangın ve kurtarma hizmeti İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'da ayrı yasal ve idari düzenlemeler altında faaliyet göstermektedir. İskoçya ve Galler'de, sırasıyla sekiz ile üç yangın ve kurtarma hizmeti (FRS), bölgesel yapıda teşkilatlanmıştır. Kuzey İrlanda'da ise tek bir tugay mevcuttur. Kuzey İrlanda İtfaiye ve Kurtarma Servisi olarak adlandırılmaktadır. İngiltere içinde 46 ayrı yangın ve kurtarma servisi vardır. 46 yangın ve kurtarma servisi, büyüklüklerine göre dört farklı şekilde tanımlanmış ve hizmet sağlamaktadır.

1-Metropolitan bir alan etrafında, birçok farklı yeri kapsayacak şekilde yangın ve kurtarma hizmetinin yürütülmesidir. Yangın kurtarma hizmeti kuruluşları, bölge⁴konsüllerinde görev yapan ve seçilmiş üyelerin oluşturduğu bir kurulca yönetilmektedir. Yangın kurtarma hizmetlerinin, merkezi hükümet ve bölge konsüllerince, finansal desteği sağlanmaktadır.

⁴ Konsül, Antik Roma'da kullanılan bir terim olup, imparatorun altında seçilmiş en üst düzey devlet başkanı unvanı taşımaktadır. Bu unvan ayrıca Napolyon Devrimi öncesi görev alan devlet başkanlarına verilmiştir (Türkçebilgi,2019).

2-Birleşik Yönetimler şeklinde, birleşik yapıda olup 2004 yılında kurulan, hem üniter hem de ilçe otoritelerine sahip alanları kapsayacak şekilde tesis edilen, yangın ve kurtarma hizmetinin yürütüldüğü sistemlerdir. İtfaiye hizmetinin finansmanı, yönetiminden sorumlu konsüller ve merkezi hükümet tarafından sağlanmaktadır.

3-Küçük yerleşim yerlerinde ise, ilçe bazında yangın ve kurtarma hizmetinin, ilçe meclisi ve konsülünün sorumluluğunda yürütülmesidir. İtfaiyelerin parasal desteği, ilçe tarafından sağlanmaktadır.

4- Londra itfaiye ve acil durum planlama idaresinin, yangın ve kurtarma hizmetini yürütmesi şeklindedir. Kurumun, Londra Konseyleri ve Büyük Londra Meclisi'nde temsilcileri vardır. Büyük Londra Otoritesinin işlevsel bir organıdır. Londra Belediye Başkanı bütçesini belirler ve Londra Güvenlik Planını onaylar (Chief Fire Officers' Association (CFOA),2010:5).

Yangın ve kurtarma hizmetinde kademeli bir değişiklik, 2004 yılında Yangın ve Kurtarma Hizmetleri Yasası ile gerçekleştirilmiş, yapısı güçlendirilmiştir. Bu yasaya göre; yangın ve kurtarma hizmetinin, geleneksel yangın söndürme rolünün ötesinde bir görev tanımı yapılmış, sorumluluk alanı genişletilmiştir. Karayolu trafik kazaları, terör saldırıları, çevresel yıkıma sebebiyet veren riskli olayların engellenmesine yönelik hükümler getirilmiştir. Kanun, yangın ve kurtarma hizmetini yerel risklere odaklanmaya, yerel alandaki risklerin tanımlanıp, belirlenmesine; Entegre Risk Yönetim Planı hazırlanarak, düzenlemenin oluşturulmasına yetki vermiştir. İtfaiye ve kurtarma servisi, son 10 yıldır risk azaltma yaklaşımı çerçevesinde çalışmalar yapmaktadır. Bu sayede, yangından ölenlerin sayısı, yarı yarıya azalmış; maliyetler düşürülmüş, verimlilik tasarrufu sağlanmıştır (CFOA,2010:6).

Yangın ve kurtarma hizmetinin görevleri, yangın güvenliği mevzuatının uygulanmasını ve yangınların önlenmesini sağlamak; trafik kazalarını azaltmak, gençler arasında aykırı davranışların azaltılması yönünde çalışmalar yapmak, çevreyi korumak, nükleer, terörizm, sel ve diğer doğal afetler ile felaket olaylarına müdahale etmektir. Bunun dışında, yangınlara müdahale, karayolu trafik kazalarına müdahale, bina çökmesi, tehlikeli maddeler, ciddi endüstriyel kazalar, deniz yolu kazaları, uluslararası kurtarma operasyonlarına katılmak, mayın kurtarma, sel ve sudan kurtarma gibi görevleri üstlenmektedir. Yangın ve kurtarma servisi, kitlesel

dekontaminasyon ile arama kurtarma sorumluluğunu da üstlenmektedir (The Fire & Rescue Service in England,2019).

Yangın ve kurtarma hizmeti, İngiltere'deki en iyi performans gösteren kamu sektörü kuruluşlarından biridir. Olaylara 24 saat, yılda 365 gün, birkaç dakika içinde 8000 profesyonel eğitilmiş itfaiyeci ile yanıt verilmektedir. Birleşik Krallık 'ta faaliyet gösteren itfaiye hizmeti, diğer acil servislerde olduğu gibi, acil durumların beklenmedik şekilde artması durumunda, olası personel sıkıntısını gönüllülerce gidermektedir. Gönüllü itfaiyecilerin görevleri, yangınlarla mücadele etmek üzere eğitilmiş olan profesyonel itfaiyecilere destek sağlamaktır. Olay yerinde güvenliği sağlayarak, kalabalık kontrolünü yapmak, olası zararlardan insanları korumak için ortamdan uzaklaştırmaktır. Yaralıları yardım edip, güvenli bölgeye taşınmasını sağlamaktır (Volunteer With Your Local Fire Service,2019). İngiltere'de gönüllü itfaiyecilik yine yerel düzeyde örgütlenmiştir. Finansal desteğini yerel yönetimler, bölge ve metropol konsüllerinden almaktadır (Yentürk ve diğerleri.,2002:84).

Gönüllü itfaiyeciler, yangınlara müdahale ettiklerinde ya da herhangi bir görevlerinde tanımlı acil duruma müdahale ettiklerinde tazminat almaktadırlar (Service Des Affaires Europeennes,2001).

1.7.7. FRANSA

Pompier (itfaiyeci) etimolojik olarak pompalama (su) konseptinden gelir ve tarihsel süreçte, yangınlara müdahale amacıyla kullanılan manuel pompaları ifade eder. Sapeur, askeri mühendislik kolunun bir parçası olan Napolyon I, tarafından oluşturulan ilk resmi yangın söndürme birimini ifade eder. Fransa'da itfaiye iki kategoriye ayrılır: Paris İtfaiyesi (Ordu) ve Marsilya Deniz Ateş Taburu (Donanma), Paris ve Marsilya' da yangınlara müdahale eden, koruma sağlayan askeri birimlerden oluşmaktadır. Fransa'da sivil güvenlik, bugün hem devletin, hem vilayetlerin hem de belediyelerin sorumluluğundadır. Fransa sivil güvenlik sistemi, üç talebe çözüm üretmek için çalışmaktadır. İnsanların olası riskler, afetler ve orman yangınlarından korunması, kirlilikle mücadele ve çevrenin korunması, halkın can ve malının, yangınlardan, sel baskınlarından korunmasıdır. Fransa'da itfaiye, sivil güvenlik faaliyetlerinin en önemli operasyonel birimidir. Tüm itfaiye teşkilatları, ister askeri yapıda, ister sivil yapıda olsun, belediye başkanının emri altında çalışmaktadırlar. Maaşları, belediye ve vilayetler tarafından ödenmektedir. Fransa'nın geri kalanında

ise, Fransa İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen, denetlenen ve eğitilen sivil yangın hizmetleri bulunmaktadır. Sivil yangın hizmetleri, Sivil Savunma ve Güvenlik Müdürlüğü'nün kapsamındadır. Fransa'da, 10.234 acil durum merkezinde, 15.000 acil durum aracı mevcut olup, yaklaşık 250.584 itfaiye personeli bulunmaktadır (Fire Service in France,2019).

Yangın koruma ve kurtarma hizmetlerine ek olarak, Fransa itfaiye servisi, acil tıbbi servis hizmeti de sağlamaktadır. Fransa'da Gönüllü İtfaiye (SPV, sapeur-pompier volontaire) 195.000'in üzerinde kadın ve erkek gönüllü itfaiyecisiyle, tüm itfaiyecilerin %79'u olup, büyük çoğunluğu kendi meslekleri ile itfaiyeciliği bir arada yürüten kişilerden oluşmaktadır (Comment Devenirs Sapeur-Pompier Volontaire (SPV),2019).

Paris İtfaiye Birliği (BSPP), Napolyon tarafından 18 Eylül 1811'de oluşturulmuştur. Paris itfaiye ekibinin (BSPP) görevi, Paris'teki sivillerin güvenliğini sağlamak, kentsel teknolojik risklerle ve yangınlarla mücadele etmektedir. Avrupa'nın en büyük itfaiye ekibi olarak kabul edilmekte, 8,500 erkek ve kadın personeli bulunmaktadır. 29 Temmuz 1939'da oluşturulan Marsilya Deniz Ateş Taburu (BMPPM), insanların ve mülklerin korunmasından, yangınların önlenmesinden ve söndürülmesinden sorumludur (Devenir Sapeur- Pompier,2019).

İtfaiye hizmet uygulamalarında, nüfusu 30.000'den fazla olan şehirlerde, profesyonel itfaiyeciler görev yaparken; nüfusu 30.000'den az olan küçük şehirlerde, hem profesyonel hem gönüllü itfaiyeci birlikte hizmet sağlamaktadır. Gönüllü itfaiyeciler, sadece kırsal alanlarda nüfusu az olan yerlerde hizmet vermektedirler. Fransa'da gönüllü itfaiyecilerin %60'ı özel sektör çalışanı, %20'si de kamu sektörü çalışanlarından oluşmaktadır. Gönüllü itfaiyeci olarak, erler 55, subaylar ise 60 yaşına kadar çalışabilmektedir. Fransa'da belediyelere, gönüllü itfaiye biriminin maliyeti, bina, alet ve araçların dışında, gönüllü itfaiye personelinin, saat başına aldığı ücret ve eğitim masrafları da dahil olmaktadır. Gönüllü itfaiyeciler, katıldıkları operasyona, rütbelerine ve ayırdıkları zamana karşılık saatlik ücret almaktadır. 20 yıl boyunca gönüllü itfaiyecilik yapan kişilere, yıllık kıdem yardımı yapılmaktadır. Ancak yapılan yardımlar ve ödenen ücretler bile her vilayette farklılık göstermektedir. Ayrıca gönüllü itfaiyeciliği teşvik etmek için vergilendirmede birtakım kolaylıklar ve muafiyetler sağlanmaktadır (Yentürk ve diğerleri,2002:79).

1.7.8. HOLLANDA

Hollanda İtfaiye Servisi (Brandweer Nederland), Hollanda'nın ana acil servislerinden biri olan, polis ve ambulans hizmetleri arasındadır. Görevleri ve sorumlulukları, Hollanda'da mevzuat ile belirlenir. İtfaiye, yangın risklerini azaltmada ve yangın dışındaki acil durumlar sırasında insan ve hayvanlara yönelik tehlikeleri, kontrol altına almada önemli bir rol oynamaktadır. Hollandalı itfaiyeciler, dört çeşit acil durumlara cevap verecek şekilde eğitilmiştir. Yangınla mücadele, teknik kurtarma ve teknik yardım, sudan kurtarma, tehlikeli maddeleri içeren olaylarda yardım şeklindedir. Hollandalı itfaiye ekipleri, yakın tarihe kadar yerel yönetimlerin yetkisi altındaydı. Bu yetki yerel yönetimlerden alınarak, "güvenlik bölgeleri" olarak değiştirildi. 2010 Ekim ayında, güvenlik bölgeleriyle ilgili yasa, Hollanda'da 25 güvenlik bölgesinin oluşturulmasıyla, uygulanmaya başlanılmıştır. Bu bölgelerde, farklı kamu kuruluşları, itfaiye hizmetleri, kriz ve afet yönetim birimleri, acil tıbbi hizmetleri kamu düzenin ve güvenliğinin sağlanması için birlikte çalışmaktadırlar. Güvenlik bölgelerinin idaresi, güvenlik bölgelerinin bağlı olduğu belediyelerin, belediye başkanları tarafından yerine getirilir. Bölgeselleşme, itfaiyeciler için de değişikliklere neden olmuştur. Artık yerel yönetim yetkisi altında işlev görmeyecekler, güvenlik bölgesi içinde ve denetiminde bir itfaiyenin parçası olacaklardı. Gönüllü itfaiyeciler ve tüm itfaiye personeli belediyeler yerine, güvenlik bölgeleri tarafından istihdam edilecekti. Hollanda parlamentosu, 14 Şubat 2012'de güvenlik bölgeleriyle ilgili yasada değişiklik yaptı. Bu değişiklik, yerel yönetimleri 2014 yılında, itfaiye ekiplerini güvenlik bölgelerine teslim etmeye zorladı.

Gönüllüler, itfaiye hizmetinde önemli ve benzersiz bir rol oynamaktadır. Gönüllü itfaiyeciler, 25 güvenlik bölgesinin her birinde aktif durumdadır. Diğer meslek alanlarındaki gönüllülerin çoğunun aksine, gönüllü itfaiyeciler, hayati risk taşıyan faaliyetler gerçekleştirmektedir. Yüksek riskli, yaşam ve ölüm durumlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Gönüllüler, üç farklı organizasyon yapısında çalışan itfaiye ekiplerinin içindedir. İlk ve en çok kullanılan örgütsel yapı, gönüllülerin acil durum müdahalesinin birincil grubu olarak görev yaptığı sistemlerdir. Gönüllüler, kendi bölgelerinde bir acil durum meydana geldiğinde, çağrı alırlar ve olaylara müdahale etmek için giderler. Genellikle bu ekipler, büyük şehirlerdedir. İtfaiye merkezlerinde profesyonel itfaiyecilerin 7/24 çalıştığı, gönüllülerin destek veya

güçlendirme olarak çağrıldığı itfaiye ekipleridir. İkinci olarak, bazı itfaiye ekiplerinde, gönüllülerin “görevde” olacakları zamana göre bir program veya zaman çizelgesi kullanılmaktadır. Çizelgeye göre uygun zamanlarında, akşam, gece ve hafta sonu boyunca itfai olaylar için gönüllü itfaiyeciler kullanılmaktadır. Son olarak bazı itfaiye birlikleri, her iki gönüllü tipinin birleşimini uygulamaktadırlar. Bu sistemde ise, herhangi bir çağrı olduğunda, tüm gönüllülerin gelmekte özgür olduğu, gönüllülerin profesyonel itfaiyecilerin ilavesi olarak çalıştığı sistemlerdir (Vogel, 2014:12-15).

Hollanda’da itfaiye hizmetleri, yangının önlenmesi ve sınırlandırılması, yangınla mücadele, trafik kazalarında teknik kurtarma ve yardım, tehlikeli maddeler içeren olaylar, çökme, fırtına ve su baskınları (sel) üzerine odaklanmaktadır. Hollanda itfaiyesinin çoğunluğu gönüllülerden oluşmaktadır. Tüm itfaiyecilerin yaklaşık% 75’i gönüllü, geri kalanı profesyonel itfaiyecidir. Gönüllü itfaiyeciler, profesyonel itfaiyecilerle aynı eğitimi görürler; tek farkları gönüllü itfaiyecilerin, itfaiyecilik dışında başka bir işe sahip olmasıdır (Brandweer (Hollanda),2019).

Hollandalı gönüllü itfaiyeciler, finansal tazminat hakkına sahiptir. Her itfai olaya katılım için, belli bir saatlik ücret alırlar. Gönüllü itfaiyeciler, eğitimlerine ve pratiklerine harcadıkları süre boyunca yıllık bir ödenek ve maaş alırlar. Hollanda’da 2019 yılı verilerine göre; 5.375 aktif profesyonel itfaiyeci ve 18.857 aktif gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır. Rakamlar, gönüllülerin Hollanda itfaiye hizmetinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Netherland, Brandweerpersoneel,2019).

1.7.9. İSKOÇYA

İskoçya’da 2013 yılı reformlarından önce, polis ve yangın ve kurtarma hizmetleri, on altı (sekiz polis, sekiz yangın ve kurtarma hizmeti) ayrı ve nispeten özerk bölgesel kuruluşlar tarafından yürütülmekteydi. Bu düzenleme öncesinde 1970 yılından beri, hem polis hem de itfaiye örgütleri yerel yönetimlerle yönetim, finansman ve kararlar açısından güçlü bağlara sahipti. İskoçya’da, Polis ve Yangın Reformu (İskoçya) Yasası, İskoç Parlamentosu Yasasıdır. Bu yasa, İskoçya’daki sekiz ayrı polis kuvvetini, yangın ve kurtarma hizmetini ayrıca birkaç merkezi kurumu İskoçya’yı kapsayacak şekilde, tek bir kuruluş olarak birleştirmiştir (Scottish Government, Evaluation Of Police And Fire Reform,2019).

İskoçya küçük bir ülkedir. Bu nedenle acil durum hizmetleri, yerel olarak ülkenin kuzey, batı ve doğu bölgelerinde bulunan stratejik olarak konumlandırılmış üç

merkezden yürütölmektedir. İskoçya'nın kuzeyi, batısı ve doğusu boyunca, hizmetten sorumlu olarak çalışan üç başkan yardımcısı bulunmaktadır. İskoçya İtfaiye ve Kurtarma Hizmetinin, temel hedeflerini desteklemek amacıyla yerelde üst düzey yetkililer, yerel otoriteler ve stratejik ortaklar yakın işbirliği içinde çalışmaktadırlar. İskoçya'nın kuzeyindeki (SFRS) ekibi, bölgede yaşayan 1,2 milyon kişiyi korumak için çalışmaktadır. Kuzeyde, 164 itfaiye teşkilatıyla, güneydeki Perth Adalarına kadar olan bölgeye hizmet verilmektedir. Batı bölgesi, ülkenin en işlek bölgelerinden biridir. Burada yaşayan 2,4 milyon insan, ülkenin en büyük kenti Glasgow'u ve ada topluluklarını içeren bir coğrafyaya yayılmıştır. Batıdaki (SFRS) ekibi, güneydeki Coll Adasından, Drummore'a kadar 127 itfaiye teşkilatından sorumludur ve hizmet sunumunu gerçekleştirmektedir. Doğudaki ekip ise, yaklaşık 7.700 kilometrekarelik geniş bir coğrafyada yaşayan, 1,6 milyon nüfusa hizmet etmektedir. Doğu bölgesindeki ekipler, 65 itfaiye teşkilatından oluşmaktadır (Scottish Fire And Rescue Service Your Area,2019).

İskoç Yangın ve Kurtarma Servisi, İskoçya halkına haftanın 7 günü 24 saat, yılda 365 gün hizmet sağlamaktadır. Ülke genelinde yaklaşık 8000 itfaiye teşkili bulunmaktadır. 356 itfaiye istasyonunda hizmet verilmektedir. İskoçya İtfaiye ve Kurtarma Servisi'nin (SFRS) amacı, İskoçya genelinde insanların güvenliğini ve refahını artırmak için toplum, kamu ve özel sektör ile diğer kurumların yangın güvenliğini sağlamak, kurtarma, önleme, koruma ve acil durum müdahalesinde diğer paydaşlarla ortaklaşa çalışmaktır. İskoç Yangın ve Kurtarma Servisi acil durumlarda, yangınlarda, kimyasal madde taşınma olaylarında, kimyasalların sebebiyet verdiği acil durum olaylarında, yangın ve endüstriyel kaynaklı olaylarda hazır ve donanımlı bir şekilde müdahaleye katılarak yanıt vermektedir (Scottish Fire And Rescue Service,2019).

İskoçya Ulusal Yangın ve Kurtarma Hizmetleri çerçevesinde belirtilen önceliklerin yerine getirilebilmesi için İskoç Yangın ve Kurtarma Servisi (SFRS)'ne fon sağlanmaktadır. Servisin yeni ve ortaya çıkan riskleri karşılayabilmesi ve kendisini dönüştürebilmesi için, 2019'dan 2020'ye kadar 5 milyon sterlinin üzerinde ek fon sağlanmıştır. Ayrıca, yangın ve kurtarma hizmetleri de dahil olmak üzere, acil servis çalışanlarının zihinsel sağlığını ve refahını desteklemek için bir program finanse edilmiştir (Scottish Government, Fire And Rescue,2019).

Yarı zamanlı gönüllü itfaiyeciler, profesyonel itfaiyeci eğitimi almış kendi işi olan yine de gönüllü itfaiyecilik yapıp, hizmet sağlayan ve hizmetinin karşılığında da ücret alan kişilerdir. Yıllık hizmet ettiği süreler içinde yarı zamanlı gönüllü itfaiyecilere, belli bir ücret ödenir. Gönüllü itfaiye birimleri, genellikle küçük kırsal topluluklarda teşkil edilir. Yılda az sayıda olaya müdahale ederler (tipik olarak yaklaşık 10-15). Gönüllü birimin çağrıldığı olaylara, gönüllü itfaiyecilerin tam eğitilmiş ve donanımlı meslektaşları tarafından desteklenmesini sağlamak için en yakın profesyonel ekiple aynı anda çağrılmaktadırlar. Gönüllü itfaiyecilere, teminat ücreti ödenmemektedir (Retained, Auxiliary And Volunteer Firefighters In The Scottish Fire Service,2019).

1.7.10. İSVİÇRE

İsviçre’de itfaiyenin misyonu, birçok görevi içermektedir. Başlıca görevleri, kurtarma, yangınlar dahil genel olarak afetlerle mücadele, doğal unsurlardan kaynaklanan hasarın kontrolü, petrol sızıntılarına, kimyasal kazalara ve radyoaktif kazalara müdahalede bulunmaktır. İtfaiyeciler, nüfusun korunmasına ilişkin koordineli hizmetin bir parçasıdır. İtfaiyecilerin organizasyonu kantonlarda yürütülür. Yerel itfaiye için ortak bir düzenleme uygulanır. İsviçre’de itfaiyeye hizmet verme zorunluluğu vardır. Zürih, Cenevre ve Ticino kantonları hariç olmak üzere, İsviçre genelinde itfaiyeye hizmet verme zorunluluğu vardır. Bu yükümlülük, itfaiyeye aktif olarak katılarak veya yıllık ücret ödeyerek yerine getirilir (Swiss Firefighters,2019).

İsviçre, 1291 yılında kurulmuş bir konfederasyon ülkesidir. Başkenti Bern'dir. 26 Kantondan oluşmaktadır. Her Kanton bünyesinde farklı sayılarda “Belediye Meclisi” ve bu meclise bağlı olarak “Belediye Başkanlığı” mevcuttur. İsviçre’de 2942 komün (belediye) bulunmaktadır (Bianet Bağımsız İletişim Ağı,2019). Komün, yerel bir topluluğa kamu hizmeti sağlayan yönetsel, siyasal ve toplum bilimsel birimlere verilen addır (Keleş, 2000: 29). Yerel yönetimin sosyolojik biçimini komün, siyasal biçimini de belediye ya da örgütlenmiş topluluk olarak; komün ve bunun yönetimini de belediye olarak değerlendirdiğimizde, komünler her zaman varlığını sürdürebilmiştir (Çelik ve Aykanat,2007:101). İtfaiyeciler kanton ve komünlerin yetkinliğine girer. Bu nedenle İsviçre'nin itfaiye alanlarını düzenleyen, 26 yasası ve ayrıca çeşitli itfaiye ekiplerinin işletilmesiyle ilgili ortak kararnameleleri vardır. Kanton otoritelerinin operasyonel organı, İsviçre İtfaiye (CSSP)'sidir. On dokuz kantonda

ayrıca kural olarak itfaiyecilerin, operasyonel ve finansal yönlerinden sorumlu olan bir kanton mülk sigortası kuruluşu da bulunmaktadır (Faits Sur Les SP (İsviçre İtfaiyesi),2019).

İsviçre’de itfaiye teşkilatı, belediyenin sorumluluğu altındadır. Her belediyenin kendi itfaiyesi vardır ve her belediye itfaiye organizasyonunu kendisi yapar. İhtiyaç olan ve satın alınması gereken donanımına, kendisi karar verir. İsviçre’de yarı askeri bir sistem mevcut olup, itfaiye ve sivil savunma hizmetleri yürütülmektedir. Yaklaşık on altı itfaiye ekibi, profesyonel olarak faaliyet göstermektedir. İsviçre’de profesyonel itfaiyeciler, 24/24 sistemi şeklinde çalışmaktadır. Tam zamanlı çalışan profesyonel itfaiyecilere, ihtiyaç halinde askeri(milis) ve gönüllü itfaiyeciler destek olmaktadır (Sapeurs-Pompiers Professionnels (ASSPP),2019).

İsviçre’de yaklaşık 85.000 profesyonel itfaiyeci vardır. Bunların % 7.7 si, kadınlardan oluşmaktadır (Les SP De Milice,2019).

Gönüllü itfaiyecilik sistemine göre insanlar, normal yaşam rutinlerinde işlerini sürdürürken, boş zamanlarında akşamları ya da hafta sonları itfaiyeci olarak eğitilip, görevlendirilmektedirler. İşyerlerinde bir alarm durumunda bu insanlar, işlerini bırakıp hemen olay yerine gitmektedirler. İsviçre’de, 110.000 gönüllü bay ve bayan itfaiyeci mevcuttur (Yentürk vd., 2002:54)

İsviçre’de itfaiyecilere yönelik uygulanan yardım fonu yerine, geliştirilen SP Sigorta sistemi uygulanmaktadır. SP Sigorta, görev esnasında zarar görmüş olan itfaiyecilere, maddi zararlarının giderilmesi için uygulanmaktadır (Assurance SP,2019).

1.7.11. JAPONYA

Japonya’da Edo Dönemi’nde (1603-1868) meydana gelen yangın söndürme organizasyonları, samuray yangın söndürücüleri ve şehir yangın söndürücüleri olarak ikiye bölünmüştür. Samuray yangın söndürücüsü Jiebieshi, 1650’de Japonya’nın ilk itfaiye servisini kurmuştur. Japonya’da 1947 yılında, yangın ve afetlerle mücadele amacıyla çıkarılan Yangınla Mücadele Yasası ile tüm birimleri bünyesinde toplayan Yangın ve Afet Yönetim Kurumu kurulmuştur (Fire Service Act,2019).

Japonya’da, itfaiye bir belediye teşkilatıdır. Ancak itfaiye üyeleri, yerel koruma ruhuna dayanarak, Edo ve Meiji döneminden bu yana yangın söndürme görevine gönüllü olarak katılım sağlamışlardır ve halen gönüllülük, bu geleneğin

devamı şeklinde sürdürölmektedir. Gönöüllü olarak samuraylar o dönemde, kendi alanlarını kendileri korumuşlardır. Gece ve gündüz, yerel halkı korumak için yangın söndürme faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Günümüzde yangınla mücadele, Japonya’da belediyelerin çatısı altında yürütölen bir hizmettir. Bu nedenle belediyeler, itfaiye hizmetlerini kurmakla görevlidirler. Gönöüllü itfaiyeciler, kendi meslekleri olan kişilerdir. Ancak afet durumlarında, profesyonel itfaiye üyeleri gibi davranmaktadırlar. Belediye yönetmeliklerine göre; itfaiye üyelerine, itfaiye ve maaş ödeneğı ödenmektedir (Yerel tahsis vergisi standardına göre, genel üyeler için yıllık 36.500 yen tazminat ödenir) (Japonya İtfaiyeye Genel Bir Bakış,2019).

İtfaiye teşkilatının görevleri ve faaliyet alanı çeşitlidir. Halkın can ve mal güvenliğini sağlamak, yangınları söndürmek ve halkı yangınlardan korumaktır. Bunun yanı sıra, deprem, fırtına ve sel gibi büyük çaplı felaketlerle mücadele etmek, halkın hasar ve kayıplarını önlemek, zararı en aza indirmektir. Halkın farkındalığı için, eğitim, bilinçlendirme hizmetleri, halkla ilişkiler faaliyetleri, yangından korunma rehberliği, ilk yardım rehberliği gibi hizmetlerde sunmaktadırlar (Japonya Yangın ve Afet Yönetim Ajansı,2019).

Japonya’da aktif olarak 888.900 gönöüllü itfaiyeci görev almaktadır. Profesyonel itfaiyeci sayısının altı katıdır (157.860). Gönöüllüler ölkedeki hemen her şehirde, kasabada ve köyde bulunmaktadır. Japonya’nın %96’sında, yaklaşık 2000 belediyesinde gönöüllü itfaiye departmanı bulunmaktadır. Gönöüllü itfaiye birimleri, genellikle coğrafi bölgelere göre konuşlandırılmaktadır. Gönöüllü itfaiye fonlarının çoğı, yerel yönetimlerden sağlanmaktadır. Ulusal hükümetten yerel transfer vergisi, gönöüllü itfaiyeciliğın finansmanında kullanılmaktadır. Gönöüllü ve profesyonel itfaiye hizmetleri için bölgeye aktarılması gereken fonlar, İçişleri Bakanlığı İtfaiye Bürosu tarafından, şehirlerin nüfus ve coğrafi büyüklüğü, baz alınarak belirlenmektedir (Haddad,2010:40).

Japonya’da büyük şehirlerde tam zamanlı profesyonel itfaiye personeli görev yapmaktadır. Gönöüllü itfaiye ekipleri, yarım zamanlı üyelerden oluşmaktadır. Yangın veya afet durumlarında göreve çağrılmaktadırlar. Yarı zamanlı gönöüllü itfaiyeciler, özel görevli kabul edilmekte; görevleri karşılığında ücret alan, belediye çalışanları olarak görölmektedirler. Kırsal yörelerde bulunan itfaiye teşkilllerinde, gönöüllü itfaiye ekipleri ile profesyonel itfaiyeciler yangınlara birlikte müdahale etmektedirler. Bazı

belediyelerde ise sadece gönüllü itfaiye ekipleri görev yapmaktadır. Gönüllü itfaiyecilerin bazıları, tam zamanlı olarak çalışmaktadır; ancak sayıları oldukça azdır. Yangın ve Afet Yönetim Kurumu, gönüllü itfaiyecilerin her türlü resmi görev sırasında ölmesi ya da yaralanması halinde, bağlı olduğu belediye tarafından bu kişilere ya da geride kalan ailesine ödenmesi gereken tazminatı tüzüklerle belirlemiştir. Gönüllü itfaiyecilerin emekli olması halinde, emekli ikramiyesi belediyeler tarafından ödenmektedir. Yarı zamanlı gönüllü itfaiyecilerin, ödeme ile avansları hususunda belediyeler sorumludur. Ödeme miktarı ve yöntemi, Japonya'nın her yerinde aynı değildir. Belediyelerin, ekonomik durumlarına ve ödeme şartlarına göre farklılık göstermektedir (Japonya Yangın ve Afet Yönetim Ajansı'nın Organizasyonu,2019; Yentürk ve diğerleri,2002: 100-101).

1.7.12. KANADA

1909 yılında, ilk Kanada İtfaiye Birliği (CAFC) tesis edilmiştir. 1965 yılında CAFC, Kanadalı Şirketler Yasası kapsamında kurulmuştur ve genel merkezi Ottawa, Kanada'dadır (Canadian Association of Fire Chiefs About CAFC,2019).

CAFC, yangından kaynaklanan can ve mal kaybını azaltmaya ve Kanada'daki Yangın ve Acil Durum Servis bilimini ve teknolojisini ilerletmeye çabalayan, ulusal kamu hizmetidir. CAFC, Kanada'daki üç ana itfaiye türünü temsil etmektedir. Kanada'da itfaiyeler, tam zamanlı, gönüllü ve karma itfaiyeler olarak yapılanmıştır. Bileşik bölümler, hem tam zamanlı hem de gönüllü personeli içermektedir (Success Through Partnership,2019).

2014-2016 döneminde, Kanada'da yaklaşık 152.650 yerel itfaiyeci olduğu belirtilmektedir. Toplam itfaiyeci sayısının 26.000'i (% 17) profesyonel itfaiyeci, 126.650'si (% 83) gönüllü itfaiyecidir. Profesyonel itfaiyecilerin çoğu, nüfusu 50.000 ve daha fazla olan yerlerde görevlendirilmektedir. Gönüllü itfaiyeciler ise nüfusu 50.000'den az olan yerlerde istihdam edilmektedir. Kanada'da tahminen, 3.672 itfaiye merkezi bulunmaktadır. Bunlardan 66'sı tüm personelin, profesyonel itfaiyeciden oluştuğu istasyonlardır. 44 itfaiye istasyonu, çoğunluğu profesyonel itfaiyeciden oluşan, 501 gönüllünün görev yaptığı karma istasyonlardır. 3.061 tanesi de tamamen gönüllü kişilerin görev yaptığı istasyonlardır (Hylton J.G. Haynes,2018).

Gönüllü ve karma itfaiye birimleri, Kanada'daki İtfaiye birimlerinin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Kanada Gönüllü İtfaiye Hizmetleri Birliği (CVFSA),

gönüllü yangın ve acil durum ilk müdahale personeli ile gönüllü acil sağlık hizmetleri (EMS) personelini temsil eden ulusal bir organizasyondur. Kanada'daki Gönüllü İtfaiye Hizmetleri Birliği (CVFSA) ülkedeki gönüllü personeli, acil ambulans hizmetlerini, departmanları ve personelini de destekleyip, farkındalık yaratmak, toplumu güvende tutmak konusunda kritik öneme sahiptir. Gönüllü itfaiye birimleri, ülke genelinde 127.000 itfaiyeciden oluşmaktadır. Genellikle gönüllü itfaiye birimleri, Kanada'nın kırsal ve uzak bölgelerinde görev yapmaktadır. Gönüllü itfaiyecilere, profesyonel itfaiye personelinin hizmet veremediği yerlerde ihtiyaç duyulmaktadır. Gönüllü İtfaiyecilere, kaza sigortası, vergi indirimi hatta vergiden muafiyetler sağlanmaktadır (Canadian Volunteer Fire Services Association (CVFSA),2019).

1.7.13. KUZHEY İRLANDA CUMHURİYETİ

Kuzey İrlanda İtfaiye ve Kurtarma Servisi (NIFRS), 5.500 kilometrekarelik bir alana sahip olan Kuzey İrlanda'nın; 1.81 milyon nüfusuna hizmet etmekte ve çeşitli yangın ve kurtarma hizmetleri sunmaktadır. NIFRS, 4 operasyonel bölgeye kuzey, güney, doğu ve batı olmak üzere komuta alanına bölünmüştür. Her 4 bölgenin yönetiminden sorumlu olan bölge komutanı, operasyonel faaliyetleri günlük olarak itfaiye müdürüne rapor etmek zorundadır. 4 operasyonel bölge yönetimi Kuzey İrlanda'da stratejik olarak yerleştirilmiş ve NIFRS faaliyetleri için örnek teşkil etmekte olup, 14 bölge tarafından desteklenmektedir. Her bölge komutanı, bölgedeki itfaiye istasyonlarından sorumludur. Kuzey İrlanda'da, yerel topluluklara hizmet veren 68 İtfaiye İstasyonu bulunmaktadır. Kuzey İrlanda'da itfaiyeciler, tam zamanlı itfaiyeciler (profesyonel itfaiyeciler) veya Gönüllü (Yarı Zamanlı) itfaiyeciler olarak çalışmaktadır. İtfaiyeciler, Kuzey İrlanda'da günde 24 saat vardiya şeklinde, nöbet usulüyle çalışmaktadır. Gönüllü itfaiyeciler, genellikle yerel kasabalarda veya köylerde yaşamakta olup; acil durumlarda çağrıyı alır almaz, olaya müdahale etmek için yerel itfaiye istasyonuna doğru yola çıkmaktadırlar. Kendi bölgelerinde acil durumlara cevap verip, müdahale etmektedirler. Gönüllü itfaiyecilerin, itfaiyecilik dışında başka işleri de vardır. Acil durum aramalarına birkaç dakika içinde yanıt verebilmeleri için; itfaiyeye en fazla 5 dakika mesafede ikamet etmektedirler. Ülkede gönüllüler, Kuzey İrlanda Yangın ve Kurtarma Hizmeti'nin (NIFRS), kaza sonucu oluşan ev yangını sayısını, yangın ölümlerini ve yaralanmaları azaltmaya yönelik toplum temelli yangın güvenliği eğitimini desteklemektedirler. NIFRS itfaiyecileri,

her türlü yangın olayının yanı sıra trafik çarpışmaları, çökmeler ve çeşitli uzman kurtarma operasyonları ile ilgilenmek üzere eğitilmişlerdir. Gönüllü itfaiyeciler, profesyonel itfaiyecilere destek olurlar (Northern Ireland Fire & Rescue Service (NIFRS),2019).

Dublin İtfaiyesi (DFB), ülkedeki en büyük tam zamanlı itfaiye hizmetidir. Dublin altı yerel otorite bölgesinde yangın, acil ilk yardım ve kurtarma hizmeti sunmaktadır. Dublin Şehir Konseyi tarafından yönetilmektedir. 12 tam zamanlı ve 2 yarı zamanlı itfaiye istasyonunda, yaklaşık 1.000 personel istihdam edilmektedir. Dublin’de stratejik olarak konumlandırılan 14 bölgede, günün 24 saati, yılın 365 günü hizmet verilmektedir. Dublin Belediye Meclisi, her yıl Dublin İtfaiyesi'ne yaklaşık 110,5 milyon Euro harcamaktadır. Bu kısmen, yangın yaşayan işletmeler ve ev sahipleri tarafından ödenen yangın masraflarıyla finanse edilmektedir. Yangın ve itfai olaylara ücret ödenmektedir. Örneğin; bir ev yangınına, 500 euro gibi uygulama fiyatları mevcuttur (Dublin Fire Brigade (DFB),2019).

1.7.14. RUSYA

Rusya’da 6 Mayıs 2011 tarihinde, “Gönüllü Yangından Korunma”, federal yasasının yürürlüğe girmesi ile Gönüllü Yangın Tugayları oluşturulmuştur. Gönüllü Yangın Tugayları, gönüllü hizmet hakları olan, görevlere ve sorumluluklara sahip kamu kuruluşu olarak meşrulaştırılmıştır. Gönüllü birimler, belediye yangından korunma sistemlerine dahil edilmiştir. Gönüllü yangın teşkilatının ana faaliyetleri; kaza önleme, yaralı kurtarma ve ilk yardımın yanı sıra; doğrudan yangınla mücadele edilmesi ve acil durum destek operasyonlarını gerçekleştirmeleridir. Gönüllü itfaiyeci olmak isteyenlerin, en az 18 yaşında olması, itfaiyecilerin ağır iş yüküne dayanacak şekilde fiziksel formda olması ve Rus vatandaşı olması gerekmektedir. Zorunlu eğitimi gerektiren bu hizmetin, taleplerine hazır olunması gerekmektedir. Bu kanuna göre, tüm Rus belediyelerinin, acil durum personeli ile birlikte çalışan, gönüllü itfaiye teşkilatlarını kurması gerekmektedir. Gönüllü itfaiye ekiplerinin operasyonel ve idari maliyetleri; belediyeler, kamu güvenlik birlikleri ve Rusya Federasyonu tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca federasyonun izin verdiği kurum ve kuruluşların yaptığı katkı ve bağışlarla sürdürülmektedir. Acil Durum Bakanlığı basın sekreteri Alexander Drobyshevski'ye göre, bugün ülke çapında 912.477 gönüllü itfaiyeci, 23.000 araç ile 37.187 itfaiye departmanı mevcuttur (Voluntários Russos,2019).

1.7.15. SLOVENYA

1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı öncesinde, Slovenya’da 8 gönüllü itfaiye birliği mevcuttu. Slovenya Cumhuriyeti İtfaiye Birliği’ni, 2 Ekim 1949 yılında kurmuştur. İlerleyen yıllarda itfaiye tüm faaliyet alanlarında güçlenmiştir. Slovenya'daki yangın söndürme organizasyonu, tarihsel etki nedeniyle 140 yılı aşkın bir geleneğe sahiptir. Yıllar içinde önleyici faaliyetleri güçlenmiştir. İlköğretim okullarından başlayarak, genç itfaiyeci topluluklarında kültürel, önleyici ve farkındalık oluşturma çalışmaları yürütülmüştür. Üyelerinin mesleki yetkinliğinin geliştirilmesinde, doğal afetlerde, yangınla mücadele ve kurtarma operasyonlarında, başarılı bir organizasyon haline gelmeleri sağlanmıştır. 1975 yılında, itfaiyelerde 5.720; 1983'te 15.799 ve 1991'de 19.517 kadın itfaiyeci hizmet vermektedir. Şu ana kadar elde edilen verilere göre, Slovenya’daki itfaiye ekibi, Avrupa’daki en fazla üye ve genç sayısına sahiptir. Slovenya’da itfaiye teşkilleri, belediyeler bünyesinde (Zgodovina Gasilstva Na Slovenskem,2019).

Slovenya'da hem profesyonel hem de gönüllü itfaiyeciler hizmet vermektedir. Gönüllü itfaiye teşkilatları, iki kanun çatısı altında kurulur ve düzenlenir. Bu kanunlar, İtfaiye Yasası ve Topluluklar Yasası’dır. Topluluklar Yasası, vatandaşların sosyalleşme ve örgütlenme gibi demokratik haklarını temsil ederken; Yangın Yasası, kamu itfaiyesinin oluşturulması için kesin şartlar taşımakta ve topluma, itfaiye dernekleri ile birliği zorunlu kılmaktadır. Yerel Yönetimler, Kamu Kurumları Kanunu uyarınca, profesyonel ve gönüllü itfaiye teşkilleri oluşturmakla; Yangın Söndürme Yasası kapsamında ise, kamu yangın söndürme hizmetlerini yürütmektedirler. Yangın ve patlama riskinin arttığı endüstriyel tesislerde, özel endüstriyel yangın söndürme birimleri oluşturulmaktadır. Profesyonel ve operasyonel hizmet sağlayan gönüllü itfaiyecilerle ilgili özel konular, Sloven İtfaiye Genel Kurulunda kabul edilen, Gönüllü İtfaiye Özel Kurallarında düzenlenmiştir. İtfaiye birimleri, Slovenya'daki doğal afetler ve diğer felaket durumlarında, günün 24 saati aktif müdahalede bulunan genel bir kurtarma hizmetine dönüşmüştür. Profesyonel ve gönüllü itfaiyecilerin görevleri; yangınlarla ve doğal afetlerle mücadelenin yanı sıra trafik kazalarına müdahale, tehlikeli maddeler içeren kaza durumlarında koruma ve kurtarma; otoyol, karayolu ve demiryolu tünel kazalarında müdahale, akar ve durgun sulardaki kazalar durumunda teknik kurtarma olarak belirtilmektedir. Gönüllü itfaiyelerin, faaliyetleri yerel topluluk

tarafından finansal olarak desteklenmektedir. Ayrıca İtfaiyelerin özel bağış toplamasına izin verilmektedir (Gasilska Zveza Slovenije,2019).

Slovenya’da yangın söndürme hizmetinin bel kemiğini temsil eden, 40.000’den fazla gönüllü itfaiyeci, 1359 gönüllü itfaiye istasyonu ve 68 endüstriyel gönüllü itfaiye birimi bulunmaktadır (CTIF,2019).

1.7.16. ŞİLİ

Şili, dünyada itfaiyeciye para ödemeyen tek ülkedir. Çünkü tüm itfaiyeciler, gönüllülerden oluşmaktadır. Şili’deki ilk itfaiye, resmi olarak 30 Haziran 1850’de faaliyete geçmiştir. Bugün Şili’de, yaklaşık 40.000 gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır. 1960’ların sonunda, gönüllü çabaların koordine edilebilmesi için ulusal bir yapı oluşturulmuştur. Bu ulusal yapının amacı, yangına, doğal afetlere, araba kazalarına, tehlikeli madde olaylarına ve diğer acil durumlara karşı vatandaşların yaşam güvenliğini sağlayarak; mülklerini güvence altına alan etkin bir gönüllü yangın hizmeti geliştirmektir. Şili’deki itfaiyeciler, operasyonlar nedeniyle özel fonlara sahiptir. Şili’de Bütçe Kanunu, Şirketler Kanunu, Bölgesel Yönetimler ve Belediyelerden gelen kamusal kaynaklar, itfaiyeci gelirlerinin önemli bir kaynağını teşkil etmektedir. Bunun yanında özel şirketlerin ve toplumun desteğiyle gönüllüler, bireysel istek ve çabalarıyla gönüllü faaliyetlerini yürütmektedirler. Şili itfaiyecileri, gönüllü çalışmaları sırasında meydana gelen kaza veya hastalıklarda, hayat sigortası ve tıbbi yardım gibi bazı avantajlardan yararlanmaktadırlar. (Bomberos Chile Profesionales De La Emergencia,2019).

İtfaiyeciler, araç kazaları, tehlikeli madde dökülmeleri, yangınlar, depremler, patlamalar ve endüstriyel kazalar gibi çeşitli acil durumlarla başa çıkabilen, maaşsız profesyoneller olarak tanımlanmaktadır. Orman yangınları, genellikle Ulusal Orman Şirketi (CONAF), tarafından yönetilmektedir. Ancak gönüllü itfaiye ekipleri, özellikle gönüllü istasyon merkezlerinin yakınında meydana gelen yangınlara, ulusal orman şirketine destek olmak amacıyla katılmaktadırlar. İtfaiyeciler genellikle acil durumlara ilk cevap verenlerdir. Ancak polis ve ambulanslarla birlikte koordine bir şekilde çalışmaktadırlar (Araştırma Müdürlüğü Göçmenlik ve Mülteci Kurulu,2019).

1.7.17. YENİ ZELANDA

Yeni Zelanda’nın ilk gönüllü itfaiye hizmeti, 1850’lerde kurulmuştur. Kurulduğu dönemden beri Yeni Zelanda itfaiye hizmetleri, yerel olarak yönetilmiş ve

finanse edilmiştir. Merkezi olarak yönetilen itfaiyelerde mevcuttur; ancak sayıları çok azdır. Bu durum yerel itfaiye hizmetleri arasında önemli farklılıklar yaratmıştır. 4147 kişinin hayatını kaybettiği 1947 tarihli Ballantynes Yangını, Yeni Zelanda itfaiye tarihinde dönüm noktası olmuştur. İlk Yeni Zelanda Yangın Güvenliği Mevzuatının, yürürlüğe girmesini sağlamıştır. 1975 yılında, İtfaiye Teşkilatı Yasası ile Yeni Zelanda İtfaiye Teşkilatı kurulmuştur. Kırsal alan yangın otoriteleri, Ulusal Kırsal Yangın Otoritesi tarafından koordine edilen, ayrı organizasyon şeklinde hizmet vermeye devam etmiştir. İtfaiye teşkilatı, Yeni Zelanda Yangın Hizmetleri Komisyonu'nun kontrolünde ve denetiminde görev yapmaktadır. Yangın Hizmetleri Komisyonu da, İçişleri Bakanı'na rapor vermekle sorumludur (Fire Emergency New Zealand,2019).

Yangın, acil- afet durumlarında insanların can ve mallarının korunması yasada tanımlanmıştır. Bu yasaya göre itfaiye teşkilatının görevleri; yangınlara müdahale etmek, yangınların etkilerini azaltmak ve diğer acil durumlara müdahale etmektir. Yangın güvenliğinin sağlanabilmesi, yangınların önlenmesi için halka rehberlik hizmeti sunmaktır. Tehlikeli madde olaylarında kişilerin ve mülklerin güvenliğini sağlamaktır. Trafik kazalarında, mahsur kalma olaylarında insanları kurtarmaktır. Kentsel arama ve kurtarma hizmetlerini yürütmektir. Kanun, ayrıca kapasitenin uygunluğuna göre yapılabilecek ek işleri de belirtmektedir. Tıbbi acil durum olaylarında, deniz kazalarında, hava olaylarında, doğal afet ve tehlikeli durumlarda insanlar, mallar veya çevre için risk oluşturan her tür olayda hizmet sunmaktır. Tehlikeli maddelerin güvenli bir şekilde taşınmasını, etiketlenmesini, işaretlenmesini, depolanmasını sağlamaktır (Fire Emergency New Zealand, What We Do,2019).

Yangın ve Acil Durum Hizmetleri Yeni Zelanda'da yangınlara müdahale edilen evlerin, ev sahiplerinden alınan ücretler; ticari organizasyonlar için ödenen sigorta primlerinden ve mülklerin yangın sigorta sözleşmelerindeki alınan vergilerinden finanse edilmektedir (The Fire And Emergency Levy,2019).

Yeni Zelanda itfaiye teşkilatında, 11.000 gönüllü itfaiyeci görev yapmaktadır. Gönüllü itfaiyeciler, yerel halkın ihtiyaçlarına bağlı olarak acil durumlara ve orman yangınlarına müdahalede bulunurlar. Gönüllü itfaiyecilerin görevleri; yangınlara müdahale edip söndürmek, yangınları önlemek için farkındalık çalışmaları yapmak ve denetlemek, halkın yangın konusunda bilgilendirilmesi, ilk yardım hizmeti sunmak, hava taşıtları ve motorlu taşıt acil durumlarına ve tehlikeli maddelere müdahale

etmektedir. Gönüllü itfaiyeciler, Yeni Zelanda coğrafyasında ki itfaiye teşkilllerinin % 85'ini oluşturmaktadır. Gönüllü itfaiyeciler, itfaiye teşkilatlarına destek sağlayarak güvenli, esnek, farkındalık sahibi topluluklar oluşturmaya yardımcı olmaktadırlar (Employing A Fire And Emergency Volunteer,2019).

Gönüllü itfaiyeciler, ülke genelinde kentsel ve kırsal alanlarda yangın önleme ve acil durum müdahale hizmetlerini yürütürler. Tüm olayların %32'si gönüllülerin sorumluluğundadır. Gönüllü itfaiyeciler, trafik kazalarının %55'ine müdahale etmektedirler. Gönüllü itfaiyeciler, itfaiyenin görev alanında olan sivil savunma, acil durum ve polise yardım, hizmetlerinde de görev alırlar. Gönüllülere, hizmetleri karşılığı herhangi bir ücret ödemesi yapılmaz. Ancak ölüm veya emeklilik hallerinde 500 Yeni Zelanda doları civarında küçük bir ödeme yapılmaktadır (Yentürk ve diğerleri,2002:114).

1.8. DÜNYA İTFAİYE İSTATİSTİKLERİ

Aşağıda, Center of Fire Statistics 2019 Raporu'ndan derlenen veriler kapsamında, ülkeler bazında toplam itfaiyeci personeli içerisinde, gönüllü itfaiyecilerin sayılarına yer verilmiştir. Tablo 2'de de belirtildiği gibi itfaiye hizmeti sunan gönüllü itfaiyecilerin sayısı ülkelerde ciddi oranda önemli bir yer teşkil etmektedir. İtfaiye hizmetini ücretli olarak sağlayan profesyonel itfaiyecilerin sayısı, gönüllü itfaiyecilerin sayısı ile mukayese edilemeyecek ölçüdedir. Gönüllü itfaiyecilerin sayısının, genel olarak tüm ülkelerde oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Dünya Ülkelerindeki İtfaiye İstatistiği (2001-2017)

ÜLKELER		Nüfus	İtfaiye Sayısı	İtfaiyeci Sayısı			
				Profesyonel İtfaiyeci	Yarı Zamanlı İtfaiyeci	Gönüllü İtfaiyeci	Toplam
1	Çin	1 386 000	-	130 000	-	7 500 000	7 630 000
2	ABD	327 167	51 000	373 600	-	682 600	1 056 200
3	Rusya	146 544	21 931	271 000	-	956 600	1 227 600
4	Japonya	128 130	3 145	161 204	0	859 995	1 021 199
5	Vietnam	86 000	169	10 579	-	920 729	931 308
6	Almanya	82 218	33 460	31 308	-	996 688	1 027 996

7	Fransa	66 628	6 528	40 646	-	193 800	234 446
8	İran	64 000	452	9 285	-	-	9 285
9	Büyük Britanya	61 370	2 053	40 100	19 000	1 400	60 500
10	İtalya	61 000	902	28 870	-	20 060	48 930
11	Güney Kore	49 000	144	30 000	-	87 000	117 000
12	Ukrayna	42 486	972	53 286	-	156 493	209 779
13	Polonya	38 413	16 705	30 240	-	226 240	256 480
14	Kanada	35 544	-	26 000	-	126 650	152 650
15	Peru	26 000	174	-	-	-	-
16	Malezya	23 800	193	8 928	-	11 338	20 266
17	Tayvan	22 450	544	8 180	-	26 500	34 680
18	Romanya	20 121	356	26 456	-	100 835	127 291
19	Avustralya	20 016	-	-	-	-	-
20	Kazakistan	17 000	421	15 431	-	-	15 431
21	Hollanda	16 979	1 206	5 152	-	18 799	23 951
22	Portekiz	11 000	473	4 100	0	45 000	49 100
23	Yunanistan	10 788	275	12 441	1 712	1 507	15 660
24	Belçika	10 667	252	5 519	0	12 230	17 749
25	Çek Cumhuriyeti	10 610	7 295	12 567	-	67 383	79 950
26	İsveç	10 120	970	4 881	10 555	-	15 436
27	Macaristan	9 798	323	10 150	-	19 517	29 667
28	Jordan	9 772	187	18 120	-	21	18 141
29	Beyaz Rusya	9 493	750	10 980	-	6 874	17 854
30	Avusturya	8 773	4 808	2 568	0	255 865	258 433
31	İsviçre	8 327	1 271	1 365	0	80 862	82 227
32	İsrail	8 300	120	2 000	-	2 200	4 200
33	Bulgaristan	7 365	243	6 347	0	2 969	9 316
34	Sırbistan	7 187	186	3 169	0	-	3 169
35	Laos	6 522	17	244	0	0	244
36	Danimarka	5 756	256	1 750	4 500	1 350	7 600
37	Singapur	5 612	21	2 742	-	-	2 742
38	Finlandiya	5 474	896	3 846	3 806	11 615	19 267
39	Slovakya	5 412	116	3 740	-	69 700	73 440
40	Gürcistan	5 266	119	5 128	-	-	5 128
41	Norveç	5 109	597	3 718	8 152	-	11 870
42	Kosta Rika	4 973	76	-	-	-	-
43	Yeni Zelanda	4 748	635	2 406	-	11 295	13 701
44	İrlanda	4 581	281	2 012	2 076	0	4 088
45	Hırvatistan	4 290	1 923	3 425	1 100	57 138	61 663

46	Kuveyt	3 800	39	3 800	-	-	3 800
47	Arnavutluk	3 601	45	724	-	-	724
48	Moldova	3 553	62	1381	-	90	1 471
49	Moğolistan	3 120	42	2 396	-	-	2 396
50	Ermenistan	2 973	60	2 298	-	-	2 298
51	Litvanya	2 848	81	2 990	-	1 547	4 537
52	Slovenya	2 064	1 359	850	0	40 000	40 850
53	Letonya	1 950	92	2 701	-	-	2 701
54	Letonya	1 314	191	1 565	0	2 119	3 684
55	Kıbrıs	858	31	618	116	-	734
56	Bruney	333	16	987	-	1 695	2 682
57	Barbados	267	6	214	-	-	214
58	Lichtenstein	37	16	0	0	586	586
Total		2 927 527	164 485	1 444 007	51 017	13 577 290	15 072 314

Kaynak: Center of Fire Statistics (CTIF), 2019: 31.

Dünyanın farklı ülkelerinde hizmet sunan profesyonel, yarı zamanlı ve gönüllü itfaiyecilerin sayılarındaki değişkenlik ülkelerin politikaları, coğrafi yapıları ve demografik yapılarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Avusturya, Çin, Slovenya gibi ülkelerde toplam itfaiyecilerin yaklaşık %90-%95'inin gönüllü itfaiyecilerden oluştuğu belirtilmektedir. Gönüllü itfaiyeci oranının Fransa, Japonya gibi ülkelerde yaklaşık %85-%90 oranında olduğu bilinmektedir. Dünyanın 6. küçük devleti olan Lihtenştayn'da ise itfaiyecilerin %100'ünü gönüllü itfaiyeciler teşkil etmektedir (CTIF, 2019).

1.9. GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİĞİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

Gönüllü katılım, devlete mali tasarruf sağlamaktadır. Hizmetlerin kapasite ve kalitesini geliştirmekte; acil afet durumlarında, destek olacak personel sayısını arttırmakta; toplumun birlik, beraberlik ve dayanışma ruhuyla desteğinin kazanılmasını, toplumdaki ilişkilerin iyileşmesini sağlamak; toplumda bireylerin meslek becerisi kazanarak, farkındalık sahibi olmasını sağlamak gibi avantajları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra yeterli sayıda kişinin gönüllü olmayışı, yeterli finansmanın gönüllülük programlarına aktarılamaması, gönüllü kişilerin eğitim programlarına düzenli bir katılım sağlamaması, gönüllü katılım programlarından yeterli verim alınamaması, gönüllü kişilerin yetkili kişilerle iletişim sorunu ve zayıf iş

ilişkinde sahip olması, sigorta konularında sorunların yaşanması gönüllü katılımın, dezavantajları olarak sayılabilmektedir (Brudney,1993:285-286; Palabıyık,2011:98).

Gönüllü hizmetlere katılım konusu, belediyeler açısından avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Belediyelerin, özellikle mücavir alanlarında hizmet verecek yeterli personeli bulunmamaktadır. Bu gibi durumlar için gönüllüler, belediyenin mevcut personel sorununa önemli bir katkı sağlamaktadır. İkinci avantaj olarak, belediye ve gönüllü vatandaşlar arasında karşılıklı güven tesis edilmektedir. Vatandaşlar, belediyelere hizmeti sunan; aynı zamanda hizmeti alan pozisyonunda olduklarından belediye ile aralarında güven temeline dayanan karşılıklı ve sağlıklı bir ilişki kurulmuş olur. Gönüllü hizmetlerin diğer bir avantajı ise, özellikle mücavir alanlarda meydana gelebilecek yangın, patlama gibi afet durumlarında, belediye bünyesinde o kırsalda yaşayan; belediyelerin sağladığı gerekli eğitimleri almış gönüllü kişilerin, hızlı bir şekilde yangına ya da oluşan afete, profesyonel ekipler gelinceye kadar ilk müdahaleyi gerçekleştirebilecek olmasıdır. Yine belediye hizmetlerine gönüllü olarak katılım, bireylerin kendilerini mutlu ve belediyenin bir parçası olarak hissetmesini sağlamaktadır. Belediye hizmetlerinde gönüllü hizmet katılımının dezavantajı olarak en büyük sorunu, sürekliliğin olmaması teşkil etmektedir. Hizmetin en iyi şekilde sunulabilmesi için belediyeler, gönüllü katılımcılara belirli zaman aralıklarında eğitimler vermektedir. Ancak eğitimini alıp gönüllülüğünden vazgeçen katılımcılar olduğu gibi; tayin gibi sebepler dolayısıyla zorunlu bırakanlarda olabilmektedir. Bu gibi durumlar sebebiyle gönüllü hizmetinde sürekliliğin olmaması, önemli bir dezavantaj kabul edilmektedir. Bir başka dezavantaj ise, gönüllü kişilere belirli dönemlerde, düzenli ve tekrarlı bir eğitimin verilmemesidir. Örneğin, düzenli eğitim verilmesinin zorunlu olduğu; afet bilinci ya da yangın güvenliği eğitiminin verilmemesi durumunda, olası karşılaşılan afetlerde nasıl müdahale edileceği konusunda sorunlar yaşanacaktır. Belki de hatalı uygulamalar sebebiyle felaketin boyutu hızla büyüyüp, artacaktır. Bu gibi durumlarda gönüllü kişiler, belediye hizmetlerine katkı açısından tasarruf değil; maliyet arttırıcı bir unsur haline dönüşecektir (Uçar Kocaoğlu ve Seçkiner Bingöl, 2015:60).

Ülkemizde gönüllü faaliyetlere katılım değerlendirildiğinde, öncelikle dinamizmi ve enerjisi çok yüksek olan gençlerimiz ve belli alanlarda uzman bilgiye sahip; ancak bunu kullanmayan ya da nerede kullanacağını bilmeyen emeklilerimizle

ciddi bir gönüllü potansiyeline sahibiz. Ülkemizde gönüllü katılımlara iştirakin önündeki en büyük engellerden bir diğeri de, maddi olarak yardım, karşılık ya da çıkar beklentisi içinde olunmasıdır. Bir başka engel olarak, kişilerin gönüllü katılımcı olarak faaliyetlere ne şekilde, nereden başlayacağı hususunda bilgisinin olmaması ya da katkıda bulunup, faydalı olabileceği bir alana yönlendirilmemesidir. Kamu kurumlarında ve sivil toplum örgütlerinde, gönüllü katılımlara etki eden en temel sorun, sürdürülebilir bir finansman kaynağının sağlanması hususunda ki yetersizliktir (UNV Türkiye,2013:72). Gönüllü katılım, kişilerin bilgi ve becerilerinin artmasına, sosyalleşmesine, özgüveninin artmasına ve bu sayede de toplumun kalkınmasına çok büyük bir katkı sağlamaktadır (Yönten Balaban ve Çoban İnce,2015:166).

Gönüllü itfaiyecilik, gönüllü olarak yararlanılabilecek hizmet kollarından biridir. Gönüllü itfaiyecilik uygulamasıyla, toplumun bir şekilde afet yönetimine katılımı sağlanmaktadır. Bu uygulama ile insanlar, gönüllü bir şekilde yangın ve diğer afetlerle mücadelede rol üstlenmektedirler. Ayrıca gönüllüler, sadece yangın ya da afet esnasında değil; afetlerin olmadığı durumlarda, toplumun eğitimi ve bilinçlendirilmesi için risk azaltma faaliyetlerinde bulunup, önemli görevler üstlenebilmekte, katkı sağlayabilmektedirler (Kaya, İnal ve Altıntaş,2017:209).

Orman yangınlarının %80'i, insan kaynaklı olarak orman köylerinde ya da köylere çok yakın bölgeler de çıkmaktadır. Gönüllü itfaiyecilik sistemi, mücavir, kırsal alanlarda kurularak, yerinde ve hemen yangına müdahale imkânı sağlamaktadır. Yangınlara başlangıç aşamasında müdahale edilip, daha büyük bir afete dönüşmesine engel olunması açısından gönüllü itfaiyecilik uygulamasının ne kadar önemli ve gerekli olduğu görülmektedir. İnce'ye göre; gönüllü itfaiyeciliğin en büyük avantajı, öncelikle kişiler kendi yaşam alanlarını, evlerini, sahip oldukları tüm mal ve mülklerini, iş yerlerini yangınlara müdahale ederek korumuş olacaklardır. Ayrıca yangınlara müdahale eğitimlerinin yanı sıra, her tür afete karşı kurtarma, ilk yardım, acil durum eğitimlerini de almış olacaklardır. Bu da toplumu, afetlere karşı dirençli bir toplum haline getirecektir (2009: 6).

Gönüllüler, gönüllü faaliyetlerine katılmaktan kazanç beklemeleler bile gönüllülüğten, kişisel ve sosyal faydalar elde ederler. Gönüllülük, iş piyasasında olumlu sonuçlara yol açar. Gönüllü çalışmalar sayesinde iş tecrübesi kazanan gönüllüler, kariyer beklentilerini yükselterek, daha yüksek maaşlı ve nitelikli işlerde

istihdam edilebilirler (GYS, 2019: 23). İkinci Bölümde, Gönüllü faaliyetlerin toplumsal güvenliği sağlamada önemli bir boyutunu oluşturan “gönüllü itfaiyecilik” uygulamaları incelenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE BELEDİYE HİZMETLERİ VE

TÜRKİYE’DE GÖNÜLLÜ İTFAİYECİLİK UYGULAMALARI GELİŞİMİ

2.1. YANGINLARLA MÜCADELEDE TARİHSEL SÜREÇ

2.1.1. Osmanlı Döneminde İtfaiye Teşkilatı Kurulmadan Önce Yangınla Mücadele

1509 yılında küçük kıyamet olarak adlandırılan deprem, Osmanlı mimarisinde ki taştan yapılan evlerin yerini, ahşaptan yapılan evlerin almasına neden olmuştur. Sokakların dar, evlerin ahşap, sıralı ve dip dibe olması da bu kez Osmanlı’yı, yangın felaketiyle yüzleştirmiştir. O dönemde yangınlar, Osmanlı semtlerinin, şehirden silinmesine sebep oluyormuş. III. Murad 12 Mart 1579 tarihinde bir ferman yayınlamış. Fermana göre; herkesin evinde damına kadar uzanan bir merdiven ile içi su dolu bir fiçinin bulunmasını zorunlu tutarak, bir yangın çıktığında tüm aile fertlerine yangını söndürme sorumluluğu yüklemiştir. Bu fermanda, yeniçeriler ve halk yardıma gelinceye kadar yangını gören herkesin yangına müdahale etmesi, yangını söndürmek için çaba sarf etmesi istenmektedir (İBB Tarihi Osmanlı Fermanı,2019).

XVIII. yüzyıl başlarında itfaiye teşkilatı kurulana kadar yangınların söndürülme işi, halkın kendi gayretleri ve gönüllülerce yürütülmekteydi. Osmanlılarda birçok hizmetin sunumunda rol oynayan mahalle ve lonca teşkilatları, yangınla mücadelede de çok faydalar sağlıyordu. İtfaiye teşkilatı kurulmadan önce, yangın vuku bulduğu zaman, devlet görevlilerinin hepsi işlerini bırakarak yangına müdahale etmek için yangın yerine giderlerdi. Yangın söndürme işi, balta, kürek, kova, merdiven gibi malzemelerin yangın çıktığında halk tarafından geliş güzel kullanılmasına dayanmaktaydı (Özgür ve Azaklı,2001:154-155).

Yangın tulumbasının icadından önce yangın afetiyle mücadele kuyulardan, sarnıçlardan, havuzlardan, çeşmelerden kova ile su taşınıp; alevlerin üstüne dökülmesi şeklinde yapılmaktaydı. Yangınlar büyümeden hemen müdahale edilmesi ve söndürülmesi hedeflenmişti. Nedeni ise yangınların, rüzgârın etkisiyle hızla yayılıp

afete dönüşmesi riski taşımasıdır. Yangın kontrolden çıktığında da halk, yeniçeriler, bostancı ve asker ocakları işbirliğinde yangının rüzgârla yayıldığı yönde ki kolay tutuşabilecek binaların yıkılarak, yangını durdurma çabalarından ibaret olduğu anlaşılmaktadır (Koçu,1981:22).

Osmanlı Devletinde, yangınların sebep olacağı maddi hasarın azaltılmasına yönelik, yapıların taş malzemeden yapılması hususu, kahvehanelerin ve tütün içilmesinin yasaklanması gibi önlemler düşünülmüştür; ancak devrin durumu, ekonomik şartların ağırlığı gibi sebeplerden ötürü tütünün yasaklanması, evlerin taştan imar edilmesi gibi tedbirler hayata geçirilememiştir (Kocaoğlu,2016:165).

2.1.1.1. Osmanlı Döneminde Yangın Nedenleri

Osmanlı Döneminde oluşan yangın sebeplerinden ilk sırayı kundaklamalar almaktaydı. Özellikle Beyru çalışmasında, 19. yüzyıl İzmir’inde 27 sigorta şirketinin bulunduğunu ve kasten yangın çıkarmanın çok yaygın olduğunu belirtmiştir. Türk mahallelerinin dışında kalan yerlerde değerinden oldukça yüksek gösterilerek sigorta edilen evlerin kundaklanıp yakıldığını; yüksek tazminat alınmak suretiyle gelir elde etmenin alışkanlık haline getirildiğini belirtmiştir (2011:135-137). Bunun dışında dikkatsiz bir şekilde eritilen yağlar, evlerde, dükkânlarda çalışan çırakların acemiliği ve dikkatsizliği, efendisine kin besleyen uşak veya beslemenin kızgınlığı, hırsız ve yağmacı kişilerin kasıtlı planları, mazlum kişilerin zalim kişilerden intikam alma düşüncesi gibi sebepleri sıralayabiliriz. Meşrutiyet sonrası elektriğin kullanılmaya başlanıp, yaygınlaşması ile elektrik kaynaklı yangınlar vuku bulunca yangın sebeplerine yeni bir etken eklenmiştir (Kuzucu,1999:687). Yaşanan depremler sonrasında oluşan yangınların söndürülemeyip, hızla yayılması da çok büyük zararlara sebep olmuştur. Yıldırım düşmesi de yine o dönemde yangın sebepleri arasında sayılmıştır (Ürekli,2010:112).

2.1.1.2. Osmanlı Döneminde Yangınların Haber Verildiği Yangın Kuleleri

Osmanlı Döneminde yangınlara erken müdahale edilip, yangın başlangıç yerinin doğru tespit edilebilmesi için yangın kuleleri kullanılmaktaydı. İstanbul’da XVIII. yüzyıldan itibaren yangınların bildirilmesi için yangın kuleleri kullanılmıştır. Belgelerde “kasr-ı harîk”, “harîk kulesi”, “yangın köşkü”, “yangın kulesi” isimleri kullanılan bu kulelerin işlevi, yangının yerini doğru bir şekilde belirlemek ve çeşitli uyarı sembolleri kullanmak suretiyle görevlileri ve halkı bilgilendirmektir. İstanbul’da

Galata, Bayezid ve İcâdiye isimlerinde, başlıca üç yangın kulesi kullanılmıştır. Bunun yanında geçici sürelerle Davut paşa ve Selimiye kışlalarında oluşturulan kulelerle, Süleymaniye gibi bazı camilerin minareleri de ihtiyaç halinde bu amaçla kullanılmıştır (Kuzucu,2007:665).

Bu kulelerin işleyişini şu şekilde özetleyebiliriz. Gündüz vakti bir yangın veya duman fark edildiğinde, bir kırmızı sarı bayrak asılmakta ya da iki taraftan sepet sarkıtılmaktaydı. Gece ise bir yangın fark edildiği zaman, kırmızı bir fener ya da maytap yakılmaktaydı. Yangın haberini alan kuleler ise bu işareti alır almaz, top atışı yaparak, yangını ahaliye duyururlardı. Bazı zamanlarda da top atışı yapılmayıp, onun yerine kulelerden davul çalmak suretiyle yangın haberi verilmekteydi. Kulelerdeki köşklü adı verilen görevliler ise bu tehlikeli durumu, hemen bekçilere ve tulumbacılar iletilirdi (Vatansever,2017:144).

2.1.1.3. Osmanlı Döneminde Yangınların Mali Etkileri

Osmanlı Döneminde yangınlar, savaşlarda ki mağlubiyet gibi ekonomiye ciddi oranda zarar vermektedir. Ekonominin bozulmasına, rutin hayatın aylarca, yıllarca durmasına sebep olmaktadır. O zamanlarda yangın afetinin, sosyal boyutu da yadsınamazdı. Yangın sonrası halk, bir semtten başka bir semte; ya da başka şehirlere göç ederek taşınmak zorunda kalıyordu (Kuzucu,1999:688).

Osmanlı Döneminde meydana gelen yangınlar, devlete mali açıdan çok büyük bir yük olmuş, büyük sıkıntılar yaşatmıştır. Yangınlar sonrasında yangın zedelerin başka mahallelere nakledilmesi, barınma ihtiyaçları, ekonomik kayıplar, oluşan iş gücü açığının giderilmesi, yangından zarar görenlerin vergiden muaf tutulması, şehirlerin yeniden planlanması, binaların yangınlara dayanıklı hale getirilmesi, itfaiye teşkilatına kaynak tahsisi gibi uygulamalar devlete ek mali sorumluluk ve yük yüklemiştir (Ayar,2014:307).

Yangınlar sonrası oluşan maddi kayıpların yanında, geri dönüşümü olmayan nice manevi kayıplarda yaşanmıştır. Yangınlar, matbaanın icadı öncesinde yazılmış olan tezhipli minyatürlü el yazması kitapları, kadınların işlediği nice süslü, incili kaftan ve elbiseleri, sandıklarda yanan o dönemin en değerlisi nice eşyaları ve hat levhaları gibi bir kültüre tanıklık eden; yerine konması ve maddi değerinin hesaplanması mümkün olmayan nice manevi kayıplara da sebebiyet vermiştir (Kuzucu,1999:688).

2.1.1.4. Osmanlı Döneminde Yangınlarda Vergi Muafiyeti

İslam Devletlerinde vergi, bir hizmetin karşılığında beklenen sorumluluk, yükümlülük şeklinde değil; sadece koruyucu nitelikte bir hizmet şeklindeydi. Yani kişilerin, güvenliğinin sağlanması karşılığında tahsis edilirdi. Cizye Vergisi, Osmanlı'da gayrimüslim erkeklerin askerlikten muaf olmaları ve devlet tarafından korunmaları için alınan bir vergiydi (Ortaylı,2008:66).

Osmanlı Devleti'nde toplanan cizye vergisi, yangınla mücadelede gayrimüslimlere muafiyetler sağlamıştır. Yangınla mücadele edip; yangınlarda görev alan kişilere ücret ödenmekte ya da cizye vergisinden muafiyet sağlanmaktaydı. Gayrimüslim olan kişilerin, cizye vergisinden muaf olabilmesi için; ya gönüllü olarak yangını görünce müdahalede bulunması ya da tulumbacı olarak kayıtlı olması gerekiyordu (Kocaoğlu,2016:165).

2.1.1.5. Osmanlı Dönemi Yangınlarının İncelenmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Osmanlı tarihinde İstanbul yangınları ile ilgili çalışmalar ile taşrada meydana gelen yangınlara yönelik yapılan çalışmaları kıyaslandığımızda, taşra çalışmaları çok sınırlı bir düzeydedir. Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde, İstanbul dışında kalan ve taşrada meydana gelen yangınlara dair ulaşılan belgelerde, çalışmamıza yönelik sınırlı bilgi bulunmaktadır (Korkmaz,2018:516).

İstanbul dışında uygulama örneği açısından, İzmir ili itfaiye teşkilatı örnek olarak verilebilir. İzmir itfaiyesinin kuruluşu, 19. yüzyılın sonlarındadır. İzmir tarihinde yangınlar ve doğal afetler, önemli bir yer tutmaktadır. İzmir'de 1763 ve 1861 yılları arasında çok büyük çapta, 12 tane yangın afeti yaşanmıştır (Yılmaz, 2004). O dönemde kentte ki ekonomik hayata, yabancı yatırımcılar ve Levanten kesim hâkimdi. Onların öncülüğünde sigorta şirketleri, kendi itfaiyelerini kurmuşlardı. Kentte Türklerin yaşadığı mahallelerde ise; gönüllü mahalle tulumbacıları yangınlara müdahale etmekteydi. O dönemde, İzmir'de sigorta şirketlerinin kurduğu itfaiye tulumbacıları, buharlı tulumba ile tazyikli su kullanmaktaydı. İzmir'in bu teknolojiyi uyguladığı dönemde, İstanbul'da halen eski tip, omuzda taşınan ağır tulumbalar kullanılıyordu. İzmir'de kullanılan bu teknoloji yangınla mücadelede ciddi anlamda yol alınmasına örnek teşkil etmiştir. İzmir'de Yusuf Dede civarında yüksek bir tepeye, yangın gözetleme kulesi 19. yüzyılın sonunda inşa edilmiştir. Ancak yangın

sorunlarına kesin bir çözüm olamamıştır. Kuleden çıkan yangınlar, fark edilir edilmez top atışı yapılmasına karşın, hangi semtte olduğunun tespit edilmesi güç olup, zaman almaktaydı. Askeri personelin ya da mahalle tulumbacılarının yangın yerini bulana kadar yangın epeyce büyümekteydi. Bu sebeple yangınların, söndürülmesinde çok zorlanılmaktaydı İzmir’de o dönemde ki uygulamalar, itfaiyenin gelişimi açısından çok önemli katkılar sağlamıştır (Beyru,2011:151-152).

2.1.2. Osmanlı Döneminden Günümüze İtfaiye Teşkilatı ve Gönüllü İtfaiyecilik

Arapça kökenli olan itfaiye sözcüğü, söndürme manasına gelen “itfa” kelimesinden türemiştir. İtfaiye, hem yangını söndürme işlevini, hem de yangını söndüren kuruluşu tanımlamaktadır. İtfaiye teşkilatları, tüm dünyada bilinen acil durumlarda başvurulmuş kurumsallaşmış örgütlerdir (Yavuz ve Anbarlı Boztaş, 2015:786).

Ülkemiz itfaiye teşkilatının tarihini dört evrede değerlendirebiliriz. Birinci evre 1714’te Tulumba Ocağı’nın kurulmasıyla başlayıp, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılmasına kadar süren dönemi; 1826-1874 yılları arasında ki ikinci dönem Semt Tulumbacıları dönemini; 1874-1923 yıllarında Askeri İtfaiye Teşkilatı üçüncü dönemi ve son olarak dördüncü dönemi günümüz itfaiye teşkilatının esasını teşkil eden, Cumhuriyet İtfaiyesi şeklinde yapılmıştır (Kılıç, 2010:269).

2.1.2.1. Yeniçeri Yangın Tulumbacıları Ocağı (Dergah-ı Ali Ocağı- Tulumba Ocağı) Dönemi

Tulumba, İtalyanca “trompa” kelimesinin bozulmuş hali olarak tanımlanmaktadır. Bu aleti kullanan kişiye de tulumbacı denilmektedir. Yine tulumba kelimesi, suyu boşaltan bir alet olarak tanımlanmaktadır. Evliya çelebi ise tulumbayı, gemilerde dolan suyu çeken alet anlamında kullanmıştır. Tulumbacı kelimesi, 19.yüzyıl itibariyle popüler olan tulumbacılığın etkisiyle bıçkın, kabadayı anlamlarında da kullanılmıştır (Kut,1979: 771-773).

XV. yüzyılda İtalya’da ortaya çıktığı düşünülen su pompaları, kısa bir sürede Akdeniz genelinde yaygınlaşmıştır. XVII. yüzyılda Osmanlı’da tulumbacı esnafı olarak bilinen, gemilerde dolan suyu boşaltmakla görevli kişiler mevcuttu. Türkçe ‘ye tulumbacı, denizcilik anlamı taşıyan bir terim olarak girmiştir. XVIII. Yüzyılda, yangın söndürmek amacıyla kurulan teşkilâta ise tulumbacı kelimesi, suyu tahliye eden değil ateşi söndürmek için suyun taşınıp, pompalanmasını sağlayan zümreyi ifade

etmek için kullanılmıştır. Tulumbacı kelimesi, görüldüğü üzere yıllar içinde anlam kaymasına uğramıştır (TDV İslam Ansiklopedisi,2012: 369-371).

Tulumba, yangınları söndürmek amacıyla ilk olarak Fransız asıllı olup, ilerleyen yıllarda Fransa'dan Hollanda'ya göç eden Gerçek Davud tarafından imal edilmiştir. Asıl ismi David olan Davud Ağa, 1715'te İstanbul Galata'ya ailesiyle birlikte yerleşmiştir. İslam dinini seçerek Müslüman olmuş, ismini Gerçek Davud olarak değiştirmiştir. Aynı tarihlerde Venediklilerle olan savaşa donanma birliklerimizle katılmıştır. Gerçek Davud'un top atışları, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın dikkatini çekmiştir. Mesleği mühendis olan Gerçek Davud, 1718'de Tüfekhane ve Tersane 'de meydana gelen yangınlara kendisinin yaptığı tulumba ile müdahale ederek yangını söndürmüştür. Sonrasında Damat İbrahim Paşa'nın padişahla görüşmesi ve bu görüşmede padişahın talebi üzerine çıkartılan ferman ile Gerçek Davud tulumba ocağını kurmakla yetkilendirilmiştir. Yeniçeri Ocağına bağlı tulumba ocağı, Gerçek Davud tarafından 1720 yılında teşkilatlandırılmıştır. Emrine 50 nefer verilmiştir. Görevini ölene kadar sürdürerek, yangınla mücadelede çok büyük başarılar elde etmiştir (Yıldız,2014:558-559).

Tural çalışmasında, mühendis olan Geçek Davud'un kullandığı teknolojiyi, Hollanda'dayken öğrenmiş olabileceğini çünkü tulumbayı icat ettiği aynı tarihlerde, Amsterdam'da itfaiye teşkilatının bulunduğunu ve tulumbacılığın son derece gelişmiş olduğunu belirtmektedir. Gerçek Davud, ülkemizde sahip olduğu bilgileriyle tulumbayı icat etmiş ve yangınların söndürülmesini kolaylaştırmak için hizmete sunmuştur (2004:70).

Gerçek Davud'un emrine verilen neferler, acemi oğlanların güçlü kuvvetli olanları arasından seçiliyordu. Tulumbacı ocağı neferleri, acemi oğlanları kışlasında barınıyor; yangınlarda yaralandıkları takdirde kendilerine tazminat ödeniyordu. O dönemde devlet, tulumba ve hortumlarda meydana gelen hasarların karşılanması hususunda, ödenek tayin etmişti. Gerçek Davud'un üretilen kullandığı, "didon" adını taşıyan tulumba, fazlasıyla ağır bir mekanizmaya sahip olduğundan, omuzlarda taşınması oldukça zor bir alettir. 1737'de Ali Sadık adında devrin tulumbacı-başısı, çift hazneli tulumbayı geliştirerek, daha hafif mekanizmalı bir alet haline getirmişti. XVIII. yüzyıl ortalarında tulumbaların, ucuna hortum eklenerek yangınlara müdahalede daha etkili olmaları sağlanmıştı. Kısa bir süre de yaygınlaşan Tulumba

Ocağı, tulumbalarını yeniçeri karakollarına göre yerleştirdi. Kolluk adı verilen bu birlikler, yangınlara ilk müdahalede bulunuyordu. Yangın kontrolden çıkarsa da destek için hızla Tulumba Ocağı'na haber veriyorlardı. Tulumba Ocağının masrafları, yeniçeri ağası tarafından karşılanırdı. 1760 tarihi itibarıyla ocak masrafları, merkezi hazinenin sorumluluğuna geçmiştir (Tural,2004:71).

Yangınları söndürmek ve bunun karşılığında ücret almak, yeniçerilerin görevleri arasındaydı. Zamanla bozulan yapıları sebebiyle, hem söndürdükleri yangınlardan ücret almak; hem de zenginlerin evlerini soyup, yağmalamak için kundaklamalar gerçekleştirmişlerdir. Bazen de kentin güvenliğinden sorumlu yöneticiyi ya da padişahın görevlendirip, yeniçerilerin memnun kalmadığı kişiyi, azlettirmek için yangın çıkartıyorlardı (Ürekli,2010:112).

2.1.2.2. Semt (Mahalle) Tulumbacıları Dönemi

100 yıldan fazla hizmet eden Tulumba Ocağı, 1826 yılında Yeniçeri Asker Ocağının, Vaka-i Hayriye denilen kanlı bir şehir çarpması sonucunda kapatılmasıyla dağıtılmıştır. 48 gün sonra meydana gelen Hoca Paşa Yangını, acilen tulumbacılık teşkilatının yapılandırılıp, kurulması gerektiği hususunda hükümeti harekete geçirmiştir (Koçu,1981:39).

Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından sonra kurulan, Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu içinde yarı askeri nitelikli yangıncı taburları oluşturulmuştur. Askeri tulumbacılar (yangıncı taburları), yangın tehlikesi karşısında yetersiz kalınca 1869 yılında ilçe belediyelerinin kurulmasıyla, ilçe belediyelerine bağlı Daireliler adıyla yangıncı birlikleri kurulmuştur. Belediye itfaiye teşkilatı tarihinde, ilk defa mahalli idarelere sorumluluk verilmiştir (Kılıç,2010:270-271). Yangınları söndürmek için merkezlere ve belediye dairelerine tulumbalar verilerek, semt tulumbacı ocakları oluşturulmuştur. Ayak takımından olan ve belediyeye mensup kişilerden kurulan bu daireliler, gündüzleri kendi işleriyle meşgul olup; yangın çıktığında sandıklarını alıp yangına koşan kişilerden oluşmaktaydı (Kuzucu,2006:33).

Yine aynı dönemde, mahallelerin enerjik gençleri tarafından oluşturulan mahalle tulumbacıları, herhangi bir resmi kuruma bağlı olmaksızın kendi içlerinde örgütlenmiş, tulumbacılık görevini ifa etmeye başlamışlardır. Kendilerine, tulumbacı adı yeniçerilikten geldiği ve o dönemi hatırlattığı için yangıncı da denilmiştir (Kuzucu,2006:33). Mahalle tulumbacılarının yönetimi ve sevk, tulumbalarının bakım

ve onarımı, mahallenin ihtiyar heyetince belirlenen bir reis tarafından yapılmaktaydı. Sistem, mahalleliden toplanan paralar ile idare edilmekteydi. Mahalle tulumbacıları, devletten ya da belediyeden hiçbir ücret ya da maaş almıyorlardı. Devlet ya da belediyede mahalle tulumbacılarından, vergi almıyordu. Ayrıca 1868 yılında Der-Saadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile mahalle tulumbacılığı yapan gönüllü birlikler, belediyelerin koruması altına alınmış; kalacakları yer tesis edilerek günlük iki ekmekle her sene yeni elbise yardımı yapılmaya başlanılmıştır (Ergin,1995:1139). Genellikle tulumbacılar, arabacı, hamal, kayıkçı, manav gibi alt gelir grubuna mensup kişilerden oluşmaktaymış (Koçu,1981:66).

Mahalle tulumbacıları; naraları, manileri, giyinişleri, örfleri, adetleri, nizamları, kahvehaneleri, hamamları, spor müsabakaları, cinayetleri ve aşklarıyla efsaneleşip destanlaşan, kimi zaman da kahramanlaşarak, külhanbeyi lakabıyla bir kültürün parçası olmuşlardır (Düşünsel,2019:10).

2.1.2.3. Askeri İtfaiye Dönemi

1870 yılında Beyoğlu'nda meydana gelen yangında, mahalle tulumbacılarının başarılı olamaması ve çok büyük bir alanın yanması modern itfaiyenin ivedilikle kurulmasını gerekli kılmıştır. Bu yangın, en çok gayri Müslim ve Levanten burjuva sınıfını etkilemiştir. Yangının faturası, devlete çok büyük bir mali külfet yüklemiştir. Yangın sonrası Sadrazam Rüşdü Paşa'yı, yangından zarar gören kişiler ziyaret ederek sigorta poliçelerini gösterip böylesi bir yangının ve zararın önüne geçilmesi için düzenli bir itfaiye kurulmasını talep etmişlerdir. Talepleri olumlu karşılanmış ve hemen düzenli bir itfaiye için çalışmalara başlanılmıştır. Sultan Abdülaziz döneminde, Avrupa'da ki itfaiye teşkilatları incelenerek Macaristan itfaiye teşkilatının en modern olduğuna karar verilmiştir. Bu sebeple Macaristan'dan Kont Szenhenyi (Seçini Paşa), İstanbul'a davet edilerek itfaiye teşkilatını kurması istenmiştir. Seçini Paşa, 1874 yılında İstanbul'a gelerek askeri itfaiyeyi kurmuş, hemen eğitimlere başlamıştır. Göreve geldiğinde, 4 nizamiye ve 1 bahriye taburundan oluşan birlikleri kurmuştur. Deniz itfaiyesinin kurulması, o dönemin dikkat çeken önemli bir gelişmesidir (Erdoğan,2014:49; Kılıç,2010:272). Kont bir sene içinde bu görevi tamamlayıp, ülkesine geri dönme planına sahipken 1877 yılında, Sultan Abdülhamid tarafından kendisine paşalık rütbesi verilip; kalması yönünde teklif yapılınca, Macaristan'da ki

görevinden istifa ederek, vefat edene kadar İstanbul itfaiye teşkilatının yöneticiliğini yapmıştır (Tural,2004:74).

Osmanlı Devleti'nin birçok alanda batılılaşma çabalarının olduğu 19. Yüzyılda, arama-kurtarma konusunda da önemli bir gelişme yaşanmıştır. İtfaiye Kumandanı Seçini Paşa, 1892 yılında Heyet-i Tahlisiye adını verdiği bir örgüt projesi oluşturmuştur. Heyet-i Tahlisiye projesinin amacı, yangın ya da bir kaza meydana geldiğinde, hemen yaralıların yardımına koşarak, bilinçli bir ilk yardım hizmetinde bulunmaktır. Heyet-i Tahsiliye Örgütü, depremler sonucu çöken yapılardan kişilerin kurtarılması, trafik kazalarında ya da silah yaralanmalarında kişilere, intihar girişimde bulunanlara, pencerelerden sokağa düşenlere, yatağa bağımlı, felçli ya da sinir krizi geçirenlere, kuyuya düşenlere, zehirlenenlere, suda boğulanlara, yanan ve dumana maruz kalıp boğulanlara ilkyardım hizmeti sunmak; depremler, patlamalar, su baskını, fırtına, çocuk düşürme, erken doğum ve benzeri olaylarda can kurtarma görevini üstlenmekteydi. Heyet-i Tahsiliye Örgütü'nde ki kurtarma görevlileri, ayrıca savaş durumlarında askerlere hizmet sağlayacaklardı. Acil afet durumlarında müdahale etmeyi ve sonrasında da iyileştirme çalışmalarını kapsayan arama-kurtarma örgütü projesi, 1892 yılında hazırlanmış olmasına rağmen ancak 1911 yılında hayata geçirilebilmiştir. Ancak peş peşe olan Trablusgarp, Balkan ve Cihan Harbi sebebiyle, örgüt de unutulmaya mahkûm olmuştur (Kuzucu,2016:141-146).

2.1.2.4. Cumhuriyet İtfaiyesi

I. Dünya Savaşı'nda askeri temelli olan itfaiye birlikleri, cepheye sevk edilmişti. Bu sebeple yangını söndürecek itfaiyeci kalmayınca yangın söndürme görevi belediye ve mahalle sandıklarına kaldı. Bu durum askeri bir yapılanması olan itfaiye teşkilatının, belediyeye devrini gündeme getirdi. İtfaiye hizmetleri 1923'te belediyeye devredildi. 1924 Ağustos ayında da mahalle tulumbacılığı yasaklandı (TDV İslam Ansiklopedisi, 2012:369-371). Askeri bir kimlik taşıyan itfaiye teşkilatı, Cumhuriyet ilan edildikten sonraki ilk yıllarda, tamamıyla yerel yönetimlere devredilmiştir. İstanbul'da ilk olarak kurulan; 5 itfaiye grubu, itfaiyenin çekirdeğini oluşturmuştur. Yurt dışından getirilen itfaiye araçlarıyla, askeri disiplin taşıyan itfaiye teşkilatı, yeniden yapılandırılmıştır (Kaya,2018:32). 1930 yılında da çıkartılan 1580 Sayılı Belediye Kanunu'nun 16. Maddesinin 1. Fıkrası doğrultusunda tüm belediyeler, itfaiye teşkilatını kurmakla yükümlü tutulmuşlardır. "Söndüren Kuruluş" manasına

gelen itfaiye teşkilatına, 1958 yılında Sivil Müdafaa Kanunu ile yangın söndürmenin yanı sıra yeni sorumluluklar yüklenmiştir. Buna göre; itfaiye teşkilatları, yangınlara müdahalenin yanında; aynı zamanda afetlere de müdahale edecektir. Halkın can güvenliğini sağlarken, mal kaybının da minimumda tutulabilmesi için gereken önlem ve tedbirleri alacaktır. 1997 yılında büyükşehir belediyeleri bünyesindeki itfaiye hizmetleri daire başkanlıklarına dönüştürülmüştür (Tural,2004:76, Yavuz ve Anbarlı Bozatay,2015:790).

2.1.2.4.1. Belediye İtfaiye Teşkilatlarının Gönüllü Paydaşı Sivil Toplum Kuruluşları

Cumhuriyet Döneminde, gönüllülük ve gönüllü kuruluşlar 1950'lerden itibaren çok partili dönemde faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye'de 1990'lardan sonra gönüllülük faaliyetleri hız kazanmıştır (Zaim,2007).

2.1.2.4.1.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının Tanımı

Sivil toplum kuruluşları (STK), resmi kuruluş olmayıp resmi kuruluşlardan bağımsız çalışan, politik, kültürel, çevresel, hukuki, sosyal amaçlar doğrultusunda lobi çalışmaları yapan; çalışanlar ve üyelerini gönüllülük usulüyle seçen, kar amacı olmayan, gelirlerini de üyelik ödemeleri ve bağışlar ile sağlayan kuruluşlardır. Sendika, oda, dernek ve vakıflar sivil toplum örgütleri olarak faaliyette bulunurlar. Afetler ile mücadelede, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler çok büyük fayda sağlarlar. Sivil toplum kuruluşları, itfaiye gönüllüleri ve tüm toplumun eğitimi, afetlere hazırlıkta çok büyük önem taşımaktadır (Koçan,2013:80).

Gönüllülük temelli sivil toplum kuruluşları, halkın taleplerinin yönetime iletilmesinde çok önemli bir role sahiptirler. 1980 sonrası, özellikle katılımın artmasını sağlamışlardır. Sivil toplum kuruluşları, demokrasinin tabana inmesine ve yerel yönetimlerin demokratikleşmesine katkı sağlamışlardır (Oktay ve Pekküçükşen,2009:172).

2.1.2.4.1.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Ülkemizde Gönüllü Katılıma Girişi

Sivil Toplum Kuruluşları (STK), kar amacı gütmeyip, sivil bir niteliği olan, gönüllülük esasıyla kamu yararına faaliyetlerde bulunup, katkı sağlayan kuruluşlardır. 1990'lı yıllar, sivil toplum kuruluşları için önemli bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının dönüşüm sürecinde, üç temel gelişme önem arz etmektedir. İlki, 1992 Rio Zirvesi ve eylem planları olan Yerel Gündem 21

Çalışmaları ile yerelde demokrasinin geliştirilerek, daha demokratik ve katılımcı bir idare sistemine geçilmesi, tabandan gelen kurum ve kuruluşlarla işbirliği zemininin oluşturulması amaçlanmıştır. İkinci olarak, 1996 HABİTAT II Konferansıdır. Konferans sonunda kabul gören, eylem programına göre; yerel otoritelerin, yerel katılımcıların afetlere hazırlık aşamasında ve yaşanan afetler sonrasında müdahale sürecine katılımlarının sağlanması hususunun, afet yönetiminin etkili ve verimliliği için ne kadar önemli olduğuna yer verilmiştir. Bununla birlikte yerel, ulusal ve ulus üstü düzeyde işbirliklerine ve sivil toplum kuruluşlarının önemine vurgu yapılmıştır. Yönetişim yaklaşımının benimsenerek, sivil toplum kuruluşlarının önemine yer verilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının kapasite ve etkinliklerinin geliştirilmesi için çaba sarf edilmesi yönünde zemin oluşturulmuştur. Üçüncüsü de; 1999 yılında yaşanan Marmara Depremi, Türkiye’de kamu yararına, kısıtlı imkân ve kaynaklarıyla faaliyet gösteren vakıf, dernek gibi sivil toplum kuruluşlarının gelişerek artmasında etkili olmuştur (Yavaşoğlu, 2015).

2.1.2.4.1.3. Belediyelerin Afet Yönetiminde Paydaşı Olan Sivil Toplum Kuruluşlarının İşlevi

1999 yılında meydana gelen Marmara Depremi sonrasında yaşananlar, sivil toplum kuruluşlarının acil, afet durumlarında ne kadar önemli ve faydalı olduklarını göstermiştir. Osmanlı’dan bu yana gönüllülük ruhunun ivme kazanması adına bir milat olmuştur (Yavuz ve Anbarlı Bozatatay,2015:792). Ülkemizde 1999 Marmara Depremine kadar olan gönüllü faaliyetler, örgütten ziyade yaşanan afet sonrası harekete geçen, yardımlarda bulunma çabası şeklinde etkinlik göstermiştir. Marmara Depremi sonrasında sivil toplum kuruluşları, yerelde afet öncesinde hazırlık ve risk azaltmaya yönelik çalışmalar düzenlemeye, kamuoyunda afet farkındalığı kampanyaları, çalıştaylar ve sempozyumlar düzenleyerek afet alanında çok etkin olmaya başlamışlardır. 2001 yılında Kocaeli’nde ilk olarak oluşturulan Mahalle Afet Gönüllüsü çalışmaları, sivil savunma birimlerinin de katkılarıyla hayat bulmuştur. Sonrasında da farklı illerde yaygınlaşarak, Toplum Afet Gönüllüsü uygulaması adı altında uygulanmaya başlamıştır. Sivil toplum kuruluşları, kamu ve özel sektör işbirliği çerçevesinde pek çok proje geliştirmeye başlamıştır (Cantekin UNV,2013:61).

Kaya (2013) “(...) Gönüllülük ve Afet Yönetimi” adlı çalışmasında, ülkemizde afet yönetimi paydaşı olan Sivil Toplum Kuruluşlarının, oluşum şekillerine göre, afet yönetim sürecine katılımlarını ve etkilerini şu şekilde gruplandırmıştır;

- Afetlerle faaliyet alanı doğrudan ilgili olmayıp; afetler meydana geldiğinde etkisi çok sınırlı olan yapıdaki örgütlenmeleri teşkil eder (yardım kuruluşları vb.).
- Afetlerle faaliyet alanı ortak paydalarda buluşan, afet yönetiminin aşamalarından ve süreçlerinden haberdar olan ve afetlerde katılımcı bir yapıya sahip örgütlenmeleri ve meslek odalarını teşkil eder (destek hizmetleri, eğitim, sağlık vb. faaliyet alanı kuruluşlarını kapsar)
- Afet yönetimi sürecindeki, afetlere hazırlık evresinden/müdahale evresine kadar katılım sağlayan, yerel ve ulusal örgütlenmeleri teşkil eder (arama-kurtarma, acil tıp, gönüllü itfaiyecilik, haberleşme vb. örgütlenmeler)
- İnsani yardım amacıyla hizmet sunumu gerçekleştiren yapıda olup, afetler sonrası, afetzedelere destek olan ulusal ve uluslararası kuruluşları teşkil eder (2013:96).

Bu gruplandırmalar çerçevesinde, ülkemizde gönüllü itfaiyecilik paydaşı olarak görev alan sivil toplum kuruluşlarının, belediye itfaiye teşkilatları ile protokol yaparak, illerde Afet Platformları oluşturulması sağlanmıştır. Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı’nın başlatmış olduğu bu çalışma ile Arama Kurtarma Derneği (AKUT), Acil ve Afet Derneği (ACAT), Toroslar Doğa Sporları Kulübü (TODOSK), Antalya Off Road (ANTOFF), Akdeniz Motosiklet Kulübü, Radyo Amatörleri Cemiyeti (TRAC) gibi Antalya ilinde, faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile itfaiye daire başkanlığı ortak işbirliği protokolü imzalanarak, afet platformu hayata geçirilmiştir. Bu çalışma çerçevesinde, Sivil toplum kuruluşlarının üyelerine eğitimler verilerek, olası bir afet durumunda ya da faaliyet alanlarına uygun destek hizmeti gerektiğinde, İtfaiye Dairesi Başkanlığı’nın yönetiminde, koordineli, hızlı ve etkin hareket edebilmeleri sağlanmıştır, İtfaiyelerin sivil toplum kuruluşları ile ortak protokol imzalaması afetlerde yedek bir güç teşkil etmektedir (Antalya Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik,2014).

2.1.2.5. Türkiye’de Gönüllü Katılımda 2000 Yılı Sonrası Yaşanan Gelişmeler

2000 yılında Sivil Savunma Genel Müdürlüğü’nce, “Gönüllülerin Sivil Savunma Hizmetlerine Katılma Esasları Yönergesi” çıkarılmıştır. Böylece afet yönetiminde, sivil toplum kuruluşları paydaş olarak kabul edilmiştir. Yerel düzeyde de İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliğinin 5. maddesine göre, gönüllülerin (...), itfaiye-arama kurtarma-trafik gibi çalışabilecekleri alanlar belirlenmiştir. İl özel idaresi ve belediyelere, gönüllü itfaiyecilere gerekli olan araç, ekipman ve istasyonun sağlanması için yetki verilmiştir. 1999 Marmara Depremi, afet yönetimi sahasında hızla artan bir ivme ile gönüllülerin çalışmalara katılımlarını arttırmıştır. Bu düzenlemeyle gönüllülük yasal statü kazanmıştır (Yıldız,2008:182).

2009 yılında, 5902 sayılı yasanın çıkartılmasıyla, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılmış, yerine Başbakanlık’a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurularak yetki tek merkezde toplanmıştır. 2018 yılında yayınlanan, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Afetlerin önlenmesi, afet zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi, yaşanan afetler sonrası ivedilikle iyileştirme çalışmalarının tamamlanabilmesi için gerekli olan faaliyetlerin planlanarak, yönlendirilmesini; desteklenerek, koordine edilmesini; etkin bir şekilde uygulanmasını, ülkedeki tüm kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği sağlayan, disiplinler arası çalışmaya odaklı, çok aktörlü, dinamik yapıda bir kurumdur. Ayrıca gönüllülük ile ilgili tüm konularda kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektörün işbirliği ve koordinasyonunu sağlamakta görevlerindendir. Acil Durum Afet Yönetimi Merkezi Müdahale Dairesi Başkanlığı çalışma gruplarından, İtfaiye İşleri ve Arama Kurtarma Hizmetleri çalışma grubu bünyesinde, gönüllü itfaiye ile arama kurtarma hizmetlerini düzenlemek ve teşvik etmek görevi de bulunmaktadır (AFAD “Kuruluşu, Görev ve Yetkileri”,2019).

22.07.2003 tarihli ve 639 sayılı ilk olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği yayınlanmıştır. Bu gönüllü itfaiyecilik yönetmeliği 18.01.2013 tarih ve 202 Sayılı karar ile yeniden revize edilmiştir (Erdoğan,2014:112). Son olarak ta 15/07/2015 tarihli 1153 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisinin kararıyla revize edilerek çıkarılan, İstanbul

Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği halen yürürlüktedir. Bu yönetmelik baz alınarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı, Gönüllü İtfaiye İstasyonları Çalışma Usul ve Esasları Yönergesini oluşturmuştur (İBB Gönüllü İtfaiyeci Yönergesi,2015).

18851 sayılı İtfaiye Teşkillерinin Kuruluş, Görev, Eğitim ve Denetim Esaslarına Dair Yönetmelik ile İçişleri Bakanlığının, 26326 sayılı Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde yer alan “İtfaiye hizmetlerinin desteklenmesi amacıyla ihtiyaç duyulan yerlerde, ihtiyacın giderilmesine yönelik”(…) ibaresi baz alınmış ve 25981 sayılı “İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği hükümlerine göre; gönüllü itfaiye teşkilleri kurulabilir” ibaresinin yayınlanması sonrasında, ülke çapında illerde, gönüllü itfaiye yönetmelikleri hazırlanılmaya başlanmıştır (Kılıç,2010:119). Antalya, Balıkesir, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Ordu, Amasya, Bolu, Kütahya gibi pek çok belediyenin gönüllü itfaiyecilik yönetmeliklerini çıkardıkları görülmektedir (Pektaş,2017:2098).

2.2. TÜRKİYE’DEKİ GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMALARININ DAYANAKLARI

(442 Sayılı Köy Kanunu md. 36/12): Cumhuriyet kurulduktan sonra kırsal nüfusun, fazla oluşu dikkate alındığında kanunun önemi anlaşılmaktadır. Yine orman yangını ile mücadelede kanun, “yangın olan yerin köy dışında olması halinde bile yardıma mecburdurlar” ifadesiyle tüm köylerde yaşayanlara, yasal bir bağlayıcılık ve zorunluluk getirmiştir. Ormanların önemine de dikkat çekmiştir (Erdoğan, 2014:54).

(5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu md.7/u)

(5393 Sayılı Belediye Kanunu md. 13/15/48/52/53/75/77)

(25961 Sayılı İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği)

(26326 Sayılı Belediye İtfaiye Yönetmeliği md 45)

(6831 Sayılı Orman Kanunu md 69/71) md. 69: Bu Kanun ile orman yangınlarına, civardaki köy ve kasabalarda yaşayan, 18 yaşını bitirmiş olup; 50 yaşını doldurmamış olan tüm erkek nüfus yangınla mücadelede (yangınları söndürmeye) zorunlu tutulmuştur (Ekşi,2019:87).

(25667 Sayılı Orman Yangınlarını Söndürme Çalışmaları Esnasında Ölenlere ve Sakatlananlara Ödenecek Tazminata İlişkin Yönetmelik)

(30885 Sayılı Orman Yangınlarıyla Mücadelede Görev Yapan Gönüllüler Hakkında Yönetmelik)

(1153 Sayılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gönüllü İtfaiye Yönetmeliği): Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliklerinin oluşturulma amacı, itfaiye daire başkanlıklarının yönetim ve koordinesinde yürütülen gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, hukuki statüsünün belirlenip, düzenlenmesidir. Belediyelerin sorumluluk alanı içinde olup, profesyonel itfaiyecinin istihdam edilmesinin mümkün olmadığı, nüfusu az ve itfai olayın çıkma sıklığı düşük olan yerleşim yerlerinde “Gönüllü İtfaiye İstasyonlarının” kurulması; kurulan gönüllü itfaiye istasyonlarında görev yapacak ekiplerin, çalışma, usul ve esasları ile denetim hususlarının belirlenmesi; gönüllü itfaiyecilerin belirlenerek, yetkilendirilmesi, nitelikleri, görevleri, sorumlulukları, eğitimleri, tahsis edilecek araç-gereç ve kıyafetleri, mali hakları ile ilgili düzenlemelerin yapılabilmesidir. İtfaiye hizmetlerinin uyum içerisinde, planlı ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır. Yönetmeliğin açıklamasında, belediye itfaiye daire başkanlıkları bünyesinde görev alan gönüllü itfaiyecilere yönelik olduğudur. Bunun dışındaki gönüllü oluşumlardan, özel itfaiye teşkilatlarını, afet gönüllülerini, sivil kişileri, sivil toplum kuruluşlarını ve arama kurtarma gibi benzer faaliyet gösteren kuruluşları kapsamaz şeklinde belirtilmektedir (İBB.,Yön., md.1).

2.2.1. Türkiye’de Gönüllü İtfaiyecilerin Nitelikleri ve Eğitimleri

Belediye Gönüllü İtfaiye Yönetmeliklerinde, bir kişinin gönüllü itfaiyecilik yapabilmesi için taşıması gereken şartlar; kişinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup; 18 yaşının bitmiş olması; okuma yazma biliyor olması; sağlık durumunun iyi olup, itfaiyede çalışabileceğine dair doktor raporunu ibraz etmesi; adli sicilinin, devlet memurluğu için gereken şartları taşıyor olması şeklinde belirtilmektedir (İBB., Yön., md. 4).

Türkiye’de illerde ki İtfaiye Daire Başkanlıklarının oluşturduğu komisyon, gönüllü itfaiyeci adaylarını belirler. Eğitimden sorumlu itfaiyeciler tarafından gönüllü adaylara temel itfaiye eğitimi teorik ve uygulamalı olarak öğretilir. Adaylar içinden önceden itfaiyecilik yaptığını beyan edenler (emekli olmuş itfaiyeciler ya da askerde

itfaiyecilik yapanlar), belgelerini sundukları takdirde temel itfaiye eğitiminden muaf tutulurlar. Sadece uygulamalara ve uyum eğitimine tabi tutulurlar. Eğitimler sonucunda yapılan sınavlarda başarılı olanlar, gönüllü itfaiyeci olmaya hak kazanırlar. Başarılı olanlara, “Gönüllü İtfaiyeci” kimlik kartları verilir. İtfaiye daire başkanlığının gönüllü görevlisi olarak yetkilendirilmiş olurlar (İBB.,Yön. m. 5).

2.2.2. Türkiye’de Gönüllü İtfaiyecilerin Görevleri

6831 Sayılı Orman Kanunu md. 69 ile orman yangınlarına, civardaki köy ve kasabalarda yaşayan, 18 yaşını bitirmiş olup; 50 yaşını doldurmamış olan tüm erkek nüfus yangınla mücadelede (yangınları söndürmeye) zorunlu tutulmuştur (Ekşi,2019:87). Mücavir alanlarda yaşayan ve kanunun yaş haddi sınırlarında bulunan herkes yangınlara müdahale etmek zorundadır. Gönüllü itfaiye eğitimleri alan halkta, bu zorunluluk kapsamındadır. Yaşam alanlarında ya da yakın orman alanlarında çıkan yangınlara müdahale edilmesi zorunluluktur.

Gönüllü İtfaiyecilerin görevleri hemen hemen her yönetmelikte aynı olmakla beraber, ilk oluşturulan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği, diğer illerde oluşturulan yönetmeliklere örnek teşkil etmesi sebebiyle bu yönetmelik verileri baz kabul edilerek kullanılmıştır. Yönetmelik madde 7 gereği gönüllü itfaiyecilerin görevleri;

1. Gönüllü itfaiyeciler, yaşadıkları muhitte ya da görevli oldukları bölgede, itfai olay ihbarını alır almaz kişisel koruyucu ekipmanları, araç malzeme ve donanımlarıyla olay mahalline intikal etmelidirler.
2. Yangınlara müdahale edip, söndürme ve soğutma çalışmalarında bulunmak.
3. Çökme, patlama, mahsur kalma, sıkışmalı trafik kazası gibi her türlü kazada, teknik kurtarma olaylarına müdahale ederek; kurtarma ve ilk yardım uygulamalarında bulunmak.
4. Sel ve su baskınlarını kontrol altına almak ve kurtarma hizmeti yürütmek için müdahalede bulunmak.
5. Orman köyü alanlarına yakın muhitlerde kurulan gönüllü itfaiye istasyonu personeli, civarında ya da yakınında bulunan olası orman yangınlarına müdahale etmeli ve söndürmelidir.
6. Gönüllü itfaiyeciler, orman köylerinde yaşayan ve yangın mükellefi olan kişileri, yangınlar ve yangınlara müdahale teknikleri konusunda eğitmelidirler.

7. Gönüllü itfaiyeciler, görevli oldukları bölgelerde yaşayıp, sorumlu oldukları kişilere, söndürme, kurtarma, ilk yardım uygulamaları, acil durumlar ve afetler konusunda bilgiler vermelidir.
8. İhtiyaç halinde yakın yerleşim alanlarından çağrıldıklarında itfai olaylara müdahalede bulunmak amacıyla gidip, destek olmalıdırlar.
9. Sorumluluk alanları dışında ki yerlerde, afet durumlarında enkaz ve çöküntülerden can ve mal kurtarma çalışmalarına destek olmak.
10. Müdahalede bulunulan olaylar sonrasında mutlaka rapor yazmak. Kullanılan araç ve gereci olay yerinden ayrılmadan kontrol etmek; varsa bir hasar mutlaka olay yerinden ayrılmadan rapor tutarak, hasarın tespitinin bildirimini yapmak.
11. Devlet malını korumak ve kullanırken araç ve gerece özen göstermek.
12. Gönüllü itfaiye istasyonlarında, kişisel koruyucu ekipmanların temiz ve bakımlı bir şekilde muhafazasını sağlamak. Ekipmanların, itfai olay haricinde gönüllü itfaiye istasyonundan çıkartılması ya da kullanılması yasaktır.
13. Gönüllü itfaiye istasyonlarında zimmetli tüm araç ve gereçlerin bakım, onarım ve temizliğini yapmak.
14. İtfaiye Daire Başkanlığı tarafından sağlanan afetlere ve müdahalelere yönelik verilecek tüm eğitim ve tatbikatlara katılmak.
15. Gönüllü itfaiyecilerin görev ve sorumluluklarının farkında olup, bağlı oldukları daire başkanlıkları tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirmek.

2.2.3. Türkiye’de Gönüllü İtfaiyecilere Sunulan Hak ve Teşvikler

Belediyeler, belediye meclislerinin öngördüğü, sahip olduğu imkan ve şartlara uygun, gönüllü itfaiye yönetmeliğinde yer alan ve uygulanabilir olan, gönüllü itfaiyecilere belirli hak ve kazançlar tanımaktadır. Bunlar;

1. Gönüllü itfaiyecilerin, ferdi kaza sigorta poliçelerini bağlı oldukları Belediye Başkanlığı satın alır. Ferdi kaza sigortası; gönüllü itfaiyecilerin itfai görev kapsamında istasyonda bulunduğu zaman diliminde, bakım ve eğitimler dahil, her türlü itfai olaya (söndürme, kurtarma, ilk yardım vb.) müdahale sırasında, istasyondan, olay yerine gidinceye ya da olay sonrası istasyona dönünceye kadar her tür iş ve işlem sırasında, meydana gelebilecek ölüm, sakatlanma, yaralanma vb. durumlarda geçerli olacak, ölüm ve sakatlanma halleri için şehitlik ve gazilik kriterleri ve 25667 sayılı “Orman Yangınlarını Söndürme

Çalışmaları Esnasında Ölenlere ve Sakatlananlara Ödenecek Tazminata İlişkin Yönetmelik” te yer alan meblağlar esas alınarak yapılır.

2. İtfai görev ve sorumluluklar haricinde, ferdi kaza sigorta kapsamına girmeyen kazalarda, maddi ve manevi sorumluluk gönüllü itfaiyeciye aittir. Belediyeler sorumluluk kabul etmezler.
3. Gönüllü itfaiyecilerin, itfai olaylara müdahale de kullanacakları tüm alet, araç, malzeme, kişisel koruyucu ekipman ve iş elbisesi, bağlı bulunduğu itfaiye daire başkanlığınca temin edilir.
4. Gönüllü itfaiyecilerin, destek amaçlı itfai olaylara müdahalede bulunmak için, görev mahalleri dışında katıldıkları olaylarda çalışma sürelerince yeme, içme, yol ve barınma giderleri, bağlı oldukları itfaiye daire başkanlığınca sağlanır. Gelişimleri için katıldıkları eğitim, kurs ve tatbikatlarda da iâşe giderleri bağlı oldukları itfaiye daire başkanlığınca sağlanır.
5. Belediyenin kadrolu itfaiyecilerine sağlanan sosyal haklardan, gönüllü itfaiyecilerde yararlanırlar.
6. İtfaiye daire başkanlığınca üstün gayret ve başarı gösteren gönüllü itfaiyecilere, teşekkür belgesi verilir (İBB.,Yön.,md. 8).

2.3. TÜRKİYE’DE BELEDİYE HİZMETLERİ

Belediye, bir yerel yönetim birimidir. Belediyeleri tanımlanmadan önce, yerel yönetimleri tanımlanmamız gerekmektedir.

2.3.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı ve Mahiyeti

1982 Türkiye Cumhuriyet Anayasasının, 127. maddesinde yer alan yerel yönetimler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, esasları ve karar organları kanunda belirtilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir (md. 127) şeklinde tanımlanmaktadır.

Merkezi idarenin yanında yerel yönetimler, demokrasinin hakim olduğu toplumlarda, halkın yürütme yetkisini verdiği birimlerdir. Merkezi ve yerel yönetimlerin, ortak paydası ise siyasi ve demokratik niteliklerinin benzerliğidir (Altay, O. ve Altay, A. ,2011:1). Yerel yönetimler, yetkilerini merkezi yönetimden alan ve bu yetkileri, yasalarla sınırlı bir biçimde kullanan birimlerdir (Ertan,2002:22).

Yerel yönetimler, kamu yönetiminin vazgeçilmez, en önemli yapı taşıını oluşturmaktadır. Yerel yönetimler, halka en yakın yönetim birimidir. Halkın

gereksinim duyduğu hizmetlerde, verimlilik ve etkinliğin sağlanması hususunda kamu yönetiminin vazgeçilmez kurumlarıdır (Eryılmaz,2016:171). Yerel yönetimlerin, demokratik yaşamda ki üstlendiği rolü ile yine yerel yönetimlerin hizmetlerin halka ulaştırılmasındaki fonksiyonu düşünüldüğünde, vatandaşın yönetime katılımının ilk basamağını teşkil etmektedir (Toprak,2014:36).

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında (AYYÖŞ) önsöz olarak yerel yönetimler, demokratik çoğulcu rejimin vazgeçilmez ana temelini oluşturmaktadır, şeklinde ifade edilmiştir. Yerel yönetim kavramı, kanunların öngördüğü sınırlar çerçevesinde, yerel makamların sorumlulukları bünyesindeki kamuya ait işlerin önemli bir kısmını, yerel halkın çıkarları doğrultusunda düzenleyerek, yönetme hakkıdır, imkânıdır şeklinde tanımlanmaktadır (AYYÖŞ, md. 3).

Ülkemizde ki idari yönetim, yerel yönetimler ve merkezi yönetim arasında paylaşılmıştır. Yerel yönetimler, mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanabilmesi için kurulan, karar organları seçimle iş başına gelen, kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlardır (Görmez ve Kızıltaş Uzunali,2019:1305). Üniter veya federal bir yapıda olup olmamasına bakılmaksızın, her ülkenin kendi yönetim yapılanmasında yerel yönetimler yer almaktadır. Fakat her ülkede yerel yönetim birimleri, farklı şekilde ve birimlerde örgütlenmektedir. Türkiye’de yerel yönetimlerin yapısı, il özel idaresi, belediyeler ve köyler şeklinde sınıflandırılmaktadır (Akyıldız,2012:4418).

İl özel idaresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarının karşılaması için kurulan ve seçmenler tarafından seçim yoluyla karar organı oluşturulan, idarî ve malî özerkliği bulunan kamu tüzel kişisi şeklinde tanımlanır (5302, md.2). Eryılmaz’a göre il özel idaresi, hizmetleri hem il içinde, hem de il sınırlarındaki yerleşim alanı dışında kalan kısımları da kapsayacak şekilde faaliyet gösteren yerel yönetim birimidir. İl özel idaresi, yerel yönetimler ve merkezi yönetim arasında yerel ortak hizmetleri yürüten, ara düzey bir yerel yönetim birimidir. Kanun ile bir yerleşim alanının il statüsüne kavuşmasıyla, otomatik olarak il özel idaresi de kurulmuş olmaktadır (2016:180). Köyler; cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak kullanılan malları bulunan, toplu veya dağınık bir şekilde evlerde oturan insanların tarla, bağ ve bahçeleriyle birlikte teşkil ettikleri, nüfusu iki binden az olan yerleşim birimi olarak tanımlanmıştır (T.C İç İşleri Bakanlığı,2019).

2.3.1.1. Belediyeler

Türkiye’de belediyeler iki gruba ayrılmaktadır. Birincisi, Belediye Kanunu’nun tüm hükümleri doğrultusunda kurulan ve çalışan belediyelerdir. İkincisi ise, sadece büyük şehirlerde faaliyet gösteren, farklı bir statüsü olan büyükşehir belediyeleridir (Eryılmaz,2016:191).

5393 Belediye Kanunu Madde 3’te yer alan tanımlara göre;

Belediye; beldede yaşayan kişilerin müşterek ihtiyaçlarının karşılanması için, seçmenler tarafından seçilerek kurulan ve karar organı oluşturulan, idari ve mali özerkliği bulunan, kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmaktadır. Belediyenin organlarını, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı oluşturmaktadır. Belde ise, belediyesi olan yerleşim alanı olarak tanımlanır. Mahalle, sınırları belediyenin içinde olan, yaşayan kişilerin ihtiyaçlarının, önceliklerinin benzer olduğu ve kişiler arasında komşuluk bağı olan idari birim şeklinde tanımlanmaktadır (5393, md.3).

Türkiye’de 2017 verilerine göre; yerel yönetimler (mahalli idareler) bünyesinde, 51 il özel idaresi, 1.398 belediye, 18.380 köy bulunmaktadır (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü,2018:13). Mahalli idareler içerisinde önemli bir yer teşkil eden belediyeler, tipleri itibariyle beşe ayrılmaktadır. 1.399 belediyenin, tiplerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3: 2019 Yılı Belediyelerin Tiplerine Göre Dağılımı

2019 Yılı Belediyelerin Tiplerine Göre Dağılımı	
Büyükşehir Belediyesi	30
Büyükşehir İlçe Belediyesi	519
İl Belediyesi	51
İlçe Belediyesi	403
Küçük Belediyeler	396
TOPLAM	1399

Kaynak: Sayıştay ve Bütçe Başkanlığı,2019: 65, tablo 23 tarafımızdan derlenmiştir.

Belediyeler, nüfus büyüklüklerine, il, ilçe ve diğer belediye statüsünde olmalarına bakılmaksızın, 5393 sayılı Belediye Kanununa göre yönetilmektedir. Bunun yanında nüfusu, fiziki yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak, büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş yerlerdeki büyükşehir

belediyeleri ile büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu hükümlerine göre yönetilmektedir. Ancak 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun yetersiz kaldığı hususlarda, 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerine başvurulmakta ve uygulanmaktadır (Sayıştay ve Bütçe Başkanlığı,2019: 65).

2.3.1.2. Büyükşehir Belediyeleri

5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu madde 3'te yer alan tanıma göre,

Büyükşehir belediyesi il mülki sınırı, sınırları kabul edilen; sınırları içinde yer alan ilçe belediyelerinin arasında koordinasyon misyonu üstlenen, kanunlar çerçevesinde verilen görevleri ve sorumlulukları yerine getiren; yetki sahibi; seçmenler tarafından karar organı seçimle oluşturulan; idari ve mali özerkliği bulunan kamu tüzel kişisidir, şeklinde tanımlanmaktadır (5216, md.3).

Büyükşehir belediyeleri, büyük yerleşim yerlerinde ki kentsel hizmetlerden sorumludur. Büyükşehir belediyelerinin çalışma usul, esas, yetki ve görevlerinin düzenlendiği 3030 sayılı Kanun, 1984 yılından 2004 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 2004 yılında, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çıkarılmıştır. Endüstriyel alanda üretim ve hizmetler sunan sektörler, ulusal ve uluslararası ekonomik ilişkiler, yoğun nüfuslu olup, çeşitli toplumsal ilişkilerin olduğu metropoliten kentler, büyük kentler ve anakentler, bu kanun çerçevesinde yönetilmektedir. Bu kanunda belirtilmeyen hususlarda genel esaslar için, 5393 sayılı Belediye Kanunu'ndan faydalanılmakta ve yönetilmektedir (Zengin,2014:96).

Ülkemizde 1980'li yıllar ve sonrasında, nüfusun kalabalık olduğu şehirlerde büyükşehir belediyeleri oluşturulmuştur. Ancak zaman içerisinde büyükşehir belediyelerinin belirlenmesinde; nüfus, ölçek, yüzölçümü ve gelişmişlik ölçütleri kabul edilmeye başlanılmıştır. Büyükşehir sistemiyle, ülkenin hem idari hem de mali yapısında önemli değişiklikler ve dönüşümler meydana gelmiştir. Büyükşehir belediyelerinin, üstlendikleri hizmetlerin etkin bir şekilde sunulabilmesi için; bütçelerinin sürdürülebilir ve mali açıdan güçlü olması büyük önem taşımaktadır (Dağ, Kızılkaya O. ve Kızılkaya F., 2018:66).

2.3.2. Belediyenin Görevleri

Belediyenin görev ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, 14. maddesinde belirtilmiştir. Yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanununda, 82

maddeden oluşan belediyenin görevleri, 82 maddede tek tek sayılarak belirtilmişti. Ancak 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinde, belediyenin görevleri iki bend şeklinde olup; görevleri tanımlanmıştır. Buna göre, 5393 sayılı Kanunda belediye hizmetleri,

A Bendinde,

1. Stratejik planlama; imar, su, kanalizasyon gibi alt yapı hizmetleri; ulaşım, toplu taşıma, kanunların belediyelere verdiği trafik (kara-deniz-demiryolu) düzenlemesinin yapılması ve kentsel hizmetlerin yürütülmesi.
2. Coğrafi ve kent bilgi sistemlerinin yapılması.
3. Çevre ve çevrenin sağlığı, temizlik ve katı atık yönetimi, ağaçlandırma, park ve yeşil alan ile konut hizmetlerinin yürütülmesi.
4. Zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetlerinin yürütülmesi.
5. Evlendirme, defin ve mezarlık hizmetlerinin yürütülmesi.
6. Kültür ve sanat hizmetleri; turizm ve tanıtım; gençlik ve spor; sosyal ve yardım hizmetleri; meslek ve beceri kazandırma ile kadın ve çocuklar için konukevleri açılması (kadınlar ve çocuklar için, büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyeler, koruma evleri açmak zorundadır)
7. Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerinden sorumludur.

B Bendinde,

1. Devlet bünyesinde her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarım hizmetlerini yapabilir veya yaptırabilir; her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir.
2. Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir. Mabetlerin yapımı, bakımı ve onarımını yapabilir;
3. Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokusu olup, kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların işlevlerinin korunmasını sağlayarak; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir. Korunması mümkün olmayanları ise, aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.
4. Gerekğinde, sporu teşvik etmek için öğrencilere, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdi yardım yapar ve gerekli desteği sağlar. Her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren ya da derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve

antrenörlere, belediye meclisi kararıyla ödöl verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediyelerde hizmetlerin yerine getirilmesinde dikkate alınan hususlar, belediyenin mali durumu ve hizmetlerde ki aciliyettir. Vatandaşa en yakın birim olan belediyeler, hizmetlerini yine vatandaşın ulaşabileceği kolaylıkta ve vatandaşa uygun şekilde yerine getirirler. Özel gereksinimli bireylerin durumuna göre, uygun yöntem tesis edilerek hizmet sağlanır. Belediyelerin, görev ve sorumluluk alanları belediye sınırlarıdır. Belediye hizmetleri, belediye meclisinin kararıyla mücavir alanlara da hizmet sağlar (5393, md.14).

2.3.2.1. Belediyelerin Görevlerinden “İtfaiye Hizmeti”

Türkiye’de 30 büyükşehir, 454 il/ilçe ve 396 belde belediyesi çatısı altında itfaiye hizmetleri yürütölmektedir. Türkiye’de itfaiye hizmetlerinin, kurulmasından hizmetin yürütölmesine kadar bütün sorumluluk yerel yönetimlere aittir. Bu durum 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinde hüküm altına alınmıştır (5393, md.14).

İtfaiye teşkilâtlarının hizmet sunumunun usûl ve esasları; itfaiye teşkilâtının hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimleri; itfaiye çalışanlarının görev, yetki, nitelik, eğitim, giyim, ekipman gibi hususlarının yer aldığı ilgili hükümler, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın çıkaracağı yönetmelik doğrultusunda düzenlenmektedir. Bu düzenleme, 5393 sayılı Belediye Kanunun 52. maddesinde yer almaktadır. Belediyeler, bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilirler. Kanunun aynı maddesinde itfaiye hizmetlerinin, kesintisiz olarak yürütölmesi gereken bir hizmet olduğu yer almaktadır (5393, md.52).

Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde, belediye itfaiye teşkilâtının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları, itfaiye memurlarının nitelikleri, görevde yükselme ve mesleki eğitimleri, kıyafetleri, kullanacakları araç, malzeme ve teçhizatı ile denetim usul ve esasları düzenlenmektedir (Yön., md. 1).

İtfaiye teşkilatları, büyükşehir olan illerde diğer illerden farklı olarak yapılanmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerine tabi il ve ilçe belediyeleri, kendi sınırları için itfaiye teşkilatı kurmakla görevlidir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’na tabi olan büyükşehir belediyeleri ise, bünyesindeki merkez ve çevre ilçelerini de kapsayacak şekilde itfaiye hizmetlerini, teşkilatlandırmak ve

uygulamalarını planlamakla yükümlüdür. Bu durum ülkemizde itfaiye hizmetlerinin sunumunda, iki farklı şekilde uygulama ortaya çıkarmaktadır. Büyükşehirlerde itfaiye hizmetlerinin yapılması, belediye teşkilatı içerisinde daire başkanlığı seviyesinde konumlanırken, diğer il ve ilçelerde ise itfaiye hizmetleri, müdürlük seviyesinde faaliyetlerini yürütmektedir (Yavuz ve Anbarlı Bozatay,2015: 790).

2.3.2.1.1. Belediye İtfaiyelerinin Görevleri

1982 Anayasası “sosyal devlet ilkesi” gereği (1982), ferdin huzur ve refahını sağlayan, teminat altına alan kamunun, yerine getirmesi gereken zorunlu hizmetlerinin başında, itfaiye hizmeti gelmektedir. Ülkemizde zorunlu olan itfaiye hizmetleri, yerine getirilirken ücret talep edilmemektedir (Koçan,2013:84).

Halkın huzur ve refahını hedefleyen kamunun, halkın yaşam hakkını doğrudan ilgilendiren zorunlu hizmetlerinden biri de, itfaiye hizmetidir. İtfaiye hizmetlerinin hızlı, etkin ve etkili bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. İtfaiye hizmetlerinin görev ve sorumluluklarını etkin ve hızlı bir şekilde yürütmesi, halkın devlete olan güven ve bağlılığını arttırırken; hizmet sunumunda yaşanan aksaklıklar da devlet otoritesinin, güveninin ve hizmet sunumunun sorgulanmasına sebep olmaktadır (Ekşi, 2010, 69).

Görev, bir kişiye ya da bir kurula verilen özel amaçlar taşıyan iş ya da misyon şeklinde tanımlanır. Şehirlerin, beldenin refahını ve güvenliğini, olası afetlere karşı koruyabilmek için; sahip olduğu araç, malzeme ve donanımlarıyla her zaman hazır bekleyen; gerek karada gerekse suda her türlü acil durumda ihtiyaç halinde, hızlı ve mümkün olan en kısa sürede hizmetin yerine getirilmesini sağlamak itfaiye teşkillerinin görevidir (Berkdemir,2012:8).

İtfaiye Teşkilatlarının görevleri, Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde tanımlanmıştır. Belediye İtfaiye Yönetmeliğinin 6. maddesinde, itfaiye teşkilatının görevleri ve yerine getirdiği hizmetler sıralanmıştır. Yönetmeliğe göre,

- a. Yangınlara müdahale ederek, söndürmektir.
- b. Teknik kurtarma gerektiren her türlü kaza, çökme, patlama, mahsur kalma gibi olaylara müdahalede bulunmak. Gerekli durumlarda, ilk yardım uygulamasında bulunmak. Her türlü arama kurtarma hizmetini arazide, su üstü ve su altında çalışmalar yaparak yürütmek.
- c. Sel ve su baskınlarına müdahalede bulunmak.
- d. Doğal afetlerde ve olağandışı durumlarda kurtarma faaliyetlerine katılmak.

- e. 2007/12937 sayılı Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik ile verilen görevleri yerine getirmek.
- f. 1964 tarih ve 6/3150 sayılı Sivil Savunma ile İlgili Şahsi Mükellefiyet, Tahliye, Seyrekleştirme, Planlama ve Diğer Hizmetler Tüzüğü gereği kurulan, itfaiye hizmeti mükelleflerini eğitmek; nükleer, biyolojik, kimyasal (NBC) maddeler ve bu maddelerin, sebep olduğu kirlenmelerde arıtma işlemlerine yardımcı olmaktır.
- g. Halka, kurum ve kuruluşlara itfaiye teşkillerinin sunduğu hizmetler konusunda bilgi vermek, alınması gereken önlemler konusunda eğitimler vermek ve eğitim verilen konularda uygulamalı tatbikatlar yapmak.
- h. Kamu ve özel kuruluşlar bünyesinde oluşturulan itfaiye birimleri ile gönüllü itfaiye personelinin eğitilmesi, yetiştirilmesi hususunda yardımcı olmak. Eğitim verilen itfaiye teşkillerinin sahip oldukları bina, araç, gereç, malzeme ve donanımlarının, itfaiye standartlarına uygun olup olmadığını denetlemek. Uygulamalar sonrası bu birimlere, yangın yeterlilik belgesi vermek. İhtiyaç halinde bu birimler ile işbirliği sağlamak.
- i. Belediyenin sınırları dışındaki olaylara talep doğrultusunda müdahale de bulunmak.
- j. Belediye meclisinin belirlemiş olduğu bir ücret karşılığında, bacaların temizliğini yapmak. Baca yangınlarına karşı alınan önlemlerin denetimlerini yapmaktır.
- k. Yapılan protokoller gereği, talep halinde orman yangınlarının söndürülmesi çalışmalarına katılmak.
- l. Yapıların imar planları kullanılarak, yanıcı, parlayıcı, patlayıcı madde depolama yerlerinin tespitinin yapılması.
- m. Sanayi kuruluşlarını, fabrikaları, işyerlerini ve eğlence yerlerini, yangınlara karşı alınan önlem ve tedbirler yönünden denetlemek. Mevzuatın öngördüğü çerçevede, izin ve ruhsatlarını vermektir.
- n. Belediye başkanının talimatı doğrultusunda, verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

İtfaiyecilik mesleğini icra eden itfaiyeci kişi, yangın önlemeden, söndürmeye; tüm arama-kurtarma (arazi-su altı ve su üstü) hizmetlerinin yerine getirilmesine, denetimden eğitime kadar oldukça geniş bir yelpazede görev üstlenip sorumluluk almaktadır. İtfaiye hizmetlerinin yerine getirilebilmesi öncelikli olarak nitelikli itfaiyecilerin olmasıyla mümkündür. Belediye İtfaiye Yönetmeliği'nde itfaiyeci; mesleki bir eğitimden geçen, gerek bireysel gerekse ekip içerisinde sorumluluk alan,

verilen görevleri yerine getiren; her türlü itfai olaya müdahale eden; yangın söndürme kurtarma, tahliye ve ilk yardım gibi hizmetleri hızlı ve doğru bir şekilde icra edebilecek eğitim, bilgi ve beceriye sahip nitelikli kişidir, şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) yerel ve ulusal olmak üzere iki düzey plandan oluşmaktadır. Yerel düzey planın operasyonel aşamasında, İl Afet Müdahale Planları ve Yerel Düzey Hizmet Grubu Operasyon Planları bulunmaktadır. Türkiye Afet Müdahale Planının merkezi şemasında, 26 hizmet grubu yer almaktadır. Büyükşehir Belediyeleri, 26 hizmet grubunun içerisinde olup, 2 hizmet grubunun ana çözüm ortağıdır. Yine büyükşehir belediyelerinin, yer aldığı 20 hizmet grubunda, destek çözüm ortağı olarak görevi tanımlanmıştır. Afet sırasında itfaiyeler, yangın, NBC (nükleer, biyolojik, kimyasal), arama kurtarma çalışmaları yanında 22 hizmet grubunun sekreteryaya çalışmalarını da yürütmektedir (Sayın,2018:24).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda Büyükşehir Belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarının tanımlandığı 7. maddesinde (u ve z bendinde) itfaiyeye, “il düzeyinde yapılan doğal afetlerle ilgili planlamalarda, afet bölgelerine gerektiğinde araç, gereç ve malzeme desteği sağlayarak; itfaiye ve acil yardım hizmetlerinin yürütülmesini sağlamaktır. Patlayıcı ve yanıcı madde üretimlerinin yapıldığı, depolandığı yerlerin tespit edilmesini sağlamaktır. Konut, işyeri, kamu kuruluşları, eğlence yerleri, fabrika ve sanayi kuruluşlarının, yangın ve diğer afet önlemlerine yönelik denetimlerini yaparak; mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermektir. Afet riski taşıyan, can ve mal güvenliği açısından risk oluşturan binaların tahliye edilmesi ve yıkılması” şeklinde görevleri de üstlenmiştir (5216, m.7; Toprak Karaman,2017:247).

Kamu görevi olup halka en yakın hizmet sunumu gerçekleştiren itfaiye teşkilatları, yangınları hızlı bir şekilde söndürmeye çalışarak hasar ve zayıyatın hafif atlatılması için etkin ve etkili mücadele etmektedir. İtfaiye hizmetlerinin kalitesinin ölçülmesi, hizmetlerin etkinliğinin artırılması için önem taşımaktadır. Kaliteli sunulan itfaiye hizmetlerinin etkinliği, hizmetten yararlanan kişilerin sağlık ve güvenliğini etkilemekte olup; acil afet durumlarında yaşanan can kayıplarının ve hasarların azalmasını sağlamaktadır. İtfaiye personelinin uygulamadan kaynaklı hatası, gerek yangınlara müdahale yapılırken yangın kayıplarının artmasına, gerekse de kurtarma

esnasında kişilerin yaşamının tehlikeye girmesine neden olmaktadır (Deng ve diğerleri,2001:405-406).

Belediye idarelerinin sorumluluğu altında hizmet sunumunu gerçekleştiren itfaiye teşkilatlarının, hizmetlerin sunumunda yaşanan gecikmeler, aksamalar zararın doğmasına neden ya da artmasına sebep olmuşsa, uygun nedensellik (illiyet) bağından söz edilebilir. Örneğin, itfaiye teşkilatlarının yangın ihbarı alır almaz olay yerine hareket etmiş olmasına karşın, yolda yaşanmış bir trafik kazası sebebiyle olay yerine varış süresinde yaşanan aksaklık yangının büyümesine ya da afete dönüşmesine sebebiyet vermiş olabilir. Yani zarar, idari davranışın sonucu olmayıp; beklenmeyen bir sebepten ötürü gerçekleşmiştir. Bu sebeple nedensellik bağından söz edilemez. Gönüllü itfaiyecilik sisteminde olası yangınlara zamanında ulaşılması ve hızlı bir şekilde yangınlara müdahale edilebilmesi çok büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple gerekli görülen yerlere yeterli sayıda gönüllü yangın müfrezelerinin tesis edilmesi, belediyeler bünyesinde ki itfaiye teşkillerin sorumluluğundadır. Belediye idarelerinin sorumluluğunda ki itfaiye teşkilatlarının, gönüllü itfaiyecilik sistemini tesis etmesi bu illiyet bağı sebebiyle, doğacak zararların önlenmesine yönelik alınması gereken önlemlerin başındadır (Sancaktar,2016:43).

2.4. TÜRKİYE’DE BELEDİYELER BÜNYESİNDE OLUŞTURULAN GÖNÜLLÜ İTFAİYECİLİK SİSTEMİ

Türkiye’de gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, mücavir alanlara yönelik olarak kırsalda yaşayan muhtarın başkanlığında, gönüllü olan kişilere eğitimler verilerek; yangınlara müdahale ederken kullanabilmeleri için su tankeri verilmesi şeklinde uygulanmaya başlanılmıştır. İlk yapılandırılan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarından örnek olarak; İstanbul Sedef Adasında, 2005 yılında oluşturulan gönüllü itfaiye istasyonu verilebilir. On gönüllü kişinin eğitilerek, gönüllü itfaiyeci olması ve 1 adet orman aracının teslim edilmesiyle hizmet verilmeye başlanmasıdır. Kocaeli İtfaiye Daire Başkanlığı tarafından gönüllü itfaiyecilik uygulamaları çerçevesinde, Mollafenari, İshakçılar, Eşme, Akmeşe, Akçaova köylerine, birer itfaiye aracı teslim edilerek; onar kişilik gruplardan gönüllü ekipler oluşturulmuş ve eğitimler verilmiştir. Kocaeli ilinde, gönüllü itfaiye hizmetine bu şekilde başlanılmıştır. Denizli ilinde ise, il özel idaresi ve Orman Bölge Müdürlüğü’nün çalışmaları sonucunda 125 orman köyünde muhtarlara traktöre monteli yangın söndürme tankerleri teslim edilmiş ve

kullanacak kişilere de eğitimleri verilmiştir. Balıkesir ve Mersin illerinin bazı köylerine yangın söndürme tankerleri teslim edilmiştir. 2013 yılı yaz sezonunda, İzmir ilinde tüm orman köylerinde, yangın eğitimleri verilmiştir. Karaman ili Ermenek ilçesi ile Burdur'un kırsal alandaki uzak köylerinin muhtarlarına, yangın söndürme tankerleri teslim edilmiştir. Zonguldak Ereğli'de, gönüllü itfaiyecilik uygulamaları 2010 yılında 65 günlük bir eğitim sonrasında 50 kişinin gönüllü itfaiyeci olmasıyla hizmete başlamıştır (Pektaş,2017:2104).

Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Projesi kapsamında, Gönüllü İtfaiyecilik yapılanmasını üç kategoride ele almış ve tanımlayarak uygulamaya başlamıştır. Sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük talebiyle, itfaiye daire başkanlığınca paydaş kabul edilmesi; gönüllü kişinin profesyonel itfaiyecilerle birlikte çalışmak istemesi ile itfaiye daire başkanlığına akredite olması; kırsal alanlarda yaşayan gönüllü eğitilen kişilerden, gönüllü ekiplerin oluşturulması şeklinde tanımlanmıştır.

1. Sivil Toplum Kuruluşları: Sivil toplum kuruluşları ile ortak işbirliği protokolü imzalanarak, gönüllü itfaiyecilik uygulaması hayata geçirilmektedir. Protokol imzalanan sivil toplum kuruluşlarının, üyelerine eğitimler verilmekte, olası bir afet durumunda İtfaiye Dairesi Başkanlığı'nın yönetiminde, koordineli, hızlı ve etkin hareket edebilecek bir destek güç oluşturulmaktadır.
2. Gönüllü İtfaiyeciliğe Bireysel Başvuran Gönüllü Kişiler: Tanıtım amaçlı yapılan tüm faaliyetler sonucu, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarından haberdar olup; gönüllü itfaiyeci olmak için başvuruda bulunan kişilerden, gerekli koşulları taşıyanlar seçilmekte olup; sonrasında teorik ve uygulamalı eğitimlere tabi tutulanlar arasından başarılı olanlar gönüllü itfaiyeci olarak sisteme dahil edilmektedir. Balıkadam, öğrenci, sporcu, dağcı gibi değişik özellikleri bulunan kişiler gönüllü itfaiyeci olmaktadır. Bu kişiler, genellikle profesyonel itfaiyecilerle birlikte gönüllü olarak çalışmak istemektedirler. Gönüllü itfaiyeciler, gerek aldıkları eğitimler gerekse kendi mesleki branşlarına göre, itfaiyenin yaptığı operasyonlarda profesyonel itfaiyecilerle birlikte çalışıp, itfaiye hizmetlerine büyük katkı sağlamaktadırlar.
3. Kırsal (Mücavir) Alanlarda Gönüllü İtfaiyeci Ekiplerinin Oluşturulması: Büyükşehir Belediyelerinin, kırsal (mücavir) alanlarda küçük belediyeleri ve

muhtarlıkları kendine paydaş yaparak; gönüllü itfaiyecilik projesini hayata geçirmesidir. İl sınırları içinde olup, profesyonel itfaiye teşkilatlarına uzak belde ve köylerde, gönüllü itfaiye birliklerinin oluşturulması şeklindedir. Belediye başkanı ya da muhtar tarafından örgütlenen; o beldenin yaşıyanı olup, gönüllü itfaiyeci olabilecek şartları taşıyan, gönüllü itfaiyeci olmayı isteyen vatandaşlara teorik ve uygulamalı eğitimler verilmektedir. İtfaiye Daire Başkanlığının ihtiyaç fazlası olan araç ve ekipmanların da tahsis edilmesiyle bu belde ve köylerde birer gönüllü itfaiye istasyonu oluşturulmaktadır (Antalya Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik, 2014).

2.4.1. Gönüllü İtfaiyecilik Uygulamalarının Ülkemizde ki Aktörleri

Gönüllülük faaliyetleri, Türkiye’de Osmanlı Devleti zamanına dayanmaktadır. Osmanlı Devleti’nde ki tulumbacılar, itfaiyecilikte gönüllülük sisteminin geçmişteki örnekleridir. Afetlerle mücadelede gönüllü katılımcıların, akredite olmuş, örgütlü, bilinçli ve eğitilmiş olması çok önemlidir. İnsani duygularla ancak bilinçsizce yapılan tüm müdahaleler can kurtarmak isterken, belki de cana mal olacaktır. Devletin, merkezi ve yerel yönetimlerine, gönüllülük konusunda çok önemli görevler düşmektedir. Toplumun bilinçlendirilmesi; afetler konusunda bilgilendirilmesi; afet kültürünün öğretilmesi; gönüllülük faaliyetlerinin teşvik edilmesi; gönüllülerin yönlendirilerek koordinasyonlarının sağlanması gerekmektedir (Çakacak,2008:244).

Türk idari yapısı içerisinde itfaiye hizmetleri, belediyelerin görev alanında olup, yerel yönetimlerce sunulur. Ülkemizde 17 Ağustos 1999 Marmara depremi ve sonrasında yaşanan sorunlar, afetler ve afet yönetimi anlayışında değişimlere sebep olmuştur. Temel görev alanı yangınlarla mücadele etmek, arama ve kurtarma hizmeti sağlamak olan itfaiye teşkilatının, itfaiye hizmetini sağlayacak sorumlu aktörlerinin sayısı artmıştır. Türkiye’de itfaiye hizmetini yerine getiren aktörleri; yerel yönetimler (belediyeler), merkezi kurumlar ve itfaiye hizmetleriyle ilgili olan sivil toplum kuruluşları olarak üç gruba ayırabiliriz. Yerel düzeyde, itfaiye hizmetini ağırlıklı olarak sağlayan belediyelerdir.

Yerel düzeyde meydana gelebilecek afetler sonrasında, profesyonel müdahale ekipleri gelinceye kadar destek olup; müdahalede bulunan, afetlerde öncü kuvvet olarak yararlanılan örgütlü yapılardan bazılarını tanımlamak faydalı olacaktır (Kaya,2013:91).

2.4.1.1. İtfaiyeci Semt Gönüllüleri

Bir afet vuku bulduğunda, olay yerine profesyonel itfaiye ekipleri gelinceye kadar orada ki afete ve afetzedelere ilk müdahaleyi yapabilme kapasitesine sahip, afet farkındalık eğitimlerini almış olan, gönüllü halktır. Bu sebeple afet sonrasında yerel halkın olası yangınlara müdahale edip, kurtarma görevlilerine destek olabilmesi için; profesyonel itfaiye teşkilllerinde gönüllü itfaiyecilerin sayıları arttırılmalıdır. Gönüllü itfaiyeciler, yangınlara müdahale, söndürme, soğutma, kurtarma gibi afetlere yönelik eğitimleri almalıdır. Ayrıca aldıkları bu eğitimlerinde periyodik tekrarlanması gerekmektedir (Kadıoğlu,2008:237).

2.4.1.2. Toplum Afet Müdahale Ekipleri (TAME)

Toplum Afet Müdahale Ekipleri, yaşanan afetler sonrasında olay yerine profesyonel ekipler gelinceye kadar sahip oldukları bilgi ve imkânları ile müdahalede bulunan kişilerin oluşturduğu gruplardır. Afet risklerine karşı alınması gereken tedbirleri bilen, afet duyarlılığı yüksek olan, afetlerle mücadelede ihtiyaç duyulan tüm eğitimlere vakıf, müdahalede kullanabileceği gerekli ekipmana sahip kişilerden oluşan organize gruplardır. Başlangıç yangınlarına müdahale edebilme; acil durumlarda gaz-elektrik gibi alt yapı tesisatını kesebilme; yaralanmalarda ilk yardım uygulayıp müdahale edebilme; hafif arama kurtarma çalışması yapabilme gibi afetlere yönelik aldığı eğitimler sayesinde, acil afet durumlarında müdahalede bulunabilmektedirler (Çakacak, 2008:246).

2.5. GÖNÜLLÜ İTFAİYECİLİĞE DUYULAN İHTİYACI BELİRLEYEN ETKENLER

Gönüllü itfaiyeciliğe duyulan ihtiyaç, bugüne kadar yapılan çalışmalarda üç faktör olarak değerlendirilmiş ve üç başlık altında toplanmıştır. Birinci etken, yangının inanılmaz hızlı bir şekilde sirayet etmesi ve müdahale edilmediği takdirde önüne gelen her şeyi yakıp yok etmesidir. İkinci etken olarak yangın yerinde bulunan tehlikelere karşı müdahale edecek kişilerin güvenliğini sağlayan kişisel koruyucu ekipmanlar ve müdahale araçlarıdır. Üçüncü etken olarak ta yangın çıkma sıklığıdır (İnce, 2009:4). Bu üç faktörün yanında dolaylı bir etken olarak ta 6360 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemelerin, gönüllü itfaiyeciliğin oluşturulmasını gerekli kılan ve etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmesi gerektiğidir. Yangın yerine ulaşım süresinin, gönüllü

itfaiyeciliğin oluşturulmasını gerekli kılan, etkileyen bir faktör olduğu düşünülmektedir (Uçar Kocaoğlu ve Seçkiner Bingöl, 2015:58).

2.5.1. “Yangınların Hızı”

Birinci etken olarak yangının inanılmaz hızını sayabiliriz. Yanma; kısaca kimyasal bir olaydır. Yeterli miktarlarda oksijen, yanıcı madde ve ısının birleşerek, kimyasal bir reaksiyona girmesi sonucu yangın oluşmaktadır (Soyhan ve diğerleri, 2018:5). Yangın; sabotaj, bilgisizlik, ihmal ve dikkatsizlik, tabiat olayları, tedbirsizlik ve kaza gibi olayların sebebiyet verdiği, kontrol edilemeyen yanma olaylarına denir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Yangın ve Kazalarla Mücadele Eğitim Kitabı,ty.:17). Yangın, karşısına herhangi bir engel çıkmadığı takdirde sürekli büyüyen ve yayılan dinamik bir olaydır. Yangın, başlangıcından bir dakika sonra bir bardak su ile söndürülebilirken, ikinci hatta üçüncü dakikasında hızlı bir yayılım gösterdiğinden söndürülebilmesi zorlaşmaktadır. Yangın yerinde sıcaklık birinci dakikadan sonra hızla artar. Sıcaklık yaklaşık olarak ilk beş dakikadan sonra 500 °C, on dakikadan sonra 600 °C, on beş dakika sonrası 700 °C, otuz dakika sonrası 800 °C ve doksan dakika sonrası 1000 °C ulaşabilmektedir. Bazı yangın türlerine göre de, sıcaklığın 1500 °C hatta 1700 °C ulaştığı görülebilmektedir (Kılıç,2010:131).

Tablo 4: Yangın Ortamında Sıcaklığın Zamana Göre Değişimi

Zaman (dakika)	Sıcaklık °C
5. dakika	538
10. dakika	705
15. dakika	760
20. dakika	800
25. dakika	820
40. dakika	877

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Yangın ve Kazalarla Mücadele Eğitim Kitabı,ty.:22.(http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/111657432020__7851983905.pdf).

Tablo 4’te Yangınların ilk beş dakikasında, sıcaklık değerinde inanılmaz hızlı bir artış yaşanmaktadır. Yangınların ilk dakikalarına, altın dakikalar denilmesi bu sebepten ötürüdür. Yangınlara, başladığı ilk dakikalarda hızlı bir şekilde müdahale edilmesi çok büyük felaketlerin, afetlerin önlenmesini sağlayacaktır.

Yangının büyüme şeklini geometrik olarak tanımlayabiliriz. Yangınlar, bileşenlerinin yapı özelliklerine göre çok hızlı sirayet etmektedir. Ortamda kolay yanıcı-alevlenici maddeler mevcutsa ya da ormanlık gibi açık bir alanda yangın başlamışsa, rüzgarın etkisiyle çok süratli bir şekilde gelişip yayılır (İBB Yangın ve Kazalarla Mücadele Eğitim Kitabı,ty.: 21). Yangın yerinde, her 10 derecelik sıcaklık artışı, yangının yayılım hızını iki katına çıkarmaktadır. Yangınlara hızlı ve zamanında müdahale çok büyük bir önem taşımaktadır. Bu sebeple gönüllü itfaiyecilik sistemi, yangınların afete dönüşmesini engellemek adına, elzem bir gerekliliktir (Kaya, İnal ve Altıntaş,2017:211).

2.5.2. “Yangınlarda Kullanılan Kişisel Koruyucu Ekipman, Araç ve Malzemeler”

İkinci etken olarak yangın yerinde ortaya çıkan tehlikelere karşı gönüllü müdahalecilerin kullandığı donanım, ekipman ve araç gereçleri sayabiliriz. Yangınların ilk dakikası çok değerli olup, altın dakika olarak adlandırılmaktadır. Yangını fark eden kişinin ilk dakikada yangına hemen müdahalede bulunmasıyla, yangının afete dönüşmesi engellenebilmektedir. Ancak sonra ki dakikalar da itfaiye ekipleri, olay yerine ulaşınca kadar yangın yerindeki tehlikeler sebebiyle kişilerin yangınlara müdahale edebilmesi bilgisiz, ekipmansız ve donanımsız bir şekilde mümkün olmayacaktır (İnce, 2009: 4).

Yangın yerinde, yangın sonucu oluşan yüksek sıcaklık, yanan maddenin cinsine göre açığa çıkan zehirli gazlar, duman, yangın safhalarında ortaya çıkacak tehditler, çökme, parlama, patlama, elektrik, kimyasal madde gibi tehlikeler mevcuttur (Ankara İtfaiye Daire Başkanlığı Yangın Yerindeki Tehlikeler,2019).

Bu tehlikeler sebebiyle yangınlara müdahale edecek gönüllü kişilerin ya da oluşturulacak gönüllü ekiplerin kendilerini koruyabilmeleri ve yangınlarda etkili olabilmeleri için temel itfaiyecilik eğitimini almaları gerekliliktir. Gönüllü kişilerin, yangınlara ya da afetlere müdahale ederken kullanmaları için temel ekipman ve malzemelerinin bulunması gerekmektedir. Yangın yerinde ki tehlikeler sebebiyle eğitim almamış, gerekli ekipman ve koruyucu malzemesi olmayan kişilerin, yangın söndürmede başarılı olabilmesi; yangından zarar görmemesi mümkün değildir. Günümüzde itfaiye teşkilatlarının, gönüllü itfaiyecilere tesis ettiği kişisel koruyucu elbise, araç malzeme ve ekipmanların, kullanılamayacak kadar eski olmaması, mümkünse yeni olmasına özen gösterilmelidir.

2.5.3. “Yangın Çıkma Sıklığı”

Üçüncü etken olarak yangın çıkma sıklığını sayabiliriz. Yangın çıkma riskleri nüfus yoğunluğu ile doğru orantılıdır. Yangın çıkma oranının düşük olduğu örneğin; ayda bir kez yangın çıkan yerleşim yerlerinde, profesyonel itfaiyeciyi istihdam etmek, iş gücünün israf edilmesidir. Yine günde en az beş ya da altı yangın çıkan yerleşim yerlerinde de gönüllü itfaiyeciyi çalıştırmak, istihdam edebilmek mümkün değildir. Çünkü gönüllülük esası taşıyan gönüllü itfaiyecinin, geçimini sağladığı kendi işini yapabilme imkânı kalmaz. Yangın yerine hızlı bir şekilde ulaşıp, müdahaleye başlanılabilmesi için merkezden uzak, yangın çıkma sıklığı az olan kırsal alanlara ve orman köylerine gönüllü itfaiye istasyonlarının kurulması, gönüllü itfaiyecilerden oluşan ekiplerin oluşturulması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (İnce, 2009:6-7).

İZİSYÖM (İzmir İli Stratejik Planlama, Yönetişim, Araştırma ve Uygulama Merkezi) Afet Zararlarını Azaltma Stratejilerinden, yangınlara yönelik zararların azaltılması hususunda, yangınlara müdahale edebilmek için yaşam alanlarımızda kendi güvenliğimizi sağlayacak pratiklerin öğrenilmesinin ve çevremizde ki kişilere de öğretmemizin gerekli olduğu belirtilmektedir. Yangınların başlangıç safhasında söndürülebilmesi için yangının olduğu yerde gerek profesyonel gerek gönüllü mutlaka müdahale edecek kişilerin bulunması gerekmektedir. Profesyonel itfaiyeciyi yangın çıkma sıklığı düşük olan yerlerde istihdam etmek mümkün değilse, mutlaka afet öncesinde gönüllü itfaiyecileri eğitip, yaşam alanlarının güvenliğini sağlamalıyız (Dokuz Eylül Üniversitesi İZİSYÖM,2020).

Gönüllülük ile yapılan bir çalışmada, gönüllü itfaiyeciye duyulan gerekliliğin üçüncü etkeni, maliyet etkinliği olarak tanımlanmıştır. Buna göre, nüfusun çok az olduğu bölgelerde, yangınların çıkma sıklığı da azdır. Yangınların çıkma sıklığının az olduğu yerlerde, itfaiye binasının tesis edilmesi; binayı kullanacaklar için ekipman, araç, malzeme ile donatılması; orada sürekli çalışacak profesyonel itfaiyecilerin istihdam edilmesi, belediyelere ve ülke ekonomisine önemli bir mali yük oluşturacaktır. Çalışmada ayrıca Amerika Birleşik Devletlerinin, her yıl gönüllü itfaiyecilik uygulaması sayesinde 37,2 Milyar \$ tasarruf etmekte olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple nüfusun az olduğu yerlerde günlük yaşantısına devam eden ve bunun yanı sıra oluşabilecek herhangi bir yangına da hızlı müdahaleyi sağlayacak eğitimli

gönüllülerin olması itfaiyeye, belediyeye hatta ülke ekonomisine mali açıdan önemli kazanç ve tasarruf sağlayacaktır (Kaya, İnal ve Altıntaş,2017:211).

2.5.4. “Yangın Yerine Ulaşım Süresi” 6360 Sayılı Kanun ve Getirdiği Düzenlemeler İle Dolaylı Bir Etken

Dolaylı bir etken olarak 6360 sayılı Kanun ve getirdiği düzenlemeler ile “Yangın Yerine Ulaşım Süresi” değerlendirilebilir. Yangının inanılmaz hızı sebebiyle yangınlar ile etkili ve verimli mücadele edebilmenin en önemli adımı olay yerine ulaşım süresidir. Dünya genelinde itfaiyelerin yangın yerine ulaşım süresinin literatürde, 3 ila 14 dakika arasında olduğu belirtilmektedir. Ülkemizde itfaiye daire başkanlıkları, merkezde ki yangınlara kısa sürede ulaşabilmektedir. Ancak köy ve kırsal alanda çıkan yangınlara, araziye ulaşım koşullarının güçlüğü, merkezden mesafe olarak uzak konumda konuşlanmış olması gibi nedenlerden dolayı müdahale de geç kalınmaktadır. İtfaiye teşkilatlarının olay yerine ulaşım süresinin uzaması ve köylerde genel olarak yapıların ahşap inşa edilmesi gibi sebeplerden ötürü meydana gelen yangınlar, bazen birkaç evi ya da yapıyı bazen de tüm köyü yok edebilmektedir. Ulaşım süresinin uzamasıyla yangınlara geç müdahale edilmekte ve hızla büyüyen yangınlar ise felakete dönüşmektedir. İtfaiye teşkilatlarının ulaşım mesafesi uzak olan yerlere gönüllü itfaiye ekiplerini oluşturması bir gerekliliktir (Yılmaz, Usta ve Torpuş, 2019:1905). İstanbul il genelinde yapılan bir istatistik çalışmasında, yangınlara ulaşım süresinin riskin yüksek olduğu alanlara 5 dakika, riskin orta seviye de olduğu alanlara, 8 dakika olması gerektiği belirtilmiştir. İstanbul itfaiye daire başkanlığı istatistiki verilerine göre, yangınlara ortalama ulaşım süresi; 5 dakika 36 saniye olarak tanımlanmıştır (İBB İstatistikler,2019:14).

Belediyelerin çevresel faktörlerinde yaşanacak olan herhangi bir değişim veya dönüşüm süreci, belediyeleri olumlu ya da olumsuz olarak etkileyecektir. Bu durum hizmet performansına da doğrudan yansiyacaktır. 6360 sayılı yasa büyükşehir ve ilçe belediyelerinde, görev ve yetkilerin paylaşımında önemli değişiklikler meydana getirmiştir (Mengi ve Dağlı,2017:2). 6360 sayılı yasa gereği büyükşehir belediyelerinin bünyesinde yer alan ve mahalleye dönüştürülen köyler ile il merkezine çok uzak olan ilçeler hatta o ilçelerin yeni mahallelerine hizmet sunumu gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yaşanan bu değişimler, büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarafından sunulan bir kamu hizmeti olan itfaiye hizmetlerinin, etkin ve

verimli sunulmasında kısa ve orta vadede zorlukların yaşanmasını kaçınılmaz bir hale getirmiştir (Altay,2016b:499).

2012 tarihli 6360 Sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile il sınırları büyükşehir belediye sınırları olarak değiştirilmiştir. Kanun öncesi mevcut personelle büyükşehir sınırları çerçevesinde hizmet veren itfaiye daire başkanlıklarının, kanun sonrası görev alanı tüm il sınırlarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Böylece itfaiye daire başkanlıklarının hizmet vereceği görev alanı artmıştır. Bu durum özellikle yüzölçümü büyük olan iller de itfaiyecilik görevinin ifasını güçleştirerek, önemli bir sorun teşkil etmektedir. İl sınırları içinde herhangi bir köyde çıkan yangına, profesyonel itfaiye personelinin zamanında yetişip müdahale edebilmesi mümkün olmamaktadır. Bu sorunun çözümü köylerde ya da kırsal alanda yaşayan gönüllü kişilerin, yangınlara zamanında müdahalesi ile mümkün görülmektedir. Bu yasa ile gönüllü itfaiyecilik sisteminin tesis edilmesi gereklilik arz etmiştir (Uçar Kocaoğlu ve Seçkiner Bingöl, 2015:58).

2.5.4.1. 6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Düzenlemelerin İtfaiye Teşkilatlarına Etkileri

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 1984 yılı 3030 sayılı Kanunu geliştiren bir düzenlemeydi. 6360 sayılı Kanun ile başta büyükşehir belediye kanunu ile birçok kanunda değişiklikler yapılmıştır. 5216 sayılı Kanun’a göre bir il belediyesi nüfusunun, 750 000’den fazla olması ve belediye sınırları içinde üç ilçe belediyesinin bulunması halinde büyükşehir belediyesine dönüşüm gerçekleştirilmekteydi (Oktay,2016:75). 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi kurulması ölçütlerinde değişikliğe gidilmiştir. Bu kanun ile il toplam nüfusunun, 750.000 olması büyükşehir belediyesine dönüşmesi için yeterli görülmüştür. Bu kanun sonrası Türkiye’de büyükşehir belediye sayısı 30’a ulaşmıştır (Oktay,2016:81-82).

5216 sayılı kanunun geçici 2 inci maddesi ile 2005 yılında İstanbul ve Kocaeli illerinde uygulanmaya başlanan, büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırı kabul eden düzenleme, diğer büyükşehir belediyelerinde yarıçap yöntemi şeklinde belirlenerek benimsenmiştir. Pergel düzenlemesi olarak adlandırılan bu yöntem ile illerdeki valilik binaları merkez kabul edilip, nüfusun bir milyona kadar olduğu illerde yarıçap 20 km, nüfusun 1-2 milyon arasında olduğu illerde 30 km ve nüfusun 2

milyondan fazla olduğu illerde 50 km yarıçap sınırı, büyükşehir belediyelerinin sınırı olarak belirlenip düzenlenmiştir. 6360 sayılı Kanun ile birlikte İstanbul ve Kocaeli illerinde uygulanmaya başlanan büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırı kabul eden düzenleme, bütün büyükşehir belediyelerinde uygulanılmaya konulmuştur (Ayyıldız M. ve arkadaşları,2016:281). Böylece büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanı büyümüş, sorumlulukları ilin mücavir sınırlarına kadar genişlemiştir. Bu yasaya göre büyükşehirlerin merkezde sunduğu hizmeti, kırsal alanlarda da sunması gerekmektedir (Biricikoğlu ve Yalnızoğlu,2018:256).

Yerel yönetimlerce sunulan hizmetlerin, etkin ve verimli gerçekleştirilebilmesi bazı kriterlere göre değişkenlik arz etmektedir. Büyükşehir belediyelerinin hizmet alanının il sınırı olarak belirlendiği düzenleme sonrasında, büyükşehir belediyelerinde yürütülen hizmetlerin, etkinliği ve verimliliğinin değerlendirilebilmesi; nüfus sayısı, ekonomik yapı, gelir kaynakları, coğrafi durum gibi bazı kriterlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu sebeple yapılan her çalışmanın kendi içerisinde değerlendirilmesi, bu düzenlemenin etkilerinin büyükşehirlerle münhasıran yapılan çalışmalar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir (Biricikoğlu ve Demirel Duyar, 2015:370 ; Çetinkaya,2014:28).

İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırı kabul eden düzenlemenin uygulamaya konulmasıyla, yetkilendirme ve görev alanı il sınırlarına genişletilerek, hizmet sunumu gerçekleştirilmiştir. Buna rağmen gelir konusunda ilave bir artış sağlanmamıştır. Büyükşehir belediyelerinin sınırları içine katılan yeni yerlerde, aynı düzeyde hizmet sunumunun gerçekleştirilememesi ve halkın belediyelerden sınırlarına dahil olur olmaz hizmet kalitesinin yükseltilmesi talebi, belediye bütçelerine ilave yükler getirmiştir (Oktay,2016:76). Ülkemizde itfaiye hizmetlerinin, yerel yönetimler eliyle yürütülmesinin itfaiyeler arası standardizasyon ve kaynak temini açısından sorun teşkil ettiği bilinmektedir. Farklı illerde bulunan itfaiye teşkilatları arasında kalite farklılıkları bulunmaktadır. İtfaiye hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli olan mali kaynağın, yetersiz ve her belediyenin itfaiye için ayırdığı bütçesinin farklı olması, itfaiye hizmetlerinin sunumunda standardın sağlanamamasına yol açmaktadır (Ay,2016:44; Yentürk ve diğerleri,2002:6).

6360 sayılı yasanın, büyükşehir belediyelerine olan etkilerinin incelenmesine yönelik olarak literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır. Yasanın konumuz gereği itfaiye hizmetlerine olan etkilerinin tartışıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak çalışmaların içerisinde itfaiye hizmetlerine olan etkilerinden bahsedilmiştir. Merve Ayyıldız ve arkadaşlarının, “6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Olası Etkileri” adlı yapmış oldukları çalışmada; Türkiye’nin coğrafi yapı özelliklerine değinerek, kırsal yaşam alanları ve kentsel yerleşim alanları arasındaki mesafenin ciddi anlamda fazla olduğunu ve büyükşehir belediyelerinin çoğunda yaşam alanı yerleşiminin dağınık bir yapı şeklinde konuşlandığını belirtmişlerdir. Bunun sonucunda da 6360 sayılı yasanın, uygulanmaya başlamasıyla birlikte belediyeler tarafından sunulacak olan hizmetlerden özellikle su, kanalizasyon ve itfaiye hizmetlerinin yürütülmesinde büyükşehir belediyelerinin yetersiz kalacağı hususlarına değinmişlerdir (2016:282-283). Büyükşehir belediyelerinin büyüyen yüzölçümüyle birlikte ortaya çıkan itfaiye hizmetlerinin olay yerine ulaşım sorunun çözümünde, gönüllü itfaiye uygulamalarının çok önemli bir yer teşkil ettiği düşünülmektedir.

Cumhur’un (2015) yılında, “Türkiye’de İl Belediyelerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında; Türkiye’de 51 il belediyesinin etkinliğini değerlendirmek amacıyla belediye hizmetlerinden 6 model oluşturulmuş ve 51 il belediyesindeki bu hizmet modellerine anket uygulanılmıştır. 6 hizmet modelinden biri olan, itfaiye hizmetlerinin etkinliğini ölçmek amacıyla uygulanan ankette; “itfaiye personel sayısı; itfaiye hizmetleri harcamaları, itfaiye giderleri; itfaiyede çalışan personel giderleri; itfaiye araç sayısı; itfaiye aracı bakım onarım giderleri; çıkan yangın sayısı; itfaiyenin müdahale ettiği yangın hariç, acil vaka sayısı; itfaiyenin söndürdüğü toplam bina sayısı; itfaiyenin yangınlara müdahalede kullandığı toplam su miktarı; itfaiye hizmetlerinden dolayı şikâyet sayısı; itfaiyenin görevini tam yapmadığına yönelik şikâyet sayısı; itfaiyenin müdahale edemediği olay sayısı, soruları sorulmuştur (2015:118). Bu çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda, Türkiye’de, itfaiye hizmetlerinin, nüfus yoğunluğu fazla olan büyükşehir belediyelerinde, nüfus yoğunluğu az olan belediyelere nazaran daha etkin olduğu belirtilmiştir. Türkiye’de nüfusun yoğun olduğu belediyelerde ve belediyelerin kırsal alanlarında, etkili bir itfaiye hizmet sunumunun sağlanabilmesi için, gönüllü itfaiyecilik uygulamasının aktif bir şekilde hayata geçirilmesi elzem bir durumdur.

İtfaiye hizmetlerine dair verilerin, titizlikle kayıt altına alınması da itfaiye hizmetinin sunumunun değerlendirilebilmesi ve gereken önemin verilmesi için gerekliliktir (Cumhur,2015:142).

2.6. TÜRKİYE’DE GÖNÜLLÜ İTFAİYECİLİK UYGULAMA PROJELERİ VE BAZI İLLERDE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Türkiye’de belediyeler tarafından oluşturulup, eğitilen ve sisteme dâhil edilen gönüllü itfaiyecilerin sayıları ve ekipmanları il itibarıyla Tablo 5’te yer almaktadır. Yurtdışı örnekleri incelenip, karşılaştırıldığında ülkemizde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarında, yetersizlikler söz konusu edilmektedir (İşbiririci, Erdoğan ve Bayram,2017:218).

Tablo 5: Türkiye’de Belediyelerde Gönüllü İtfaiyeci Sayısı ve Sahip Oldukları Araçlar

	İl Adı	Gönüllü İtfaiyeci Sayısı	İtfaiye Aracı ve Tanker Sayısı
1	Adıyaman	50	
2	Artvin	6	
3	Balıkesir		130 tanker
4	Bolu	1	
5	Diyarbakır	20	
6	Erzurum	400	
7	Eskişehir	159	30 tanker
8	İstanbul	1303	25 itfaiye aracı
9	İzmir	95	111 tanker
10	Kahramanmaraş	1620	50 tanker
11	Kocaeli	374	5 itfaiye aracı-67 tanker
12	Konya	1571	550 tanker
13	Kütahya	100	
14	Malatya	269	10 tanker
15	Muğla		111 tanker
16	Muş	45	
17	Ordu	269	5 itfaiye aracı-10 tanker
18	Sakarya	28	14 tanker
19	Samsun	25	
20	Sinop	5	
21	Tekirdağ	5	1 itfaiye aracı
22	Yalova	300	
23	Zonguldak(Alaplı)	350	
24	Zonguldak(Ereğli)	320	
	TOPLAM	7315	36 itfaiye aracı-1083 tanker

Kaynak: İşbiririci, Erdoğan ve Bayram,2017:218.

Tablo 5’te ki veriler doğrultusunda, Türkiye’de 14’ü Büyükşehir, 7’si il ve 2’si ilçe belediyesi olmak üzere toplamda 23 belediyede, gönüllü itfaiyecilik projesinin

başlatılmış ve uygulanmakta olduğu görülmektedir. 7315 gönüllü itfaiyeci ve 36 adet itfaiye aracı ile 953 adet tanker hizmet vermektedir.

2.6.1. Antalya Büyükşehir Belediyesi Gönüllü İtfaiyeciliğin Geliştirilmesi İçin İtfaiyecilerin Mesleki Eğitimi (VOLFIRE) Projesi

Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Teşkilatı, 11 istasyon, 35 araç ve 260 personel ile 6360 Sayılı yasa öncesi hizmet vermekteydi. İstanbul'un dört katı büyüklüğündeki bölgede sorumluluk alanı, 21 bin kilometrekarelik ve 2 milyon hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Bölgede 19 ilçe 900' e yakın mahalle mevcuttur. Bölgenin %57' si ormanlarla kaplıdır. 640 kilometre uzunluğunda sahil bandı mevcuttur. Bu yasa, büyükşehirlerin sorumluluk alanını genişletmiş; bunun sonucunda da itfaiye teşkilatlarının görev ve sorumluluk alanı büyümüştür. Antalya'nın kimliğine uygun yapıda bir teşkilatın oluşturulması gereğini ortaya çıkarmıştır. Personel, kullanılan araç, malzeme, ekipmanın belli standartlara uygun hale getirilmesi; personelin sisteme adapte olabilmesi için eğitilmesi gereklilik arz etmiştir. Şuan Antalya itfaiye teşkilatında; 42 istasyon, 178 araç, 587 personel hizmet vermektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı,2019).

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2009 yılında gönüllü itfaiyecilik yönetmeliğini çıkarmıştır. 2011 yılında da gönüllü itfaiyeci yetiştirmeye başlamıştır. Gönüllü itfaiyeciler, teorik ve uygulamalı eğitimlerde başarılı olduktan sonra itfaiye daire başkanlığı bünyesinde çalışmaya başlayıp, profesyonel itfaiyecilerle müdahalelere katılmaktadırlar (Antalya Büyükşehir Belediyesi "Gönüllü İtfaiyecilik",2019).

Antalya Büyükşehir Belediyesi Erasmus programı 2016 yılı döneminde Türkiye Ulusal Ajansı'na "Yenilik Geliştirmeye Yönelik Mesleki Eğitim Stratejik Ortaklıklar" faaliyeti kapsamında başvurmuştur. "Gönüllü İtfaiyeciliğin Geliştirilmesi için İtfaiyecilerin Mesleki Eğitimi (VOLFIRE)" isimli projesi ile hibe desteği almaya hak kazanmıştır. VOLFIRE projesi kapsamında nüfusun az, itfai olayın meydana gelme sıklığının düşük ve profesyonel itfaiyeci istihdamının mümkün olmadığı yerlerde, gönüllü itfaiye istasyonlarının kurularak; bu istasyonlarda görevlendirilecek gönüllü itfaiyecilerin yetiştirilmesi; oluşan yangınlara, afet ve acil durumlara müdahale edebilmelerinin sağlanıp, can ve mal kaybının en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı koordinatörlüğünde ki projede Antalya Valiliği'nin yanı sıra Slovenya İtfaiyesi

(GBL), İrlanda'dan Mayo Kent Konseyi (MCC), Çek Cumhuriyeti'nden Çek İtfaiyecileri Derneği (CAFO) görev almıştır. Projeye göre; üç Avrupa ülkesinde mevcut olan gönüllü itfaiyecilik uygulaması incelenecek ve ülkemize uyarlanması sağlanacaktı. Çek Cumhuriyeti'nden 3 ve İrlanda'dan 2 itfaiyeci eğitmenin desteğiyle ülkemizdeki gönüllü itfaiyecilik uygulamasının, geliştirilmesi ve gönüllü itfaiyecilerin yetiştirilmesi için Slovenya'da 10 günlük bir eğitim gerçekleştirilmiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığı personelinin 10 kişi eğitim programına katılmıştır. Eğitici eğitimi alan itfaiyeciler, bilgi ve donanımlarını gönüllü itfaiye istasyonlarının kurulması ile bu yerlerde eğitilecek olan gönüllü itfaiyeci adaylarına aktaracaklardır (Antalya İtfaiyesi VOLFIRE Projesi,2019).

2.6.2. Bursa Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Digi-FIRE PROJESİ

Bursa Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı bünyesinde, 2004 yılında gönüllü itfaiyecilik çalışmaları başlatılmıştır. İlk olarak kırsal alanlarda, riskin az olduğu bölgelerde gönüllü itfaiyecilik çalışmaları yürütülmüştür. İlk gönüllü itfaiyeci ekibi, muhtar ve 7 kişiden oluşan mahalle sakinlerinden oluşmaktaydı. 79 saatlik bir eğitim sonrasında ekibe küçük bir bina tahsis edilmiş, bir adette itfaiye aracı verilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarından, gönüllü itfaiyeci olmak isteyenlere de eğitimler verilmiş, başarılı olanlara sertifika ve gönüllü itfaiyeci kimliği sağlanmıştır. Büyük yangınlarda gönüllü olan itfaiyecilere, kısa mesaj (sms) yoluyla bilgilendirme yapılarak, müdahaleye çağrılmaktadır. Olay yerine yakın olan gönüllü itfaiyecilerde, yine destek ekip olarak yangınlara müdahale etmektedirler (Bursa İtfaiyesi Digi Fire Projesi,2019).

Bursa Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı 2018 yılında Digi-FIRE Projesi kapsamında, Avrupa Birliğinden hibe almaya hak kazanmıştır. Bu proje kapsamında aktif ve gönüllü olarak hizmet veren itfaiyecilerin, mesleki gelişimleri için eğitimlerinin e-öğrenme yolu ile ekonomik, hızlı ve kolay olması hedeflenmiştir. Bursa Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı 28 itfaiye grubu, 112 araç ve 585 itfaiye personeli; ayrıca 64 istasyonda da 50 traktör tankeri, 12 itfaiye aracı ve 655 gönüllü itfaiyeci ile hizmet vermektedir. (Bursa Büyükşehir Belediyesi Gönüllü İtfaiyecilik,2019).

2.6.3. Kocaeli Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı

Kocaeli Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı bünyesinde uygulanmakta olan gönüllü itfaiyecilik sistemi, 2000 yılında hayata geçirilmiştir. Gönüllü itfaiyecilik uygulaması ile kentin ihtiyaç duyulan her bölgesinde, itfai olaylara müdahale edebilecek kişiler yetiştirilmektedir. Gönüllü itfaiyecilik eğitimlerine işçi, mühendis, sağlık personeli, gazeteci, ev hanımı gibi toplumun her kesiminden kişiler katılmak için başvurmaktadır. Katılımcılara 40 saat teorik ve uygulamalı eğitim verilmektedir. Sonrasında da itfaiye istasyonlarında, toplamda 40 saat staj eğitimi yaptırılmaktadır. 2019 yılı içinde, 7 yeni gönüllü itfaiye istasyonu kurulmuş, 132 gönüllü itfaiyeci sisteme dahil edilmiştir. 2019 yılı itibarıyla Kocaeli Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı bünyesinde, 1750 kişi gönüllü itfaiyecilik hizmeti vermektedir (Kocaeli Büyükşehir Gönüllü İtfaiyecilik,2019).

2.6.4. Konya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı

Konya ili, yüzölçümü bakımından dünyanın 65 ülkesinden daha büyük alana sahiptir. Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 31 ilçe ve 1188 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerden, 584 tanesi kırsal alandadır. Konya Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı, il sınırlarında 110 noktada profesyonel itfaiye ekibi oluşturmuş ve konumlandırmıştır. Gönüllü itfaiyeciler ile birlikte toplam 658 istasyonda hizmet yürütülmektedir. Konya Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanı Cevdet İşbitirici, gönüllü itfaiyecilik uygulamasının ülkemizde bazı illerde uygulandığını; gönüllü itfaiyeciliğin Konya örneğinde ki gibi tüm ülkede yaygınlaşıp, uygulanmasının elzem bir gereklilik olduğunu belirtmektedir. Ülke genelinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, yaygınlaşmasını sağlamak için Tüm Gönüllü İtfaiyeciler Derneğini (TÜGİD) kurduklarını, derneğin amacının gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının Avrupa Birliği standartlarına ulaştırılması ve uygulamanın ülke çapında yaygınlaştırılmasını sağlamak olduğunu belirtmiştir. Konya ilinin tarım şehri olması sebebiyle her mahallesinde, yangınlara başlangıç aşamasında müdahale edilebilmesi için traktörler bulunmaktadır (İşbitirici,2017:77).

Konya ili genelinde 550 kırsal mahalleye, traktör miline bağlı bir şekilde çalışan 3 tonluk yangın söndürmede kullanılacak tankerler verilmiştir. İl çapında kırsal alanlarda ve mahallelerde, meydana gelebilecek yangınlara ilk dakikalarda müdahale edilebilmesi amacıyla 1530 aktif gönüllü itfaiye teşkili oluşturulmuştur. 571 gönüllü

İtfaiyeci tarafından kullanılan tankerlerle, 844 yangına müdahale edilmiş; 6708 kez sosyal etkinliklerde kullanılmıştır (İşbiririci, Erdoğan ve Bayram,2017:83).

Başbakanlık Tanıtma Fonu'nun maddi desteği ve Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği (TİBDER)'nin katkılarıyla gönüllü itfaiyecilik sisteminin tanıtılması; ülkemizde mevcut uygulamaların uluslararası düzeyde gelişmesinin sağlanabilmesi; gönüllülüğün tanıtılması; benimsetilerek, süreklilik kazanması için neler yapılması gerektiğinin tespit edilmesi için bir ilk olarak, Gönüllü İtfaiyecilik Tanıtım Programı 27-29 Eylül 2016 'da Konya'da düzenlenmiştir Bu etkinlik kapsamında ülkemizde uygulanması planlanan ve beklenen gönüllü itfaiyeciliğin durumu, yaygınlaştırılması için gerekenler, ihtiyaçlar belirlenip durum değerlendirilmesi yapılmıştır (Konya TİBDER Gönüllü İtfaiyecilik Tanıtım Programı,2016).

2.6.5. İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı

İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı, gönüllü itfaiyecilik yönetmeliğini çıkartmış ve gönüllü itfaiye teşkilatı oluşturma çalışmalarını sürdürmektedir. Gönüllü itfaiyeciler, yangın ve her çeşit afet durumlarında profesyonel itfaiye personelinin yetersiz kaldığı zamanlarda, destek olması amacıyla eğitilmektedir. Muhtarların, sanayi kuruluşlarının, üniversitelerin desteği ve işbirliği ile İzmir İtfaiyesi çatısı altında oluşturulacak olan gönüllü itfaiyecilerin, profesyonel itfaiyecilere lojistik destek sağlaması hedeflenmektedir (İzmir Büyükşehir Gönüllü İtfaiyecilik,2019).

İzmir Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı'nda 300 araç, 1245 personel ile hizmet verilmektedir.18 Ağustos 2019 tarihinde meydana gelen İzmir tarihindeki en büyük orman yangını sonrası, 7'den 70'e gönüllü itfaiyecilik çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekliliği tespit edilmiş ve yetkililerce belirtilmiştir. Yangınların önlenmesi, yangınlara ilk müdahalenin yapılmasını sağlayacak olay yerine profesyonel itfaiye ekipleri gelinceye kadar ilk yardım ve kurtarmada dahil müdahalede bulunacak, gönüllü itfaiyecilik sisteminin oluşturulması hedeflenmiştir. Mevcut itfaiye istasyonu sayısının, 50'den 72'ye çıkartılması; 1 araç 5 personelden oluşan toplamda, altı kişinin oluşturduğu ekip sayısının, 15'e çıkartılması hedeflenmiştir. İlçe belediye meclisince belirlenen kırsal (mücvir) alan ve mahallelere 137 adet su tankeri dağıtılmış bu sayıya ilaveten, 106 adet daha tedarik

edilip; dağıtılmasının hedeflenmekte olduğu, İzmir İtfaiye Daire Başkanı tarafından belirtilmiştir (Şahin,2019).

2.7. BELEDİYE HİZMETLERİNİN FİNANSMANI

2.7.1. Finans ve Finansmanın Tanımı

Finans: Kişi ve kurumların gereksinim duydukları sermaye, para, ya da fonun en uygun koşullarda sağlanarak, etkin bir şekilde kullanılmasıdır (Koçyiğit,2014:5).

Finansman: Çoğunlukla finans ile aynı manada kullanılmakla birlikte, işletme ya da kamu kurum ve kuruluşlarına ihtiyaç duyduğu para, fon veya kredinin sağlanması olarak tanımlanır (“nedir.com”,2019).

2.7.2. Belediyelerin Finansman Kaynakları

Türkiye’de bugün yerel hizmetlerin etkin sunumu finansman yönetimi ile ilgilidir. Türkiye’de belediyeler, giderlerini karşılayabilmek için ihtiyaç duyduğu finansman ihtiyaçlarını, üç kaynaktan sağlamaktadır. Bu kaynaklar, öz gelirler, merkezi yönetim yardımları (transferler) ve borçlanma olarak belirtilmektedir. Öz gelirler, belediyelerin kendilerinin tahsil ettiği gelirleri ifade etmektedir. Merkezi yönetimin, yerel yönetimlere kaynak aktarımı olan merkezi yönetim yardımları (transferler) ise ülkemizde belediyelerin en önemli finansman kaynağını oluşturmaktadır. Ülkemizde belediyelere, merkezi yönetimin yaptığı yardımların (transferlerin) büyük çoğunluğunu, merkezi yönetim tarafından tahsilatı gerçekleştirilen genel bütçe vergi gelirleri oluşturmaktadır. Her ay tahsilatı gerçekleştirilen genel bütçe vergi gelirlerinden, belediyelere pay ayrılmakta ve aktarılmaktadır (Arıkboğa,2019:21-22).

Belediyeler, halkın sürekli artan kentsel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeterli kaynağının olmaması ya da gelirlerinin yetmediği durumlarda, finansman ihtiyacını kendilerine kanunen tanınan yetkilerle, finansman kaynaklarından olan borçlanma yoluna başvurarak gidermeye çalışırlar (Ökmen ve Koç,2015:551).

2.7.3. Belediyelerin Mali Yapısı

Belediyelerin mali yapısı, belediyelere ait bütçe, gider ve gelir konularından oluşmaktadır. Türkiye’de yerel yönetim sisteminde belediyelerin mali yapısı, sunulan hizmetin boyutunu ve hizmetin kalitesini belirlemektedir. Merkezi idarenin yardımı (transferi), yerel nitelikteki gelirlerin ve borçlanma yoluyla elde edilen finansal kaynakların büyüklüğü belediyelerin mali yapısını şekillendirmekte, belediye

harcamalarındaki verimlilik ve etkinlikte belirleyici bir unsur olmaktadır (Kurtuluş,2006:3).

Türkiye’de, yerel yönetimlerin yeterli gelir kaynaklarına sahip olmaması; mevcut yasal düzenlemelerin yetersiz kalması sebebiyle yerel yönetimlerin, mali sorunları artmaktadır (Egeli ve Diril,2012:40).

2.7.4. Belediyenin Gelirleri

Anayasa’nın 127. maddesinde yer alan hükme göre; belediyelere görevleriyle orantılı olarak gelir sağlanmaktadır. Belediyeler kendilerine özgü gelirlere, giderlere ve bunların düzenlendiği bütçelere sahiptirler. Belediyeler yasaların kendilerine tanıdığı yetkilerle gelir elde etmekte ve yine yasaların tanıdığı sınırlar çerçevesinde bu gelirleri harcamaktadırlar (Türkoğlu,2012:293).

Belediye gelirleri; “Öz Gelirler ve Merkezi Bütçeden Yapılan Transferler” olmak üzere iki ana kaynaktan oluşmaktadır. Yasalarca belediyelerin kendi tahsil ettiği gelir kaynakları, kısaca öz gelirler olarak tanımlanmaktadır (Arıkboğa,2019:21). Ülkemizde belediye öz gelirleri, belediye vergilerinden, harçlardan, harcamalara katılma payından ve diğer gelirlerden oluşmaktadır (Şahin İpek,2018:3).

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu; alınan vergiler, harçlar, harcamalara katılma payları, ücretler, madenler ve müze girişi ücretlerinden aktarılan paylar ve diğer öz gelirleri kapsamaktadır. 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu hükümlerine göre; tahsil edilen emlak vergisi gelirleri, belediye gelirlerinin en önemli kaynağını teşkil etmektedir (Acar ve Aydın, 2013: 1).

5393 sayılı Belediye Kanunun 59. maddesinde yer alan belediye gelirleri şunlardır:

1. Vergi, resim, harç ve katılma payları
2. Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar
3. Genel ve özel bütçesi olan idarelerin yapacağı ödemeler
4. Taşınır ve taşınmazların kira, satış ve başka şekilde değerlendirilmesi yoluyla elde edilecek gelirler
5. Belediye meclisinin belirleyeceği tarifeye göre tahsilatı yapılacak hizmet ödemeleri
6. Faiz ve ceza gelirleri ile bağışlar. Her türlü girişim, katılım ve faaliyetler yoluyla sağlanacak gelirler ve diğer gelirlerdir.

Büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanları içinde yer alan belediyelerin, tahsil ettiği emlak vergisi tutarının tamamı ilgili ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından alınmaktadır. Bu vergilerden, büyükşehir belediyesine veya il özel idaresine ayrıca pay kesilmez (5393, md. 59).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 23. maddesinde yer alan gelirler şunlardır;

1. Kanunun belirlediği oranlara göre tahsil olunacak eğlence vergisi
2. Sosyal ve kültürel tesisler için tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları
3. Her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri
4. Park yerlerinin, işletilmesinden elde edilen gelirler
5. Yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları
6. Kira, faiz ve ceza gelirleri
7. Kamu idare ve müesseselerinin yardımları
8. Gelir ile giderler arasında oluşan fazlalık gelirlerin aktarılması
9. İktisadî teşebbüslerin safi hasılatından alınacak hisseler
10. Taşınır taşınmaz mal gelirleri
11. Hizmetler karşılığı alınacak ücretler; bağışlar ve diğer gelirler.

Büyükşehir belediyelerinin gelirleri olarak tanımlanmaktadır (5216, md.23).

5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre; il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından ayrılacak paylara ilişkin esas ve usuller belirlenerek düzenlenmektedir. Pay, genel bütçe vergi gelirleri toplamından vergi iadeleri düşüldükten sonra kalan net tutar üzerinden hesaplanır. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı, tahsilat toplamının yüzde 1,50'si büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 4,50'si büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ve yüzde 0,5'i il özel idarelerine ayrılmaktadır (5779, md. 2).

2.7.4.1. Belediye Gelirlerinden Vergiler

Dünyada, ülkelerin gelişmiş ya da gelişmekte olması fark etmeksizin devletlerin sorumlu olduğu görevleri yerine getirebilmesi için vergi uygulamaları ve vergi yükümlülükleri bulunmakta ve birbirinden farklılık arz etmektedir (Arıkan ve İnneci,2016:26). Vergiler, devletlerden vergilendirme gücünü alan kamu kurum ve

kuruluşlarının, ülkede yaşayan bireylerden veya tüzel kişilerden belirli kurallar çerçevesinde, yasal bir zorunluluk gereği, karşılıksız olarak aldıkları ekonomik değerlerdir (Arıkan ve Bahçe,2011:28).

Ülkemizde Anayasa'nın 73'üncü maddesinde, vergiler ile ilgili genel prensipler, vergi koyma, oran, tarife belirleme, muaflık, istisna ve indirim oranlarıyla ilişkili hükümler yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kanunla konulabilmekte, değiştirilip, kaldırılabilir. Yasama organı, bu üç yetkinin hiçbirini devredemez. Ancak 1982 Anayasa'nın 73/3. maddesi ve 167/2. maddesi birlikte değerlendirildiğinde yasama organı, Bakanlar Kurulunu vergilendirme ile ilgili olarak yetkilendirebilmektedir (Doğrusöz,1998:142).

Vergiler, devletin en önemli gelir kaynağını teşkil etmektedir. Bu sebeple kamusal faaliyetlerin yürütülmesinde ve kamu harcamalarının finansmanında, vergi politikalarının etkin bir şekilde sürdürülmesi hayati bir önem taşımaktadır (Şahin,2016:27). Vergi gelirleri, merkezi yönetim gelirlerinin yaklaşık % 85'ini teşkil etmekte olup, genel bütçe gelirlerinin de ortalama % 88'ini oluşturmaktadır. Merkezi yönetim, genel bütçe gelirleri içerisinde vergiler, en büyük gelir kalemi payına sahiptir. Yerel yönetimlere, merkezi yönetimin elde ettiği gelirlerin % 85'i üzerinden pay ayrılmaktadır (Akçe,2014:31).

Ülkemizde yerel yönetimlere, kanunlarla vergi kaynakları sağlanarak bunları tahsil etme hususunda yetki verilmiştir. Ancak yerel yönetimlere, vergi oranlarının belirlenmesi, vergi koyma, değiştirme, muafiyet ve istisnalar ile vergileri kaldırabilme yetkisi verilmemiştir (Arıkboğa,2015:6).

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda, belediyeler için altı adet vergi ve on üç adet harç ön görülmüştür. Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan bütün vergi ve harçlar için kanunda en az ve en çok miktarları gösterilen vergi ve harç tarifelerinin alt ve üst limitleri Bakanlar Kurulunca tespit edilmektedir (Acar ve Aydın, 2013: 2).

Belediyelerin tahsil etmekle yükümlü oldukları vergi gelirleri; emlak vergisi, çevre temizlik vergisi, ilan ve reklam vergisi, eğlence vergisi, yangın sigorta vergisi, haberleşme vergisi, elektrik havagazı ve tüketim vergisinden oluşmaktadır (Arıkboğa,2015:7).

2.7.4.1.1. Belediye Gelirleri Vergilerden “Yangın Sigorta Vergisi”

2.7.4.1.1.1. Türkiye’de Yangın Sigortacılığı

Yaşantımızın herhangi bir anında (yer ve mekan fark etmeksizin), şartları haiz olunca başlayan yangınlar, hızla büyüme ve yayılma özelliği taşırlar. Yangınlar sebebiyle ortaya çıkacak olası zararların, tanzim edilebilmesinde yangın sigortacılığı çok büyük bir önem taşımaktadır (Arıkan ve Mergen,2019:287).

Yangın sigortası, özel ya da ticari amaçlarla kullanılan her tür yapı, bina ve muhteviyatında, kendiliğinden oluşan yangın, yıldırım, infilak sonucu, ortaya çıkan buhar, hararet, dumanın sebep olduğu fiziki hasarların, teminat altına alındığı sigortadır. Yangınların söndürülmesi ve olası hasarların azaltılması için, su veya kimyevi madde ile yapılan müdahaleler sonucunda, ortaya çıkan fiziki hasarlar da sigortanın kapsamına girmektedir. Deprem, yanardağ püskürmesi, fırtına, kar, sel ve su baskını, yer kayması, grev, lokavt, kargaşa hali, halk hareketleri, kötü niyetli hareketler, terör, hava ve deniz taşıtlarının sigortalı kıymete çarpması gibi durumlarda; bunlara ek olarak tehlike yaratan riskler ile fiziki bir hasar sonucu ortaya çıkan maddi hasarlar, enkaz kaldırma masrafları, kira kaybı, yangın ve infilak olaylarında da mali sorumluluk yine yangın sigortası kapsamında temin edilebilmektedir. Yangın sigortasında “bina değeri” terimi, sigortalı kıymetin tamamıyla yeniden inşası halinde oluşacak maliyeti kastetmektedir. Yapı tipi ve kullanılan inşaat malzemesinin kalitesine göre maliyetler hesaplanmaktadır. Savaş, iç savaş, ihtilal, isyan, ayaklanma, nükleer saldırı sebebiyle oluşacak yangınlar ve sonrasında oluşacak zararlar, sigorta teminatı kapsamı dışındadır (Türkiye Sigortalar Birliği,2019).

Yangın sigortası, ülkemizde uygulanmakta olan bilinen en eski sigorta dallarından birini teşkil etmektedir. Günümüzde yangın sigortacılığının önemi ve diğer sigorta türleri içerisindeki payı, sigortacılığın başladığı ilk yıllara nazaran ciddi oranda azalma göstermiştir. Buna iyi bir örnek olarak 12 Temmuz 1900 Osmanlı Devleti zamanında 43 tanesi yabancı şirketin oluşturduğu, 44 sigorta şirketinin diğer sigorta dallarında değil de, yangın sigortacılığında çok aktif olarak çalıştığı ve ortak bir tarife belirlemiş olması gösterilebilir. (Gümüş ve Şerit,2014:194; Türkiye Sigortalar Birliği,2019).

Yangınların önlenmesi; yangın zararlarının azaltılması ve yangın güvenliğinin artırılmasında yangın sigortacılığının, etkisi tartışmasız çok büyük bir önem

taşımaktadır. Tüm gelişmiş ülkelerde yangın güvenlik önlemleri, sigorta şirketlerinin katkı ve çabaları sonucunda gelişmiştir. Yangın hususunda alınan her önlem, sigorta şirketleri için bir siperdir. Yangın önlemleri arttıkça, yangın çıkma olasılığı da azalmaktadır. Yangın çıkması durumlarında da gereken yangın önlemleri tesis edildiği için zarar, az bir hasarla kolay atlatılabilmektedir. Dolayısıyla yangın sigortası yaptırıldığı zaman vatandaşta, sigorta şirketleri de kazançlı olmaktadır. Gelişmiş ülkelerden Almanya, Japonya, İsviçre ve daha pek çok ülkenin istatistiki verilerine göre; yanan binalarının %90'ından fazlası yangınlara karşı sigortalıdır. Ancak ülkemizde yanan binaların, sigorta oranı %10'un altındadır. Ülkemizde bu durumun değiştirilebilmesi adına sigorta şirketleri; yangın sigortasının cazip hale getirilmesi, bilimsel temellere oturtulması ya da halkımızın sigorta konusunda bilinçlendirilmesi hususunda herhangi bir çalışma yapmamakta, çaba göstermemektedir (Kılıç,ty. “yangın.org”).

2.7.4.1.1.2. Yangın Sigorta Vergisi

Afetlerin iyileştirme aşamasında, gereksinim duyulan kaynak ihtiyacı, devlete mali yük yüklemektedir. Her afet tipinde olduğu gibi yangın afetinin tanzim edilmesinde devletin yangından zarar görenlere yardımda bulunabilmesi için tüm mükelleflerin, devlet finansmanına katkı sağlanması amacıyla kendilerine düşen görevi tam ve düzenli olarak yerine getirmesi gerekmektedir (Arıkan,2016:180).

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun, 40. ve 44. maddelerinde yangın sigorta vergisinin, belediye sınırları ile mücavir alanlar içindeki menkul ve gayrimenkul mallar için yapıldığı ve bunlar için alınan primler olduğu belirtilmektedir. Sigorta şirketleri, verginin mükellefidir. Yangın Sigortası Vergisinin oranı % 10 olarak belirtilmiştir (2464, md. 40/43).

Sigorta çeşitlerinden sadece yangın sigortası, vergilendirmeye tabi tutulmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin sunduğu itfaiye hizmetleri ile doğrudan ilişkili bir yerel vergidir. Belediye itfaiye hizmetlerinin, meydana gelen yangınlara müdahalesi sebebiyle ortaya çıkacak zararlarının önlenmesine ya da azaltılmasına yönelik, yangın sigorta vergisi, itfaiyelere aktarılmaktadır (Acar ve Aydın,2013:68; Öncel,2012:112).

Tablo 6: Belediyelerin Tahsil Ettikleri Vergi Türleri

Vergiler	Büyükşehir Dışındaki Belediyeler	Büyükşehir Belediyeleri	Büyükşehir İlçe Belediyeleri
Emlak Vergisi	✓		✓
Çevre Temizlik Vergisi	✓	%20 Pay	✓
Yangın Sigorta Vergisi	✓	✓	
Eğlence Vergisi	✓	✓	✓
İlan ve Reklam Vergisi	✓	✓	✓
Haberleşme Vergisi	✓		✓
Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	✓		✓

Kaynak: Arıkboğa,2016:281. Belediyelerin Tahsil Ettikleri Vergi Gelirleri tarafımızdan derlenmiştir.

Belediye Gelirleri Kanunu’nda, belediye vergi tarifelerinin belirlenmesi hususunda belediyelerin yetkisi bulunmamaktadır. Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde, itfaiye hizmetleri için yangın sigorta vergileri büyükşehir belediyeleri tarafından tahsil edilmekte, ilçe belediyeleri tarafından bu vergi tahsil edilmemektedir (Arıkboğa,2016:281).

2.7.5. Belediyenin Giderleri

Belediye Kanunu’nun (5393) 60. maddesinde, belediyenin giderleri belirtilmiştir. Buna göre belediye idaresinin görevlerini gerçekleştirebilmesi için bazı giderlerde bulunması gerekmektedir. Kanunda belirtilen giderleri şunlardır:

1. Belediyeye bina, tesis, araç ve malzeme temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.
2. Belediye personeli ile seçilmiş belediye organ üyelerinin maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluk ödemeleri, eğitim harcamaları ve diğer giderler.
3. Her türlü alt yapı, bakım, onarım ve yapım giderleri.
4. Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet mukabilinde ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.
5. **Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.**
6. Belediyenin ortaklık payı, üyelik aidatı, dava, icra, faiz, borç, sigorta ve diğer ödeme giderleri,

7. İmar düzenleme, mezarlık tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.
8. İhtiyaç sahiplerine, kimsesizler ile engellilere, yapılacak sosyal hizmet, yardım ve bağış harcamaları.
9. Temsil, tören, ağırlama, tanıtım, kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlik giderleri.
10. Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri ödemeleri.
11. Yurt içi ve yurt dışı yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri.
12. Kamuoyu yoklama, araştırma ve her türlü proje giderleri.
13. Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

Belediye itfaiye hizmetleri için yapılan harcamaların, gider kalemleri arasında yer aldığı görülmektedir.

2.7.6. Belediyenin Bütçesi

Bütçe, devletlerin toplumsal yaşam süreci içinde önceliklerinin tespit edilip, yer aldığı önemli siyasi bir belgedir (Yalçın,2015:312). Belediye bütçesi, belediyenin gelecek yıl içinde toplanacak gelirlerinin ve giderlerinin tahmin edilmesi ve bu tahminlerin uygulanmasına izin verilmesini içeren tüzel bir işlemdir (Keleş,2000:346).

Mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerinin gösterildiği, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren belge, belediye bütçesi olarak adlandırılır. Bütçeler, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre belediyenin stratejik planı ile performans programına uygun olarak hazırlanmak zorundadır (Çetinkaya, 2014:143; Mambetalieva,2013:81-82).

Belediye bütçesi, belediyenin stratejik planı ile performans programına uygun olarak, içinde bulunduğu mali yılı ve sonraki iki yılı kapsayacak şekilde gelir ve gider tahminlerini göstermekte; gelirlerin toplanıp, harcamaların yapılmasına izin vermektedir. Belediye bütçesine, ayrıntılı harcama ve finansman programları eklenebilmektedir. Devlet malî yılı ile bütçe yılı aynıdır. Bütçe dışında harcama yapılamaz (5393, md.61).

Yerel yönetim birimlerinin, ortak ya da standart hizmet ihtiyaç sıralaması bulunmamaktadır. Nüfuslarının yapısı, yerel yönetim biriminde yaşayan genç, yaşlı, öğrenci sayıları ve onların ihtiyaçları farklılık arz etmektedir. Mevsimsel ihtiyaçlar, kış koşulları ya da yaz koşullarına göre oluşan gereksinimler ve kentsel altyapı hizmetleri gibi unsurlar yerel düzeyde hizmet ihtiyaçlarını farklılaştırmaktadır.

Ülkemizde yerel yönetim birimlerinde hizmet gereksinimleri farklılık arz etmekte, bununla birlikte bu hizmetleri karşılayacak mali imkânlarda sınırlı düzeyde bulunmaktadır. Bütçeler, yerel yönetim birimlerinde maddi ve mali kaynakların nerelere ve hangi önceliklere göre tahsis edildiğini göstermeleri bakımından önem taşımaktadır (Kerimoğlu, Güngör ve Koyuncu,2009:18).

Kamu idareleri, ekonomik ve fonksiyonel olarak yürüttükleri hizmetleri sınıflandırır. Bu sınıflandırma doğrultusunda bütçeleştirip, uygular ve raporlarlar. Böylece harcamalar, hem türleri hem de gördükleri fonksiyonlar itibariyle bütçeleştirilip, raporlanmaktadır. Kamu harcamalarının fonksiyonel olarak sınıflandırılması, hizmetlerin gördükleri fonksiyonlara göre sınıflandırılmasıdır. Bütçeler hazırlanırken, kamu harcamaları fonksiyonel olarak on alt sınıfa ayrılmaktadır. Harcamaların fonksiyonel olarak sınıflandırılmasında, “Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri” başlığı altında “Belediye Zabıta ve İtfaiye Hizmetleri” yer almakta ve gösterilmektedir (Kerimoğlu, Güngör ve Koyuncu,2009:104).

Tablo 7: 2019 Yılı Mahalli İdarelerin Bütçe Giderleri Sınıflandırılmasında Yangından Korunma Hizmetleri

III-KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	
Yangından Korunma Hizmetleri	
Dönemler	Bin TL
Ocak - Mart	393.343
Nisan - Haziran	418.961
TOPLAM	812.304

Kaynak: Mahalli İdareler Bütçe İstatistikleri,2019.

2019 Yılı Mahalli İdareler Bütçe İstatistikleri, Bütçe Giderler Tabloları, Mahalli İdareler Konsolide Bütçe Giderleri Fkod3, 2019 Yılı Mahalli İdareler Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırılması Tablosu verileri kullanılmış ve tablo 7 derlenmiştir.

Tablo 7’ de Mahalli İdarelerin Bütçe Giderleri Sınıflandırılmasında, Yangından Korunma Hizmetlerine 2019 Yılı için bütçeden ayrılan tutarlar gösterilmektedir.

2.8. YANGIN MALİYETLERİNİN ÜLKE EKONOMİSİNE ETKİSİ

Afetler her ne şekilde oluşursa oluşsun, ülkelerin makroekonomik yapılarını derinden etkileyen olaylardır. Afetin tipine, şiddetine, yaşandığı ülkenin

sosyoekonomik ve kurumsal yapısına, politik koşullarına göre, sebep olduğu etkinin boyutu farklılık arz etmektedir (Altay,2016a:159).

Ülkemizde meydana gelen yangın afetinin sebep olduğu zararlar ve olumsuzluklar, her alanda olduğu gibi mali açıdan da kişilerin hazırlıksız yakalanmalarına sebebiyet vermektedir (Arıkan,2016:165). Yangınlar meydana gelmeden önce; yapılması gereken hazırlıkların maliyeti, yangınlar afete dönüştükten sonra yangın zararlarını iyileştirme maliyetleri ile mukayese edilemeyecek kadar çok düşük bir meblağdır. Yeterli bir hazırlık yapılmadığı zaman yangınlar, kişilerin ve toplumun ekonomik yapısını sarsıp; kalkınma hedeflerini bozabilmektedir. Yangınlar öncesi yapılması gereken ancak ülkemizde ihmal edilen, yangın afetiyle mücadele kapsamında yangın önlem ve tedbirlerinin alınması; yangın sigorta sisteminin uygulanması; eğitim ve tatbikatların yapılması ile olası zararların azaltılması sağlanabilmekte; hatta yangınlar meydana geldikten sonra, ortaya çıkan zararların tanzim maliyetlerini bile düşürmektedir (Ekşi,2016:96).

Yangınlar, dünyada genel olarak afet tipleri içinde afet yükünün, %1'ini teşkil etmektedir. Her yıl yangınlar, yaklaşık 300 bin insanın ölümüne yol açmakta; maddi ve manevi çok büyük kayıplara sebep olmaktadır (Adıgüzel,2010:2). Ayrıca ülkelerin, tarihi binalarında yeterli yangın güvenlik önlemlerinin alınmayıp, herhangi bir sebeple yanması sonucunda, toplumsal bellekte yok olmaktadır. Tarihe tanıklık etmiş, yapıldığı dönemin mimarisini ve kültürünü yansıtan; içinde o dönemin eserlerinin bulunduğu yapıtlar yandığı zaman, geriye dönüşümü ya da yenilenmesi mümkün olamamaktadır. Bu sebeplerle yangınlar, kültürel belliginde yok olmasına sebep olmaktadır (Erdoğan,2014:40).

Tüm dünyada hızla artan nüfusa paralel olarak insan faaliyetleri ile ormanlar üzerinde yapılan hatalı uygulamalar iklimsel değişimleri hızlandırmıştır. Dolayısıyla afet düzeyindeki orman yangınlarının sayısı da iyice artmıştır. Bu durum tüm teknolojik donanım ve insan desteğine rağmen orman yangınlarını söndürülemeyen yangınlara dönüştürmüştür. Orman yangınları, insanoğlu için çok ciddi problem halini almaya başlamıştır (Ertuğrul,2005:43-44).

Orman yangınları, bir ülkenin ekonomisi ve ekolojisi açısından yaşayabileceği en büyük felaketlerdendir. Orman yangınlarının, ekonomi üzerinde oluşturduğu tahribatı üç kategoride değerlendirebiliriz. İlk olarak “Doğrudan Maliyetler”: orman

yangınları vuku bulduğu zaman yangını kontrol altına alabilmek için yapılan harcama miktarını anlatmaktadır. Yanan evler, arabalar, insanların tahliye edilmesi, ortaya çıkan ticari zararlar ve diğer şahsi mülkler gibi konuları kapsamaktadır. İkinci olarak, “Dolaylı Maliyetler”: genellikle orman yangınları meydana gelmeden önce, önlenmesine yönelik ya da orman yangınlarına hazırlık amacıyla yapılan harcamaları teşkil etmektedir. Yangınla mücadele personelinin eğitim harcamaları, kullandıkları araç ve ekipmanlarının amortisman payları, yangın sigortaları, ⁵rekreasyonel yapı giderlerini kapsamaktadır. Ayrıca yanan alanların yeniden ağaçlandırılması gibi ormancılık yatırımları, tarımsal alanlarda ortaya çıkan zararlar, yangınlar sonrası hava ve su kalitesinin bozulması ve peyzaj estetiği gibi maliyetlerde dolaylı maliyetlerin kapsamında ele alınmaktadır. Son olarak “Yangın Sonrası Maliyetler”: orman yangınlara yönelik olarak yapılan doğrudan ve dolaylı maliyetlerin, sosyal ve çevresel faktörlere göre zamanla ortaya çıkan etkileri sonucu oluşan maliyetlerdir. Orman ve tarım ürünleri, kamu ya da özel mülkiyete tabi mallarda (evler gibi) oluşan değer kayıpları, yangın sonrası maliyetlerdendir. Orman yangını sonrası, ortaya çıkan bu maliyetlerin sayısallaştırılması, zamanla ortaya çıktığı için zordur. Orman yangınlarının insan sağlığı üzerindeki etkileri, tıbbi bakım maliyetleri, mülk değerlerindeki değer kayıpları, halka açık alanların rehabilitasyon maliyetleri, orman köylerinde tarımla uğraşanların geçim kaynaklarının yok olması ya da olumsuz etkilenmesi, toprak erozyonu sebebiyle ortaya çıkan ⁶rezervuarların rehabilitasyon maliyetlerindeki artış olarak sıralanabilir. Orman yangınlarının, ekonomik ve ekolojik olarak zararları ve bu zararlar sonucu ortaya çıkan maliyetleri değerlendirildiğinde; orman yangınları meydana gelmeden önce alınması gereken önlem ve hazırlıklar için katlanılacak harcamaların maliyeti, yangınlar sonrası oluşan zararlara yönelik yapılacak olan harcama maliyetleri ile mukayese edilemeyecek kadar küçüktür (Bilgili, Demir ve Daşcı,2017:90).

Ülkemizde itfaiye teşkilatları, yaklaşık olarak yılda 300.000 itfai olaya müdahale etmektedir. İtfaiye teşkilatlarının müdahale ettiği ve sorumluluk alanında olan olaylarda can kayıpları yaşanmakta, maddi manevi nice kayıplar verilmektedir.

⁵ “Rekreasyon Alanı: İnsanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri bir duruma getirilen yerdir (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>).”

⁶ “Rezervuar: İnsan, evcil hayvanlar ve balıklar için enfeksiyöz olan ajanları doğada barındıran canlı veya cansız varlıklar (<https://kelimeler.gen.tr/rezervuar-nedir-ne-demek-260003>).”

Günümüz teknoloji dünyasında ki gelişmelere paralel olarak insan kaynaklı afetlerde de ciddi oranda artışlar meydana gelmiştir. Ulusal ve yerel basında itfaiye teşkilatlarının müdahalede bulunduğu itfai olaylara, her gün yer verilmekte, özellikle yangınlar ve yangınların neden olduğu sosyo-ekonomik kayıplar ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde bugüne kadar yangınlar sonucu ortaya çıkan maddi hasar ve kayıplar hesaplanmamış; istatistiki verileri oluşturulmamıştır. Yaşanan yangınlar ile milyarlarca lira milli servet yok olmaktadır. Bunların hesaplanabilmesi için yangın kayıplarının, yangınlara yönelik yapılan harcama (itfaiyeciler ve gönüllü ekipler için yapılan harcamalar, yangın önlemlerine yönelik ödemeler, yangın sigorta maliyetleri gibi) verilerinin düzenli tutulması, sayısallaştırılarak istatistiklerinin oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede ülkemizde yangınların ekonomimize olan etkisi ve maliyeti hesaplanabilir (İşbiririci, Erdoğan ve Bayram,2017:221).

Tablo 8: Ülkelerde İtfaiye Teşkilatlarına Yapılan Harcamaların Maliyeti, Yangınlar Sonrası Ortaya Çıkan Kayıpların Maliyeti, Yangın Sigorta Maliyetleri, Yangın Ölüm İstatistikleri.

ÜLKELER	1	2	3	4
	İtfaiye Teşkilatının Maliyeti/GSYH	Yangın Kayıplarının Maliyeti GSYH (2005-07)	Yangın Sigorta Maliyeti GSYH Yüzdesi (2005-07)	Yangın Ölümleri (2006-2007)
Singapur	0.03	0.06	0.02	10
Çek Cumhuriyeti	0.24 (2000)	0.07	-	285
Polonya	0.16	0.07	-	1205
Finlandiya	0.20	0.16	0.03	220
Hollanda	0.18	0.15	0.04 (1987-88)	155
Almanya		0.13	0.04	510
İsveç	0.14	0.17	0.04	190
İtalya	-	0.17	0.05	530

İspanya	-	0.12 (1984)	0.05 (1986)	480
Kanada	0.35 (1991)	0.17 (1999-01)	0.06 (1991)	-
Slovenya	0.05 (2002-04)	0.07 (2002-04)	0.06 (2002-04)	-
Fransa	-	0.19	0.07	1225
Japonya	0.32	0.12	0.08	4150
Yeni Zelanda	0.16	0.11	0.08 (2004)	60
Danimarka	0.07	0.20	0.09	140
Norveç	0.11 (2003-05)	0.22 (2003-05)	0.10 (2003-05)	65 (2005)
Birleşik Krallık	0.21	0.13	0.11	980
ABD	0.26	0.10	0.13	7300
Avusturya	0.11 (1994)	0.26 (1998-00)	0.14 (1979-80)	60
Belçika	0.14 (1998-00)	0.24 (1998-00)	0.23 (1999-2000)	-
Avustralya	0.15	0.08	-	190
İsviçre	-	0.23 (1989)	-	45
İrlanda	-	-	-	95

Kaynak: Tablo 8, “f-e-u.org” World fire statistics, tablo-1-3-5 ve 6 kullanılarak, tarafımızca derlenmiştir.

Tablo 8-1. Sütunda: Ülkelerde İtfaiye teşkilatlarının maliyetlerinin ve ülkelerin gayri safi yurt içi hasıllarının içindeki değerlerin yer aldığı veriler bulunmaktadır. Hesaplamalarda Özel itfaiye ekiplerinin maliyeti hariçtir.

Tablo 8-2.Sütunda: Ülkelerde yangın kayıplarının, ülkelerin gayri safi yurt içi hasıllarının içindeki değerlerin yer aldığı veriler bulunmaktadır (terör eylemleri gibi patlama sonucu oluşan yangın değerleri hariç tutulmuştur).

Tablo 8-3.Sütunda: Yangın Sigorta maliyetleri ile ilgili olarak, idari masraflar, pazarlama masrafları ve komisyon ücreti dâhil, yangın sigorta işlemlerinde ortaya çıkan tüm masrafları kapsayan; ülkelerin yangın sigorta maliyetlerinin yurt içi hasıllarının içindeki değerlerin yer aldığı veriler bulunmaktadır.

Tablo 8-4.Sütunda: Ülkelerde ki yangın vakaları sonrası ilgili yıllar içinde binalarda meydana gelen yangınlar sonucu ölüm verileri değerlendirmeye alınmıştır (İtfaiyeci ölümleri hariçtir).

Dünya ülkelerinde, itfaiye harcamalarının kişi başına yıllık tutarı Tablo 8’de verilmektedir. Bu istatistiki veriler bize yangınların ülke ekonomisine olan maliyetini özetlemektedir. Ne kadar yangın öncesi yangın önlemlerine yönelik harcama yapılırsa, yangınlar sonrası oluşacak zararda, ekonomik olarak etkilenmede o denli az olmaktadır. Türkiye için net bir istatistik olmamakla beraber, bu konuda da ülkemizin çok gerilerde olacağını tahmin etmek zor değildir. Kişi başına itfaiye hizmetleri harcamasında Japonya ve ABD, en yüksek harcamaları yapan iki ülke olarak görülmektedir. Avrupa ülkeleri arasında İspanya ve İtalya en düşük harcamayı yapan ülkelerdir. Uluslararası yangın kayıplarına yönelik istatistiki veri çalışmaları, itfaiye hizmetlerine yapılan harcamaların yüksekliği ile hizmetlerin etkin oluşu arasında doğru bir orantı olduğunu göstermektedir. Yangın kayıpları, ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Ülkelerin sanayisi, kullandığı teknoloji ile yangın risk gruplarına göre farklılık arz etmektedir. Buna rağmen; itfaiye harcamaları ile doğrudan yangın verilerinin karşılaştırılması, bizlere iyi bir fikir verebilir. Tablo 8’de yer alan veri gruplarını incelediğimizde, itfaiye harcamaları düşük olan ülkelere, yangın kayıpları yüksek olmaktadır. İtfaiye harcamaları yüksek olan ülkelere, yangın kayıpları, harcamalar ile ters orantılı bir şekilde düşük olmaktadır (Yentürk ve diğerleri,2002:2-4).

2.8.1 Türkiye’de Yangınlara Yönelik İstatistik Verileri

Her ülkede ulusal düzeyde yaşanan tüm yangınlarla ilgili yangınların sayısı, yapısı, yapılan harcamalar, sigorta maliyetleri gibi bilgilerin yer alacağı düzenli istatistiksel verilerin oluşturulması gerekmektedir. Uluslararası yangın kayıplarına yönelik istatistiki veriler değerlendirildiğinde, itfaiye hizmetleri için yapılan yatırımın ve harcamanın yüksekliği ile hizmetlerin etkinliği arasında doğru bir orantı olduğu belirtilmektedir. İtfaiye harcamaları yüksek olan ülkelere hizmetlerde verimlilik ve etkinlik yüksek, yangın kayıpları düşük olmaktadır (Tablo-8). Oluşturulacak istatistiki veriler, gerek yangın hizmetlerinin geliştirilmesi gerek yangın kayıplarının ve maliyetlerinin azaltılması için çok önemli bir role sahiptir. Yangınların sayısının bilinmesi ve yangın nedenlerinin tespit edilmesi; yangınlara karşı daha iyi önlemlerin

alınmasında, itfaiye teşkilatlarının ve itfaiye müfrezelerinin yerlerinin tespit edilip konuşlandırılmasında, ekiplerin belirlenmesinde, ekiplerin ihtiyacı olan gerekli donanımın temin edilmesinde yol gösterici bir rehber olacaktır. Yangın verileri, yangınların en çok çıktığı riskli yerlerin tespitini; hangi yangın türünün daha çok yaşandığının belirlenmesini; yangın kaynaklı ölüm ve yaralanma sebepleri ile kayıp sayısının belirlenmesini; alınması gereken önlem ve tedbirler ile uygulanabilecek çözümlerin belirlenmesini kolaylaştırmaktadır. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kapatılmadan önce ülke genelinde il itfaiyelerinden, yangın bilgilerini toplamakta ve her yıl raporlayarak yayınlamaktaydı. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kapatıldıktan sonra bu uygulama yapılmadığından ülkemizde güncel olarak yıllara göre kaç yangının çıktığı, kaç kişinin öldüğü ya da yaralandığı konusunda istatistiki bilgi bulunmamaktadır. Günümüzde bazı il itfaiyelerinde, sadece yangın sayıları ve yangın nedenleri yayımlanmakta; ülke genelinde yangın istatistiklerini toplayan ve raporlayan birim ya da organizasyon bulunmamaktadır (Kılıç, 2018:8).

Ülkemizde meydana gelen yangınların, yaklaşık olarak % 45'i konutlarda yaşanmaktadır. Ahşap binaların az oluşu, yangın sayısının azalacağını düşündürse de, çok yaygın bir şekilde ve kontrolsüzce kullanılan plastik esaslı malzemeler, enerji tüketim miktarındaki artış gibi sebepler, yangın risklerini ve yangın sayılarını arttırmaktadır. Pek çok kişi, her yıl ev yangınlarında hayatını kaybetmektedir. Ölümlerin çoğunda da özel gereksinimi olan bireyler; çocuklar, yaşlılar, engelliler yer almaktadır. Konut sayısı ne kadar artarsa, yangın sayısı da o kadar artmaktadır. Konutlarda meydana gelen yangınların, % 40'ı mutfak kaynaklı; % 20'si soba ve elektrikli ısıtıcının, ısınma amaçlı kullanımından; % 10'u sigaradan ve % 5'i ateşle oynayan çocuklar ile elektrik tesisatından kaynaklanmaktadır (Kılıç, 2014:2).

Ülkemizde tutulan yangın istatistikleri genel olarak, itfaiye teşkilatının yangın yerinde tuttuğu raporlar kullanılarak oluşturulmakta; yangın çıkış nedenleri, yangının hangi sıklıkta, hangi tarih ve saatte çıktığına dair bilgiler sunmaktadır. Ancak, söz konusu yangınlar sonucu, insanların ölüm, kayıp, yaralanmaları ile ilgili veriler bulunmamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayınlanan ölüm istatistiklerinde, ölüm nedenleri arasında yangın yer almamaktadır. Yine ülkemizde yangın maliyetleri ile ilgili veriler bulunmazken, diğer ülkelerde yangın istatistiki verileri kullanılarak Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) değerleri ile yangınlara dair

tüm hesaplamalar yapılabilmektedir. Türkiye’de, yangın sayılarının azaltılabilmesi; yangın önlemlerinin arttırılabilmesi; toplumun bilinçlenerek maddi ve manevi kayıplarının azaltılmasına yönelik stratejilerin ve farkındalığının oluşturulabilmesi için istatistikler çok büyük önem taşımaktadırlar. Can kayıpları, yaralanmalar ve maliyetlerle ilgili verilerin, strateji belirlemede büyük önemi bulunmaktadır. Bu gibi sebeplerden ötürü, ülkemizin istatistik verileri arasında yangınlara dair diğer ülkelerde ki gibi ayrıntılı bilgilerin bulunması gerekmektedir (Bakırcı, Karatop ve Bayındır,2019:280).

Bekem ve arkadaşlarının 2011 yılında, yangın istatistikleri üzerine yaptığı araştırma bulgularına göre, yangınlar sonucu yaşamını kaybeden kişilerin, yaş, cinsiyet, ölüm şekli ya da ölen kişilerin itfaiyeci mi, yoksa halk mı, olduğuna dair bilgilere yer verilmemiştir. Türkiye’de yangın istatistiklerine, yeteri kadar önem verilmediği görülmüştür. Araştırma kapsamında farklı şehirlerde yapılan incelemelerde, yangınların kayıt altına alınma sisteminin bile farklı olduğu tespit edilmiş; ortak bir sisteme geçilmesinin, istatistiki verilerin elde edilmesi için gerekli olduğu belirtilmiştir (2019:200).

Başka bir çalışmada da, Gümüşhane Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü arşivinin, 2015-2017 yıllarına ait istatistik çizelgeleri incelenerek; yangın türleri, yangın yerinde kullanılan inşaat malzemesinin cinsi, yapı malzemelerinin yanma ve alevlenme derecesi, yangın çıkış nedenleri ve maddi zararlar değerlendirilmiştir. Bina yangınlarında, meydana gelen tahmini maddi zarar 841.750 TL’dir. Ancak bu hesaplama itfaiye hizmetlerine yönelik maliyet eklenmemiştir. Yapıların, bakım ve onarımına yönelik herhangi bir maliyette eklenmemiştir. Yangınlar sonucu, yapılarda pek çok hasar oraya çıkmaktadır. Binalarda oluşan hasarın büyüklüğü bazen binaların yıkımını zorunlu kılmaktadır. Yıkılan binaların, yeniden inşası için de yapı üretim maliyeti ortaya çıkmaktadır. Binalarda yangınlar sonucu ortaya çıkan maddi hasarın, zararın ve kayıpların tahmin edilmesi şuan için mümkün değildir. Ancak düzenli bir veri tutulduğunda, hesaplamalar sonucu ortaya çıkacak olan maddi zararın, tahminlerin çok üstünde olacağı bulgularına ulaşılmıştır (Bekem Kara ve Kara C.,2018:82). Ülkemizde ki gerek yangın kayıplarının hesaplanabilmesi gerek yangınların ülke ekonomisine olan etkisinin tespit edilebilmesi için düzenli verilerin

tutulması, istatistiklerinin oluşturularak sayısallaştırılmasının gereklilik arz ettiği görülmektedir.

2.9. BELEDİYE İTFAİYE HİZMETLERİNİN FİNANSMANI

Belediyeler bünyesinde sunulan itfaiye hizmetlerinin görevleri ile paralel olarak taşıdığı risk faktörleri, itfaiye teşkilatlarına ayrılacak kaynağın belirleyici bir unsurdur. İtfaiye teşkilatlarının organizasyon yapısı ve itfaiye teşkilatlarının finansmanı, toplumdan topluma değişkenlik göstermektedir. Ancak itfaiye teşkilatının misyonu gereği yapması gereken iş ve görevleri tanımlıdır. İtfaiye teşkilatlarının, üstlendiği görevleri yerine getirebilmesi için, gerekli olan donanım ve ihtiyaçlar, tüm dünyada benzerlik göstermektedir. İtfaiye personeli, itfaiye binaları, personel eğitimleri, kullanılan temel araç ve malzemeler, iletişim sistemleri ve yönetimleri ortak özelliklerindendir (Coppola ve Maloney; 2009:58;Yavuz ve Bozatay,2015:790).

Genel olarak, itfaiye hizmetleri için üç finansman kaynağı vardır; merkezi yönetimler, varsa bölgesel yönetimler ya da yerel yönetimler ile özel sektördür. Çoğu ülkede fonlar, itfaiyelerin işletme maliyetleri (maaşlar, eğitim vb.) yerel makamlar tarafından belirlenmiş, yerel veya bölgesel vergilerden ödenmektedir. Bunun yanında maliyeti çok yüksek olan ekipmanların tedariki, özellikle itfaiye araçları ve büyük çaplı kurtarma operasyonları için gerekli olan teçhizatlar, ilgili ulusal bakanlıklar tarafından sübvans (desteklenmekte) edilmektedir. Böyle karma kamu fonu, Belçika, Hırvatistan, Danimarka, Çek Cumhuriyeti, Hollanda, Portekiz gibi ülkelerde bulunmaktadır. İspanya'da tüm bu yetkiler, bölgesel ve yerel makamlarda bulunmaktadır. Estonya'da, itfaiye hizmetleri tamamen devlet tarafından finanse edilmektedir. Avrupa'daki çoğu itfaiye hizmeti, kamu tarafından finanse edilmektedir (EPSU/ETUI ,2012:16).

Tarihsel olarak yangından korunma, belediye bütçesinin bir parçası olarak finanse edilmiştir (FEMA,2012:6). Kamu maliyetini karşılamak için belediyelere sunulan çok çeşitli finansman mekanizmaları vardır. Bu gelir ve fon kaynakları, ülkeden ülkeye değişmektedir. Hatta aynı finansman mekanizmalarını kullanan kurumlar bile çok farklı uygulama, onay veya yetkilendirme yöntemlerine sahip olabilmektedir. Yerel yönetimlerin, finansman kaynaklarından en yaygın ve etkili olanı vergilerdir. Vergiler ile diğer yerel yönetim finansal mekanizmalarından elde edilen yerel gelir kaynaklarına ek olarak, itfaiye birimleri devlet ya da federal

programlardan önemli miktarda fon temin edebilmektedir. Yerel yönetimler şehirlerde, ilçelerde ve itfaiye bölgesi gibi özel alanlarda çeşitli vergileri artırma yetkisine sahiptir. Bu vergiler, genel amaçlı veya özel vergilerdir (FEMA,2012:23).

Federal Hibe Fonu, devletler yoluyla yerel yönetimlere aktarılır. Bazı devletler özellikle kırsal alanlara doğrudan fon sağlamaktadır. Pek çok devlet, sermaye artırımı projeleri için hibe yardımı ve düşük faizli krediler sunmaktadır. Bazı devletler ise yerel programlar için fon ayırmazlar. Federal hükümet ajansları, eyalet ve yerel yönetimlere binlerce hibe ve özel programlar sunmaktadır. Programların çoğu yangınlar için özel olarak ayrılmamıştır. Ancak yine de yangınlara yönelik amaçla kullanılabilir. Birçok kamu güvenliği kuruluşuna, ulusal şirketlerden hibe ve hizmet alımında destek sağlanmaktadır. Kurumsal varlıkları olan şirketler, çalışanlarının yaşadığı yerlerde yangın hizmetlerine sponsor olabilmekte; nakit olarak gelir sağlamakta, bağışlar, aynı katkılar ve hatta icra kredisi programları sağlayabilmektedirler. (FEMA,2012:4).

Alınan vergilerden yangın vergisi, ülkemizde de bulunan yangın sigorta vergisine gerek ismen benzemesi gerek örnek nitelik taşıması gibi hususlardan açıklanması gerektiği düşünülmektedir. Yangın vergisi, sigorta hizmetleri ofisleri kullanılarak hesaplanan, yangın gereksinimine dayanan özelliklerle değerlendirilen bir emlak vergisi türüdür. Yangın vergisi, yangından korunma ve diğer acil servis fonksiyonlarının maliyetini karşılar. Yangın vergi miktarı, belirli bir formüle dayanarak bir mülkün risk faktörü hesaplanarak belirlenmektedir. İtfaiye Bölgesi her bir mülkün, vergi faturasını belirlemek için her bir birim risk için 0.06 \$ tahsil etmektedir. Yangın vergisi sayesinde önemli miktarda gelir elde edilmektedir. Yangın vergisi, işletmelerden ve vergi mükelleflerinden yıllık olarak tahsil edilmektedir. Yıllık olarak ödendiği için bu vergiden her yıl avantaj sağlanmaktadır (FEMA,2012:24).

Londra İtfaiyesinin finansmanı, vergi mükellefleri ve merkezi hükümet tarafından ayrılmış olan fonlardan karşılanmaktadır. Londra İtfaiye Teşkilatı'nda, itfaiye hizmetine acil durumda başvuranlardan ücret talep edilmez, ödeme alınmaz. Ancak itfaiye teşkilatından, acil hayati bir durum olmayıp; yardım, hizmet talebinde bulunan kişilerden, fatura kesilip; ücret alınmaktadır (Kılıç.2010:219).

Ülkemizde yerel yönetimlerin en büyük sorunu, finansal kaynakların yetersizliğidir. Belediyelerin, hizmet ve görev alanlarında sorumluluklarını yerine

getirebilmeleri için yeterli ve düzenli kaynağa ihtiyaçları vardır. Ancak belediyelerin, finansal kaynaklarının yetersiz olması ve mevcut kaynaklarının da verimli kullanılamaması gibi sebeplerle idari görevlerde aksamalar yaşanabilmektedir (Çelik,1996:v). Ülkemizde itfaiye hizmetleri için gerekli olan mali kaynaklar, yeterince sağlanamamaktadır. İtfaiyeler, belediyelerin içinde bulunduğu ekonomik zorluklardan en çok etkilenen bölümlerdir. Her belediye bünyesinde hazırlanan bütçeden, itfaiyeler için ayrılan payın farklı olması, itfaiye hizmetlerinin sunumunda belli bir standardın sağlanamamasına; ülke genelinde illerde bulunan itfaiye teşkilatları arasında standardizasyon ve kalite farklılıklarının oluşmasına sebep olmaktadır (Ergün,2012:57; Yentürk ve diğerleri,2002:6).

Yangınlar meydana gelmeden önce kamu idareleri, itfaiye teşkilatlarının finansman ihtiyacını bölgelere göre belirleyerek planlamalıdır. Finansman sorunlarının çözümünde, alternatif yöntemlerin yanında, sigorta sistemlerinden de aktif olarak yararlanılması sağlanmalıdır (Ekşi,2016:96). Belediye kanununun 60. maddesinde belediyelerin gider kalemlerinde, itfaiye hizmetlerine yönelik ayrılan pay, belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri için yapılacak giderler şeklinde belirtilmektedir (5393, md.60). Ülkemizde belediye itfaiye hizmetlerinin finansmanı, belediyelerin hazırlamış olduğu belediye bütçelerinden gider kalemi olarak, itfaiye hizmetlerine ayrılan paylar ile yangın sigorta vergisinden ayrılan paylar olup; itfaiye hizmetlerinin ve gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının finansmanında kullanılmaktadır (Röportaj Eskişehir, Kocaeli, ekler içindedir).

Londra itfaiyesinin ücret uygulaması, pek çok ülkede mevcuttur. Hatta Dublin İtfaiyesi, yangın söndürme hizmetlerinde bile ücret tarifesi belirlemiştir. Ülkemizde ki uygulama ise, acil durumlar dışında olan, ancak itfaiye hizmetlerinden destek almak için başvuran kişilerden, belediye meclisi tarafından her yıl belirlenen tarifelere göre, ücret tahsis edilmesi şeklindedir. En güzel örneğini, İzmir Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı bünyesinde görebiliriz. İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığı 2019 Mali Yılı Gelir Tarife Cetvelleri, İtfaiye Yangın ve Acil Müdahale Şube Müdürlüğü Tarifesi, İtfaiye Arama Kurtarma ve Afet İşleri Şube Müdürlüğü Tarifesi, İtfaiye Denetim ve Önleme Şube Müdürlüğü Tarifesi, İtfaiye Eğitim Şube Müdürlüğü Tarifesi şeklinde ayrıntılı olarak kategorize edilerek belirlenmiştir.

Örnek teşkil etmesi açısından, İtfaiye Yangın ve Acil Müdahale Şube Müdürlüğünün Tarifesi, aşağıdaki tabloda tarafımızdan derlenmiştir.

Tablo 9: İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı İtfaiye Yangın ve Acil Müdahale Şube Müdürlüğü 2019 Mali Gelir Tarife Cetveli

İTFAİYE YANGIN VE ACİL MÜDAHALE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ		
GELİR TARİFESİ	2018 Yılı	2019 Yılı B.B.M. Kabul Edilen
SU VERME HİZMETİ		
Acil Durumlar Haricinde Arazözle Su Verme Hizmeti (Ton Başına)	120.00	-----
MERDİVEN HİZMETİ		
Merdenli Araç Hizmeti (32 Metreye Kadar Olan Araçlar İçin) (Saat Ücreti)	1.500,00TL	1.600,00TL
Acil (Yangın ve Hayati Tehlike Arz Eden) Durumlar Haricinde Kapı Açma	75,00TL	80,00TL
Türk Bayrağı Haricinde Bayrak Asma	100,00TL	110,00TL
HİZMETİ REFAKAT- EMNİYET HİZMETİ		
1-Su Tanklı Arazöz Hizmeti		
Su Tanklı Arazöz (Yanıcı ve Patlayıcı Maddeler, Tatbikatlar veya Başbakanlık Onayı Alınan Diğer Hizmetler) 1 Saatlik Refakat Hizmeti	500,00TL	550,00TL
2- Limanda Gemiden Parlayıcı – Patlayıcı Boşaltmada Emniyet Hizmeti		
1-5 Konteyner Dahil	2.500,00TL	2.600,00TL
6 ve 10 Konteyner Dahil	3.000,00TL	3.100,00TL
11 ve Üzeri Her Bir Konteyner İçin	260,00TL	280,00TL
Not: Bu Hizmetler Sırasında Yarım Saatin Altında Kalan Süreler Yarım Saate Tamamlanır.		
RAPOR ÜCRETLERİ		
Yangın Raporları ve Yangın Tedbir Zaptı ile Kendileri Tarafından Söndürülen Yangın Tetkik Raporlarından Alınacak Ücret	60,00 TL	60,00 TL

Kaynak: Veriler, İzmir Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Web Sitesi adresinden alınmış ve tarafımızdan derlenmiştir.

Tablo 9’da İzmir Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığının, 2019 yılı Büyükşehir Belediyesi Meclisinin 28.11.2018 tarih, 05.1344 sayılı kararıyla kabul edilen, İtfaiye Dairesi Başkanlığı hizmetlerine yönelik, ücret tarifesini olarak belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE GÖNÜLLÜ İTFAİyecİLİK UYGULAMASININ MAHİYETİ, İŞLEVİ VE BELEDİYE HİZMETLERİNİN FİNANSMANINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Ülkemizde, geçmişi Osmanlı Dönemi tulumacılarına dayanan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, 1999 Marmara Depremi sonrasında bugünkü geldiği durumu ile farklı coğrafyalarda yer alan çeşitli ülkelerin gönüllü itfaiyecilik uygulama örnekleri incelenerek; gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının mahiyetini ortaya koymaktır. Başta yangın olmak üzere tüm afet tiplerinde, etkin rol oynayan belediye itfaiye teşkilatları bünyesinde yapılandırılan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, belediye hizmetlerinin finansmanına katkı sağlayıp, sağlamadığını tespit etmek ve gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, sosyal yaşam üzerindeki etkilerini saptamaktır. Bu amaçlar doğrultusunda, ülkemizde etkinleştirilme çalışmaları halen sürdürülen gönüllü itfaiyecilik uygulamaları ile ilgili yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Türkiye’de belediyeler bünyesinde hizmet sunumunu gerçekleştiren itfaiye teşkilatlarının yanı sıra; askeri birliklere bağlı itfaiyeler, özel sektöre bağlı itfaiyeler ve organize sanayi bölgesi itfaiyeleri gibi farklı itfaiye teşkilatları bulunmaktadır. Araştırmamızda, ülkemizde belediyeler bünyesinde oluşturulan gönüllü itfaiyecilik uygulamaları konu edilmiş ve yerel düzey dışındaki itfaiye teşkilatları değerlendirme kapsamına alınmayarak konunun kapsam ve tartışma alanı sınırlandırılmıştır.

Türkiye’de afet yönetimi alanında görev üstlenen ve gönüllü itfaiyecilik uygulamasına katılan ulusal ve yerel STK’lar bulunmaktadır. Araştırma sadece belediyeler bünyesindeki gönüllü itfaiyeciliği esas almıştır. Konuyla ilgili özerk

STK'lar ve kamu erki dışındaki örgütlenmeler bu araştırmada konu edilmemiş; kapsam dışında bırakılmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmada hipotezlerimizin, literatür ile uyum içerisinde olmasına özen gösterilmiştir. Hipotezlerimiz, araştırma sürecinde ki tahminlerimize en iyi rehber olması amacıyla oluşturmuş önermelerimizdir. Bu kapsamda aşağıdaki hipotezler, araştırma hipotezlerimizi oluşturmaktadır.

H1:Gönüllü itfaiyeci olmak isteyen kişiler, belli bir eğitime tabi olurlar.

H2: Ülkemizde gönüllü itfaiyecilik faaliyetleri, hem kırsalda hem de kent merkezinde uygulanan bir sistemdir.

H3: Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları kapsamında STK'lar ile işbirliği yapılmaktadır.

H4: Gönüllü itfaiyeciliğin avantajlarından biri de mali tasarruf sağlamasıdır.

H5:Belediye itfaiyeleri, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına katılımın sağlanabilmesi ve teşvik amacıyla yeterli tanıtım ve bilgilendirmeler yapmaktadır.

H6:Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, belediye itfaiye teşkilatları ve vatandaşlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesini sağlar.

H7:Gönüllü itfaiyecilere belediyeler, ücretsiz ulaşım gibi bazı imkânlarından faydalanma hakkı sunmaktadır.

H8:Ülkemizde gönüllü itfaiyecilik sisteminin, yasal düzenlenmesi konusunda eksiklikler ve yetersizlikler mevcuttur.

H9: Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde, toplumdaki kişileri ve gönüllü itfaiyecileri birbirine kaynaştırıcı etkisi bulunmaktadır.

H10: Belediye hizmetlerine gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, finansal olarak dolaylı bir katkı sağlamaktadır.

H11: Dünya genelinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının finansmanını: fonlar, bağışlar teşkil etmekte olup; ülkemizde böyle bir finansman kaynağı bulunmamaktadır.

H12: Dünya genelinde çok aktif olarak uygulanmakta olan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, Türkiye genelinde, gelişmiş ülkelerdeki standartlara ulaştırılması gerekmektedir.

3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde yapılacak araştırmanın örneklem seçimi, veri toplama yöntemi ve uygulamanın nasıl yapılacağı hususlarında bilgiler konu edilecektir.

3.4.1. Örneklem Seçimi

Çalışmamızda Evren; Türkiye’de ki 81 il içerisinde, 23 belediye teşkilatı bünyesinde aktif bir şekilde yapılandırılan 7315 gönüllü itfaiyecinin yer alıp, 24 yetkilinin bulunduğu gönüllü itfaiyecilik sistemini kapsamaktadır (Tablo 5). Derinlemesine araştırma yapabilmek için evrenimize uygun, “Amaçlı Örnekleme (yargısal örneklem) yönteminden” yararlanılmıştır. Örneklemimizde ise, 23 belediye teşkilatından 3’ü seçilmiş olup, 24 yetkili kişiden de yine bu seçilen illerde görev yapan 3 yetkili kişi seçilmiştir. Bu yöntemin seçilmesinin temel amacı, evrenin bütününe temsil edecek bir örneklem seçmektir. Bu çerçevede araştırmanın çalışma grubu, 2005 yılında İstanbul ve Kocaeli illerinde uygulanmaya başlanan büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırı kabul eden düzenleme, 6360 sayılı Kanun ile birlikte bütün büyükşehir belediyelerinde uygulanmaya başlanılmıştır. 6360 sayılı Kanun, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına duyulan ihtiyacı arttırmıştır. Kocaeli ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri İtfaiye Daire başkanlıkları bünyesinde başlatılan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, ülkemizde ilk gönüllü itfaiyecilik uygulama örneklerini teşkil etmeleri ve bugünkü geldikleri aşamanın tespit edilebilmesi için bu iller seçilmiş olup; ikamet ettiğim Eskişehir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığındaki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, daha önce araştırılmadığı ve durum tespitinin yapılabilmesi için incelenmesinin gerektiği düşüncesiyle araştırmaya dahil edilmiştir. Bu üç büyükşehir belediye itfaiye daire başkanlığı kapasite, ulaşılabilirlik, aktif faaliyet içinde bulunma ve tecrübe hususları dikkate alınarak seçilmiş bulunmaktadır.

3.4.2. Veri Toplama

Araştırmamız, nitel bir araştırmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak derinlemesine mülakat yöntemi uygulanmıştır. Derinlemesine mülakat (görüşme) yönteminde, araştırılan konunun bütün boyutları ile ele alınabilmesi, sorulan sorularla detaylı cevaplara ulaşılabilmesi, birebir görüşülerek bilgilerin toplanılması sağlanabilmektedir (Tekin,2012:101). Derinlemesine mülakat tekniği, yarı yapılandırılmış görüşme tarzında gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme tekniğinde, araştırmacı kişi önceden hazırladığı mülakat sorularına ek olarak, görüşmenin

gerçekleştirildiği kişilere, görüşmenin akışına göre alt sorular yönelterek görüşmenin akışına müdahale edebilmektedir. Bu şekilde de görüşülen kişinin soruları daha ayrıntılı bir şekilde açıklaması sağlanabilmektedir (Türnüklü,2000:547).

Bu yöntemi uygulamadaki amacımız; belediyeler bünyesindeki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, bugünkü durumunun ve mahiyetinin belirlenmesidir. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için örneklem olarak belirlediğimiz İstanbul, Kocaeli ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri İtfaiye Daire Başkanlıklarında görev yapan yetkili kişilerle, katılımcıların uygun olduğu serbest zaman aralığında, tespit ettiğimiz 10 sorunun yer aldığı mülakatı uygulamaktır. Bu yöntem ile amacımız, ülkemizde belediyeler bünyesindeki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının ayrıntılı olarak araştırmasını yapmaktır. Araştırmaya katılan kuruluşların, hepsinin gönüllü itfaiyecilik uygulamasını yürütmesi; sahip oldukları tecrübeleri gereği, ortaya konulmamış bilgilerinde ifade edilmesine imkân sağlaması sebebiyle mülakat yöntemi seçilmiştir.

3.4.3. Uygulama

Belirlediğimiz İstanbul, Kocaeli ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerine öncelikle belediyeleri bünyesindeki itfaiye daire başkanlıkları ile mülakatı gerçekleştirebilmek adına, mülakat formları için izin başvuru dilekçeleri verilmiş, resmi yazışma gerçekleştirilmiştir. Belediye başkanlıklarının, “uygundur” iznine binaen İstanbul, Kocaeli ve Eskişehir İtfaiye Daire Başkanlıklarının yetkili mercileri ile görüşülerek, uygunluk durumlarına göre; yüz yüze ya da telefonla mülakat sorularımı kendilerine yönelteceğimi ve konuşmalarında kayıt altına alınması gerektiğini belirterek, bu araştırmanın “Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı Açısından Gönüllü İtfaiyecilik” konulu tezde kullanılacağı bilgisi verilmiş ve görüşmeler planlanmıştır.

Mülakatı gerçekleştireceğim İstanbul, Eskişehir ve Kocaeli itfaiye daire başkanlıklarındaki yetkililer, mülakat sorularını cevaplayarak e posta adresime göndereceklerini belirtmişlerdir. Göndermiş oldukları mülakat cevaplarının araştırmam için yeterli olmadığını belirterek, yüz yüze mülakatı gerçekleştirmek için kendilerinden tekrar randevu talep edilmiştir. Randevu tarihinde Kocaeli ve Eskişehir İtfaiye Daire Başkanlıklarına gidilerek, mülakat soruları yöneltilmiş, cevaplar ses kaydına alınmış ve sonrasında da deşifresi gerçekleştirilmiştir. Ancak İstanbul İtfaiye

Daire Başkanlığı bünyesinde görevli Gönüllü İtfaiye Sorumlusu, ağustos ayında İstanbul'da meydana gelen sel felaketi sebebiyle çok yoğun olduklarını belirterek, sadece e posta ya da telefon ile mülakatı gerçekleştirebileceklerini ve ses kaydının da uygun görülmediği için izin verilmeyeceğini beyan etmiştir. Bu sebeple İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığında ki Gönüllü İtfaiye Sorumlusu kişiyle gerçekleştirdiğimiz mülakat, e posta ve telefon görüşmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Büyükşehir Belediyeleri İtfaiye Daire Başkanlıklarının yetkililerinden 2 kişi ile yüz yüze; 1 kişi ile telefonda görüşülmüştür. Görüşmelerde hazırlanan 10 soru kendilerine yöneltilmiş, cevapları alınmıştır. 2 görüşme kayıtlarının deşifresi yapılmış, 1 görüşmede kendileri tarafından yazılmış ve e posta ile gönderilmiştir. Deşifresi yapılan kayıtlar ile e posta ile gönderilen veriler, tezin sonuna eklenmiştir (Ekler içindedir). Sonra ki süreçte de deşifresi yapılan görüşmelerin son hali, görüşülen kişilere iletilerek kendilerinden “imzalı onam formları” alınmıştır.

3.5. ARAŞTIRMA SORULARI

Araştırmamızda, tezimizin konusuna ve amacına yönelik olarak, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarıyla ilgili sorulması gereken 10 soru hazırlanmıştır. Dünyada ki gönüllü itfaiyecilik uygulama örneklerinin ayrıntılı bir şekilde belirtildiği çalışmamızda, ülkemizde yürütülen gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının mahiyeti, yaşanan aksaklık ve eksikliklerin tespit edilmesi, yasal statüsünün iyileştirilmesi, haklarının ne olduğu, teşvik ve kazançlarının belirlenmesi, uygulamanın ülkemizde yaygınlaştırılmasına yönelik nelerin yapılması gerektiğine yönelik sorular hazırlanmıştır.

Bu sorular ülkemizde 99 Marmara Depremi sonrasında yaşanan acı tecrübelerin afet yönetiminde, milat kabul edilerek dikkate alınması ve bundan sonra yaşanması muhtemel afetlerde, gönüllü kapasitemizden yararlanabilmemiz, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarını sahaya aktarabilmemiz ve dirençli bir toplum oluşturabilmemizde algıların ve uygulamaların geliştirilmesini sağlamayı hedefleyen bir yaklaşım içerisinde tespit edilmiştir. Tablo 10 'da Eskişehir, İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri İtfaiye Daire Başkanlıkları ile gerçekleştirdiğimiz mülakat soruları belirtilmiştir.

Tablo 10: Araştırmada Kullanılan Derinlemesine Mülakat Soruları

MÜLAKATTA YÖNELTİLEN SORULAR	
1	Belediyeniz bünyesinde gönüllü itfaiyecilik hizmeti mevcut mu? Cevabınız evet ise, Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarınızdan bahseder misiniz?
2	Belediye hizmetlerinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?
3	Belediye hizmetlerine gönüllü katılım esasına dayanan gönüllü itfaiyecilik uygulamasını teşvik hususunda çalışmalarınız var mı?
4	Belediyenizde gönüllü itfaiyecilik ile ilgili yasal bir düzenleme mevcut mu? Varsa yönetmeliğin uygulama ve içerik açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Geliştirmek için neler yapılabilir?
5	Gönüllü itfaiyeciliğin dünyada ki uygulamalarını takip ediyor musunuz? Cevabınız evet ise, karşılaştırma yaptığınızda mevcut uygulamalarınız yeterli midir?
6	Belediye hizmetlerinde, gönüllü itfaiyeciliğin finansman kaynakları nelerdir?
7	Gönüllü itfaiyecilerin belediyeye sunduğu hizmetin belediyenin finansmanına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise, ne gibi katkılar sağlamaktadır?
8	Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları belediye hizmetlerine katkı sağlamakta mıdır? Evet ise, hangi hususlarda katkı sağlamaktadır?
9	Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde etkileri var mıdır? Var ise, etkileri nelerdir?
10	Türkiye’de gönüllü itfaiyecilik sistemi sizce nasıl? Uygulanan sistemin geliştirilmesi için neler yapılabilir?

3.6. ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Üç kurum yetkilisiyle gerçekleştirilmiş olan mülakatta, yetkili kişilere yöneltilen 10 soruya alınan cevaplar neticesinde, ulaşılan bulgular ve bu bulguların değerlendirilmesi;

1-Belediyeniz bünyesinde gönüllü itfaiyecilik hizmeti mevcut mu? Cevabınız evet ise, Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarınızdan bahseder misiniz?

Ülkemizde yeni yapılandırılan gönüllü itfaiyecilik sisteminin, illerde uygulanışında benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Araştırma kapsamında mülakat gerçekleştirilen üç itfaiye teşkilatı bünyesinde, gönüllü itfaiyecilik hizmeti bulunmaktadır. Ancak bu hizmetlerin yapısı ve kapsamı değişmektedir.

İtfaiye teşkilatları, bünyelerine yeni gönüllü itfaiyecileri eklemek için, itfaiye teşkilatlarına yapılan bireysel başvuruları değerlendirmektedir. Her üç itfaiye teşkilatında da gönüllü itfaiyeci olmak için başvuru yapan vatandaşlar, gönüllü itfaiyeci olmak için gereken şartları taşıyorlarsa, belirli bir eğitime tabi tutulmakta, eğitimini başarıyla tamamlayan kişiler, gönüllü itfaiyeci olmaya hak kazanmaktadır:

“Sivil toplum kuruluşuna bağlı olmayıp, bireysel olarak başvuran, kendi mesleği olan, müsait olduğu zamanlarında gönüllü itfaiyeci olmak isteyen kişiler, eğitim aldıktan sonra, itfaiye gruplarında itfaiyecilerle olaylara müdahalede bulunabilmektedirler.” (Eskişehir)

İtfaiye teşkilatları, gönüllü itfaiyecilerden en çok profesyonel itfaiye teşkilatlarının hızlı erişim konusunda sorun yaşadığı bölgelerde yararlanmaktadır. Bu kapsamda Eskişehir İtfaiyesi belirli mahallelere, Kocaeli İtfaiyesi uzak bölgelere yangın söndürme tankerleri yerleştirmiştir. Kocaeli İtfaiyesi ve İstanbul İtfaiyesi uzak bölgelere, gönüllü itfaiye istasyonları tesis etmişler ve söz konusu bölgelerde yaşayan gönüllüleri eğiterek; muhtemel yangın olaylarına hızlıca müdahale edilmesi imkânını sağlamışlardır:

“Varış süresini düşürmek ve profesyonel itfaiye istasyonu kurmanın gönüllüye göre maliyetinin yüksek olduğu kırsal yerlerde profesyonel itfaiye istasyonuna alternatif bir çözüm olarak gönüllü itfaiye istasyonları kurulmaktadır. Bu çerçevede; ilgili bölgelerde söndürme amaçlı olarak uygun araç, yeterli sayıda söndürme malzeme-ekipmanı, yeterli sayıda personel ile personel adedince kişisel koruyucu donanım ve araç kapasitesine sahip bir istasyon kurulması şeklinde hazırlık işlemleri gerçekleştirilmektedir.” (İstanbul, Kocaeli)

Gönüllü itfaiyeciler, profesyonel itfaiyecilerin müdahale ettiği yangınlarda da destek ekibi olarak görev alabilmektedir. Bunun için, yangının başladığı yere yakın konumda bulunan gönüllü itfaiyecilere haber verilmekte ve yangına erken müdahale edilmesi sağlanabilmektedir:

“Merkezde olan olaylarda, olay yerine ve itfaiye grubuna yakın yerde ikamet eden gönüllüleri olay yerine çağırırmaktayız. Müsaitse ve olaya müdahale edebilecek ise, haber verilmektedir.” (Eskişehir)

Kocaeli İtfaiyesi diğer iki itfaiye teşkilatından farklı olarak gönüllü itfaiyecilik hizmetleri kapsamında gönüllü cankurtaranlık faaliyetleri de yürütmektedir:

“İtfaiye sadece yangınlara müdahale hizmetini değil özellikle yaz aylarında su altı ve su üstü kurtarma görevlerini de yürütmektedir. Haziran ayında başlayıp Eylül’ün 15’inde bitecek olan Su Kazalarını Engelleme Merkezinde gönüllülerimiz cankurtaran hizmeti vermektedirler.” (Kocaeli)

Eskişehir itfaiyesi bünyesinde, gönüllü itfaiyeci sayısı 66 ‘dır. Katılımcıların bay ve bayan dağılımı sorusuna, hem bayan hem de bay, gönüllü itfaiyecilerinin olduğu belirtilmiştir. Eskişehir’in il merkezine uzak alanlarda, gönüllü itfaiye müfrezeleri bulunmamaktadır. Kırsal alanlarda, ilçelerde ve mahallelerde gönüllü katılımcı bulmakta zorlandıklarını, buna rağmen az da olsa kişilere eğitimler verilip, tanker teslimatının yapılmakta olduğu; diğer illerde ki uygulamalara nazaran, kırsal alanda gönüllü itfaiyecilerin yapılandırılmadığı tespit edilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarıyla da protokoller çerçevesinde işbirliği yapılmakta olduğu ve olası afetlerde destek sağladıkları; gönüllü olan kişilerin uygun oldukları zamanlarda merkezde bulunan, 17 itfaiye teşkilatında destek sağladıkları belirlenmiştir.

Kocaeli ve İstanbul illerinde ise, gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, tüm ile yayılmış durumdadır. Katılımcıların bay ve bayan dağılımı sorusuna, hem bayan hem de bay, gönüllü itfaiyecilerinin olduğu belirtilmiştir. Kocaeli İtfaiyesi’ne bağlı olarak hizmet veren, 110 aktif gönüllü itfaiyeci bulunmaktayken; İstanbul’da bu sayı 348’dir. Ayrıca Kocaeli ve İstanbul İtfaiyeleri, il genelinde gönüllü itfaiye istasyonları (müfrezeleri) oluşturmuşlardır. İstanbul ilinde, 27 adet gönüllü itfaiye istasyonu; Kocaeli ilinde ise, 12 adet itfaiye istasyonu bulunmaktadır. Bu istasyonlar çoğunlukla il merkezine uzak olan ve profesyonel itfaiye birimlerinin hızlı müdahale etmekte güçlük çektiği bölgelerde konuşlandırılmıştır. İstanbul ve Kocaeli illerinde, merkezden uzak müfrezelerde, görev yapan gönüllü itfaiyecilerin aktif olarak müdahalelere katıldıkları; merkezde olan itfaiyecilerin ise destek hizmeti sağladıkları; cankurtaranlık hizmetlerini aktif olarak sundukları; sivil toplum kuruluşlarının da protokoller çevresinde destek sağladıkları belirlenmiştir.

1999 Marmara Depremi’ni çok yakinen yaşayan Kocaeli ve İstanbul illerinde, gönüllü itfaiyeciliğin Eskişehir iline nazaran, daha aktif ve profesyonelce yürütüldüğü; Eskişehir ilinde henüz gönüllü itfaiye istasyonunun bile yapılandırılmadığı belirlenmiştir.

2-Belediye hizmetlerinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Mülakat gerçekleştirilen itfaiye yetkililerinden, gönüllü itfaiyeciliğin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmeleri istenildiğinde, avantajlardan daha fazla bahsettikleri görülmektedir.

Gönüllü itfaiyeciliğin avantajları göz önüne alındığında, bu hizmetin belediyeye ve itfaiye teşkilatına maddi katkısından daha fazla bahsedildiği dikkat çekmektedir. Mülakat yapılan yetkililer, itfaiye teşkilatlarında profesyonel bir itfaiyeci çalıştırmanın maliyetinin 10 bin liraya yakın olduğunu, dolayısıyla her an itfaiyeci ihtiyacı duyulmayan bir bölgede profesyonel itfaiyeci bulundurma gereksiz bir maliyet oluşturduğunu ve gönüllü itfaiyecilerin bu tür bölgelerdeki hizmet açığını kapatabildiğini ifade etmektedir:

“Kocaeli bünyesinde ki gönüllü itfaiye müfrezelerimizden Molla Fenari müfrezemizde, her gün aktif çalışan, itfaiye olaylarına giden gönüllü itfaiyecilerimiz çalışmaktadır. Bu müfrezemize sadece bir itfaiye aracı, içinde de her vardiya için en az üç profesyonel itfaiyeci görevlendirsek, üç vardiya olduğu için toplam dokuz itfaiyeciyi görevlendirmemiz anlamına gelmektedir. 9 kişilik ekibin kabaca maliyetine bakalım. Bir itfaiyeci aylık 10 bin TL ücret alıyorsa, 9 kişi 90 bin TL ücret eder. Yıllık hesapladığımızda 1 milyona yakın ödenecek ücret demektir. Molla Fenari’de görevli gönüllü itfaiyecilerimiz, yıllık olarak bize 1 milyon civarında maddi kazanç, tasarruf sağlamaktadır.”

(Kocaeli)

Mali tasarruf sağlamanın yanı sıra gönüllü itfaiyecilik, yangınla mücadelede etkili bir uygulama olarak ön plana çıkmaktadır. İstanbul İtfaiyesi yetkilisi, gönüllü itfaiyecilik hizmetleri ile yangına ulaşım sürelerinin ve yangın zararlarının azaldığını belirtmiştir. Bu zararların azalmasında, gönüllü itfaiyecilerin çıkan yangınlara zamanında müdahale etmesinin yanı sıra, vatandaşların yangın konusunda bilinçlenmesi, çevrelerini bilinçlendirmesi, buna bağlı olarak yangın vakalarının azalmasında etkili olmaktadır. Kocaeli İtfaiyesi yetkilisi gönüllü itfaiyecilerin katkılarını verilere dayanarak somut şekilde anlatmaktadır:

“Örnek verecek olursak, 2 yıl önce 10 bine yakın yıllık itfai olaya müdahale etmekteydik. Gönüllü itfaiyecilik tanıtım çalışmalarımız neticesinde liselerde, meslek liselerinde, üniversitelerde ve köylerde gönüllü katılımın artmasıyla, rakamın 8 binlere kadar gerilediğini görüyoruz.” (Kocaeli)

Gönüllü itfaiyeciliğin dile getirilen bir diğer avantajı, itfaiye teşkilatının ve hizmetlerinin bilinirliğini ve görünürlüğünü arttırması; itfaiye teşkilatı ve vatandaşlar arasındaki ilişkinin güçlenmesidir. Bunun bir sonucu olarak, itfaiye teşkilatlarına olan güvenin arttığı ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra vatandaşlar arasında işbirliğini ve insani ilişkileri geliştirmesi de gönüllü itfaiyeciliğin sağladığı bir diğer avantaj olarak dikkat çekmektedir:

“Gönüllü itfaiyecilik, insanları işbirliği, güç birliği yapma konusunda teşvik ediyor. Birbirine yakınlaştırıyor. İlişkileri güçlendiriyor.” (Eskişehir)

Gönüllü itfaiyeciliğin en bariz dezavantajı, gönüllü kişilerin çoğunlukla profesyonel bir mesleğe sahip olmaları, dolayısıyla ihtiyaç durumunda yangın vakalarına katılım ve destek konusunda güçlüklerin yaşanmasıdır. Acil durumlarda, gönüllü itfaiyecilere ulaşılmakta sorun yaşanabilmektedir. Bunun yanı sıra gönüllü itfaiyecilerin, profesyonel itfaiyeciler kadar dikkatli ve disiplinli olmamaları da bir diğer dezavantaj olarak dile getirilmiştir:

“Gönüllü itfaiyeciler, personeliniz olmadığı için hiyerarşik bir yapıları yoktur. Sonuçta gönüllü oldukları için personeliniz gibi davranamazsınız. Gönüllülerde esneklik görülüyor yani bazen dikkatsiz hatta bazen disiplinsiz de davranabiliyorlar. Buda bizim dezavantajlarımızı oluşturuyor.” (Kocaeli)

Eskişehir İtfaiyesi’ndeki yetkili dezavantajlarla ilgili şu yorumda bulunmaktadır:

“Gönüllü itfaiyeciliğin dezavantajı olmaz. Gönüllü kişiler bizlere destek oluyorlar. Karşılıksız gönüllülük esasıyla bizlere katkı sağlıyorlar.” (Eskişehir)

Literatürde gönüllülükte, devamsızlık, eğitim aldıktan sonra vazgeçilmesi ya da tayin gibi durumlar dezavantaj olarak değerlendirilmektedir. Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının bu gibi sebeplerden dezavantajlı olarak değerlendirilip değerlendirilmediği sorumuza ise, yaşanan tecrübeler doğrultusunda, gönüllü itfaiyecilerin meslekleri gereği tayin olma durumlarında dahi, gittikleri yerde itfaiye

teşkilatlarına başvurarak, gönüllü itfaiyecilik yapmaya devam ettiklerini, her ne kadar kendi illerinde ki gönüllü itfaiyecilerin sayı oranı azalsa da, gönüllü itfaiyeci olarak kazanılmış bir kişinin ülkenin her hangi bir yerinde bu uygulamayı sürdürdüğünü belirtmişlerdir:

“Memuriyet, iş sebebiyle tayin olup başka bir ile gittiklerinde, bizim gönüllü itfaiyeci sayımız azalmış olsa da gittikleri illerde itfaiyelerde gönüllü itfaiyeciliklerini devam ettirmektedirler. Bunun örneğini Antalya’ya giden, Konya’ya giden arkadaşlarımızda gördük. Tayin olup gitmelerine rağmen, o ilin itfaiyesine giderek yine aynı şekilde gönüllü itfaiyeci olarak hizmet etmeye çalışmışlardır.” (Kocaeli)

3- Belediye hizmetlerine gönüllü katılım esasına dayanan gönüllü itfaiyecilik uygulamasını teşvik hususunda çalışmalarınız var mı?

İtfaiye teşkilatları, gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin uygulanmasını kolaylaştırmak ve vatandaşları gönüllü itfaiyeciliğe özendirmek amacıyla gönüllü itfaiyecilere, birtakım imkânlar sağlamakta ve çeşitli teşvikler sunmaktadır. Teşkilatların, gönüllülere sunduğu başlıca imkân eğitimidir. Bütün itfaiye teşkilatları, profesyonel itfaiye personelinin yanında, gönüllü itfaiyecilere de düzenli olarak eğitim verilmesini sağlamakta; eğitimlerin ardından kendilerine aldıkları eğitimle ilgili sertifika verilmesi sağlanmaktadır:

“İlgili bölgedeki gönüllülerin tespit edilmesi sonrasında İtfaiye Eğitim Merkezi tarafından, gönüllülere yönelik olarak hazırlanan eğitim programı uygulanmakta, uygulanan eğitimlerden başarıyla geçen yerleşim yeri sakinlerinin belgelendirilmesi işlemleri gerçekleştirilmektedir.” (İstanbul)

Eğitimlerin yanı sıra yangın söndürme faaliyetlerinde kullanılan, kıyafet ve çeşitli araç gereçlerde gönüllülere temin edilmektedir. İtfaiyeciliğin kaza olasılığı yüksek bir meslek olması sebebiyle gönüllü itfaiyecilerin, kaza ve hayat sigortalarının yapılması önemli bir konudur. Bu konuda itfaiye teşkilatları arasında bir standart bulunmadığı gözlenmektedir. Eskişehir İtfaiyesi, gönüllü itfaiyecilere ferdi kaza sigortası yaptırırken, İstanbul İtfaiyesi’ndeki yetkili, hayat sigortası yaptırdıklarını ifade etmektedir. Kocaeli İtfaiyesi’ndeki yetkili ise sigorta şirketlerinin olumsuz tutumu nedeniyle gönüllü itfaiyecilere sigorta yaptıramadıklarını, ancak bir kaza

durumunda gönüllünün masraflarının belediye bütçesinden karşılandığı ifade etmektedir:

“Olası kazalarda gönüllü itfaiyecilerin başına herhangi bir şey geldiği zaman, tüm sağlık hizmetleri, tazminatları Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve itfaiye daire başkanlığı tarafından karşılanır. İlgili madde yönetmeliğimizde de mevcuttur. Karşılaştığımız en büyük problem, gönüllü itfaiyecilerimize sigorta yaptıramamaktayız. Türkiye’de sigorta şirketleri, itfaiyecilik mesleğinin riskli olduğunu söyleyerek sigorta yapmak hususunda sorun oluşturmaktadırlar.”

(Kocaeli)

İtfaiye Teşkilatları, gönüllü itfaiyecilerin bireysel başvurularını arttırmak amacıyla sık sık vatandaşlara yönelik duyurular yaptıklarını belirtmiştir. Kocaeli İtfaiyesi’ndeki yetkili bu kapsamda “vatandaşlarla kahvaltı etkinlikleri düzenlediklerini” ifade etmiştir. İtfaiye teşkilatları için STK’lar ile gerçekleştirilen işbirlikleri de, önemli bir gönüllü itfaiyeci kazanma aracıdır:

“İtfaiye teşkilatımız bünyesinde eğitim biriminde görevli itfaiyecilerimiz eğitim vermek için gittiği okullarda, sivil toplum örgütlerinde, derneklerde, vakıflarda gönüllü itfaiyeciliği anlatarak gönüllü kazanmaya çabalamaktadırlar.”

(Kocaeli)

Kocaeli İtfaiye yetkilisi, lise ve üniversitelerde ki öğrenci topluluklarına gönüllü itfaiyecilik uygulamaları hakkında bilgi verilmesi amacıyla görüşmeler yapıldığını; AVM’ler de gönüllü itfaiyeciliğin tanıtımı için stantlar kurduklarını; İtfaiye teşkilatlarının eğitim birimlerinde görevli itfaiyecilerin, eğitim vermek için gittiği yerlerde sivil toplum örgütlerinde, derneklerde, vakıflarda gönüllü itfaiyeciliği anlatarak; gönüllü itfaiyecilik uygulamasını tanıtmaya ve gönüllü kazanmaya çabaladıklarını belirtmiştir:

“Lise ve üniversitelere bizzat giderek öğrenci toplulukları ile görüşüyoruz. Yeditepe Üniversitesine, Kocaeli Üniversitesine, Gebze Teknik Üniversitesine gittik. Gittiğimiz yerlerde, AVM’ler de stantlar kurarak, gönüllü itfaiyecilik uygulamasını tanıtmaya çalıştık. İtfaiye teşkilatımız bünyesinde eğitim biriminde görevli itfaiyecilerimiz eğitim vermek için gittiği okullarda, sivil toplum örgütlerinde, derneklerde, vakıflarda gönüllü itfaiyeciliği anlatarak gönüllü kazanmaya çabalamaktadırlar.” (Kocaeli)

“Gönüllü İtfaiye İstasyonunun teşkil edildiği yerin halkı, yangınlara yönelik bilinç ve farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi suretiyle olası yangınların önlenmesi, olası olay durumlarındaki davranış biçimlerinin geliştirilmesi ve olay zararlarının asgari seviyede tutulması amacıyla eğitim, seminer, toplantı, tatbikat ve benzeri etkinliklerin gerçekleştirilmesi söz konusudur.” (İstanbul.)

İstanbul ve Kocaeli itfaiyeleri, gönüllü itfaiyecilere belediyenin bazı imkânlarından ücretsiz faydalanma imkânı sunmakta ve gönüllü itfaiyecilerin çeşitli sosyal etkinliklere katılımını sağlamaktadırlar. Sağlanan belediye imkânlarının başında, toplu taşımadan ücretsiz faydalanma gelmektedir. Gönüllülerin ücretsiz yararlandığı imkânlar, belediyenin imkanlarına göre değişebilmektedir. Eskişehir’deki gönüllü itfaiyeciler için bu tür olanaklar bulunmamaktadır:

“Diğer belediyelerde ki gibi araçlara ücretsiz binme bulunmamaktadır. Kendi itfaiye personelimiz bile böyle bir uygulamaya sahip değildir.” (Eskişehir)

Son olarak İstanbul ve Kocaeli İtfaiyelerindeki yetkililer, teşkilata profesyonel itfaiyeci istihdam edilmesi gerektiği durumlarda, gönüllü itfaiyecilere öncelik tanımladığını belirtmişlerdir.

4- Belediyenizde gönüllü itfaiyecilik ile ilgili yasal bir düzenleme mevcut mu? Varsa yönetmeliğin uygulama ve içerik açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Geliştirmek için neler yapılabilir?

Gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin yürütülebilmesi için her üç itfaiye teşkilatında da “Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği” bulunmaktadır. Mülakat gerçekleştirilen yetkililer, yönetmeliklerin güncel şartlara uyması açısından yenilenmesi gerektiğini ve söz konusu yönetmeliklerin çeşitli açılardan geliştirilebileceğini ifade etmektedirler. İstanbul İtfaiyesi’nde, yönetmeliğin yanı sıra gönüllü itfaiye istasyonlarının sağlıklı bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla “Gönüllü İtfaiye İstasyonları Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi” hazırlanmıştır.

Eskişehir itfaiye yetkilisi, gönüllü itfaiyeciler için her ilin farklı yönetmeliği olduğunu; yaşanan eksiklik ve aksaklıkların ortak mevzuatlar çerçevesinde çözülüp, giderilebileceğini; gönüllülerin haklarının, teşvik ve yaptırımlar hususunun ancak ortak bir yönetmelik ya da mevzuatla düzenlenebileceğini belirtmiştir:

“Gönüllü itfaiyecilik yönetmeliğinde bütünlük bulunmamaktadır. Tüm illerde ortak bir yönetmelik çıkarılmalıdır. Gönüllüler aynı haklara sahip olmalıdır.

Gönüllüler için teşvik ve yaptırımlar hususu düzenlenmelidir. Yaşanılan aksaklıklar ortak mevzuatla giderilmelidir.” (Eskişehir)

Üç itfaiye yetkilisine, bu yönetmeliklere internet ortamından ulaşabileceğimiz bir link ya da internet adresinin olup olmadığı sorusu yöneltmiştir. Tüm yetkililer, internet ortamında yönetmeliklere, ulaşabileceğimizi belirtip, internet adreslerini belirtmişlerdir:

“Eskişehir Büyükşehir Gönüllü İtfaiyecilik Yönergesine, <http://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/67238> adresinden erişim sağlanabilmektedir.” (Eskişehir)

“Büyükşehir Belediyemizin sitesine girdiğiniz zaman gönüllü itfaiyecilik yönetmeliğimize ulaşabilirsiniz.” (Kocaeli)

5- Gönüllü itfaiyeciliğin dünyada ki uygulamalarını takip ediyor musunuz? Cevabınız evet ise, karşılaştırma yaptığınızda mevcut uygulamalarınız yeterli midir?

Mülakat gerçekleştirilen itfaiye yetkililerinden, Türkiye ve Dünya’daki gönüllü itfaiyecilik hizmetlerini kıyaslamaları istenildiğinde, genellikle Dünya’nın çeşitli bölgelerindeki olumlu ve gelişmiş örneklerden bahsedilmiş ve Türkiye’deki gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin, geliştirilmesi ve gelişmiş ülkelerdeki standartları yakalaması gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye’deki gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin, Dünya’daki diğer örneklerle göre daha iyi noktada görüldüğü tek durum, Türkiye’deki gönüllülerin, herhangi bir karşılık beklemeden bu hizmetlerde yer almasıdır, şeklinde ifade edilmiştir:

“Tüm dünyada uygulanan gönüllü itfaiyecilik sistemi karşılığın da maddi çıkar ve beklenti vardır. Sadece ülkemizde uygulanan ve özellikle belediyemizde ki gönüllü itfaiyecilerimiz hiçbir maddi menfaat beklemeden tamamen gönüllü olarak faaliyetlerini yapmaktadırlar.” (Kocaeli)

6-Belediye hizmetlerinde, gönüllü itfaiyeciliğin finansman kaynakları nelerdir?

Mülakat gerçekleştirilen üç itfaiye teşkilatı yetkilisi de, gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin finansmanının, belediye bütçesinden sağlanmakta olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Eskişehir İtfaiyesi yetkilisi, yangın sigortalarından bir miktarın itfaiyeye aktarıldığını; ancak bunun çok düşük bir meblağ olduğunu dile getirmiştir.

Belediye bütçesi dışında gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin, finanse edildiği ek kaynaklar bulunmamaktadır. İstanbul İtfaiyesi yetkilisi, finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi kapsamında aşağıdaki yöntemlere başvurulabileceğini belirtmiştir:

“Finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi kapsamında, kamu ve özel sektöre ait kurum ve kuruluşların afet ve acil durumlara ilişkin yasal olarak ayrılması gereken bütçe paylarından faydalanılabilir. Afet ve acil durumlara yönelik olarak faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin teşvik edilmesiyle kaynak oluşturulabilir. Yerel, ulusal ya da uluslararası hibe ve kredi fonları gibi farklı yöntemlerle finansman kaynaklarının artırılması sağlanabilir.” (İstanbul)

7- Gönüllü itfaiyecilerin belediyeye sunduğu hizmetin belediyenin finansmanına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise, ne gibi katkılar sağlamaktadır?

Gönüllü itfaiyecilik uygulamasının, belediye hizmetlerine ve finansmanına dolaylı olarak bir katkı sağladığı belirtilmektedir:

“Yangın dolayısıyla meydana gelebilecek olası can ve mal kayıplarının önlenmesi hususunda ilgili tüm kesimlerin bütçe giderlerine yönelik katkı sağladıkları dolaylı bir yaklaşımla ifade edilebilir.” (İstanbul)

“Gönüllü İtfaiyeciliğin Avantaj ve Dezavantajları” kısmında da bahsedildiği üzere bütün itfaiye yetkilileri, gönüllü itfaiyeciliğin belediyeye maddi açıdan önemli katkılar sağladığından söz etmektedir. Bununla birlikte İstanbul İtfaiyesi yetkilisi, söz konusu maddi katkının bütçe giderlerinin yanı sıra, yangın mağdurlarının olası kayıpları, belediye ve itfaiyenin itibar kaybı gibi unsurlar da göz önüne alınarak hesaplanması gerektiğini; ancak böyle bir hesaplamayı yapmayı sağlayacak veriye, sahip olmadıklarını belirtmiştir:

“Gönüllü itfaiyecilerin müdahale ettikleri olaylara ilişkin olarak tahmini can ve mal kayıplarının analizi ya da araştırması yapılmadığından dolayı bu konudaki net katkının ne olabileceğine ilişkin net bir veri ya da bilgi vermek mümkün görünmemektedir.” (İstanbul)

Acil ve afet durumlarında, mevcut personel yetersiz kalabilmektedir. Afet durumlarında, destek olmak için gelen gönüllü itfaiyeciler, personel eksikliğini

gidermektedir. Bu şekilde de dolaylı yoldan, finansal katkının sağlanmış olduğunu belirtmişlerdir:

“Sualtı arama kurtarmada 5 ya da 6 personel istihdam edilmesi gerekir. Destek amaçlı gelen gönüllü itfaiyecinin katılımıyla 3-4 personel tahsis etmekteyiz. Diğer personeli gönüllü katılımcıların sağlamasıyla, dolaylı yoldan finansal katkı sağlamış olunmaktadır.” (Eskişehir)

8- Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları belediye hizmetlerine katkı sağlamakta mıdır? Evet ise, hangi hususlarda katkı sağlamaktadır?

Kocaeli itfaiye yetkilisi, illerde gönüllülük faaliyetlerinin çok geniş bir tanımda uygulandığını; Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nde en aktif gönüllü katılım uygulamasını, gönüllü itfaiyecilik faaliyetlerinin teşkil ettiğini belirtmiştir. Gönüllü itfaiye hizmetini sunan kişiler, belediyeye ve kamuya hizmet sunumu gerçekleştirmektedirler. Bu hizmetleri sırasında yaşanan sorun, eksiklik ve hataları yerinde tespit ederek, aktarmakta olduklarını bu sayede de hızlı çözümlerin üretilmesine katkı sağladıklarını ifade etmiştir:

“Birçok meslek dalından kişiler, üniversitelerden öğrenciler belediye hizmetlerinin içerisinde gönüllü olarak yer alıyor, belediyeye dolayısıyla kamuya hizmet etmiş oluyor. Hem kamu hizmetini tanıyor, hem de oradaki fark ettiği sorunları bize aktarıyor, bizde o sorunlara daha çabuk çözüm getirmeye çalışıyoruz.” (Kocaeli)

Gönüllü itfaiyeciler, gerek kırsal alanlarda orman köylerinde gerekse de ilçe merkezlerinde görevlendirildikleri her yerde, aldıkları eğitimler doğrultusunda, yangın ve afetlere ilk müdahale de bulunmakta; olası afetlerin, felakete dönüşmesi engellenmektedir. Kırsal alanlarda ve ormanlarda ki canlı yaşamın zayıyatı önlenmekte; yangınların büyümesine engel olunarak, yangınlar sonrası belediyelerin, sosyal yardım hizmet maliyetlerini de azaltıcı bir unsur teşkil ederek, dolaylı katkı sağladığı belirtilmiştir:

“Gönüllü İtfaiyecilik uygulamalarının; Belediyelerin Afet ve Acil Durum, Kent ve Toplum Düzeni, Çevre, Sağlık, gibi temel hizmet alanlarına doğrudan, Sosyal Destek ve Kültür kapsamındaki hizmetlerine dolaylı olarak katkı sunduğu ifade edilebilir.” (İstanbul)

9-Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde etkileri var mıdır? Var ise, etkileri nelerdir?

Kocaeli İtfaiye yetkilisi, gönüllü itfaiyeciliğin insanları duyarlı ve bilinçli bir hale getirdiğini; farkındalıklarını arttırdığını; insanların, topluma faydalı olmaları sebebiyle de huzurlu ve mutlu hissetmelerini sağladığını belirtmiştir. Kişilerin almış olduğu gönüllü itfaiyecilik eğitimlerinin, iş başvurularında referans olarak gösterildiğini de ifade etmiştir:

“Kişiler aldıkları gönüllü itfaiyecilik eğitimleri sayesinde, şirketlerde belediyemizi referans göstererek işe girebilmektedirler” (Kocaeli)

Yaşanılan her afet sonrasında, toplumlarda yardımlaşma duygusu ön plana çıkmaktadır. Gönüllü itfaiyecilerin, afet durumlarında halka yardımcı olması, toplum-kamu ilişkilerinin güçlenmesini sağlamaktadır. Yangınlara ilk müdahaleyi yapan gönüllü itfaiyeciler, kişilerin zararlarının azalmasını sağlamakta; hatta aldığı eğitimler gereği, kurtarma ve ilk yardım uygulamalarında bulunarak yaşam kurtarmakta; gönüllülük algısının yaygınlaşmasına, itfaiyeciliğin sevilmesine destek olduğu belirtilmiştir:

“Beşeri münasebetleri, kamu tüzel kişiler ile ilişkileri geliştirir. İtfaiyeye olan güveni artırır. Vatandaş ile itfaiye arasındaki ilişkiyi güçlendirir.” (Eskişehir)

10- Türkiye’de gönüllü itfaiyecilik sistemi sizce nasıl? Uygulanan sistemin geliştirilmesi için neler yapılabilir?

Türkiye’deki gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için ülke genelinde ortak bir mevzuat oluşturulması; ülke çapındaki gönüllü itfaiyecilik uygulamaları ile ilgili hak, yetki, sorumluluk, teşvik ve yaptırımlar hususunun düzenlenmesi ve standardizasyonun sağlanması; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin işbirlikleri kurularak, gönüllü itfaiyeciliğe yönelik teşviklerin arttırılmasının gerektiği vurgulanarak belirtilmiştir:

“Yapısal, yasal ve sistematik çerçeveye dayalı olarak merkezi uygulamalardan yerel uygulamalara kadar olan tüm somut uygulama ve gönüllü yapıların faaliyetlerinin izlenebildiği, değerlendirildiği, denetlendiği, uygulama birlikteliğinin ve yönlendiriciliğin sağlandığı merkezi teşkilat birimlerinin

oluşturularak kurumsal çerçevenin düzenlenmesi faaliyetlerinin yerine getirilmesi gerekmektedir.” (İstanbul)

Toplumumuzda gönüllülük, gönüllü itfaiyecilik algısının yerleşmesi için; çocukluk çağlarından başlanarak toplumda ki her bireye, sivil toplum kuruluşlarına bu kültürü yerleştirebilmek adına eğitimler verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir:

“Sürekli sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim halinde olunmalıdır. Toplumda gönüllü itfaiyecilik algısı kültürü oluşur, toplum bilinçlenirse, insanlar farkında olacak ve gönüllü katılım artacaktır.” (Eskişehir)

Son olarak gönüllü itfaiyeciliğin geliştirilmesi amacıyla; topluma daha fazla anlatılması, toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi gerektiği ifade edilmektedir:

“Toplumun gönüllü olmayı istemesi için, eğitilmesi ve farkındalığının artırılması çok önemlidir. Bilinçli bir toplum oluşunca zaten gönüllü itfaiyecilik uygulamaları zamanla kademeli olarak gelişecektir.” (Eskişehir).

“Vatandaşlarımıza gönüllülük, gönüllü itfaiyecilik anlatılsa, insanımız gerçekten önemsiyor ve katılım sağlıyorlar. Halka ulaşılması ve gönüllü itfaiyeciliğin anlatılması gerekmektedir.” (Kocaeli)

3.7. HİPOTEZLERİN, ARAŞTIRMA SONRASI DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmamızda belediye itfaiye yetkilileri ile yapılan mülakatlar neticesinde elde edilen bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır. Ülkemizde afet yönetiminin, bir paydaşı olan belediye itfaiyelerinin bünyesinde oluşturulan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına ilişkin, çok değerli tespitlere ulaşıldığı görülmüştür.

Araştırma hipotezlerimizin, mülakat sorularına verilen cevaplar ile doğrulandığı; ayrıca gönüllü itfaiyecilik uygulamaları kapsamında ortaya çıkan tespitlerin ve bu tespitler doğrultusunda çözüm önerilerinin belirtilerek desteklendiği; yapılacak olan bundan sonra ki çalışmalara yol gösterici verimli bir çalışma ortaya konulmaya çalışıldığı düşünülmektedir. Hipotezlerimizin ispatını içeren bölüm, tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11:Hipotezlerin Araştırma Sonrası Değerlendirme Tablosu

HİPOTEZLERİN Mülakat Sonuçlarına Göre (Oransal Olarak) Değerlendirilmesi
H1: Gönüllü itfaiyeci olmak isteyen kişiler, belli bir eğitime tabi olurlar. Hipotezimiz, 3.6.1'deki soruya verilen 3/3 yanıtlarda, tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H2: Ülkemizde gönüllü itfaiyecilik faaliyetleri, hem kırsalda hem de kent merkezinde uygulanan bir sistemdir. Hipotezimiz, 3.6.1 ve 3.6.8 'deki sorulara verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H3: Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları kapsamında STK'lar ile işbirliği yapılmaktadır. Hipotezimiz, 3.6.1'deki soruya verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H4: Gönüllü itfaiyeciliğin avantajlarından biri de mali tasarruf sağlamasıdır. Hipotezimiz, 3.6.2'deki soruya verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H5: Belediye itfaiyeleri, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına katılımın sağlanabilmesi ve teşvik amacıyla yeterli tanıtım ve bilgilendirmeler yapmaktadır. Hipotezimiz, 3.6.3'deki soruya verilen yanıtlarda, 3/2 geniş katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H6: Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, belediye itfaiye teşkilatları ve vatandaşlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesini sağlar. Hipotezimiz, 3.6.2 ve 3.6.9'daki sorulara verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H7: Gönüllü itfaiyecilere belediyeler, ücretsiz ulaşım gibi bazı imkânlarından faydalanma hakkı sunmaktadır. Hipotezimiz, 3.6.3'deki soruya verilen yanıtlarda, 3/2 geniş katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H8: Ülkemizde gönüllü itfaiyecilik sisteminin, yasal düzenlenmesi konusunda eksiklikler ve yetersizlikler mevcuttur. Hipotezimiz, 3.6.4 ve 3.6.10'daki sorulara verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H9: Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde, toplumdaki kişileri ve gönüllü itfaiyecileri birbirine kaynaştırıcı etkisi bulunmaktadır. Hipotezimiz, 3.6.8 ve 3.6.9'daki sorulara verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H10: Belediye hizmetlerine gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, finansal olarak dolaylı bir katkı sağlamaktadır. Hipotezimiz, 3.6.7'deki soruya verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.
H11: Dünya genelinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının finansmanını: fonlar, bağışlar teşkil etmekte olup; ülkemizde böyle bir finansman kaynağı bulunmamaktadır. Hipotezimiz, 3.6.6.'daki soruya verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.

H12: Dünya genelinde çok aktif olarak uygulanmakta olan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, Türkiye genelinde, gelişmiş ülkelerdeki standartlara ulaştırılması gerekmektedir. Hipotezimiz, 3.6.5 ve 3.6.10'daki sorulara verilen yanıtlarda, 3/3 tam katılım oranı ile ispatlanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de belediye hizmetlerinin finansmanına katkı açısından gönüllü itfaiyeciliğin incelenmesi amacıyla yapmış olduğumuz araştırmamızda ki bulguların değerlendirilmesi sonucunda; “Gönüllü İtfaiyecilik Uygulamalarının” belediye hizmetlerinin finansmanına dolaylı olarak katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra afetler gibi olağandışı durumlarda topluma destek olarak hizmet sunan gönüllü itfaiyecilerin, belediye hizmetlerindeki personel eksikliğini giderdiği ve belediye hizmetlerine doğrudan katkı sağladığı tespit edilmiştir. Gönüllü itfaiyecilerin yangınlara hemen müdahale etmesiyle yangınlar ile oluşacak zayıat azalmakta dolayısıyla belediyelerin, yangın ve afet alanlarında yaşayan kişilere sağlayacağı sosyal yardım hizmet maliyetleri de azalarak dolaylı katkı sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca daha önce ülkemiz genelinde ki illerde, gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının düzeyinin belirlenmediği, farklı illerde farklı uygulamaların söz konusu olduğu gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının, mahiyetinin ülke genelinde belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Gönüllü itfaiyecilik yönetmeliği mevcut olan; ancak gönüllü itfaiyecilik uygulamasını halen uygulamayan illerin tespit edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Afetlerde kalkınma, ihtiyatlılık, dirençlilik ve mukavemetin sağlanmasında çok büyük bir payı olan gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının ülke genelinde yaygınlaştırılmasının sağlanabilmesi için farklı illerde ki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının kapsam ve içeriğinin incelenmesinin gerekli olduğu ve araştırmamızın da ileride yapılacak çalışmalara örnek konu teşkil edeceği düşünülmektedir. Alanında kapsamlı ulusal ve uluslararası nitelikte bir kaynak olacağı varsayılmaktadır.

Araştırmamızda elde edilen bulgulara göre; ülkemizde birçok ilde oluşturulan gönüllü itfaiyecilik sisteminin, uygulanışında benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. İncelediğimiz üç ilde ki gönüllü itfaiyecilik uygulamaları literatür de belirtilen şekilde yapılandırılmıştır. Buna rağmen uygulamalarda benzerlikler yanında farklılar bulunmaktadır. Araştırma kapsamında, üç ilde uygulanan gönüllü itfaiyecilik sistemlerinden, ikisi ülkemizde hem yüzölçümü olarak geniş bir alana sahip hem de ülkemizde ki gönüllü itfaiyecilik uygulamasında öncü iller olmalarına rağmen diğer ülkelerdeki gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının istatistik verileriyle

karşılaştırıldığında, sayısal olarak oldukça az gönüllü itfaiyecinin olduğu tespit edilmiştir. Ülkemizde gönüllü itfaiyecilik uygulamasını hayata geçiren illerde ki teşkilatlanma yapıları genel olarak değerlendirildiğinde, uygulamanın ülke genelinde ki illerde başlatılması ve gönüllü katılımın sağlanabilmesi adına çalışmaların yapılıyor olması çok güzel bir adımdır. Ancak gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının ülkemiz illerinde henüz başlangıç aşamasında olması, 6360 sayılı Kanunun getirdiği düzenlemelerin itfaiye teşkilatlarına olan etkileri (köylerin boşaltılıp mahalleye çevrilmesi) sebebiyle ortaya çıkan sorun ve eksikliklerinin giderilebilmesi, uygulamanın tüm ülkede yaygınlaşarak gönüllü katılımın sağlanabilmesi için geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır.

Gönüllü itfaiyecilik sisteminin yasal zeminini oluşturan gönüllü itfaiye yönetmelikleri, her ilde oluşturulmaya başlanılmıştır. Ancak her ilin, farklı yönetmeliğinin olması bazı sorunlara yol açmaktadır. Ülkemizde vatandaşları, gönüllü itfaiyeciliğe özendirmek için mevzuatlar çerçevesinde teşvikler ve imkânlar sunulmaktadır. Gönüllü itfaiyecilerin ücretsiz yararlandığı hizmet ve olanaklar, her belediyenin sahip olduğu imkânlara göre değişmektedir. Ülke genelinde ki gönüllü itfaiyecilerin haklarının, sorumluluklarının, yetkilerinin, teşvik ve yaptırımlarının düzenlenebilmesi ve bu hususlarda standardizasyonun sağlanabilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Gönüllü itfaiyeciliğe yönelik teşviklerin artırılması gerekmektedir. Özellikle STK'ların daha aktif, daha etkin gönüllü itfaiyecilik uygulamalarına katılımı artırılmalı ve bu hususta teşvikler sağlanmalıdır.

Araştırmamızda ulaştığımız bir diğer sonuca göre; gönüllü itfaiyecilerin, kaza ve hayat sigortalarının yapılmasının önemli bir husus olduğudur. Olası bir kaza durumunda, gönüllü itfaiyecilerin masrafları, belediye bütçelerinden karşılanmaktadır. Araştırma da bu konu ile ilgili farklı yapılan yorumlar değerlendirilip; yurt dışında ki uygulama örnekleri ile karşılaştırıldığında gönüllü itfaiyecilere yeterli imkân, teşvik ve hakların tesis edilmediği gözlenmiş ve gönüllü katılımın sağlanabilmesi, sayının artırılabilmesi için imkân ve teşviklerin iyileştirilmesinin gereklilik olduğu belirlenmiştir. İtfaiyecilik mesleği riskli bir meslektir. Çok fazla risk barındıran, yaşam ile ölüm arasında görev tanımı olan bu gönüllülük sisteminde, gönüllü katılımcılara, başlarına gelebilecek olası bir felaket durumunda, gerek kendilerinin gerek ailelerinin

mağdur olmaması için teminatlar sunulmalı; gönüllü itfaiyeci olan kişilerin, haklarına ve imkânlarına gereken önem verilmeli, iyileştirmeler yapılmalıdır. Gönüllü itfaiyecilerin, sosyal güvenlik haklarının güvence altına alınmasına yönelik çalışmalar kapsamında yurt dışında ki uygulamalar örneğinde, kaza sigortaları ve tazminat sistemleri getirilmeli, itfai olaylara müdahale sırasında oluşan tüm masraflar karşılanmalı, gönüllü itfaiyecilerin bağlı olduğu belediyelerce alınan vergilerden muaf tutulmaları ya da vergi indirimlerinden yararlanabilmeleri gibi uygulamalar hayata geçirilmelidir. Bu hususlar üzerinde çalışılarak sorunların, eksikliklerin, tüm illerde oluşturulacak ortak mevzuatlar çerçevesinde gerekli düzenlemeler yapıldığı takdir de giderileceği ve gönüllü sayısının da artacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızın bir başka sonucuna göre; gönüllü itfaiyecilik uygulamaları hiçbir karşılık beklemeden sadece afetlerde destek için yapılan faaliyetler olmayıp, her tür afet öncesi- sırası ve sonrası safhayı da kapsayarak önemli bir misyon taşıyan, kamuya ve topluma sunulan bir hizmettir. Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, yönetmelik çerçevesinde seçilen kişilere eğitimler verilerek, bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılmasını hedefleyen, eğitilmiş olmasını gerektiren örgütlü, disiplinli, programlı ve insan hayatıyla doğrudan ilgili bir faaliyeti teşkil etmektedir. Vatandaş, toplum, kamu, özel sektör, STK'lar ve konuyla ilgili tüm paydaşların gönüllü itfaiyecilik faaliyetleriyle ilgili farkındalık sahibi olmaları; afetlerde çok önemli bir payı olan gönüllü katılım desteğinin sağlanması, ülkemizi afetlerle mücadelede mukavemetli ve dirençli bir toplum haline getirecektir. Toplumların karşı karşıya olduğu risklerin yönetilebilmesi için yine gönüllülerin motivasyonundan faydalanılması, afet yönetiminde bireysel ve toplumsal direncin sağlanması hususunda önemli bir rol üstlenmektedir.

Yangın konusu önemli bir bilim dalıdır. Ancak "ihtiyatlılık" sürecinde ve devam eden bir yapısı olduğu için sırası ve sonrasında toplumsal sorumluluk olarak idareye, ilgili personele, halka ve özel sektöre düşen sorumluluk ve görevler bulunmaktadır. İhtiyatlılık prensibi gereği yangınlar yaşanmadan topluma farkındalık kazandırmak, gönüllülük konusunda halkı yönlendirip bilgilendirmek, yangın sigortaları hakkında halkı bilinçlendirip zorunlu hale getirmek, gönüllülüğe teşvik amaçlı imkan, hak ve kolaylıklar sunmak, yangınlara yönelik önlem ve tedbirlerin alınmasını sağlayarak denetimlerini yapmak, belediye bütçelerinde yangınların gerek

önlenmesine gerekse yangın sonrası ortaya çıkabilecek olası zararların giderilmesine yönelik ödenek ayırmak, yangınlara yönelik istatistiki verilerin ayrıntılı oluşturulmasını sağlamak idareye düşen başlıca sorumluluklardandır. Profesyonel bir itfaiyeciyi kırsal (mücavir) alanda, yangın çıkma riski düşük olan bir yerde istihdam etmek, mali açıdan devlete yük olmaktadır. Onun yerine gönüllü katılımcı ile gönüllü itfaiyecilik uygulamasını hayata geçirerek, bu bölgelerde ki hizmet açığı giderilmektedir. Gönüllü itfaiyecilerin eğitilmeleri, gönüllü itfaiye teşkillerinde ya da müfrezelerinde görevlendirilmeleri, acil durumlarda haber verilmesi, belediye itfaiyelerinin sunduğu imkân ve iâşelerden faydalandırılmaları, gönüllü katılımcıları başarılarından dolayı takdir ederek onurlandırmak için başarı belgeleri verilmesi itfaiye teşkilatlarının, özel sektör kuruluşlarının ve STK'ların sorumluluklarındandır. Ayrıca özel sektör kuruluşlarının kurumsal sosyal sorumluluk ilkeleri gereği gönüllülük faaliyetlerini desteklemesi ve çalışanlarını gönüllü itfaiyeciliğe teşvik etmesi de özel sektör sorumluluklarındandır. Gönüllü itfaiyecilik hizmetleri, yangınla mücadelede etkili bir yoldur. Bu uygulama ile yangın yerine hızla ulaşılmakta ve yangın zararları azaltılmaktadır. Yangınlar, her gün bir yerlerde yaşanmaktadır. Yangını bir kere yaşayan unutamamaktadır. İhtiyatlılık prensibi gereği, toplumdaki fertlere, gerek afet gerek yangın eğitimlerini almaları, gönüllü olarak belediye hizmetlerine katılmaları ve gönüllü itfaiyeci olma görevi düşmektedir. Bireyler yaşam alanlarını olası yangınlara karşı sigorta yaptırmalı, yangınlara yönelik gerekli önlemlerin alınmasını sağlamalıdır. Halk olarak herkesin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi gerekmektedir. Gönüllü itfaiyeci eğitimi alan kişiler, sahip oldukları yangın konusunda ki farkındalıklarını ve bilgilerini, çevresinde ki kişilere aktararak halkın ve toplumun bilinçlenmesine katkı sağlamalıdır. Bu sayede toplumda farkındalığın oluşması sağlanarak, yangın sayılarında ve zararlarında azalma olmakta, zarar görülebilirlik azalmaktadır.

Araştırmamız sonuçlarına göre; belediye hizmetlerine gönüllü katılım hususunda vatandaşlar bilgilendirilmelidir. Gönüllü olmak isteyen vatandaşlar, nereye başvurmaları gerektiğini bilmeyebilir ya da belediye hizmetlerine gönüllü katılım konusunda bilgileri olmayabilir. Belediyelerin, hizmetlerin yerine getirilmesinde gönüllü vatandaşlara ihtiyacının olduğunu ve gönüllü katılım sayesinde belediyenin kalkınacağını, vatandaşına daha iyi hizmet sunumu sağlayacağı konusunda

bilgilendirme ve tanıtımlar yapması gerekmektedir. Bu bilgilendirmeler, bireylerin gönüllü olmasını sağlayacak aynı zamanda onları motive edecektir. Ayrıca toplum ile kamu ilişkilerinin güçlenmesini sağlayacaktır. Gönüllü katılımcı sayısını arttırmak için özellikle akıllı teknolojilerden yararlanılması, iletişim araçlarının etkin olarak kullanımının bilinmesi ve etkili bir halkla ilişkiler yönetim uygulamasının gereklilik olduğu düşünülmektedir.

Toplumun her kesimine, gönüllülük ve afet kültürünün aşıl原因arak öğretilmesinin gerekli olduğu kanaatindeyiz. Ülkemizde gönüllü itfaiyeciliğin geliştirilmesi amacıyla topluma daha fazla anlatılması, toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi gerekmektedir. Toplumumuzda ki gönüllülük kültürünün, gönüllü itfaiyecilik algısının yerleşmesi için çocukluk çağlarından başlanarak toplumda ki her bireye eğitimler verilmesi hedeflenmeli ve uygulama yaşama geçirilmelidir İtfaiyeci-halk bütünleşmesiyle, personel ve mali kaynak tasarrufu sağlayacak olan gönüllü itfaiyecilik uygulamasına yönelik çalışmalar mutlaka yapılmalıdır. Belediyeler, “gönüllü katılım, afet, itfaiyecilik ve gönüllü itfaiyecilik” uygulamaları hakkında, okul öncesi dönemden başlayarak lise ve üniversite öğrenci topluluklarına ulaşmalı; afetler, yangın ve gönüllülük ile ilgili bilgilerin topluma küçük yaştan itibaren öğretilmesini sağlamalıdır.

Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, itfaiye teşkilatı ve vatandaşlar arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir. Vatandaşlar arasındaki işbirliğini ve insani ilişkileri de kuvvetlendirmektedir. Ülkemizde gönüllü itfaiyecilerin meslekleri gereği tayin durumlarında dahi gittikleri yerin itfaiye teşkilatlarında, gönüllü itfaiyecilik yapmaya devam edip bu uygulamayı sürdürmeleri ülkemizde sürdürebilir gönüllülük uygulamasının örneğini teşkil etmektedir. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının, sürdürülebilir bir gönüllülük sisteminin sağlanabilmesi için ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesi hususunda ilgi gruplarıyla gerekli çalışmaları yapması önem teşkil etmektedir. Bu çalışmalar yapılırsa afetlerde önemli bir paydaş olan gönüllü itfaiyecilerin gönüllü katılımı artırılabilir, gönüllülük kültürünün, gönüllü itfaiyecilik algısının yerleşmesine yönelik stratejiler geliştirilebilecektir.

Araştırmamızın önemli bulgularına göre; çoğu ülkede gönüllü itfaiye hizmetlerinin finansmanında fon kaynakları, bağışlar gibi farklı finansal kaynaklar

kullanılmaktadır. Ülkemizde gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin finansmanı, belediye bütçesinden sağlanmaktadır. Bunun yanında yangın sigorta vergisinden de belirli bir pay belediyelere aktarılmaktadır. Bu finansman kaynakları gönüllü itfaiyecilerin eğitimi, iâşe giderleri için yangına müdahale de kullanacakları kıyafet, araç malzemenin temini, gönüllü itfaiye istasyonlarının kurulması gibi alanlarda kullanılmaktadır. Belediye bütçesi dışında gönüllü itfaiyecilik hizmetlerinin finanse edildiği diğer ülkelerde ki gibi ek kaynaklar ya da fonlar bulunmamaktadır. Gönüllü itfaiyecilik finansman kaynaklarının, çeşitlendirilmesine ve sürdürebilir bir finansman sisteminin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmalı; yerel, ulusal veya uluslararası kredi fonları, hibe ya da bağışlar gibi farklı finansman kaynakları oluşturulmasının gerekliliği saptanmıştır.

Son olarak araştırmamız sonucunda; ülkemizde bugüne kadar yangınlar sonucu ortaya çıkan maddi, manevi hasar ve kayıplara yönelik çalışmaların yapılmadığı, yangınlar ve kayıpların hesaplanmasına yönelik istatistiki verilerin oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Yaşanan yangınlar sonucunda, milli servetimiz yok olmaktadır. Araştırmamızda, uluslararası yangın kayıplarına yönelik istatistiki veri çalışmaları değerlendirilmiş ve bu kapsamda, itfaiye hizmetlerine yapılan harcamaların yüksekliği ile hizmetlerin etkin oluşu arasında doğru bir orantı olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde yangınlara yapılan harcamalar, yangınlar sonucu oluşan maddi ve manevi kayıplara yönelik oluşturulacak istatistiki veriler, gerek yangın hizmetlerinin geliştirilmesi gerek yangın kayıplarının ve maliyetlerinin azaltılması için çok önemli bir role sahiptir. Bu sebeple yangınlara yönelik istatistiki veriler, düzenli bir şekilde oluşturulmalıdır. Bu konu kapsamında da mutlaka çalışılmaların ve araştırmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

“442 Sayılı Köy Kanunu” <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> (30.04.2019).

“1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu” [www.mevzuat.gov.tr > MevzuatMetin > 1.5.1319.doc](http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1319.doc). (20.06.2019).

“1580 Sayılı Belediye Kanunu” <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf> (06.04.2019).

“1982 ANAYASASI” <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm>. (16.07.2019).

“1982 ANAYASASI” Sosyal Devlet İlkesi” <http://www.anayasa.gen.tr/sosyaldevlet.htm>. (08.05.2019).

2017 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu. file:///C:/Users/serap/Desktop/2017_m-_gnl_faal_rpr-20180904082437.pdf. (21.06.2019).

“2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2464.pdf>. (19.06.2019).

“4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” Afyon İl AFAD bilgi alınmıştır. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4982.pdf>. (30.04.2020).

“5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>. (21.06.2019).

“5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu” www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.doc (30.04.2019).

“5302 İl Özel İdaresi Kanunu” <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>. (05.05.2019).

“5393 Sayılı Belediye Kanunu” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (30.04.2019).

“5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5779.pdf>. (19.06.2019).

“5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090617-1.htm>. (12.06.2019).

“6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.pdf> (02.05.2019).

“6831 Sayılı Orman Kanunu” <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6831.pdf> (30.04.2019).

“18851 Sayılı İtfaiye Teşkillerinin Kuruluş, Görev, Eğitim ve Denetim Esaslarına Dair Yönetmelik” <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18851.pdf>. (13.05.2019).

“25667 Sayılı Orman Yangınlarını Söndürme Çalışmaları Esnasında Ölenlere ve Sakatlananlara Ödenecek Tazminata İlişkin Yönetmelik”
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.7210&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> (30.04.2019).

“25961 Sayılı İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği”
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.9521&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=il%20%C3%B6zel%20idaresi> (30.04.2019).

“26326 Sayılı Belediye İtfaiye Yönetmeliği”
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061021-6.htm> (30.04.2019).

“30885 Sayılı Orman Yangınlarıyla Mücadelede Görev Yapan Gönüllüler Hakkında Yönetmelik”
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/20190911-3.htm> (15.09.2019).

A Brief History Of The Fire Service. <https://bocagrandefire.com/a-brief-history-of-the-fire-department/>. (08.06.2019).

Acar, F. ve Aydın, F. (2013). *Tüm Yönleri İle Belediye Gelirleri. Vergiler, Harçlar, Ücretler, Katılım Payları*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayını.

Adıgüzel, M. O. (2010). *Ankara Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığı'nın Afetlere Hazırlık Durumunun Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.

AFAD Gönüllülük Bilgi Sistemi, “Sıkça Sorulan Sorular”.
<https://gonullu.afad.gov.tr/>. (29.04.2020).

Afet Tiplerine Göre Uygulanması Gereken Stratejiler. (DEU İZİSYÖM).
<http://debis.deu.edu.tr/DEUWeb/Icerik/Icerik.php?KOD=19611#%C3%A7%C4%B1%C4%9F> (20.03.2020).

Akçe, T.(2014). Türkiye’de Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Belediyelere Ayrılan Payların Analizi. *Sayıştay Dergisi*. Sayı 94:29-51.

Akman, Ç. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Politika Kurulları: Sosyal Politikalar Kurulu Üzerinden Bir Değerlendirme. *Route Educational and Social Science Journal*. 6(3):659-676.

Akyıldız, F.(2012). Belediye Hizmetleri ve Vatandaş Memnuniyeti: Uşak Belediyesi Örneği. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*. 26(7) :4415 – 4436.

Altay, O. ve Altay, A. (2011). *Türkiye’de İdarelerarası Gelir Bölüşümü ve İller Bankasının Rolü*. Yerel Yönetimler Forumu.
http://193.25.125.6/Yerel_Yonetimler_Forumu_2011/Sunum_Metinleri/Nasuh_Oguzhan_Altay_Asuman_Altay.pdf.

Altay, A.(2016a). Doğal Afetlerin Makroekonomik Etkilerinin Analizi. *Bütünleşik Afet Yönetimi(1.Baskı)*(ss.147-163). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay. İzmir: İlkem Yayınları.

Altay, A. (2016b). Kalkınmanın Temel Dinamikleri: Beşeri ve Sosyal Sermayenin 6360 Sayılı Yasa Çerçevesinde İzmir Açısından Değerlendirilmesi. *10. Kamu*

Yönetimi Sempozyumu (KAYSEM 10) (ss.490-506), Düzenleyen Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir. 5-7 Mayıs 2016.

Altay, A.(2017). Karmaşıklık Kuramı, Afetler ve Kamu Politikaları. *Afet Yönetimi*(ss. 43-61). Editörler: Özgür Önder ve Murat Yaman. Bursa: Ekin Yayınevi.

Altın, A. ve Şahin, O.E. (2019). Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemi Olarak Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 6(3):89-114.

American Center Japan About The USA
<https://americancenterjapan.com/aboutusa/translations/2365/> (08.07.2019).

Ankara Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı, Yangın Yerindeki Tehlikeler.
<https://www.ankara.bel.tr/yayinlar/itfaiye-kutuphane/yangin-yerindeki-tehlikeler.pdf> (30.04.2019).

Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı.
[http://volkan.com.tr/volmagazine/antalya-itfaiyesi/\(05.06.2019\)](http://volkan.com.tr/volmagazine/antalya-itfaiyesi/(05.06.2019)).

Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik.
<https://antalyacityzone.com/haber/gonullu-itfaiyeciler-geliyor/2924>. (05.06.2019).

Antalya Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik. (2014).
http://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Bultenler%2Fgonullu_itfaiyecilik.pdf. (03.06.2019).

Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı, (VOLFIRE) Projesi.
[http://volfire.eu/volfire-hakkinda/\(05.06.2019\)](http://volfire.eu/volfire-hakkinda/(05.06.2019)).

Arıkan, Z. (2016).Türkiye’de Afetlerde Uygulanan Bazı Mali Yükümlülükler ve Avantajlar. *Bütünleşik Afet Yönetimi(1.Baskı)*(ss.165-182). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay. İzmir: İlkem Yayınları.

Arıkan, Z. ve Bahçe, A. (2011). OECD ve AB Üyesi Ülkelerde Vergi Sistemlerinin Stratejik Tasarımı: Karşılaştırmalı Ülke Analizi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*. 61(1): 80-27.

Arıkan, Z. ve İnneci, A. (2016). Vergilendirilebilir Gelir ve Gelir Vergisinde Üniter Yapıyı Bozan Uygulamalar. *Sosyoekonomi*. 24(30): 28-11.

Arıkan, Z. ve Mergen, S. (2019). Binalarda Yangın Güvenliği ve Maliyet İlişkisi. *Afetler ve Güvenlik Yönetimi* (ss. 275-288). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Oğuz Sancaktar. Ankara: Palme Yayınevi.

Arıkboğa, Ü. (2015). Türkiye’de Yerel Vergi Yönetimi. *Maliye Dergisi*. Sayı 168 (Ocak-Haziran): 1-19.

Arıkboğa, Ü. (2016). Türkiye’de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 13(33): 276-297.

Arıkboğa, Ü.(2019). Belediyelerin Mali Sorunları. *Türkiye Belediyeler Birliği Dergisi*. Sayı 851-852: 20-25.

Assurance SP. <https://www.swissfire.ch/fr/assurance-sp/>.(12.07.2019).

Austrian Fire Brigade Association, ÖBFV Rapid Relief Fund. <https://www.bundesfeuerwehrverband.at/en/services/rapid-relief-fund/> (11.07.2019).

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/12/16/AvrupaYerelYonetimlerOzerklikSarti.pdf>. (16.07.2019).

Ay, R. (2016). *İstanbul İtfaiyesi, İtfaiyenin Sorunları ve Çözüm Yolları*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Ayar, T. (2014). Arşiv Belgelerinde Mudurnu Yangınları (1888-1906). *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14(2):305-327.

Ayyıldız, M., Çiçek, A. ve Ayyıldız, B. (2016). 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Olası Etkileri. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi TARGİD*. Özel Sayı: 280-285.

Bakırcı, E., Karatop, B. ve Bayındır, S. (2019).Yangın Stratejilerinin Oluşturulması İçin İstatistik Veri Türlerinin Türkiye (İstanbul İli Örneğinde) ve Seçilmiş Ülkeler ile Karşılaştırılması. *Artvin Çoruh Üniversitesi Doğal Afetler Uygulama ve Araştırma Merkezi Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*. 5(2): 272-280.

Bekem, İ., Çavuş, M. ve Demirel, F. (2011). Türkiye Ölçeğinde Yangın İstatistikleri Üzerine Bir Araştırma. *TÜYAK Yangın ve Güvenlik Sempozyum Kitabı* (ss 195-201), Düzenleyen Türkiye Yangından Korunma ve Eğitim Vakfı. İstanbul 13-14 Ekim 2011.

Belediye İtfaiye Yönetmeliği, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.10713&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=itfaiye>. (06.05.2019).

Berkdemir, C. (2012). *İtfaiye Teşkilatlarının Yangınla Mücadelesinde Stratejik Yönetim*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beyru, R. (2011). 19. Yüzyılda İzmir’de Yangınlar. *19. Yüzyılda İzmir’de Doğal Afetler*. (87-164). İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Bianet Bağımsız İletişim Ağı. <http://m.bianet.org/bianet/siyaset/14563-kantonlar-ulkesi-isvicre>. (13.07.2019).

Bilgili, A., Demir, O. ve Daşcı, M. (2017). Orman Yangınlarının Önlenmesinde Sürdürülebilir Uygulama: Kontrollü Hayvan Otlatma. *ADÜ Ziraat Dergisi*. 14(1):87-93.

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071219-2.htm>. (07.05.2019).

Biricikoğlu, H. ve Yalnızoğlu, Y. (2018). 6360 Sayılı Kanun’un Etkinlik-Verimlilik İle Hizmette Yerellik İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: Kocaali İlçesinde Yapılan Bir Araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*.16(32):255-284.

Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV), Dünyada Gönüllülüğün Durum Raporu. (2011).https://www.undp.org/content/dam/turkey/docs/Publications/mdgs/SWVR_TR.pdf (15.04.2019).

Bomberos Chile Profesionales De La Emergencia (Şili).
<https://www.bomberos.cl/>.(14.07.2019).

Brandweer (Hollanda). <https://www.brandweer.nl/fryslan/werken-bij>. (13.07.2019).

Brudney, J. L. (1993). Volunteer Involvement in the Delivery of Public Services: Advantages and Disadvantages. *Public Productivity & Management Review*. 16(3): 283-297. <https://www.jstor.org/stable/pdf/3380871.pdf>.

Bursa Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Digi-FIRE-Projesi.
<http://itfaiye.bursa.bel.tr/bursa-itfaiyesi-ab-destegiyle-dijital-dunyada.html>. (06.06.2019).

Bursa Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik.
<http://volkan.com.tr/volmagazine/bursa-itfaiyesi/>(06.06.2019).

Canadian Association of Fire Chiefs (CAFC), About CAFC (Kanada).
<https://cafc.ca/page/About> (11.07.2019).

Canadian Volunteer Fire Services Association (CVFSA).
<https://cvfsa.ca/>.(12.07.2019)

Cantekin, E. (2013). Türkiye’de Gönüllülük Gönüllülüğün Rolünün ve Katkılarının Keşfedilmesi. (Birleşmiş Milletler Gönüllüleri, UNV). (59-64).

Chief Fire Officers’ Association (CFOA).
https://www.nationalfirechiefs.org.uk/write/MediaUploads/CFOA/2010_FRS_Narrative_-_A_Safer_Nation_an_Excellent_Public_Service_.pdf. (14.07.2019).

Compulsory Fire Service. https://en.wikipedia.org/wiki/Compulsory_Fire_Service (11.03.2020).

Çakacak, Ö. (2008). Toplum Afet Müdahale Ekipleri. *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri* (ss 243-249). Editörler: Miktaf Kadioğlu ve Emin Özdamar. Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri. Ankara: JICA Türkiye Ofisi.

Çakır, Ö. (2019). Çalışma Yaşamında Güvenlik Kültürü ve Güvenli Davranış. *Afetler ve Güvenlik Yönetimi* (ss. 119-141). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Oğuz Sancaktar. Ankara: Palme Yayınevi.

Çelik, A. ve Aykanat, Ş. (2007). Komünlerin (Belediyelerin) Ortaya Çıkışı ve İşlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 6(22): 115-101.

Çelik, İ.(1996). *Belediyelerin Finansal Sorunları ve Çözüm Yolları (Kullar Belediyesi Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çetinkaya, Ö. (2014). *Mahalli İdareler Maliyesi (4.Baskı)*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Centre Of Fire Statistics (CTIF), (2019).World Fire Statistics, International Association of Fire and Rescue Services.

https://ctif.org/sites/default/files/news_files/2019-04/CTIF_Report24_ERG.pdf. (04.06.2019).

Comment Devenir Sapeur-Pompier Volontaire (SPV), (Fransa). <https://www.interieur.gouv.fr/Le-ministere/Securite-civile/Metiers-et-concours/Les-metiers-de-la-securite-civile/Comment-devenir-sapeur-pompier-volontaire> (13.07.2019).

Cumhur, Y. (2015). *Türkiye'deki İl Belediyelerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dağ, M., Kızılkaya, O. ve Kızılkaya, F. (2018). Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Bütçe Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Uygulama. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*. 55(635):65-72.

Deng, T.J., Hsieh, C.H., Yang, C. ve Sheu, H.J. (2001). A Conceptual Framework for Improving Fire-Fighting Service Quality of a Public Fire Department. *International Journal of Public Administration*. 24(4): 405-422.

Department of Fire and Emergency Services (DFES), (Avustralya). (<https://www.dfes.wa.gov.au/aboutus/corporateinformation/Pages/default.aspx>). (04.07.2019).

Department of Fire and Emergency Services (DFES), Emergency Services Levy (ESL) (Avustralya) <https://www.dfes.wa.gov.au/emergencyserviceslevy/Pages/default.aspx>. (05.07.2019).

Department of Fire and Emergency Services (DFES), Fire. <https://www.dfes.wa.gov.au/safetyinformation/fire/Pages/default.aspx>. (04.07.2019).

Der Deutsche Feuerwehrverband. <http://www.feuerwehrverband.de/geschichte.html>. (13.07.2019).

Deshpande, L. (2018). Employee Volunteerism in Corporate Social Responsibility and Employee Engagement in India. *Journal of Social Work Education and Practice*. 3(3): 26-30.

Devenir Sapeur- Pompier.(Fransa) <https://www.pompier.fr/grand-public/devenir-sapeur-pompier/devenir-sapeur-pompier-militaire>.(12.07.2019).

Directorate-General Civil Security, Fire Brigade, (Belçika). <https://www.civieleveiligheid.be/en/fire-brigade-0>. (15.07.2019).

Doğrusöz, B. (1998).Yargı Kararlarının Işığında Vergilerin Kanuniliği İlkesi Açısından Türk Vergi Mevzuatının Değerlendirmesi. *XIII. Türkiye Maliye Sempozyumu Anayasal Mali Düzen* (ss.135-160), Düzenleyen Marmara Üniversitesi Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi. Bodrum.14-16 Mayıs 1998.

Dublin Fire Brigade (DFB). <http://www.dublincity.ie/main-menu-services-dublin-fire-rescue-and-emergency-ambulance-service/about-fire-brigade>. (14.07.2019).

Düşünsel, K.S. (2019). *Türkiye’de İtfaiye Hizmetlerinin Örgütlenmesine İlişkin Bir Araştırma: İstanbul Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Egeli, H. ve Diril, F.(2012). Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Mali Özerklik ve Vergilendirme Yetkisi. *Sayıştay Dergisi*. Sayı 84(Ocak-Mart):25-44.

Ekşi, A. (2010). *Kamu Hizmetinden Yararlanma Hakkı Çerçevesinde Acil Çağrı Merkezlerinin Yönetimi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekşi, A. (2016). Afet Yönetiminde Temel Etik İlkeler ve İkilemler. *Bütünleşik Afet Yönetimi(I.Baskı)*(ss.75-100). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay. İzmir: İlkem Yayınları.

Ekşi, A. (2018). Afet Yönetimi Temelli Gönüllülük Uygulamalarının Yerel Demokrasiye Katkısının Değerlendirilmesi. *İzmir Belediyesi’nin 150. Kuruluş Yıldönümünde Uluslararası Yerel Yönetimler Demokrasi ve İzmir Sempozyumu* (ss. 157-172), Düzenleyen İzmir Akdeniz Akademisi. İzmir. 15-17 Kasım 2018.

Ekşi, A.(2019). Kırsal Alan Güvenliği. *Afetler ve Güvenlik Yönetimi* (ss. 77-104). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Oğuz Sancaktar. Ankara: Palme Yayınevi.

EM-DAT, The International Disaster Database. <https://www.emdat.be/explanatory-notes>. (16.07.2019).

Employing A Fire And Emergency Volunteer. <https://fireandemergency.nz/business-and-landlords/employing-a-fire-and-emergency-volunteer/>. (14.07.2019).

Erdoğan, Ö.E. (2014). *Osmanlı’dan Günümüze Bir Yerel Kamu Hizmeti Olarak İstanbul İtfaiyesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ergin, O. N. (1995). *Mecelle-i Umuri Belediye 3. Cilt*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları No:21.

Ergün, O. F. (2012). *Türkiye’de Büyük ve Küçük İtfaiye Örneklerinde Müdahale Biriminde Çalışan İtfaiyecilerin İş Kazası Geçirme Durumları, Çalışma Şartları ve Mesleki Memnuniyetleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ertan, B.(2002). Yerel Yönetim Kavramı. *Çağdaş Yerel Yönetimler*. 11(1):22-30.

Ertuğrul, M.(2005). Orman Yangınlarının Dünyadaki ve Türkiye’deki Durumu. *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*. 7(7):43-50.

Eryılmaz, B. (2016). *Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar (9.Baskı)*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Faits Sur Les SP, (İsviçre İtfaiyesi). <https://www.swissfire.ch/fr/fssp/faits-sur-les-sp/>.(12.07.2019).

Federal Emergency Management Agency (FEMA).<https://www.fema.gov/>. (03.07.2019).

FEMA. U.S. Fire Administration Funding Alternatives for Emergency Medical and Fire Services.(2012).https://www.usfa.fema.gov/downloads/pdf/publications/fa_331.pdf.

Feuerwehr.http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.f/f311018.htm;internal&action=_setlanguage.action?LANGUAGE=en (11.07.2019). (Avusturya).

Feu.org “World Fire Statistics”. <https://www.f-e-u.org/upload/statistics/worldfire/WorldFireStatistics-26-October2010.pdf>. (18.07.2019).

Fidan, Z. ve Acar Şentürk, Z. (2017). Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) Çalışmalarında İşbirliği: “Akbank, Garanti Bankası ve Türkiye İş Bankası Üzerine Bir İnceleme”. Selçuk İletişim. 9 (4): 40-65.

Filiz Balta Peltekoğlu, F. ve Tozlu, E. (2017). Halkla İlişkiler Ve Gönüllülük Ekseninde Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Ve Bin Yıl Kalkınma Hedefleri. Selçuk İletişim. 10 (1): 5-31.

Fire Service Act. <https://www.global-regulation.com/law/japan/277205/fire-service-act.html>.(14.07.2019).

Fire Emergency New Zealand. <http://www.fire.org.nz/about-us/our-story/>.(14.07.2019).

Fire Emergency New Zealand, What We Do. <https://fireandemergency.nz/about-us/what-we-do/>.(14.07.2019).

Fire Service in France. https://ipfs.io/ipfs/QmXoypizjW3WknFiJnKLwHCnL72vedxjQkDDP1mXWo6uco/wiki/Fire_service_in_France.html. (13.07.2019).

Gasilska Zveza Slovenije. (Slovenya İtfaiye Derneği). <http://www.gasilec.net/organizacija/zakonodaja-akti>. (15.07.2019).

Global Humanitarian Assistance, 2020. <http://www.globalhumanitarianassistance.org/data-guides/defining-humanitarian-aid> 13.03.2020.

Gönüllü İtfaiye Tarihi <https://bocagrandefire.com/a-brief-history-of-the-fire-department/>. (08.06.2019).

Gönüllülük Yılı Stratejisi, 2019. [https://www.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/GSB/gencgonull%C3%BClerkitap%C4%B1k/GencGonulluler2019Kitap%20\(1\).pdf](https://www.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/GSB/gencgonull%C3%BClerkitap%C4%B1k/GencGonulluler2019Kitap%20(1).pdf). (18.07.2019).

Görmez,H.A. ve Kızıldaş Uzunali, E.(2019). Büyükşehir Belediyelerinin Mali Yapıları ve Bütçe Sürdürülebilirliği: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 12(62):1306-1315.

Görmez, K. ve Eroğlu, H. T. (2017). Toplumcu Yönetim Işığında Afet Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Etkinliği. *Afet ve Acil Durum Yönetiminde Kurumlararası İşbirliği ve Yönetişim Çalıştay Bildiri Kitabı* (ss.157-194). Editörler: Özgür Önder ve Murat Yaman. Bursa: Ekin Yayınevi.

Güllüoğlu, M. (2018). Açılış Konuşması. *Ulusal İtfaiye Sempozyumu 2018* (ss.4-5), Düzenleyen Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı(AFAD) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı. İstanbul.7 Mayıs 2018.

Gümüş, F. B. ve Şerit, K.(2014). Yangın Sigortası Edinme ile Bireylerin Kaygı Düzeyleri mi Yoksa Demografik Özellikleri mi ilişkilidir. *İşletme Araştırmaları Dergisi*.6(4):191-210.

Güngör, F. ve Çölgeçen, Y. (2013). STK'larda Gönüllü Yönetimi ve Motivasyonun Performansa Etkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)*. 8(3):163-187.

Gürdal Gençer, E. (2019). Avrupa Birliği'nin İnsani Yardım ve Sivil Koruma İmajı. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2(33):166-187.

Haddad, M.A. (2010). From Undemocratic to Democratic Civil Society: Japan's Volunteer Fire Departments. *The Journal of Asian Studies*. 69(1): 33-56.

History of Volunteer Firefighting.
<https://my.firefighternation.com/group/firefightinghistorymyths/forum/topics/889755:Topic:23687?commentId=889755%3AComment%3A765231&groupId=889755%3AGroup%3A23672#gref>. (08.06.2019).

Hylton J.G. Haynes,2018. NFPA's "Canadian Fire Department Profile, 2014-2016. [https://www.nfpa.org/News-and-Research/Data-research-and-tools/Emergency Responders/Canada-Fire-Department-Profile](https://www.nfpa.org/News-and-Research/Data-research-and-tools/Emergency-Responders/Canada-Fire-Department-Profile). (13.07.2019).

İnce, A. (2009). Gönüllü İtfaiye İstasyonlarına Olan İhtiyacı Belirleyen Faktörler. *TÜYAK Yangın ve Güvenlik Sempozyumun Kitabı*. (2-7), Düzenleyen, TÜYAK Yangından Korunma Derneği. İstanbul. 9-10 Ekim 2009.

İstanbul Bilgi Üniversitesi (2019) Türkiye’de Gönüllülük: Katılım, Koşullar ve Hukuk Araştırma Sonuçları. <https://stk.bilgi.edu.tr/content/turkiyede-gonullulu/> (29.04.2020).

İstanbul Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı İtfaiyecinin El Kitabı.(2017). http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/1610181162018__6240808368.pdf (01.05.2019).

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiye İstasyonları Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi. http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/_1438111842018_.pdf (01.06.2019).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği. <http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/2015102146341246609133481.pdf> (01.05.2019).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı. İstatistikler (2019). Yangınlara Varış Süreleri. http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/131921992019__3280908466.pdf (16.04.2019).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı. Tarihi Osmanlı Fermanı. <http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/ferman.html> (16.04.2019).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı. Yangın ve Kazalarla Mücadele Eğitim Kitabı. http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/1135817112015__9087030291.pdf (16.04.2019).

İşbitirici, C. (2017). Konya Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanı Cevdet İşbitirici İle Söyleşi. *TÜYAK Yangın Mühendisliği Dergisi*. Ekim-Kasım-Aralık Sayı 3: 77-78.

İşbitirici, C., Erdoğan, E. ve Bayram, K. (2017). Yerel Afet Yönetiminde Kurumsal ve Toplumsal İşbirliği: Konya Örneği. *Disiplinlerarası Afet Yönetimi Araştırmaları Sempozyumu Kitabı* (ss 77-84), Düzenleyen Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.12-13 Mayıs 2017.

İtfaiyeci Ulusal Meslek Standardı Mesleki Yeterlilik Kurumu (2016). *Resmi Gazete* 29755.(90-210). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/20160627M1.pdf> (30.04.2019).

İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı <https://itfaiye.izmir.bel.tr/tr/2019-ucret-tarifesi/1073/10>. (22.07.2019).

İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik. <https://www.izmir.bel.tr/tr/gonullu-itfaiyecilik/53/1084>. (07.06.2019).

Japonya, 消防団の概要. (İtfaiyeye Genel Bir Bakış). <http://www.nissho.or.jp/contents/static/syouboudan/gaiyou.html>. (14.07.2019).

Japonya, よくあるご質問. (Yangın ve Afet Yönetim Ajansı). <https://www.fdma.go.jp/about/question/cat5/>. (14.07.2019).

Japonya, 消防庁の組織および所掌業務. (Yangın ve Afet Yönetim Ajansı'nın Organizasyonu ve Sorumluluğu). <https://www.fdma.go.jp/about/organization/post-10.html>. (14.07.2019).

Kadıoğlu, M. (2008). Toplumda Afet Bilinci Araştırma Yöntemleri. *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri* (ss 223-242). Editörler: Mikta Kadıoğlu ve Emin Özdamar. Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri. Ankara: JICA Türkiye Ofisi.

Kaptı, A. ve Aytuğ, H.K.(2016). Afet Yönetiminde Gönüllülük Sistemi: Türkiye’de Acil Durum ve Afet Olaylarına Vatandaşın Gönüllü Katılımı. *10. Kamu Yönetimi Sempozyumu (KAYSEM 10)* (ss.850-873), Düzenleyen Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir. 5-7 Mayıs 2016.

Kara, İ. B. ve Kara, C. (2018). Bina Yangınları ve Maddi Zararın İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma: Gümüşhane İli Örneği. *Mühendislik ve Mimarlık Çalışmaları 2018* (ss 74-83). Editörler: Nizamettin Çiftçi ve Yusuf Yanar. Konya: Çizgi Kitabevi.

Karataş, A. (2019). Kamu Çalışanlarının Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısının Demografik Faktörler Açısından Değerlendirilmesi. *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*. 5(21): 1169-1184.

Kavas Urul, A.ve Kara, H. (2018). Kentsel Mekânda Bir Yönetişim Meselesi Olarak İtfaiye Hizmetleri. *Kentsel Politikalar* (ss 633-651). Editörler: Ayşegül Mengi ve Deniz İşçioğlu. Ankara: Palme Yayıncılık.

Kaya, E., İnal, E. ve Altıntaş, H. (2017).Gönüllü İtfaiyecilik; Dünya’da ve Türkiye’de Durumu. *Uluslararası Yangın ve Güvenlik Sempozyumu Kitabı*. (ss.209-212), Düzenleyen TÜYAK Türkiye Yangından Korunma ve Eğitim Vakfı. İstanbul. 9-10 Kasım 2017.

Kaya, H. (2018). Türkiye’de Yangınlar (1923-1960). *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi (UTAD)*. 0(1):28-39.

Kaya, M. (2013). *Türk Kamu Yönetiminde Gönüllülük ve Afet Yönetimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.

Keleş, R. (2000). *Yerinden Yönetim ve Siyaset(Genişletilmiş 4. Baskı)*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Kerimoğlu, B., Güngör, H. ve Koyuncu, E. (2009). *Belediye Bütçesi Nasıl İzlenir? Yerel Paydaşlar İçin Bir Rehber*. Ankara: TEPAV Yayınları.

Kılıç, A. (2010). *Ateşi Tutan Eller Ateş Kahramanları*. İstanbul:Teknik Yayıncılık.

Kılıç, A. (2014).Konutlarda Yangın Kaçışları. *Yangın ve Güvenlik Dergisi*. Sayı 165:8-9.

Kılıç, A. (2017). Türkiye’de İtfaiye ve İtfaiyecilik. *Yangın ve Güvenlik Dergisi*. Sayı 188: 8-10. <http://www.yanginguvenlik.com.tr/yayin/242/turkiyede-itfaiye-ve-itfaiyecilik>.

Kılıç, A. (2018).Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye’de Yangın İstatistikleri. *Yangın ve Güvenlik Dergisi*. Sayı 199: 8-10.

Kocaeli Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik. <https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/birimler/onleme-ve-egitim-subemudurlugu/73/33879>. (07.06.2019).

Kocaoğlu, B. (2016). Osmanlı’da Cizye Vergisi ve İtfaiye Çalışmaları. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10:155-167.

Koçak, H., Demirezen, İ. ve Keskin, T. (2016). Arama Kurtarma ve Acil Yardım Alanındaki Gönüllü Katılımcı Sisteminin Almanya’daki Uygulamaları ve Türkiye Karşılaştırması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 5(3): 97-104.

Koçan, M. E. (2013). *Yerel Yönetimlerde İtfaiyenin Rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçu, R. E. (2016). *İstanbul Tulumacıları(2. Baskı)*. İstanbul: Doğan Kitap.

Koçyiğit, S. (2014). *Finansman Tarihi ve Gelişimi*. York Üniversitesi İşletme Bölümü Lisans Programı. https://www.academia.edu/8638586/Finansman_Tarihi_ve_Geli%C5%9Fimi.

Konya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı, Gönüllü İtfaiye Yönetmeliği. (2014). <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/66148> (30.04.2019).

Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik. <https://www.tibder.org.tr/tr/etkinlikler/407/gonullu-itfaiyecilik-tanitim-programi-27-29-eylul-2016-konya.html> (06.06.2019).

Korkmaz, Ş. (2018). Biga Yangınları ve Afet Yönetimi (1901-1904). *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(1):511-537.

Köseoğlu, A. M. Ve Çevikel, G. (2014). Yumuşak Güç: İnsani Yardım Operasyonları ve Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi. Sayı: 43. Mayıs – Haziran 2014.

Kurtuluş, B. (2006). *Türkiye'de Belediyelerin Mali Yapısı ve Harcamalarının Finansmanı*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.

Kut, T. (2011). Ülkemizde Yangın Tulumbasını İlk Kez İmal Eden Gerçek Davud'un ve Bazı Tulumbacıların Mezar Taşları. *Tarih Dergisi*. 0(32):771-788.

Kuzucu, K. (1999). Osmanlı Başkentinde Büyük Yangınlar ve Toplumsal Etkileri. *Osmanlı 5 Toplum* (687-699). Ankara:Yeni Türkiye Yayınları.

Kuzucu, K. (2006). Szehenyi Paşa ve Osmanlı İtfaiyesinin Modernleştirilmesi (1874-1922). *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*. 14:31-52.

Kuzucu, K. (2007). Osmanlı Döneminde İcadiye Yangın Kulesi ve Çalışma Sistemi. *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V*. (ss 665-680), Düzenleyen Üsküdar Belediyesi. İstanbul. 1-5 1kasım 2007.

Kuzucu, K. (2016). Osmanlı Döneminde Afet Yönetimine Dönük Bir Girişim: 1892 Tarihli Arama Kurtarma Örgütü: Heyet-i Tahlisiye. *Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi*. (ss 139-153). Düzenleyen Türk Eğitim Sen. Ankara. 1-4 Aralık 2016.

L'Association Suisse Des Sapeurs-Pompiers Professionnels (ASSPP).(İsviçre'de Profesyonel İtfaiyeciler) <https://www.swissfire.ch/fr/fssp/asspp-les-professionnels/>. (12.07.2019).

Leblebici, Ö. (2014). Afetlerde Kamu Yönetiminin Rolü ve Toplum Temelli Afet Yönetimine Doğru. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(2): (457-477).

Les SP De Milice.(İsviçre). <https://www.swissfire.ch/fr/fssp/les-sp-de-milice/>.(12.07.2019).

LES POMPIERS, (Belçika). <https://pompiers.be/fr/sur-les-pompiers>. (15.07.2019).

Mambetalieva, N.(2013). *Yerel Yönetimlerin Finansmanı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mahalli İdareler Bütçe İstatistikleri. <https://muhasebat.hmb.gov.tr/mahalli-idareler-butce-istatistikleri>. (13.06.2019).

Mengi, A. ve Dağlı, Z. (2017). 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Genişletilmiş Büyükşehir Modelinin Belediyelerin Hizmet Sunum Performansına Etkileri Üzerine Bir Araştırma. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 5(4):1-21.

National Volunteer Fire Council. <https://www.nvfc.org/> (03.07.2019).

Nedir.com, <https://www.nedir.com/finansman>. (18.06.2019).

Netherland, Brandweerpersoneel; Beroeps En Vrijwilligers, Rangniveau, Opleiding, Regio. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/71482ned/table?fromstatweb>. (13.07.2019).

New Zealand Legislation, Fire Service Act 1975. <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1975/0042/latest/whole.html#DLM432901>. (15.07.2019).

Northern Ireland Fire & Rescue Service (NIFRS). <https://www.nifrs.org/about-nifrs/organisational-information-structure/>. (14.07.2019).

Ortaylı, İ. (2008). *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi (3.Baskı)*. Cedit Neşriyat: Ankara.

Oktay, E. ve Pekküçükşen, Ş. (2009). Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF Dergisi*. Sayı 16:172-186.

Oktay, T. (2016). 6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (ISMUS)*. 1(1):71-131.

Ökmen, M. ve Koç, N. (2015). Türkiye’de Belediye Gelirleri İçinde Borçlanma ve Borçların Azaltılması İçin Öneriler. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*. 22(2):551-565.

Öncel, Y. (2012). Belediye Hizmetlerinin Finansmanı ve Değişimi. *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*. 0 (28): 103-125. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/7422>.

Örgel, F. (2018). İnsani Yardım Çalışmaları ve Uluslararası Politikalar. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özer, Y. E. (2016). Afetlerin Kalkınmaya Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme. *Bütünleşik Afet Yönetimi(1.Baskı)*(ss.184-199). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay. İzmir: İlkem Yayınları.

Özer, Y. E. (2017). Afet Konusundaki Algı ve Yerel Aktörlerin Sorumlulukları. *Sayıştay Dergisi*. Sayı:106:1-34.

Özgür, H. ve Azaklı, S. (2001). Osmanlı’da Yangınlar ve İtfaiye Hizmetleri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 3(1) :153-172.

Palabıyık, H. (2011). Gönüllülük ve Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Üzerine Açıklamalar. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 9(1):83-114.

Pektaş, E. K. (2017). Gönüllü İtfaiyecilik Örneğinde Türkiye’de Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 22(15): 2095-2107.

Plewa, C., Conduit, J., Quester, G. P., Johnson, C. (2015). The Impact of Corporate Volunteering on CSR Image: A Consumer Perspective. *Journal of Business Ethics*. 127(3): 643-659.

Rekreasyon Alanı, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=>. (22.06.2019).

Research Directorate, Immigration and Refugee Board, Canada (1998). Chile: Information on firefighters, on the hierarchy of the organization, the requirements to become a firefighter, on the training they receive, and whether they are volunteers, particularly in the province of Valparaiso. <https://www.refworld.org/docid/3ae6ab543c.html>.

Retained, Auxiliary And Volunteer Firefighters In The Scottish Fire Service.(İskoçya). <https://www2.gov.scot/Publications/2002/04/14468/2215>. (15.07.2019).

Rezervuar, <https://kelimeler.gen.tr/rezervuar-nedir-ne-demek-260003>. (22.06.2019).

Sabahattin Zaim. Türkiye’de Gönüllü Teşekküller Vakfı Tarihçesi. <http://www.tgtv.org/tgtv-tarihccedile.html>. (01.06.2019).

Sayın, A. (2018). İtfaiye Teşkilatlarının Afetlerde ve Acil Durumlardaki Rolü. *Ulusal İtfaiye Sempozyumu 2018* (ss.23-24), Düzenleyen Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı(AFAD) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı. İstanbul.7 Mayıs 2018.

Scandella, F. (2012). Firefighters: feeling the heat, ETUI- EPSU. [file:///C:/Users/serap/Downloads/Guide_firefighters%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/serap/Downloads/Guide_firefighters%20(1).pdf).

Schooley, S. (22 Nisan 2019). What Is Corporate Social Responsibility?. *Business News Daily*. <https://www.businessnewsdaily.com/4679-corporate-social-responsibility.html> 03.03.2020.

Scottish Government, Evaluation Of Police And Fire Reform Year 4: Key Findings. <https://www.gov.scot/publications/evaluation-police-fire-reform-year-4-summary-key-findings-learning-points-evaluation/pages/3/>.(14.07.2019).

Scottish Government, Fire And Rescue. <https://www.gov.scot/policies/fire-and-rescue/>.(14.07.2019).

Scottish Fire And Rescue Service Your Area, (İskoçya). <https://www.firescotland.gov.uk/your-area'%20and%20'x'='x.aspx>. (15.07.2019).

Scottish Fire and Rescue Service. <http://heimdall-h2020.eu/partner/scottish-fire-and-rescue-service/>. (14.07.2019).

Service Des Affaires Europeennes (Avrupa İşleri Daire Başkanlığı). (2001). https://www.senat.fr/lc/lc85/lc85_mono.html#toc2. (30.06.2019).

Seunghee, I. ve Chung, Y. W. (2018). Employee Volunteering Meaningfulness and Organizational Citizenship Behavior: Exploring the Effects of Organizational Support, Pride, and Trust. *Sustainability Open Access Journal*. doi:10.3390/su10124835.

Sivil Savunma Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.7126.pdf> (09.05.2019).

South Australian Country Fire Service, History of the CFS. https://www.cfs.sa.gov.au/site/about_cfs/history_of_the_cfs.jsp (04.07.2019).
Success Through Partnership. <http://nfdcanada.ca/project-partners/> (11.07.2019).

Soyhan, H. S., Özkalay, C., Can, K. ve Mammacıoğlu, O. (2018). *Yangın ve Yaşam*. İstanbul: Cenevre Yayınları.

Sphere Projesi İnsani Yardım Sözleşmesi ve İnsani Yardımda Asgari Standartlar, 2011. https://www.spherestandards.org/wpcontent/uploads/2018/06/The_Sphere_Handbook_2011_Turkish.pdf .13.03.2020.

Swiss Firefighters. <https://www.swiss-firefighters.ch/Content-pa-showpage-pid-1-page-1.html>. (14.07.2019).

Şahin, E. (12.09.2019). İzmir'e Gönüllü İtfaiyeciler Geliyor. *Kuzeyegehaber*. <https://www.kuzeyegehaber.com/2019/09/12/izmire-gonullu-itfaiyeciler-geliyor/>. (07.06.2019).

Şahin İpek, E. A. (2018). Türkiye'de Belediye Gelirlerinin Değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 20(2): 1-19.

Şahin, M. (2016). Türkiye'de Vergi Uygulamalarında Ekinlik Sorunu. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 1(3):26-42.

Şen, G. (2017). Afet Triajında Etik Karar Verme: İzmir İli Örneği. İzmir: Kitap Ana Basım.

T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi <https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/osmanli-arsiviyayinlar/BA%C5%9EBAKANLIK%20OSMANLI%20AR%C5%9E%C4%B0V%20REHBER%C4%B0.pdf> (08.06.2019).

T.C. İç İşleri Bakanlığı, <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/koyler1>. (10.06.2019).

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> (01.05.2019).

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) Kuruluşu, Görev ve Yetkileri. <https://www.afad.gov.tr/> (01.05.2019).

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/06/2018-Genel-Faaliyet-Raporu.pdf>. (17.06.2019).

Tenikler, G. (2007). *Türkiye'de Tehlikeli Atık Yönetimi ve Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırmalı Bir Analiz*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekin, H. H. (2012). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul Sosyoloji Dergisi*.3(13):101-116. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/521/4777>.

The Fire And Emergency Levy. <https://fireandemergency.nz/about-us/about-the-levy/>.(14.07.2019).

The Fire & Rescue Service in England. https://www.nationalfirechiefs.org.uk/write/MediaUploads/CFOA/100511_FRS_Narrative_Highlights.pdf.(14.07.2019).

The History of Fire Fighting. <https://www.emergencydispatch.org/articles/historyoffirefighting.html>. (11.06.2019).

Toprak, Z. (2011).Yerel Yönetimlerde Başkanın Politik Lider Rolü. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*. Sayı 1-2 :299-316.

Toprak, Z. (2012). *Çevre Yönetimi ve Politikası (3. Baskı)*. İzmir: Albi yayınları.

Toprak, Z. (2014).*Yerel Yönetimler(9. Baskı)*.Ankara: Siyasal Kitapevi.

Toprak Karaman, Z. (2016). Afet Yönetimine Giriş ve Türkiye’de Örgütlenme. *Bütünleşik Afet Yönetimi(1.Baskı)*(ss.1-35). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay. İzmir: İlkem Yayınları.

Toprak Karaman, Z. (2017a). Afetlerde Hızlı Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Afet Yönetiminde Kritik Sorgulamalar. *Afet Yönetimi*(ss.63-86). Editörler: Özgür Önder ve Murat Yaman. Bursa: Ekin Yayınevi.

Toprak Karaman, Z. (2017b). Afet Yönetimi ve Türkiye’de Kamuda Örgütlenme. *Temel Afet Bilgisi* (ss235-251). Editörler: Muammer Tün. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Toprak Karaman, Z. (2018). Afetlerde Erken Uyarı ve Toplumsal Farkındalık Yaratmada Etkili Kamu Politikaları. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(2):493-517.

Toprak Karaman, Z. (2019). Avrupa Konseyi Felsefesinde Toplumsal Güvenliği Sağlamada Yönetişimin Etkisi ve E-Yönetişim Bakanlar Kurulu Tavsiye Kararı(2004). *Afetler ve Güvenlik Yönetimi* (ss. 7-26). Editörler: Zerrin Toprak Karaman ve Oğuz Sancaktar. Ankara: Palme Yayınevi.

Tural, E. (2004). Bir Belge, Türkiye, Hollanda, İngiltere ve Amerika’da Modern İtfaiye Teşkilatının Kuruluşu ve Harik Nizamnameleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*.13(1): 67-91.

Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği (TİBDER) <https://www.tibder.org.tr/m/tr/terimler-sozlugu.html> (30.04.2019).

Türk Diyanet Vakfı (TDV) İslam Ansiklopedisi.(2012).*Tulumbacı*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tulumbaci>. (10.07.2019).

Türkçebilgi. <https://www.turkcebilgi.com/treyler>. (26.07.2019).

Türker, S. (2009).*Temel İtfaiyecilik ve Yangından Korunma 1*. Altınkoza Yayınları.

Türkiye’de Gönüllülük, Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV), Gönüllülüğün Rolünün ve Katkılarının Keşfedilmesi. 2013.<https://www.undp.org/content/dam/turkey/docs/Publications/mdgs/Turkiyedegonulluluk.pdf>. (15.04.2019).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). <http://www.tuik.gov.tr/Start.do>. (20.07.2019).

Türkoğlu, İ.(2012). Belediye Gelirleri ve Yeni Bir Gelir Kaynağı Olarak Şehirleşme Rantı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(40):293-305.

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 6(4):543-559.

Uçar Kocaoğlu, B. ve Seçkiner Bingöl, E. (2015). Belediye Hizmetlerinde Gönüllü Katılım: Konya Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 17(29) : 53-62.

US. Fire Administration. <https://www.usfa.fema.gov/about/history.htm> (03.07.2019).

Ürekli, F. (2010). Osmanlı Döneminde İstanbul’da Meydana Gelen Afetlere İlişkin Literatür. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. 8(16):101-130.

Vatansever, D. (2017). Bayezid Yangın Kulesi. *Tarih ve Uygarlık İstanbul Dergisi*. 0(10):143-158.

Vogel, T. (2014). *Volunteer Firefighters In Netherlands and Their Intention To Remain Active With In The Fire Service*. (Unpublished Master Thesis). Enschede, Netherlands: University of Twente.

Voluntários Russos. (Rusya) <https://sites.google.com/site/bsvbrasil/blog-do-voluntario/voluntarios-russos>. (14.07.2019).

Volunteer Fireman: Requirements for Volunteer Firefighters https://study.com/articles/Volunteer_Fireman_Requirements_for_Volunteer_Firefighters.html (10.06.2019).

Volunteer With Your Local Fire Service.<http://www.voluntaryworker.co.uk/volunteer-with-your-local-fire-service.html>. (14.07.2019).

Yalçın, A. Z. (2015). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*. 22(2):311-329.

Yaman, M. ve Acar, E. (2017). Bütünleşik Afet Yönetimi Çerçevesinde Gönüllülük ve Sivil Toplum Katılımının Analizi. *Afet ve Acil Durum Yönetiminde Kurumlararası İşbirliği ve Yönetişim Çalıştay Bildiri Kitabı* (ss.369-380). Editörler: Özgür Önder ve Murat Yaman. Bursa: Ekin Yayınevi.

Kılıç, A. (ty.). *Yangın Sigortacılığının Tarihi Gelişimi*. http://www.yangin.org/dosyalar/yangin_sigortaciliginin_tarihi_gelisimi.pdf. (14.06.2019).

Yangın Sigortası, <https://www.tsb.org.tr/yangin-sigortalari.aspx?pageID=722>. (14.06.2019).

Yavaşoğlu, F. (2015). Afet Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Yeri. 3. *Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı*. Düzenleyen Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir. 14-16 Ekim 2015.

Yavuz, Ö. ve Anbarlı Bozatay, Ş. (2015). Türkiye’de İtfaiye Hizmetlerinin Örgütlenmesi ve Etkinliği Sorunu. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 5(2): 785-804.

Yentürk, N., Ünlü, A., Tarı, E., İlki, A. (2002). *Türk İtfaiye Teşkilatının Yeniden Yapılandırılması İçin Bir Model Önerisi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Press. <https://docplayer.biz.tr/8111-Turk-itfaiye-teskilatinin-yeniden-yapilandirilmesi-icin-bir-model-onerisi.html>.

Yıldız, K. (2014). *Yeni Belgeler Işığında Tulumbacıbaşı Gerçek Davut Ağa ve Tulumbacı Şeritleri Esnaflı*. İstanbul: Ülke Yayınları.

Yıldız, M. (2008). Mahalli İdareler Reformu Sonrasında Afet Yönetimi. *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri* (ss 175-183). Editörler: Mikat Kadioğlu ve Emin Özdamar. Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri. Ankara: JICA Türkiye Ofisi.

Yılmaz, F. (2004). Kent Müzesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi. *Mimarlık Dergisi*. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=39&RecID=795> (07.05.2019).

Yılmaz, G., Usta, G. Ve Torpuş, Kemal. (2019). Artvin İtfaiye Müdürlüğü’nün 2008-2017 Yılları Arasında Müdahale Ettiği Köy Yangınları Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 12(62): 1904-1910.

Yönten Balaban, A., Çoban İnce, İ. (2015). Gençlerin Sivil Toplum Kuruluşlarındaki Gönüllülük Faaliyetleri ve Gönüllülük Algısı: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Örneği. *DEÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 30(2) :149-169.

Yüksel Çelik. Tulumbacı. Türk Diyanet Vakfı (TDV) İslam Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tulumbaci> (01.05.2019).

Yüksel, G. (2019). Türk Dış Politikasında İnsani Yardım Kuruluşları: Katkıları, Motivasyonlar, Kaynaklar ve Sorunlar. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zaim, S. (2007). Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı (TGTV) Tarihçe. <https://www.tgtv.org.tr/tgtv-tarihccedile> (11.06.2019).

Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi. *Ankara Barosu Dergisi*. 2014/2 :91-116.

ZGODOVINA GASILSTVA NA SLOVENSKEM (Slovenya İtfaiye Tarihi). <http://www.gasilec.net/organizacija/zgodovina>. (15.07.2019).

EKLER

EK-1 TANIMLAR

Acil Durum: Büyük çapta olup ivedilik gerektiren yerel imkanlar dahilinde baş edilebilen tüm durum ve hallerdir.

Afet: Meydana geldiği toplumun, tamamının ya da etkilenen kısmının fiziki, ekonomik ve sosyal kayıpların doğmasına sebep olduğu, normal yaşamı, insan faaliyetlerini durduran ya da sekteye uğratan, toplumların baş etme kapasitesini aşır, yetersiz kalmasına sebep olan teknoloji - insan veya doğa kaynaklı olaylardır.

Afet Gönüllüsü: Afet öncesinde ve sonrasında, ihtiyaç duyulan alanlarda karşılık beklemeksizin hizmet sağlayan, gerek kamu kurum ve kuruluşları, gerekse insani yardım kuruluşlarına hizmet sunan eğitimli kişilerdir.

Arama: Mahsur kalmış olan kişilerin yerinin bulunarak, belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalardır.

Dirençlilik: Kişilerin ya da toplulukların afetler gibi tehlikeli oluşumları, zamanında fark edebilme, öngörebilme, önlemeye yönelik tedbirleri alabilmesi ile olası zararları azaltabilme ve iyileştirebilme kapasitesidir.

Doğal Afet: Oluşumları önceden engellenemeyen, meteorolojik, hidrolojik, jeolojik, klimatolojik, biyolojik hatta dünyamız dışında oluşup dünyamıza gelebilecek olası göktaş düşmesi, deprem, heyelan, çığ, hortum, kuraklık, sel, fırtına, dolu gibi tehlikeli olaylara, doğa olaylarına ve sonuçlarına verilen genel ad.

Ekip: Hiyerarşik bir yapıda hareket eden, en az iki, en çok on itfaiyeciden oluşan, afet acil durumlarında olay yerinde tahliye, söndürme, arama ve kurtarma operasyonlarını yürüten, sürekli koordine çalışan birliktir.

İlkyardım: Mevcut imkânlar kullanılarak kazazedenin, durumunun korunması; daha kötüleşmemesi için sağlık personeli gelinceye kadar takibinin yapılması suretiyle, ilaçsız yapılan ilk müdahalelerdir.

İstasyon: İtfaiye personeli ile itfaiye araç ve ekipmanlarının bulunduğu, itfaiye personelinin görev yaptığı süre içinde ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmış mekânlardır.

İtfai Olay Raporu: Meydana gelen her türlü itfai olayların, tarih, saat, adres vb. bilgilerinin bulunduğu, olayın nasıl meydana geldiği ile sonuçlarının yer aldığı, açıklandığı resmi evraktır.

İtfaiye Araçları: Özel donanımlı yapıları bulunan ve itfaiyenin görev alanında ki hizmetlerinde kullanılması için özel olarak tasarlanan araçlardır.

İtfaiyeci Eğitimleri: Mevzuatta tanınmış itfaiye görev ve hizmetlerinin yerine getirilebilmesi ile itfaiyecilere hizmette yeterlilik sağlanması amacıyla verilen temel ve ihtisas eğitimlerinin tamamıdır.

İtfaiye Hizmetleri: Mevzuatta itfaiye teşkilatının, yasal olarak yerine getirmesi zorunlu olan hizmetlerdir.

İtfaiye Müfrezesi: Belediye itfaiye daire başkanlığının sorumluluk alanlarında görev yapan, bölgesinde meydana gelen her türlü itfaiye olayına hızlı müdahale edebilmesi amacıyla merkezden uzak yerlere konuşlandırılmış, araç-gereç ve ekipmanı hazır tutmaktan sorumlu ekiptir (İstanbul Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı,2019).

Kişisel Koruyucu Donanım: Hizmet sunan itfaiyecinin sağlığını ve güvenliğini tehdit eden, olası risklere karşı korunabilmesi için, itfaiyecinin giydiği; taktığı veya kıyafetine tutturduğu; bu amaçlara uygun olarak tasarlanan tüm alet, araç, gereç, malzeme ve cihazlardır.

Kurtarma: İtfaiye ekiplerinin itfai olaylarda, kişilerin can ve malının en az zararlı güvenli bölgeye taşınması olayına denir.

Müfreze: İtfaiye Teşkilatları bünyesinde kurulmuş, küçük gruplardan oluşan ve müdahaleye uygun malzemesi bulunan küçük istasyondur

Söndürme: İtfaiyecilerin yangın olaylarına müdahalesinde yangını, boğma, soğutma, engelleme ve yakıtı uzaklaştırma işlemlerini uygulamasıdır.

Tahliye: Acil ve afet durumlarında tehlikeli hale gelen ortamlardan, canlıların çıkartılarak, güvenli mahallere aktarılması eylemidir.

Yangın: Maddelerin yeterli derecede ısı, yeterli derecede oksijen (hava) ve yeterli derecede yanıcı madde ile birleşerek, yanmasıdır. Maddelerin yanma sonucunda

kimyasal şekil değişliğine uğradığı olaydır. Yangınların oluşabilmesi için, yanıcı madde, yeterli yanma ısısı ve oksijene ihtiyaç vardır.

Yönerge: Bir işin nasıl yapılması gerektiğini belirten, kanun ve mevzuata aykırı olmayan talimatlardır.

Yönetmelik: Bakanlıkların ve kamu tüzel kişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren hususlarda kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak için çıkardıkları yazılı hukuk kurallarıdır.

EK-2 ESKİŞEHİR İLİ MÜLAKAT FORMU

Yüksek Lisans Tezi “Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı Açısından Gönüllü İtfaiyecilik” Mülakatı Yapan: Serap MERGEN.

MÜLAKAT CEVAPLARI

1. Belediye bünyesinde gönüllü itfaiyecilik hizmeti mevcut mu? Cevabınız evet ise, Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarınızdan bahseder misiniz?

Gerçek anlamda severek, gönüllü itfaiyeci olmak isteyen kişilerin taleplerini değerlendirip, başvurularını kabul ediyoruz. Eğitimlerini verip, ihtiyaç durumlarında desteklerini bekliyoruz. Gönüllü itfaiyeciliği yaygınlaştırmaya çalışıyoruz. Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları il merkezimizde aktif bir şekilde uygulanmaktadır. Ancak uygulama, ilçe merkezlerinde yeterince aktif değildir. İlçelerin, mahallelerin nüfusu çok az olduğu için gönüllü katılımcı bulmak sorun teşkil etmektedir. Gönüllülerimiz 66 kişidir. Bayan gönüllü itfaiyecilerimizde mevcuttur. Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları, mahalle ve köylerde gönüllü katılımcıların eğitilmesi şeklinde, ya da sivil toplum kuruluşlarıyla protokoller yapılmak suretiyledir. Sivil toplum kuruluşuna bağlı olmayıp, bireysel olarak başvuran, kendi mesleği olan, müsait olduğu zamanlarında gönüllü itfaiyeci olmak isteyen kişiler, eğitim aldıktan sonra, itfaiye gruplarında itfaiyecilerle olaylara müdahalede bulunabilmektedirler. Mahallelerimize yangın söndürme tankerleri verdik. Bu tankerleri kullanabilecek kişilere, yangınlara müdahale edebilmeleri için eğitimler veriyoruz. Olası yangınlara daha bilinçli müdahale edebilmelerini sağlıyoruz. Sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde protokoller yapıyoruz. Gönüllü müdahale olaylarına katılmalarını sağlıyoruz. Yönergemiz kapsamında eğitimlerini vererek, temel bütün bilgileri ve uygulamaları aktarıyoruz. Sonrasında başarılı olan kişilere gönüllü itfaiyeci kartı veriyoruz. Gönüllü itfaiyeciler, tüm eğitimlerimize katılabilmektedirler. Gönüllü itfaiyeci olacak kişinin gönüllü bir şekilde istemesi en önemli şarttır. Vardiyalı çalışan ya da emekli olan gönüllü itfaiyecilerimizde var. Gönüllü itfaiyecilerin isimleri, adres, telefon ve hangi alanda etkin olacaklarına dair bilgiler itfaiye daire başkanlığımızda mevcuttur. Merkezde olan olaylarda, olay yerine ve itfaiye grubuna yakın yerde ikamet eden gönüllüleri olay yerine çağırırmaktayız. Müsaitse ve olaya müdahale edebilecek ise,

haber verilmektedir. Ulaşımlarının sağlanması için araç gönderiyoruz. İhtiyaç halinde kimin aranabileceği, hangi olayda destek sağlayabileceği bellidir. Gönüllü itfaiye istasyonumuz mevcut değil. 17 itfaiye grubumuz vardır. Gönüllü itfaiyeciler, istekleri doğrultusunda, gelip itfaiye gruplarında bize katkı ve destek sağlamaktadırlar.

2. Belediye hizmetlerinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Gönüllü itfaiyeciliğin dezavantajı olmaz. Gönüllü kişiler bizlere destek oluyorlar. Karşılıksız gönüllülük esasıyla bizlere katkı sağlıyorlar. Sadece acil bir durumda, gönüllü kişilere ulaşamazsak risktir. Şehir dışında olabilir ya da uygun değildir. Ancak ihtiyaç halinde destek olamaması risk teşkil eder. İlçelerde ise, en büyük risk katılımcı bulamamaktır. Bu konuda ciddi sorun yaşıyoruz. Gerçek anlamda gönüllü olarak bu işi yapacak kırsalda katılımcı bulamıyoruz. Nüfus zaten az, genç katılımcı nüfus hemen hemen hiç yok. Verdiğimiz tankeri kullanacak kişiyi bile bulamıyoruz. Köy, yeni adıyla mahalleler boş.

Gerçek anlamda bir yangın olunca çevreden destek bulamıyoruz. Avantaj olarak ta mali tasarruf söylenebilir. Gönüllü itfaiyecilik, insanları işbirliği, güç birliği yapma konusunda teşvik ediyor. Birbirine yakınlaştırıyor. İlişkileri güçlendiriyor.

3. Belediye hizmetlerine gönüllü katılım esasına dayanan gönüllü itfaiyecilik uygulamasını teşvik hususunda çalışmalarınız var mı?

Kamu kuruluşuyuz, yasalar neyi öngörüyorsa o kapsamda çalışmalar yapılmaktadır. Gönüllü itfaiyecilerin iaşesini, itfaiye istasyonundaki yeme içmesini, kullanacakları kıyafet ve araç gereçlerini, koruyucu malzemelerini sağlıyoruz. Acil durumlarda gönüllü itfaiyecilerin evlerinden alınması için belediye araç tahsis etmektedir. Bunun dışında teşvik amaçlı bir uygulama yoktur. Diğer belediyelerde ki gibi araçlara ücretsiz binme bulunmamaktadır. Kendi itfaiye personelimiz bile böyle bir uygulamaya sahip değildir. Sivil toplum örgütleriyle ve gönüllü itfaiyecilerimizle ilişkilerimiz çok iyidir. Yangınlarda destekleri karşılığında, teşekkür belgesi vermekteyiz. Ayrıca tüm eğitim, tatbikat alanlarımızı, araç malzemelerimizi eğitim amaçlı kullanabilmektedirler. Eğitim sonucunda sertifika, gönüllü itfaiyeci kartı verilmektedir. Ayrıca ferdi kaza sigortası gönüllü itfaiyecilerimize yaptırtmaktayız.

4. Belediyenizde gönüllü itfaiyecilik ile ilgili yasal bir düzenleme mevcut mu? Varsa yönetmeliğin uygulama ve içerik açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Geliştirmek için neler yapılabilir?

Yönergemiz mevcut. İnternette <http://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/67238> adresinden erişim sağlanabilmektedir. Yönergeyi, uygulamalar açısından geliştirmek gerekiyor. Daha etkin, daha aktif ve yetkin bir gönüllü itfaiyecilik sistemi geliştirebilmek ve nasıl daha iyi yapabiliriz açısından, sistem sürekli geliştirilmelidir. Gönüllü itfaiyecilik olgusunun, algısının toplumda yerleşmesi gerekmektedir. Buda eğitim ile mümkündür. Öncelikle itfaiye algısının, yangınlara karşı farkındalığın gelişmesi, yangınlar karşısında ne yapılması gerektiği konusunda sürekli eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Gönüllü itfaiyecilik yönetmeliğinde bütünlük bulunmamaktadır. Tüm illerde ortak bir yönetmelik çıkarılmalıdır. Gönüllüler aynı haklara sahip olmalıdır. Gönüllüler için teşvik ve yaptırımlar hususu düzenlenmelidir. Yaşanılan aksaklıklar ortak mevzuatla giderilmelidir.

5.Gönüllü itfaiyeciliğin dünyada ki uygulamalarını takip ediyor musunuz? Cevabınız evet ise, karşılaştırma yaptığınızda mevcut uygulamalarınız yeterli midir?

Dünyadaki örneklerinde gönüllü itfaiyecilik her alanda çok gelişmiş ve oturmuş bir sisteme sahiptir. Hatta Şili’de tüm itfaiyeciler gönüllüdür. Gönüllü itfaiyeciliğin teşviki, yaptırımı, uygulaması tanımlıdır. Yangın olduğunda çalışan gönüllü itfaiyeci izin sorunu yaşamaz, işini bırakıp olay yerine gider. Sınırları bellidir. Türkiye’de ise gönüllü itfaiyecilik uygulamalarında çeşitlilik mevcuttur. Her il, gönüllü itfaiyecilik uygulamasını farklı uygulamaktadır. Devlet, ortak bir mevzuat ile gönüllü itfaiyecilik uygulamasını, belediyeler çatısı altında düzenlemelidir.

6.Belediye hizmetlerinde, gönüllü itfaiyeciliğin finansman kaynakları nelerdir?

Belediyemizin genel bütçesi vardır. İtfaiye hizmetlerine ayrılan bütçeden, mevzuatlar çerçevesinde gönüllü itfaiyecilik için gerekli olan harcamalar yapılmaktadır. Yangın sigortalarından bir miktar itfaiyeye aktarılmakta ancak bu çok az bir tutardır. İtfaiyenin kullandığı teçhizat, araç, gereç çok pahalıdır. Yurt dışında ki gibi fon ya da yardım yapılması gibi bir uygulama bizde mevcut değildir.

7.Gönüllü itfaiyecilerin belediyeye sunduğu hizmetin belediyenin finansmanına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise, ne gibi katkılar sağlamaktadır?

Sınırlı personelle çalışmaktayız. İki kişinin yapması gereken işi biz tek kişi yapmaktayız. Mali anlamda tasarruf sağlamış oluyoruz. İhtiyaç halinde gönüllü itfaiyeciler destek olmaktadır. Örneğin, sualtı arama kurtarmada 5 ya da 6 personel istihdam edilmesi gerekir. Destek amaçlı gelen gönüllü itfaiyecinin katılımıyla 3-4 personel tahsis etmekteyiz. Diğer personeli gönüllü katılımcıların sağlamasıyla, dolaylı yoldan finansal katkı sağlamış olunmaktadır.

8.Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları belediye hizmetlerine katkı sağlamakta mıdır? Evet ise, hangi hususlarda katkı sağlamaktadır?

İlimizde, yangın olaylarımız diğer metropol şehirlerde olduğu gibi yoğun değildir. Yaz aylarında iklim şartlarına bağlı olarak yangınlar artmaktadır. İtfaiyelerin faaliyet alanı arama, kurtarma, yangınlara müdahale, yangın önlemlerinin aldırılması gibi çalışmalardır. Gönüllü itfaiyeciler, belediye hizmetlerine genellikle kırsalda ve merkezde bu faaliyet alanlarında katkı sağlamaktadır. Ancak destekleri beklenen düzeyde değildir. Toplumun bakış açısı çok önemlidir. İtfaiyeye, gönüllü itfaiyeciliğe olumlu bakıldığı zaman toplumdaki insanlarla önemli mesafe kat edebiliriz. Gönüllü itfaiyeciliğin dalga şeklinde toplumda farkındalık oluşturmasıyla, gönüllü katılımcı sayısının hızla artacağını düşünmekteyiz. Çocukluk çağlarında itfaiyecilik algısının oluşturulması, gönüllülük kültürünün ve eğitimlerinin verilmesi gerekmektedir. Toplumun gönüllü olmayı istemesi için, eğitilmesi ve farkındalığının artırılması çok önemlidir. Bilinçli bir toplum oluşunca zaten gönüllü itfaiyecilik uygulamaları zamanla kademeli olarak gelişecektir.

9.Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde etkileri var mıdır? Var ise, etkileri nelerdir?

Beşeri münasebetleri, kamu tüzel kişiler ile ilişkileri geliştirir. İtfaiyeye olan güveni artırır. Vatandaş ile itfaiye arasındaki ilişkiyi güçlendirir.

10.Türkiye’de gönüllü itfaiyecilik sistemi sizce nasıl? Uygulanan sistemin geliştirilmesi için neler yapılabilir?

Eğitim ailede, okulda, sivil toplum kuruluşlarında her şeyin başıdır. Eğitilmiş toplumdan korkmayacaksın. Toplum bilinçlenmeli ki ağır bedeller ödenmesin. Herkesin bu konuda çok çalışması gerekiyor. Vatandaş olmasa da olur düşüncesine kapılmaması gerekir. Sürekli sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim halinde olunmalıdır. Toplumda gönüllü itfaiyecilik algısı kültürü oluşur, toplum bilinçlenirse, insanlar farkında olacak ve gönüllü katılım artacaktır.

EK-3 KOCAELİ İLİ MÜLAKAT FORMU

Yüksek Lisans Tezi “Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı Açısından Gönüllü İtfaiyecilik” Mülakatı Yapan: Serap MERGEN.

MÜLAKAT CEVAPLARI

1. Belediye bünyesinde gönüllü itfaiyecilik hizmeti mevcut mu? Cevabınız evet ise, Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarınızdan bahseder misiniz?

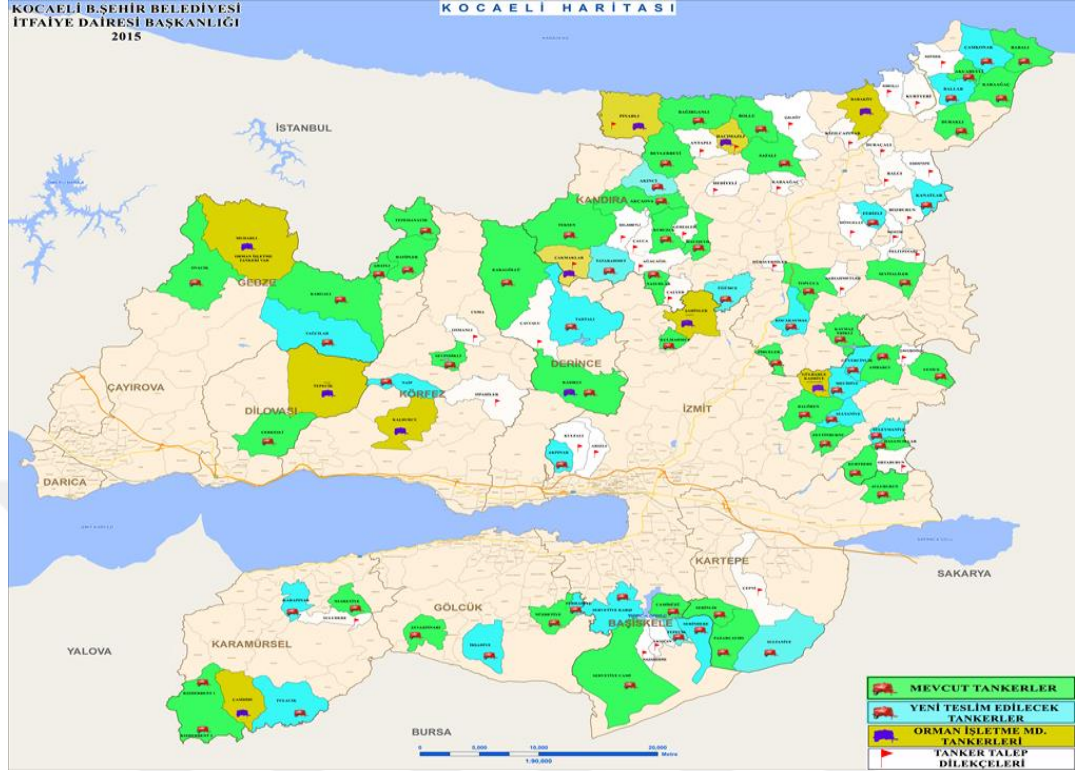
Kocaeli Büyükşehir Belediyemizde gönüllü itfaiyecilik faaliyetleri 2001 yılından beri yapılmaktadır. Gönüllü itfaiyeci olmak isteyen vatandaşlarımız itfaiye dairesi bünyesinde ki gönüllü itfaiyeciler birimimize istenen evraklarla birlikte başvuru yapmaları halinde, İtfaiye KOBİTEM Eğitim birimimizin düzenleyeceği 2 haftalık eğitimi sonunda sınavdan başarılı olup, kırk saatlik itfaiyede yapacakları stajdan sonra gönüllü itfaiyecimiz olabilmektedirler. 1999 Marmara Depremi sonrasında, dünyanın çeşitli ülkelerinden depremzedelere yardıma gelen gönüllü itfaiyecilik yapan kişileri ve onların faaliyetlerini gördük. Gölcük deprem bölgesinde, depremi yaşayan vatandaşlarımızdan yaklaşık 10 kişilik bir grup, Kocaeli İtfaiyesine, o zaman ki İzmit Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığına gelerek gönüllü itfaiyeci olmak istemişlerdi ve gönüllü itfaiyeciliğin başlangıcı bu şekilde oluşmuştu. O dönemde başlayan gönüllü itfaiyecilik uygulamaları için 2011 yılına kadar uygulanmış Belediye meclisinin çıkarmış olduğu yönetmeliklerimiz mevcuttur. 2011 yılında da İtfaiye Dairesi Başkanlığımız bünyesinde Türkiye’de ilk defa oluşturulan gönüllülerle ilgili kamu kurumu içerisinde, gönüllü itfaiyeciler birimi oluşturuldu.

Bugün yaklaşık 1712 kişilik bir gönüllü itfaiyecilik ordusuna sahibiz. Tabi gönüllülerin hepsi aktif olarak görev yapmamaktadır. Ancak toplum içerisinde gönüllülük hareketi başlatılmış olup, gönüllü itfaiyeci olanlara yangın bilgisi, yangına nasıl müdahale edebilecekleri, afetlerde nasıl davranmaları gerektiği gibi bilgiler verilmiştir. Aktif olarak şu anda teşkilatımız bünyesinde 110 kişilik bir grubumuz mevcuttur. İtfaiye teşkilatlarında olduğu gibi gönüllü itfaiyecilik teşkilatının da bir yapılanması vardır. Her 12 ilçemizin 12 yerinde de gönüllü itfaiyecilik müfrezelerimiz vardır. Bunların hepsi kendi itfaiyecilik teşkilatımızın grupları içerisinde dirler. Örneğin, Gebze Bölgemizde itfaiye teşkilatımız olduğu gibi gönüllü itfaiyecilerimizde

aynı grup içerisinde, hiyerarşik yapı düzenine sahip, oranın sorumlusuna bağlı olarak görev almaktadırlar. Hem kırsal alanda hem de şehir yapılanması içerisinde gönüllü itfaiyecilerimiz mevcuttur. Bize çok uzak bölgelerimize, 3 tonluk köy tankeri verdik. Tankeri verdiğimiz yerde hem muhtarlar hem de o köyün içerisindeki vatandaşlara eğitimler verdik ve gönüllü itfaiyecilik hareketini başlattık. Yönetmeliğimizde belirtildiği üzere gönüllü itfaiyecilerimiz bize yardımcı hizmette bulunmaktadır. Ancak köylerde, tankeri verdiğimiz gönüllü itfaiyecilerimizi düşünürsek, şu anda 7 bölgemizde 7 tane itfaiye aracı kullanan gönüllü itfaiyecilerimiz mevcut ve bizzat araçları kendileri kullanıyorlar. Elbette araç kullanan gönüllü itfaiyecilerimizin araç olurları var. Aracı kullanıyorlar, yangın bölgesine gidiyorlar, profesyonel itfaiyeci gelinceye kadar oranın önlemini alıyorlar ve ilk olaya müdahale ediyorlar. Direkt yangının içerisinde yani yangınlara müdahale etmiş oluyorlar. Şehir itfaiyesinde profesyonel itfaiyecilerimizin olduğu yerde gönüllü itfaiyecilerimiz yardımcı hizmetliler olarak görev yapmaktadır. Hortumu getirmesi, götürmesi, hortum atması, soğutma sisteminde kullanılması, kurtarma operasyonlarında beraber hareket etmesi gibi itfaiye olaylarında yardımcı hizmet olarak görev yapmaktadırlar.

Şehir yapılanmasında günlük olarak aktif çalışan çok değerli gönüllülerimiz mevcuttur. Diyelim ki birinci vardiyada gelip sabah 09:00'da çalışmaya başlayıp, ertesi gün saat 09:00'a kadar çalışan gönüllülerimiz de mevcuttur. Genelde üniversite öğrencilerinden, sivil toplum örgütlerinden ya da işi olmayıp gönüllü itfaiyecilik eğitimi aldıktan sonra itfaiyeye destek olmak amacıyla gelen kişilerden oluşmaktadır. İtfaiye sadece yangınlara müdahale hizmetini değil özellikle yaz aylarında su altı ve su üstü kurtarma görevlerini de yürütmektedir. Haziran ayında başlayıp Eylül'ün 15'inde bitecek olan Su Kazalarını Engelleme Merkezinde gönüllülerimiz cankurtaran hizmeti vermektedirler. %80-90 gönüllü itfaiyecimiz aktif olarak, sabah saat 10:00'da başlayıp, akşam 18:00'a kadar haftanın 7 günü çalışmaktadırlar. Gönüllü itfaiye katılımcılarımız genelde erkeklerden oluşuyor ama gönüllü bayan itfaiyecilerimizde mevcuttur. Yönetmeliğimiz gereği her yıl gönüllü itfaiyecilerimizin eğitimlerini, özellikle kış sezonunda veriyoruz. Yangın eğitimi, dumanlı ortam eğitimi, kaza eğitimi, yüksek açılı kurtarma eğitimi, trafik kazalarına müdahale eğitimi, cankurtaranlık eğitimi gibi sürekli eğitimlerini tekrarlıyoruz.

Şekil 1: Kocaeli Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiye Müfrezeleri ve Teslim Edilen Tankerler

Kaynak: Kocaeli İtfaiye Daire Başkanlığı Arşiv Verisi.

Şekil-1’de Harita, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı bünyesinde ki gönüllü itfaiye müfrezelerini ve bu müfrezelere eğitimler sonrası verilen tanker miktarını göstermektedir.

2. Belediye hizmetlerinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Belediye hizmetlerinde gönüllü itfaiyecilerin avantajları, kamu kurumu ile vatandaşların sosyal alanlarda birlikte projeler üretmesi, paydaş olarak aynı projelerde var olmaları gibi sosyal sorumluluk açısından avantaj sağlamaktadır. Özellikle orman yangınlarında, cankurtaranlık hizmetlerinin yürütülmesinde gönüllü itfaiyecilerimizin katkı ve destek vermeleri maddi ve manevi açıdan belediyemize değer katmaktadır. Dezavantajları ise, gönüllü itfaiyecilerimiz personelimiz değil, kendi dünyalarında işleri var ve boş zamanlarında bize destek olabiliyorlar. Her ihtiyaç duyduğumuzda gelemeyebiliyorlar. Planlamanızı iyi yapamazsanız işleriniz aksaya bilir. Büyük yangınlarda örneğin, orman yangını, fabrika yangını gibi kendi personelimize destek

olarak gönüllü itfaiyecilerimize başvuruyoruz, onlardan destek alıyoruz. Personel desteğimizi onlarla sağlamış oluyoruz. Bir itfaiyeci istihdamının 8000- 10000 lira olduğunu düşünürsek personel itibari ile gönüllüler büyük maddi destek sağlamaktadırlar. Dezavantaj olarak, gönüllü itfaiyeciler, personeliniz olmadığı için hiyerarşik bir yapıları yoktur. Sonuçta gönüllü oldukları için personeliniz gibi davranamazsınız. Gönüllülerde esneklik görülüyor yani bazen dikkatsiz hatta bazen disiplinsizde davranabiliyorlar. Buda bizim dezavantajlarımızı oluşturuyor.

Çeşitli meslek gruplarından gönüllü itfaiyecilerimiz var. Memuriyet, iş sebebiyle tayin olup başka bir ile gittiklerinde, bizim gönüllü itfaiyeci sayımız azalmış olsa da gittikleri illerde itfaiyelerde gönüllü itfaiyeciliklerini devam ettirmektedirler. Bunun örneğini Antalya'ya giden, Konya'ya giden arkadaşlarımızda gördük. Tayin olup gitmelerine rağmen, o ilin itfaiyesine giderek yine aynı şekilde gönüllü itfaiyeci olarak hizmet etmeye çalışmışlardır. Gönülden istemek, sosyal sorumluluk duygusuyla insanlara hizmet etmek, bir insana faydalı olduğunu görmek her nerede olunursa olunsun aynı hisleri taşıyor ve gittiği yerdeki yapının içerisinde çalışmaya devam edilmesini sağlıyor.

3. Belediye hizmetlerine gönüllü katılım esasına dayanan gönüllü itfaiyecilik uygulamasını teşvik hususunda çalışmalarınız var mı?

Belediye bünyemizde gönüllü itfaiyecilerimize destek ve teşvikimiz var. Zaman zaman Büyükşehir Belediye Başkanımızla gönüllülerimizi buluşturuyoruz ve hasbihal ediyorlar. Gönüllülerimizle sosyal etkinlikler düzenliyoruz. Beraber tiyatroya, tarihi mekânlara ziyarete gidiyoruz. Zaman zaman piknikte buluşuyoruz. Üniversitelere giderek örneğin ilimizdeki Kocaeli Üniversitesindeki öğrenci topluluklarıyla bir araya gelip farkındalık oluşturmak için seminerler düzenliyoruz. Onlara gönüllü itfaiyeciliğe katılmaları noktasında tanıtımlar yapıyoruz. Alışveriş merkezlerine, gönüllü itfaiye tanıtım sergileri açarak, oralarda gönüllü itfaiyeci kazanma noktasında çalışmalar yapıyoruz.

Gönüllü itfaiyeciliğin tanıtılması ve gönüllü katılımın sağlanabilmesi için, 5-6'şar köyün muhtarını ve vatandaşları bir araya getirerek kahvaltılık etkinliği düzenliyoruz. Orada itfaiyeci ve gönüllü itfaiyeci tanıtımları yapıyoruz. Kahvaltıya gelen vatandaşlara Kocaeli İtfaiyesinde gönüllü itfaiye biriminin olduğunu, bu civarda

ıkan bir yangına, itfaiyenin 20-25 dakikadan önce gelemeyeceğini, burada oluşturulacak gönüllü bir ekip ile verdiğimiz eğitimler sayesinde olası bir yangına müdahale edebileceklerini, hasarın boyutunun önüne geçileceğini anlatıyoruz. Lise ve üniversitelere bizzat giderek ğrenci toplulukları ile görüşüyoruz. Yeditepe niversitesine, Kocaeli niversitesine, Gebze Teknik niversitesine gittik. Gittiğimiz yerlerde, AVM'ler de stantlar kurarak, gönüllü itfaiyecilik uygulamasını tanıtmaya çalıştık. İtfaiye teşkilatımız bünyesinde eğitim biriminde görevli itfaiyecilerimiz eğitim vermek için gittiği okullarda, sivil toplum örgütlerinde, derneklerde, vakıflarda gönüllü itfaiyeciliği anlatarak gönüllü kazanmaya çabalamaktadırlar. Cankurtaran hizmetinde görev alan gönüllü itfaiyecilerimize cankurtaran belgesi vermektediriz. Gönüllü hareketine katılan ve aktif bir şekilde hizmet eden gönüllü itfaiyecilerimize, belediye hizmetlerinden ücretsiz faydalanma gibi örneğin, kent kart(cretsiz ulaşım imkanı) vererek, onlara katkı sunarak gönüllülüğün devamını sağlamaya çalışıyoruz.

Olası kazalarda gönüllü itfaiyecilerin başına herhangi bir şey geldiği zaman, tüm sağlık hizmetleri, tazminatları Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve itfaiye daire başkanlığı tarafından karşılanır. İlgili madde yönetmeliğimizde de mevcuttur. Karşılaştığımız en büyük problem, gönüllü itfaiyecilerimize sigorta yaptırılmamaktayız. Türkiye'de sigorta şirketleri, itfaiyecilik mesleğinin riskli olduğunu söyleyerek sigorta yapmak hususunda sorun oluşturmaktadırlar. şu ana kadar her tür olaya müdahalede destek veren gönüllü itfaiyecilerimizi gerek bireysel olarak gönüllü katılanları, gerek sivil toplum rgt katılımcılarımızın sigortası konusunda henüz başarılı olamadık. Gönüllü itfaiyecilerimizin giydikleri koruyucu, müdahale elbiselerini temin ediyoruz, araç gereç ve malzeme desteğinde bulunuyoruz. İtfaiye teşkilatı olarak yemek- içme itfaiye personelimiz nasılsa onlarda aynı şekilde istifade ediyorlar. Gönüllü itfaiyecilerimize ücret ödemesi yapmıyoruz.

4. Belediyenizde gönüllü itfaiyecilik ile ilgili yasal bir düzenleme mevcut mu? Varsa yönetmeliğin uygulama ve içerik açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Geliştirmek için neler yapılabilir?

Belediyemizde gönüllü itfaiyecilerimizin yönetmeliği mevcuttur. Yönetmeliğimiz uygulama noktasında Türkiye'de ki gönüllü itfaiyecilerimize kıyasla çok aktif kullanılmaktadır. İnternette, Büyükşehir Belediyemizin sitesine girdiğiniz

zaman gönüllü itfaiyecilik yönetmeliğimize ulaşabilirsiniz. Biraz daha üzerinde çalışılabilir, geliştirilebilir. Yönetmeliğimize mümkün olduğunca uymaya çalışıyoruz. Sadece yönetmeliğimizin sigorta mevzusundaki maddesine uyamıyoruz.

5. Gönüllü itfaiyeciliğin dünyada ki uygulamalarını takip ediyor musunuz? Cevabınız evet ise, karşılaştırma yaptığınızda mevcut uygulamalarınız yeterli midir?

Elbette dünyada ki gönüllü itfaiyecileri takip ediyoruz. Tüm dünyada uygulanan gönüllü itfaiyecilik sistemi karşılığın da maddi çıkar ve beklenti vardır. Sadece ülkemizde uygulanan ve özellikle belediyemizde ki gönüllü itfaiyecilerimiz hiçbir maddi menfaat beklemeden tamamen gönüllü olarak faaliyetlerini yapmaktadırlar. Dünyadaki gönüllü itfaiyecilik hizmetlerine baktığımızda örneğin, Almanya, Hollanda, Fransa, Amerika gibi ülkelerde çok gelişmiştir. Bazı ülkelerde gönüllü itfaiyeciler, 5 yıl gönüllü itfaiyecilik faaliyetinde bulunurlarsa askerlikten muaf oluyorlar. Gönüllülük karşılığında bir beklenti menfaat var. Fransa'da ki uygulamada gönüllü itfaiyecisiniz, gönüllü itfaiyecilik ile ilgili çalışma yaptığınız süre zarfında kaç saat geliyorsanız, karşılığında mesai ücreti alıyorsunuz. Bir gün içerisinde 5 saat çalıştıysanız, 5 saatlik mesai ücreti veriyorlar.

Türkiye'ye bakıldığı zaman Türkiye'de gönüllü itfaiyecilik, tamamen gönüllülük hareketine dayanmaktadır. Yani vicdani duygularla yapılıyor. Bir insana faydalı olma hazzının, karşılığını bir maddeyle, parayla ölçülebilmesi mümkün değildir. Ülkemizdeki gönüllülük, dünyanın en güzel gönüllülüğü diyebilirim çünkü Avrupa ülkelerinde ve diğer dünya devletlerinde illaki bir karşılık neticesinde gönüllü itfaiyecilik uygulanıyor. Ancak ülkemizde tamamen ücretsiz yapılıyor. Gönüllü itfaiyecilik hizmeti, en aktif olarak Kocaeli ve İstanbul'da uygulanmaktadır. Daha sonra Konya, Antalya, Ankara'da uygulanmaktadır. Diğer illerimizde de var. Ama Türkiye'nin geneline baktığımızda gönüllü itfaiyecilik uygulamaları çok verimli sayılmaz. Aslında vatandaşlarımıza gönüllülük, gönüllü itfaiyecilik anlatılsa, insanımız gerçekten önemsiyor ve katılım sağlıyorlar. Halka ulaşılması ve gönüllü itfaiyeciliğin anlatılması gerekmektedir.

6. Belediye hizmetlerinde, gönüllü itfaiyeciliğin finansman kaynakları nelerdir?

Belediyemizde gönüllülerimizin finansman kaynağı belediye gönüllü katılım yönetmeliği gereği, araç-gereç, malzeme, kıyafet, iâşe gibi ihtiyaçları karşılanmaktadır. Büyükşehir Belediyesinin Bütçesinden gönüllü itfaiyecilik uygulamasına yönelik ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Yıllık stratejik planlar oluştururken, yıllık bütçede örneğin, gönüllü itfaiyecilerimize, gönüllü sivil toplum örgütlerine, itfaiye hizmetlerine katılacak olanların ihtiyaçlarına yönelik belirlenen bir rakam meblağ ayrılmaktadır. Yani gönüllü itfaiyecilerin maddi kaynağı belediye bütçesinden sağlanmaktadır.

7. Gönüllü itfaiyecilerin belediyeye sunduğu hizmetin belediyenin finansmanına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise, ne gibi katkılar sağlamaktadır?

Bir insanın çalıştırılması 10 bin TL civarında bir meblağdır. Bir örnekle açıklamaya çalışalım. Kocaeli bünyesinde ki gönüllü itfaiye müfrezelerimizden Molla Fenari müfrezemizde, her gün aktif çalışan, itfaiye olaylarına giden gönüllü itfaiyecilerimiz çalışmaktadır. Bu müfrezemize sadece bir itfaiye aracı, içinde de her vardiya için en az üç profesyonel itfaiyeci görevlendirsek, üç vardiya olduğu için toplam dokuz itfaiyeciyi görevlendirmemiz anlamına gelmektedir. 9 kişilik ekibin kabaca maliyetine bakalım. Bir itfaiyeci aylık 10 000 TL ücret alıyorsa, 9 kişi 90 000 TL ücret eder. Yıllık hesapladığımızda 1 milyona yakın ödenecek ücret demektir. Molla Fenari’de görevli gönüllü itfaiyecilerimiz, yıllık olarak bize 1 milyon civarında maddi kazanç, tasarruf sağlamaktadır. Bir kişinin gönüllü olarak vermiş olduğu destekle, devlete 1 milyona yakın katkı sağlanmış olacaktır. Yine cankurtaranlık hizmetinde ki gönüllülerimizle üç ay her gün beraber çalışıyoruz. Onlar olmazsa hizmet satın alması yöntemi ile bu hizmet yapılacaktır. Bu da maliyeti yüksek rakamlarla sağlanabilecek bir hizmettir. Yedi bölgede tamamen gönüllülerimize tahsis edilmiş, onların kullandığı itfaiye araçlarımız vardır. Köylerde 79 adet 3 tonluk itfaiye tankerini tamamen gönüllülerimiz kullanmaktadır. Bunların maddi katkısı hesaplanamaz bile.

8. Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları belediye hizmetlerine katkı sağlamaktadır mıdır? Evet ise, hangi hususlarda katkı sağlamaktadır?

Birçok meslek dalından kişiler, üniversitelerden öğrenciler belediye hizmetlerinin içerisinde gönüllü olarak yer alıyor, belediyeye dolayısıyla kamuya hizmet etmiş oluyor. Hem kamu hizmetini tanıyor, hem de oradaki fark ettiği sorunları bize aktarıyor, bizde o sorunlara daha çabuk çözüm getirmeye çalışıyoruz. Gönüllü itfaiyecilik devlet-sivil toplum kaynaşmasını sağlamaktadır. İtfaiye teşkilatı olarak bizde, gönüllü kişilerle, sivil toplum örgütleri ile beraber çalışmaktan memnuniyet duyuyoruz. Belediye hizmetinin gereği, “insana hizmet etmektir.” İnsana hizmetin güzel bir örneği olan gönüllülüğün geliştirilmesinin gerektiği düşüncesindeyiz. Büyükşehir belediyesi içerisinde şu anda en aktif olan gönüllü hareketi, gönüllü itfaiyecilik faaliyetleridir. Gönüllü uygulamaları, sağlık, ulaşım, trafik gibi alanlarda da olmalıdır. Bütün belediye hizmetlerinin içerisine gönüllüleri katarak, devlet - millet kaynaşmasını her alanda sağlamalıyız. Belediyemize gönüllü katılım maddi manevi katkı sağlamaktadır. Sosyal projelerimiz de gönüllülerimizin yanında olmalı, beraberce emek verip güzel sonuçlar almalıyız.

9. Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde etkileri var mıdır? Var ise, etkileri nelerdir?

Gönüllü itfaiyeci olduktan sonra küçük bir dumanı görseniz “yangın mı var, hemen oraya gideyim” şeklinde düşünürsünüz. Acil müdahale gerektiren her yerde bu eğitimleri alan insanlar duyarlı ve bilinçli oluyorlar. Ne kadar çok gönüllü yetiştirebilirsek toplumdaki olaylar o kadar azalmaktadır. Örnek verecek olursak, 2 yıl önce 10 bine yakın yıllık itfai olaya müdahale etmekteydik. Gönüllü itfaiyecilik tanıtım çalışmalarımızın neticesinde liselerde, meslek liselerinde, üniversitelerde ve köylerde gönüllü katılımın artmasıyla, rakamın 8 binlere kadar gerilediğini görüyoruz. Bölgemizde sanayi kuruluşları, endüstriyel tesisler çok fazla dolayısıyla yangın riski de çok fazladır. Buna rağmen yangın sayımızı düşürdük. Sosyal etkinlikler ile eğitimlerimizin gönüllü katılımı arttırdığı kanaatindeyim. Kişiler aldıkları gönüllü itfaiyecilik eğitimleri sayesinde, şirketlerde belediyemizi referans göstererek işe girebilmektedirler. Zaman zaman teşkilatımızda da gönüllü itfaiyecilik yapmış kişiler değerlendirilmektedir. İnsanlar bir şeye faydası dokunduğunda, kendisini çok mutlu hissediyor. Kendine değer verildiğini hissediyor. Vereceğimiz küçük bir teşekkür belgesi ya da itfaiyeci kartı gönüllü itfaiyecilerimizi çok mutlu ediyor. İnsanlara karşılık beklemeden fayda sağlamak kişinin iç huzuruna ciddi anlamda katkı sağlıyor.

10. Türkiye’de gönüllü itfaiyecilik sistemi sizce nasıl? Uygulanan sistemin geliştirilmesi için neler yapılabilir?

Kocaeli Büyükşehir Belediyemiz bünyesinde ki gönüllü itfaiyecilerimiz, faal ve aktiflik olarak Türkiye’de örnektir. Teşkilatımızdan bugüne kadar 1712 kişi eğitim almıştır. 150 kişiye yakın aktif gönüllümüz, 79 köyde 400 kişiye yakın köy tankerlerimizi kullanan aktif gönüllü itfaiyecilerimiz mevcuttur. Türkiye’de gönüllü itfaiyeciliğin gelişebilmesi için gönüllü itfaiyecilerimize zaman ayırmalı, güler yüzlü olunmalıdır. Gönüllü itfaiyeciler para kazanmak maksadı ile değil, toplumsal olaylara duyarlılıkları, bir insana nasıl faydalı olabilirim duygusu ile geliyorlar. Bu bakış açısıyla gelen insana güler yüzlü davranmak gerekir. Devletsiniz sonuçta, devletin o gülen yüzünü gösteremezseniz, gönüllü katılımcıyı burada tutamazsınız. Gönüllülerimizden, gülen yüzümüzü ve bir teşekkürü esirgemememiz gerekiyor. Çok fazla mevzuatçı olmamalıyız. Sonuçta gönüllü itfaiyeciler, maaşlı çalışan personelimiz değil. Askeri bir sistem varmış gibi disipline edemeyiz. Gönüllülerimiz bir hiyerarşik yapının içerisinde olmalı, kendi başına buyrukta olmamalıdır. Her şey kararında olmalıdır.

EK-4 İSTANBUL İLİ MÜLAKAT FORMU

Yüksek Lisans Tezi “Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı Açısından Gönüllü İtfaiyecilik” Mülakatı Yapan: Serap MERGEN.

MÜLAKAT CEVAPLARI

1. Belediyeniz bünyesinde gönüllü itfaiyecilik hizmeti mevcut mu? Cevabınız evet ise, Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarınızdan bahseder misiniz?

Evet. Belediyemiz bünyesinde gönüllü itfaiyecilik hizmeti mevcuttur. Bu hizmet, 15.07.2015 tarih ve 1153 sayılı İBB Meclis kararıyla İBB İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği ve buna müteakip İBB İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiye İstasyonları Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi çerçevesinde yürütülmekte olup, hizmetin sunulduğu bölgelerde yangına müdahale kapasitesinin artırılması ile bölge halkının yangınlarla mücadeleyle yönelik farkındalık düzeylerinin arttırılması şeklinde olmak üzere iki kapsam altında sunulmaktadır.

Müdahale Kapasitesinin Arttırılması Kapsamı: Varış süresini düşürmek ve profesyonel itfaiye istasyonu kurmanın gönüllüye göre maliyetinin yüksek olduğu kırsal yerlerde profesyonel itfaiye istasyonuna alternatif bir çözüm olarak gönüllü itfaiye istasyonları kurulmaktadır. Bu çerçevede; ilgili bölgelerde söndürme amaçlı olarak uygun araç, yeterli sayıda söndürme malzeme-ekipmanı, yeterli sayıda personel ile personel adedince kişisel koruyucu donanım ve araç kapasitesine sahip bir istasyon kurulması şeklinde hazırlık işlemleri gerçekleştirilmektedir.

İstasyonun kurulacağı bölgeler, İtfaiye Daire Başkanlığı ve bağlı Bölge Müdürlükleri tarafından itfaiye istatistikleri, bölgenin yangın riski, ilgili Bölge Müdahale Amirlikleri ile bölge halkının talep ve ihtiyaçları çerçevesinde belirlenmektedir. İstasyonların kurulacağı bölgelerin belirlenmesinin akabinde, İtfaiye Eğitim Merkezi koordinasyonunda ilgili Bölge Müdürlüğü personeli tarafından bölgede yerleşik halka yönelik Mahalle Muhtarı öncülüğünde duyuru ve tanıtım faaliyetleri icra edilmekte ve gönüllülerin tespit işlemi gerçekleştirilmektedir.

İlgili bölgedeki gönüllülerin tespit edilmesi sonrasında İtfaiye Eğitim Merkezi tarafından, gönüllülere yönelik olarak hazırlanan eğitim programı uygulanmakta,

uygulanen eğitimlerden başarıyla geçen yerleşim yeri sakinlerinin belgelendirilmesi işlemleri gerçekleştirilmektedir. Eğitim programının hazırlanması ve uygulanması işlemleriyle birlikte İtfaiye Daire Başkanlığı Tesisler Yönetim Amirliği ve Bölge Müdürlüklerine bağlı İnşaat-Emlak Amirlikleri, Mahalle Muhtarıyla birlikte bölgede kurulacak olan Gönüllü İtfaiye İstasyonunun yer-arsa tespitini yaparak, kurulacak istasyonun proje hazırlık ve inşaat yapım süreçlerini gerçekleştirmektedir.

Aynı şekilde İtfaiye Daire Başkanlığı Ambar Amirliği, Bakım-Onarım Amirliği ve ilgili Bölge Müdürlüğüne bağlı muadil amirlikler tarafından gönüllü itfaiye istasyonlarına yangınlarda kullanılmak üzere zimmetle verilecek şekilde araç, söndürme malzeme-ekipman ve eğitimi başarıyla geçen yerleşim yeri sakinleri adedince kişisel koruyucu donanım temin, tedarik ve dağıtım işlemlerini gerçekleştirmektedir.

Eğitim, istasyon kurulum, malzeme ve teçhizat işlemlerinin tamamlanması akabinde müdahale faaliyetlerine yönelik iletişim-haberleşme ile müdahale faaliyetine ilişkin kayıtların tutulmasına yönelik ihtiyaçlar, istasyonun elektrik, su, doğalgaz (varsa) ve bakım-onarım ihtiyaçlarının karşılanması, söndürme araç ve ekipmanının bakım-onarım ihtiyaçları ile gönüllü itfaiyecilerin çeşitli talep ve ihtiyaçlarının karşılanması işlemleri, 15.07.2015 tarih ve 1153 sayılı İBB Meclis kararıyla İBB İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği çerçevesinde Bölge Müdahale Amirlikleri aracılığıyla Bölge Müdürlükleri ve İtfaiye Daire Başkanlığınca karşılanmaktadır.

Halkın Bilinç ve Farkındalık Seviyesinin Arttırılması Kapsamı; Gönüllü İtfaiye İstasyonunun teşkil edildiği yerin halkı, yangınlara yönelik bilinç ve farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi suretiyle olası yangınların önlenmesi, olası olay durumlarındaki davranış biçimlerinin geliştirilmesi ve olay zararlarının asgari seviyede tutulması amacıyla eğitim, seminer, toplantı, tatbikat ve benzeri etkinliklerin gerçekleştirilmesi söz konusudur.

Bu çerçevede; İtfaiye Daire Başkanlığı ve ilgili Bölge Müdürlüğü tarafından hazırlanan yıllık eğitim, seminer, toplantı, tatbikat ve benzeri etkinlik planları kapsamında ilgili Bölge Müdahale Amirliği tarafından belirlenen etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Gönüllü itfaiyecilerin kendi bölgesinde ki yerleşik halka

yönelik düzenleyeceği benzeri etkinliklere personel, araç, malzeme-ekipman, eğitim materyali ve çeşitli ihtiyaçların karşılanması konusunda destek verilmektedir.

Anadolu ve Avrupa Yakasında olmak üzere toplam 27 adet Gönüllü İtfaiye İstasyonu mevcut olup, bu istasyonlarda görevli toplam 348 adet Gönüllü İtfaiyeci Gönüllü İtfaiyecinin tamamı erkeklerden oluşmaktadır. İstasyonlara ait bilgiler aşağıda sunulmuştur:

Tablo 12: İstanbul Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Bünyesindeki Gönüllü İtfaiye İstasyonları(Müfrezeleri)

S. NO	ADI	İLÇE ADI	BAĞLI BULUNDUĞU GRUP / BİRİM	Faal Gönüllü İtfaiyeci Sayısı		
				342	6	348
				ERKEK	KADIN	
	İtfaiye Daire Başkanlığı	FATİH	İ.B.B.			
1	Akpınar Mah. Gönüllü İtfaiye İstasyonu	Eyüp Sultan	Şişli	11	0	11
2	Büyükkılıçlı Mah. İtfaiye İstasyonu	Silivri	Silivri	6	0	6
3	Çayırdere Mah. İtfaiye İstasyonu	Silivri	Silivri	9	0	9
4	Dağyenice Mah. İtfaiye İstasyonu	Çatalca	Çatalca	12	0	12
5	Danamandıra Mah. İtfaiye İstasyonu	Silivri	Silivri	7	0	7
6	Fener Mah. İtfaiye İstasyonu	Silivri	Silivri	2	0	2
7	Gümüşpınar Mah. İtfaiye İstasyonu	Çatalca	Çatalca	5	0	5
8	Hallaçlı Mah. İtfaiye İstasyonu	Çatalca	Silivri	16	0	16
9	Karaburun Mah. İtfaiye İstasyonu	Arnavutköy	Arnavutköy	21	0	21
10	Örencik Mah. İtfaiye İstasyonu	Çatalca	Çatalca	11	6	17
11	Rumeli feneri Mah. İtfaiye İstasyonu	Sarıyer	Sarıyer	11	0	11
12	Yalıköy Mah. İtfaiye İstasyonu	Çatalca	Çatalca	7	0	7
13	Balaban Mah. İtfaiye İstasyonu	Arnavutköy	Arnavutköy	14	0	14
14	Kestanelik Mah. İtfaiye İstasyonu	Çatalca	Çatalca	12	0	12
15	Kabakça Mah. İtfaiye İstasyonu	Çatalca	Çatalca	16	0	16
	Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü	Fatih	-	160	6	166
1	Sedef Adası Gönüllü İtfaiye İstasyonu	Adalar	Adalar	7	0	7
2	Alacalı Mah. Gönüllü İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	32	0	32
3	Riva Mah. İtfaiye İstasyonu	Beykoz	Beykoz	12	0	12
4	Oruçoğlu Mah. Gönüllü İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	10	0	10
5	Değirmen çayırı Mah. İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	19	0	19
6	Geredeli Mah. Gönüllü İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	18	0	18
7	Gökmaslı Mah. İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	11	0	11
8	Teke Mah. Gönüllü İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	23	0	23
9	Poyrazköy Mah. İtfaiye İstasyonu	Beykoz	Beykoz	7	0	7
10	Osmanköy Mah. Gönüllü İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	20	0	20

11	Kalemköy Mah. İtfaiye İstasyonu	Şile	Şile	13	0	13
12	Anadolu Kavağı Mah. Gön. İtfaiye İst.	Beykoz	Beykoz	10	0	10
	Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü	Üsküdar	-	182	0	182

Kaynak: İstanbul Büyükşehir İtfaiye Daire Başkanlığı Arşiv Verisi,2019.

2. Belediye hizmetlerinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Faydaları: Kırsal-kent dışı alanlardaki yangın sayısının/riskinin azalması; halkın farkındalık seviyesinin gelişmesi; halkın kente yönelik sorumluluk ve sahiplenme duygusunun gelişmesi; yangına ulaşım sürelerinin azalması; yangın zararlarının azalması; itfaiye istasyonu kurulum, personel ve müdahale maliyetlerinin azalması; ekoloji ve doğal yaşamın korunması; tarihi ve doğal alanların korunması; itfaiyenin bilinirlik ve görünürlüğünün artırılması olarak sayılabilir.

İyileştirmesi ve Geliştirilmesi Gereken Hususlar: Mevzuatlar, denetim, teşvik ve sosyal haklardır.

3. Belediye hizmetlerine gönüllü katılım esasına dayanan gönüllü itfaiyecilik uygulamasını teşvik hususunda çalışmalarınız var mı?

Belediyenin ulaşım imkânlarından faydalanma; belediye sosyal tesislerinden faydalanma; belediyenin internet hizmetlerinden faydalanma; belediyenin kültür-sanat etkinliklerinden faydalanma; resmi bayram ve tatil günlerinde hediyelerden faydalanma; hayat sigortası ya da hayat poliçesi oluşturma; İtfaiye Eğitim Merkezi ve Müdahale Grup Amirliklerinin başta eğitim olmak üzere tesis ve imkânlarından faydalanma; İtfaiye Daire Başkanlığının açık bilgi kaynaklarına erişim imkânlarından faydalanma; işe alım mülakatlarında “Gönüllü İtfaiyeci” niteliğinin değerlendirilen öncelikler arasında yer alması; Gönüllü İstasyonlarına ait doğal kaynak (doğalgaz, su, elektrik) tüketim bedellerini karşılama olarak sayılabilir.

Gönüllü İtfaiyecilerin sahip oldukları hak ve elde edebilecekleri kazançlara (ücret-hizmet tazminatı-kaza tazminatı vb.) ilişkin bilgilere, <http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/2015102146341246609133481.pdf> web adresi üzerinde yer alan İBB Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliğinden erişebilirsiniz.

4. Belediyenizde gönüllü itfaiyecilik ile ilgili yasal bir düzenleme mevcut mu? Varsa yönetmeliğin uygulama ve içerik açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Geliştirmek için neler yapılabilir?

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği
- İBB İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği
- İBB İtfaiye Daire Başkanlığı Gönüllü İtfaiye İstasyonları Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi olmak üzere 3 (üç) adet kurumsal mevzuat söz konusudur.

İlgili yönetmelikler içerik, uygulamaları kapsayıcılık ve üst mevzuatla uyum bakımından yeterli olmakla birlikte ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar çerçevesinde sürekli olarak güncellenmeye açık haldedirler.

Mevcut mevzuatın geliştirilmesi kapsamında: Üst mevzuatların (merkezi yönetime ait kanun, yönetmelik, tebliğ) içerik ve uygulama nitelik ve niceliklerinin geliştirilmesine ilişkin ihtiyaç ve taleplerin belirlenerek güncelleme önerilerinin oluşturulması. Ekonomik, sosyal güvenlik, sosyo-psikolojik, yönetim ve benzeri boyutlardaki hakların artırılarak toplumsal refahın artırılmasına ilişkin yeniliklerin oluşturulması. Mevzuatın oluşturulmasında etkin ve kapsayıcı işbirliklerinin geliştirilmesi ve ilgili tarafların tümünü içerecek şekilde koordinasyonun sağlanması. Mahalle Muhtarlarının yetkilerinin gönüllü katılımı destekleyecek şekilde genişletilmesi. Farklı birimler tarafından sunulan hizmetlerin, tek çatı altında sunulmasını sağlayacak koordinasyon biriminin oluşturulması. Gönüllülüğe yönelik faaliyetlerin daha hızlı, dinamik ve güncel olarak sunulabilmesi için teknolojik altyapı sistemlerinin oluşturulması. Gönüllü itfaiyecilerin sosyal güvenlik hakları, ferdi kaza sigortalarının iyileştirilmesi. Gönüllü itfaiyecilerin bağlı oldukları yerel yönetimlerin almış olduğu vergilerden muaf tutulması. Gönüllü İtfaiyeciliğe ilişkin standartların geliştirilmesi çalışmaları gerçekleştirilebilir.

5. Gönüllü itfaiyeciliğin dünyadaki uygulamalarını takip ediyor musunuz? Cevabınız evet ise, karşılaştırma yaptığınızda mevcut uygulamalarınız yeterli midir?

İtfaiye teşkilatı vizyonu kapsamında tüm hizmet alanlarına yönelik olarak New York, Londra, Tokyo, Paris, AB Ülkeleri, Asya-Pasifik Ülkeleri ve gelişmiş ülke itfaiye teşkilatlarıyla karşılaştırma çalışmaları yürütülmektedir.

Gönüllü itfaiyecilik dünyada çok yaygın bir kavramdır. Hatta öyle ki Şili’de itfaiyecilik mesleği yok, istasyonlarda yalnızca gönüllü itfaiyeciler görev yapıyor. Şili bu uygulamayı dünyada yapan tek ülkedir. Aynı durum söz konusu olmasa da Kanada’da gönüllü itfaiyecilerin sayısı hayli fazla. Ülkedeki gönüllü itfaiyeci sayısı 127 bini bulmuş durumda. Avustralya’da bireysel ve bölgesel olarak kurulmuş birçok gönüllü itfaiyecilik istasyonu bulunuyor. Bunlar daha çok kırsal yaşamın içinde ve şehir merkezlerinden uzakta yapılmış. Örneğin New South Wales (NSW) eyaletinde iki farklı yasal itfaiye servisi bulunuyor. Bunlardan biri arama ve kurtarma çalışmalarından sorumlu, diğeri ise 70 bin gönüllünün bulunduğu İtfaiye Yardım Servisi ve diğeri servise göre daha az alana müdahale yetkisi var. İngiltere’de ise üç gönüllü itfaiyecilik istasyonu bulunuyor. Bu istasyonlar ülkenin çeşitli bölgelerine hizmet veriyor. Polonya da ise, bütün bölgelerde profesyonel itfaiye istasyonları var. Ancak kırsal alanlarda uygun yasalar altında halk tarafından gönüllü itfaiyecilik istasyonları devlet desteği ile oluşturulabiliyor. İrlanda’da ise İtfaiye Yardım Servisi, Ulusal Sivil Savunma Teşkilatı’nın bir kolu olarak hizmet veriyor. Servisin tamamı gönüllülerden oluşuyor. Ancak diğerlerinden farklı olarak İrlanda’daki bu servis, neredeyse sadece sel, acil su tedariki gerektiren büyük afetlerde, itfaiye kaynaklarının yetersiz kaldığı bölgelerde devreye giriyor.

Bu çalışmalar sadece araştırma, analiz ya da literatür oluşturma amacına yönelik olarak değil; aynı zamanda iyi uygulama örneklerinin alınarak, İstanbul şartlarında uyarlanmasına yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Mevcut durum açısından bakıldığında, gönüllü itfaiyecilik alanında gerçekleşen faaliyet düzeylerinin, ihtiyacı karşılamasının yeterli seviyede olmasıyla birlikte, yaygınlaştırma hususunda iyileştirmeler yapılmalıdır.

6. Belediye Hizmetlerinde, Gönüllü İtfaiyeciliğin Finansman Kaynakları Nelerdir?

Gönüllü İtfaiyecilik faaliyetlerinin tüm finansmanı İBB bütçesinden karşılanmaktadır. İtfaiye Daire Başkanlığı olarak şimdiye kadar kullanmamakla

birlikte finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi kapsamında: Kamu ve özel sektöre ait kurum ve kuruluşların afet ve acil durumlara ilişkin yasal olarak ayrılması gereken bütçe paylarından faydalanma. Afet ve acil durumlara yönelik olarak faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin teşvik edilmesiyle oluşabilecek kaynaklar. Yerel, ulusal ya da uluslararası hibe ve kredi fonları gibi farklı yöntemlerle finansman kaynaklarının artırılması sağlanabilir.

7. Gönüllü itfaiyecilerin belediyeye sunduğu hizmetin belediyenin finansmanına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise, ne gibi katkılar sağlamaktadır?

İtfaiye Daire Başkanlığı tarafından kurulan Gönüllü İtfaiye İstasyonlarının kuruldukları kırsal alanlar, orman alanlarına yakın bölgelerle sorumluluk alanları diğer kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektöre ait kurum ve kuruluşların civar bölgeleri gibi bölgeler dikkate alındığında yangın dolayısıyla meydana gelebilecek olası can ve mal kayıplarının önlenmesi hususunda, ilgili tüm kesimlerin bütçe giderlerine yönelik katkı sağladıkları dolaylı bir yaklaşımla ifade edilebilir. Ancak, gönüllü itfaiyecilerin müdahale ettikleri olaylara ilişkin olarak tahmini can ve mal kayıplarının analizi ya da araştırması yapılmadığından dolayı bu konudaki net katkının ne olabileceğine ilişkin net bir veri ya da bilgi vermek mümkün görünmemektedir.

Belediyenin, mücavir alan sınırları dahilinde tüm hizmetleri toplumun tüm kesimlerine kesintisiz bir şekilde ulaştırmak görevi dikkate alındığında, ilk yatırım ve işletme maliyetleri açısından bakıldığında; Gönüllü İtfaiye Teşkillerine ilişkin maliyetlerin Profesyonel İtfaiye Teşkillerine kıyasla daha az olacağı açıktır.

Gönüllü İtfaiyeciler tarafından müdahale edilen olayların, fayda-maliyet unsuru açısından değerlendirilmesine yönelik bir analiz çalışması yapılmamış olmakla birlikte, mevcut olaylara hali hazırda Profesyonel İtfaiyeciler tarafından müdahale edilmesi durumunda yangınlara ulaşım sürelerinin aşırı şekilde artması dolayısıyla, yangınlara bağlı can ve mal kayıplarının olacağı tahmin edilmektedir.

Tüm bu durumların, belediyenin yangın sonrası iyileştirme faaliyetlerine ayıracağı bütçe payı, yangın mağdurlarının olası kayıplarının payı; belediyenin ve

itfaiyenin karşılaşılabileceği itibar kaybı gibi durumların finansmana katılım açısından birlikte değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

8. Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları belediye hizmetlerine katkı sağlamakta mıdır? Evet, ise hangi hususlarda katkı sağlamaktadır?

Gönüllü İtfaiyecilik uygulamalarının; Belediyelerin Afet ve Acil Durum, Kent ve Toplum Düzeni, Çevre, Sağlık, gibi temel hizmet alanlarına doğrudan, Sosyal Destek ve Kültür kapsamındaki hizmetlerine dolaylı olarak katkı sunduğu ifade edilebilir.

Bu kapsamda, Belediye Hizmet Alanlarına ilişkin mevcut ya da olası katkı ve etkileri, her bir hizmet alanı için ayrı ayrı ifade edilebilir. Afet ve Acil Durum Hizmetleri: Doğrudan müdahale hizmetini yerine getirmektedirler. Kent ve Toplum Düzeni Hizmetleri: olası yangınlara başlangıç aşamasında müdahale ederek önledikleri için daha büyük olayların oluşmasına ve felaket boyutuna erişmesine engel olmaktadır. Çevre Hizmetleri: Orman yangını, kırsal alan yangını gibi yangınlara müdahale ederek doğal bitki örtüsüne ilişkin zararları azaltmakta, bu alanlardaki hayvanlara ait habitatı ve doğal yaşam alanlarını korumakta ve yangınlar dolayısıyla oluşabilecek iklim değişikliği ve çevresel zararları azaltmaktadır. Sağlık Hizmetleri: Yangın ve diğer olaylar dolayısıyla oluşabilecek risk ve tehlikelere ilişkin temel ilkyardım hizmetlerini yerine getirmektedirler. Sosyal Destek Hizmetleri: Yangınlara başlangıç anında müdahale ederek yangın zararlarının azaltılmasına katkı sundukları için yangın sonrası, iyileştirme faaliyetleri kapsamında yapılacak sosyal yardımlara ilişkin maliyetlerin azaltılmasına katkı sunmaktadırlar. Kültür Hizmetleri: Belediye tarafından kendilerine sağlanan imkan ve haklar dolayısıyla kent genelinde düzenlenen kültür, sanat ve spor aktivitelerine katılım imkanlarına kavuşmakta ve bu faaliyetlerin nitelik ve niceliklerinin geliştirilmesine katkı sunmaktadırlar.

9. Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde etkileri var mıdır? Var ise, etkileri nelerdir?

Gönüllü İtfaiyecilik uygulaması; uygulandığı bölgelerdeki halkın, doğrudan belediye hizmetlerine katılımını sağlaması bakımından başlı başına sosyal yaşamı etkilemektedir. Sosyal Yaşama Etki Bakımından: Vatandaşlık bilincinin geliştirilmesi,

kentlilik bilincinin geliştirilmesi, aidiyet duygusunun pekiştirilmesi, kamu-birey güven ilişkisinin güçlendirilmesi, sosyal sorumluluk ve vazife bilincinin güçlendirilmesi, özgüven ve empatinin geliştirilmesidir.

10. Türkiye’de gönüllü itfaiyecilik sistemi sizce nasıl? Uygulanan sistemin geliştirilmesi için neler yapılabilir?

Genel olarak merkezi ya da yerel idarelere ait amaç, strateji, politika ve tanımlamalarda yeterince yer bulması, gönüllülük sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, ortak mevzuat oluşturulması olarak diyebiliriz.

Mevcut sistemin iyileştirilmesi kapsamında gerek merkezi idare, gerek yerel idareler ve gerekse itfaiye teşkilatları tarafından; genelde “gönüllülük” özelde ise, “gönüllü itfaiyecilik” ile ilgili olarak halkın daha fazla hak, yetki ve sorumluluğa sahip olmasına imkan verecek biçimde vizyon, politika, strateji ve tanımların ortaya konularak, yapısal çerçevenin düzenlenmesi. Vizyon, politika, strateji ve tanımların mevzuata entegre edilerek, yasal çerçevenin düzenlenmesi. Gönüllü İtfaiyecilik ile ilgili standartların hazırlanarak, sistematik çerçevenin düzenlenmesi. Yapısal, yasal ve sistematik çerçeveye dayalı olarak merkezi uygulamalardan, yerel uygulamalara kadar olan tüm somut uygulama ve gönüllü yapıların faaliyetlerinin izlenebildiği, değerlendirildiği, denetlendiği, uygulama birlikteliğinin ve yönlendiriciliğinin sağlandığı merkezi teşkilat birimlerinin oluşturularak; kurumsal çerçevenin düzenlenmesi faaliyetlerinin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Yapısal, yasal, sistematik ve kurumsal çerçevenin düzenlenmesi kapsamında: Ulusal ve yerel gönüllü itfaiyecilik politika kurullarının oluşturulması. Kent Bilgi Yönetim Sistemleriyle eşgüdümlü Gönüllü İtfaiyecilik Sistemi Bilgi ve Yönetim Sistemi yazılım, web portal ve dijital uygulama platformlarının oluşturulması. İstihdam politika, usul ve yöntemlerinin gönüllü itfaiyecilerin istihdam edilebilmesine imkân verecek şekilde esnek hale getirilmesi. Esnek çalışma, ücret, sosyal güvenlik ve prim sistemi modellerinin geliştirilmesi. Afet ve acil durum yönetim mevzuatının, birden çok boyutu içerecek şekilde basitleştirilmesi. Gönüllü itfaiye istasyonlarına ve teşkilat yapılarına ilişkin standartların geliştirilmesi. Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin işbirlikleri kurulmasıdır.

EK-5 ESKİŞEHİR İLİ MÜLAKAT İZİN YAZISI

15.00-

07.08.2019

T.C

ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI'NA

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Afet Yönetimi programında 2017800667 numaralı yüksek lisans öğrencisiyim. **“Türkiye’de Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı Açısından Gönüllü İtfaiyecilik”** başlığını taşıyan tez çalışmam için Eskişehir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı’nın ilgili birim yöneticilerine Ek’te sunulan mülakat sorularını veri toplamak amacıyla uygulamak istiyorum.

Gereği için müsaadelerinizi, bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Serap MERGEN

Tel :0 (531) 790 06 70

E posta :cedricahsen@gmail.com

Adres :Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Rektörlük Binası 1. Kat Oda:158

Odunpazarı/ Eskişehir

Ek -Tez Mülakat Formu

MÜLAKAT SORULARI

1. Belediyeniz bünyesinde gönüllü itfaiyecilik hizmeti mevcut mu? Cevabınız evet ise, Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarınızdan bahseder misiniz?
Evet, T.C. Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı Gönüllü İtfaiyecilik Yönergesi kapsamında gerçekleştirilmektedir.
<https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/67238>
2. Belediye hizmetlerinde gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının avantajları ve dezavantajları nelerdir?
Kurum, kuruluş ve kişiler arasındaki ilişkileri güçlendirerek yaşadığı şehre kendi uzmanlık alanını da içine alacak şekilde itfaiye hizmetlerine katkı sunmak.
3. Belediye hizmetlerine gönüllü katılım esasına dayanan gönüllü itfaiyecilik uygulamasını teşvik hususunda çalışmalarınız var mı?
Var, eğitim, sertifika, kimlik, ulaşım, yemek ve ferdi kaza sigortası.
4. Belediyenizde gönüllü itfaiyecilik ile ilgili yasal bir düzenleme mevcut mu? Varsa yönetmeliğin uygulama ve içerik açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Geliştirmek için neler yapılabilir?
Var, şu an için yeterli.
5. Gönüllü itfaiyeciliğin dünyada ki uygulamalarını takip ediyor musunuz? Cevabınız evet ise, karşılaştırma yaptığınızda mevcut uygulamalarınız yeterli midir?
Evet, bir bütünlük açısından genel bir mevzuatın çıkması Gönüllü İtfaiyeciliğin daha etkin olmasını sağlayacaktır. (Orman Yangınlarıyla Mücadelede Görev Yapan Gönüllüler Hakkında Yönetmelik gibi)
6. Belediye hizmetlerinde, gönüllü itfaiyeciliğin finansman kaynakları nelerdir?
T.C. Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı İtfaiye Dairesi Başkanlığı bütçesine konulan ödenek.
7. Gönüllü itfaiyecilerin belediyeye sunduğu hizmetin belediyenin finansmanına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise, ne gibi katkılar sağlamaktadır?
Hayır. Henüz finansman açısından bir katkısı yoktur.
8. Gönüllü itfaiyecilik uygulamaları belediye hizmetlerine katkı sağlamakta mıdır? Evet ise, hangi hususlarda katkı sağlamaktadır?
Evet, halk ve belediye ilişkisini güçlendirmektedir.
9. Gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının sosyal yaşam üzerinde etkileri var mıdır? Var ise, etkileri nelerdir?
Var, şehirde belediye ve itfaiye hizmetlerinin gerçekleştirilmesi konusunda sosyal farkındalık çalışmalarına katkı sunmaktadır. İtfaiye personeli ile birlik ve dayanışmayı güçlendirmektedir.
10. Türkiye’de gönüllü itfaiyecilik sistemi sizce nasıl? Uygulanan sistemin geliştirilmesi için neler yapılabilir?
Dağınık, bazı şehirler bu uygulamayı gerçekleştiriyor ve birçoğunda farklı Gönüllü İtfaiyecilik uygulaması söz konusu. Bu uygulamanın geliştirilmesi için genel bir mevzuat çıkarılarak uygulamalarda standart yakalanabilir.

Ahmet Duran CETİN
İtfaiye Şube Müdürü T.

ESKİ
BÜYÜKŞEHİR BELE
İTFAİYE DAİRESİ BAŞKANLIĞI

TARİH: 09-08-2019

NO: 370-1547
ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI
Genel Sekreter Yardımcısı

Tarih :

No. :

İlgili Birim Gereği Bilgi

Tüm Birimler	☐	☐
.....	☐	☐
.....	☐	☐
.....	☐	☐
.....	☐	☐
.....	☐	☐

İtfaie D. Bşk'lığın

ESKİ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI
İTFAİYE DAİRESİ BAŞKANLIĞI

TARİH: 19-09-2019

NO: . 4

Şenol KARA
Genel Sekreter Yardımcısı V.

35689

2019

-15.00-

İtfaie D.Bşk

Sr. Getin

08/08

09/08/19

EK-6 KOCAELİ İLİ MÜLAKAT İZİN YAZISI

[[Tarih: 07/08/2019
Sayı: 99571514-622.01-E.00000686833]]

0000686833

T.C.
KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı

Sayı : 99571514-622.01
Konu : Tez Çalışması İçin Bilgi Talebi

BAŞKANLIK MAKAMINA

İlgi : Serap MERGEN'in 06.08.2019 tarihli başvurusu.

İlgi dilekçe ile Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Afet Yönetimi programında yüksek lisans eğitimi gören Serap MERGEN İtfaiye Dairesi Başkanlığı yöneticileriyle "*Türkiye' de Belediye Hizmetlerinin Finansmanına Katkı Açısından Gönüllü İtfaiyecilik*" konulu tez çalışması kapsamında ekte sunulan mülakat sorularını veri toplamak amacıyla uygulamayı talep etmektedir.

Adı geçen öğrencinin söz konusu çalışmayı yapabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususunda olurlarınızı arz ederim.

Bayram BAYRAM
İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanı

Ek: Serap MERGEN 'e Ait Dilekçe

O L U R

.../.../2019

e-imzalıdır

Ali YEŞİLDAL

Genel Sekreter Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.kocaeli.bel.tr> adresinden 98efb371-4d2d-46e1-9d40-dc22fc43d82d kodu ile Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Karabaş mah.Salim Dervişoğlu cad.No:80 İzmit/KOCAELİ
Tel:3181264,Fax :
e-posta:handanbirinci@kocaeli.bel.tr

Bilgi için:Handan BİRİNCİ
Büro Personeli
Telefon No:1264

ek s.31